

АЛМАНАХ

"ГОМОНУ УКРАЇНИ"

1991

50

ЧЕРВНЯ

А Л Ь М А Н А Х
„ГОМОНУ УКРАЇНИ”
1 9 9 1

БІБЛІОТЕКА ВИДАВНИЦТВА „ГОМІН УКРАЇНИ”

№ 72

LIBRARY OF “HOMIN UKRAINY” PUBLISHING CO. LTD.

Ч. 72

ЗРЕДАГУВАЛИ: МИКОЛА ФІГОЛЬ

ОЛЕГ РОМАНИШИН

EDITED BY: MYKOLA FIGOL

OLEH ROMANYSHYN

Обкладинка мистця Володимира Беднарського

Cover design by Wolodymyr Bednarskyj

П О Д Я К А

**ЦЕ ВИДАННЯ „АЛЬМАНАХ” ГОМОНУ УКРАЇНИ НА 1991 РІК
ПОЯВЛЯЄТЬСЯ З ФІНАНСОВОЮ ПІДДЕРЖКОЮ ФУНДАЦІЇ ЮБА В
ТОРОНТІ.**

A C K N O W L E D G E M E N T

**THIS EDITION OF THE UKRAINIAN ECHO “ALMANAC” 1991 HAS
BEEN MADE POSSIBLE THROUGH THE FINANCIAL ASSISTANCE OF
UBA TRADING FOUNDATION.**

**U B A
300 Dwight Ave.
Toronto Ontario
M8V 2W7
C A N A D A**

**Published and printed by
“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publishing Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3**

АЛЪМАНАХ

»ГОМОНУ УКРАЇНИ«

В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

50-РІЧЧЯ

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ
АКТом 30-ГО ЧЕРВНЯ 1941 РОКУ

У 100-ЛІТТЯ

ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ

100-ЛІТТЯ

ВІД НАРОДЖЕННЯ ПОЛК. ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ

A L M A N A C

OF

„HOMIN UKRAINY“

**IN COMMEMORATION
OF THE**

**50TH ANNIVERSARY OF THE
PROCLAMATION OF
UKRAINIAN INDEPENDENCE
JUNE 30, 1941**

**CENTENNIAL OF
UKRAINIAN SETTLEMENT IN CANADA**

**100TH ANNIVERSARY OF THE
BIRTH OF EVHEN KONOVALETS**

СИМВОЛ ЖИТТЯ КАНАДСЬКОЇ УКРАЇНИ

**Проект мистця-скульптора Петра Кулика
(Проект пам'ятника одобрили українці Гамільтону і його поставлять у
місті Гамільтоні у 1991 році).**

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

**Голова Українського Державного Правління
Голова Проводу ОУН
Президент АБН**

„Я визнаю, що українська держава існує, існує потенційно в серцях українського народу... Змислом мого життя було, є і буде: Україна вільна, Україна без холопа і без пана. Я вірю в перемогу”.

**(Із слова Ярослава Стецька на Львівському
Процесі 1936 року)**

Полк. Євген Коновалець
Комендант УВО
Голова Проводу ОУН

Счень - January

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	19 В Боніфатія мч.	Н. Рік. Обр. ГНІХ. Вас. Вел.
2	20 С Ігнатія Богонос. сщмч.	Сильвестра папи
3	21 Ч Юліанії мч.	Малахії прор.
4	22 П Анастасії вч.	Собор 70 Апостолів
5	23 С 10 мч. у Криті	Теопемпта мч.
6	24 Н Пер. Різд. Євгенії	Богоявлення Господнє
7	25 П Різдво Христове	Собор Івана Хрестителя
8	26 В Собор Пресв. Богородиці	Юрія Хозевита преп.
9	27 С Стефана первмч.	Полієвкта мч.
10	28 Ч 20,000 мч. у Никомидії	Григорія Нис. св.
11	29 П Дітей, уб. у Вифлеємі	† Теодосія преп.
12	30 С Анісії мч.	Татіяни мч.
13	31 Н По Різд. 31 по Сош. Меланії	По Просв. 32 по Сош. Єрми
14	1 П Н. Рік. Обр. ГНІХ. Вас. Вел.	Отців у Синаї преп.
15	2 В Сильвестра папи	Павла і Івана преп.
16	3 С Малахії прор.	Поклін оковам Ап. Петра
17	4 Ч Собор 70 Апостолів	Антонія Великого преп.
18	5 П Теопемпта мч.	Атанасія і Кирила св.
19	6 С Богоявлення Господнє	Макарія преп.
20	7 Н По Просв. 32 по Сош. Соб. Ів. Хр.	Мит. і Фар. Євтимія Вел.
21	8 П Юрія Хозевита преп.	Максима ісц.
22	9 В Полієвкта мч.	Тимотея ап.
23	10 С Григорія Нис. св.	Климентя сщмч.
24	11 Ч † Теодосія преп.	Ксені Р. преп.
25	12 П Татіяни мч.	† Григорія Богослова св.
26	13 С Єрмила і Стратоніка мч.	Ксенофонта преп.
27	14 Н Мит. і Фар. Отців у Синаї	Блуд. Сина. Івана Золот.
28	15 П Павла і Івана преп.	Єфрема преп.
29	16 В Поклін оковам Ап. Петра	Перен. м. Ігнатія Богон.
30	17 С Антонія Великого преп.	Трьох Святителів
31	18 Ч Атанасія і Кирила св.	Кири і Івана безср.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1909 * Степан Бандера, голова Проводу ОУН 1940-1959
1. 1919 Закон УНР про Автокефалію УПЦеркви
1. 1938 * поет Василь Стус
3. 1918 Договір про з'єднання ЗУНР із УНРеспублікою у Києві
5. 1585 У Львові закладено Ставропігійське Братство
6. 1846 У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство
6. 1918 Засновано Держ. Банк УНР, перші укр. гроші (гривні)
7. 1864 * поет Степан Руданський
7. 1918 У Києві почався Всеукр. Правосл. Церковний Собор
8. 1953 † актор і режисер Володимир Блавацький
10. 1946 Російська армія розпочала „Велику бльокаду УПА”
11. 1647 † митр. Петро Могила, ректор Київської Академії
12. 1878 * письменник Василь Пачовський
13. 1906 Перший укр. щоденник у Києві „Громадська Думка”
14. 1649 Тріумфальний в'їзд геть. Б. Хмельницького до Києва
14. 1880 появився у Львові укр. щоденний часопис „Діло”
15. 1941 Большевицький суд над 59 членами ОУН у Львові
17. 1869 * маляр Іван Труш
17. 1921 відкриття Українського Вільного Університету у Відні
18. 1957 † археолог, антрополог, етнолог Вадим Щербаківський
19. 1912 * Ярослав Стецько, голова УДП у 1941 р. і голова Проводу ОУН
19. 1939 † поет Михайло Драй-Хмара
20. 1897 * поет і есеїст Євген Маланюк
21. 1803 † останній гетьман України Кирило Розумовський
21. 1919 Закарпатські українці рішили приєднатися до УНР
22. 1918 Прогол. самостійности України IV-им Універсалом
22. 1919 Проголошення соборности України і початок Конгресу Трудового Народу України
23. 1921 Большевики вбили композитора М. Леонтовича
23. 1667 Андрусівським договором Польща і Москва поділили між собою Україну (Правобережжя і Лівобережжя)
25. 1942 † мово- і сходознавець Агатангел Кримський
27. 1860 вийшов перший повний „Кобзар” Тараса Шевченка
28. 1919 Труд. Конгрес прийняв Тимчасову конституцію УНР
- 28-3. 2. 1929 I. Конгрес Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН під пров. полк. Є. Коновальця
29. 1633 † архiep., вчений, публіцист Мелетій Смотрицький
29. 1918 бій під Крутами
31. 1918 † світової слави рентгенолог проф. І. Пулюй
- 1949 загинув полк. О. Гасин-„Лицар”, шеф Гол. Штабу УПА

Лютий - February

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліянський Календар		Григоріанський Календар
1	19 П Макарія преп.	Трифона мч.
2	20 С Євтимія Великого преп.	Стрітєння Господнє
3	21 Н Блуд. Сина. Максима	М'ясопусна. Симеона і Анни
4	22 П Тимотея ап.	Ісидора преп.
5	23 В Климента сщмч.	Агафії мч.
6	24 С Ксені Р. преп.	Вукола преп.
7	25 Ч †Григорія Богослова св.	Партенія преп.
8	26 П Ксенофонта преп.	Теодора Тирона вмч.
9	27 С †Перен. м. Івана Золот.	Никифора мч.
10	28 Н М'ясопусна. Єфрема	Сиропусна. Харалампія
11	29 П Перен. м. Ігнатія Богон.	Власія сщмч.
12	30 В Трьох Святителів	Мелетія св.
13	31 С Кира і Івана безср.	Мартиніяна преп.
14	1 Ч Лютий. Трифона мч.	†Перес. Кирила преп.
15	2 П Стрітєння Господнє	Онисима ап.
16	3 С Симеона і Анни прор.	Памфила мч.
17	4 Н Сиропусна. Ісидора	1 Посту. Теодора Тир.
18	5 П Агафії мч.	Лева папи
19	6 В Вукола преп.	Архипа ап.
20	7 С Партенія преп.	Лева Катан. преп.
21	8 Ч Теодора Тирона вмч.	Тимотея преп.
22	9 П Никифора мч.	Найд. м. мч. в Євгенії
23	10 С Харалампія мч.	Полікарпа сщмч.
24	11 Н 1 Посту. Власія	2 Посту. 1 і 2 н. г. Ів. Хр.
25	12 П Мелетія св.	Тарасія св.
26	13 В Мартиніяна преп.	Порфірія св.
27	14 С †Перес. Кирила преп.	Прокопія преп.
28	15 Ч Онисима ап.	Василія преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 2. 1919 Симон Петлюра став головою Директорії УНР
- 2. 1936 на Соловках загинув поет Євген Плужник
- 3. 1067 † кн. Ростислав (внук Яр. Мудрого), основник галицької династії Ростиславичів
- 3. 1864 * письменник Володимир Самійленко
- 7. 1933 † актор і режисер Микола Садовський (Тобілевич)
- 7. 1942 Собор єпископів УАПЦ у Пинську
- 9. 1918 у Бересті Центральні держави визнали укр. державу
- 9. 1918 большевики вимордували в Києві 5000 осіб
- 9. 1942 Гестапо арештувало сотні українців у Києві
- 9. 1963 Прибув до Риму із заслання патріарх Йосиф Сліпий
- 10. 1900 в Харкові засновано Революційну Українську Партію
- 10. 1940 покликано Революц. Провід ОУН під пров. С. Бандери
- 10. 1946 бойкот виборів до Верх. ради СРСР на заклик УГВР
- 11. 1908 † письм., диригент і композитор Анатоль Вахнянин
- 12. 1924 поляки замучили Ольгу Басараб, члена УВО
- 12. 1939 вибори до першого Союму Карпатської України
- 12. 1945 в бою з большевиками згинув полк. Дм. Клячківський (Клим, Савур), Командир УПА-Північ
- 12. 1871 * письменник Леся Мартович
- 13. 1795 † письменник Григорій Кониський
- 15. 1968 † поет і есеїст Євген Маланок
- 16. 1918 проголошення самостійності Кубані
- 17. 1892 * патріарх і кардинал Йосиф Сліпий
- 19. 1900 М. Міхновський промовляв н. т. „Самостійна Україна”
- 20. 1054 † вел. кн. Ярослав Мудрий
- 21. 1942 німці розстріляли в Києві поетесу Олену Телігу
- 21-22. 1940 НКВД арештувало багато осіб, пов'язаних з ОУН
- 23. 1921 Ліга Націй визнала, що Польща окупувала ЗУНР
- 24. 1865 * письменник Іван Липа
- 24. 1574 перша видрукувана у Львові книжка „Апостол”
- 25. 1738 згинув у бою з татарами літописець Гр. Граб'янка
- 25. 1764 Катерина II зліквідувала українські монастирі
- 25. 1871 * поетеса Леся Українка
- 25. 1946 загинув у бою полк. Грегін-Різун (Василь Андрусак)
- 25. 1964 † скульптор світової слави Олександр Архипенко
- 26. 1886 * графік Юрій Нарбут, † 23. 5. 1920
- 26. 1942 † письменник Микола Чирський
- 27. 1664 поляки розстріляли п. Новгородом-Сів. полк. І. Богуну
- 28. 1772 москалі замучили митр. Арсенія Мацієвича

Березень — March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	16 П Памфила мч.	Євдокії препмч.
2	17 С Теодора Тирона вмч.	Теодота сщмч.
3	18 Н 2 Посту. Лева	3 Посту Хрестоп. Євтропія
4	19 П Архипа ап.	Герасима преп.
5	20 В Лева Катан. преп.	Конона мч.
6	21 С Тимотея преп.	42 мч. в Аморії
7	22 Ч Найд. м. мч. в Євгенії	Василія сщмч.
8	23 П Полікарпа сщмч.	Теофілакта преп.
9	24 С † 1 і 2 найд. гол. Івана Хрест.	† 40 мч. у Севастії
10	25 Н 3 Посту. Хрестоп. Тарасія	4 Посту. Кондрата
11	26 П Порфірія св.	Софронія св.
12	27 В Прокопія преп.	Теофана преп.
13	28 С Василія преп.	Перен. м. Никифора
14	1 Ч Березень. Євдокії препмч.	Венедикта преп.
15	2 П Теодота сщмч.	Агапія мч.
16	3 С Євтропія мч.	Савина мч.
17	4 Н 4 Посту. Герасима	5 Посту. Олексія
18	5 П Конона мч.	Кирила Єрусал. св.
19	6 В 42 мч. в Аморії	Хризанта мч.
20	7 С Василія сщмч.	Отців, уб. в об. Сави
21	8 Ч Теофілакта преп.	Якова преп.
22	9 П † 40 мч. у Севастії	Василія сщмч.
23	10 С Кондрата мч.	Никона препмч.
24	11 Н 5 Посту. Софронія	Квітна. Захарії
25	12 П Теофана преп.	Благов. Пресв. Богород.
26	13 В Перен. м. Никифора	Собор Арх. Гавриїла
27	14 С Венедикта преп.	Матрони мч.
28	15 Ч Агапія мч.	Іларіона преп.
29	16 П Савина мч.	Велика П'ятниця
30	17 С Олексія преп..	Івана Ліств. преп.
31	18 Н Квітна. Кирила Єр.	Воскресіння ГНІХ.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 СРСР визнав: в Україні 38% нас. голодує, пом. $\frac{1}{2}$ міл.
2. 1861 скасовано кріпацтво в Україні (під царською Росією)
3. 1947 † композитор і музикознавець Філарет Колесса
- 4-10. 1959 в Івано-Франківському москалі засудили 7 членів Об'єднаної партії за визволення України
5. 1827 * видатний байкар Леонід Глібов
5. 1950 згинув у бою ген. Роман Шухевич — Чупринка, голова Проводу ОУН в Україні, Головний Командир УПА, голова Генерального Секретаріату УГВР
6. 1939 Відкрито в Києві пам'ятник Т. Шевченкові
6. 1967 † маляр Борис Крюків
8. 1169 Суздальський кн. Андрій здобув і зруйнував Київ
- 8-10. 1946 росіяни формально зліквідували УКЦ у Львові
9. 1814 * Тарас Шевченко, геніальний поет
- 9.3.-19.4.1930 судилище над 45 членами СВУ і СУМ у Харкові
10. 1861 † Тарас Шевченко
14. 1923 Рада амбасадорів визнала окупацію Зах. України Польщею
15. 1672 Іван Самойлович обраний гетьманом Лівобережжя
15. 1939 проголошення самостійности Карпатської України
16. 1664 поляки розстріляли геть. Івана Виговського
17. 1874 * Августин Волошин, президент Карпатської України
17. 1917 утворено в Києві Українську Центральну Раду
19. 1864 * Василь Липківський, митрополит УАПЦ
19. 1930 * поетеса Ліна Костенко
19. 1939 в бою з мадярами загинули полк. Михайло Колодзінський-Гузар, Шеф Штабу Карп. України, і його заст. пор. Зенон Тарнавський — З. Коссак, член КП ОУН
20. 1632 * Іван Мазепа, гетьман України
20. 1921 † Адріян Кащенко, автор історичних повістей
20. 1944 УПА зліквідувала нім. генерала „СА” Віктора Люце
20. 1945 розпочалася друга російська офензива проти УПА
21. 1888 * Василь Іванис, голова уряду Кубанського Краю
21. 1908 † історик, археолог і етнограф Володимир Антонович
21. 1942 † письменниця Ольга Кобилянська
23. 1842 * композитор Микола Лисенко
25. 1651 полк. І. Богун переміг поляків під Вінницею
26. 1909 † історик, автор опери „Катерина” М. Аркас
28. 1947 УПА зліквідувала ген. „Вальтера”-Сверчевського
29. 1972 † митр. УГПЦ в Канаді Іларіон (Іван Огієнко)
30. 1973 † Дмитро Донцов, ідеолог і публіцист

Квітень - April

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19 П Хризанта мч.	Світлий Понеділок
2 20 В Отців, уб. в об. Сави	Світлий Вівторок
3 21 С Якова преп.	Никити преп.
4 22 Ч Василя сщмч.	Йосифа преп.
5 23 П Велика П'ятниця	Теодула мч.
6 24 С Захарії преп.	†Перес. Методія, уч. сл.
7 25 Н Воскресення ГНІХ.	Томина. Юрія Міт.
8 26 П Світлий Понеділок	Іродіона ап.
9 27 В Світлий Вівторок	Євпсихія мч.
10 28 С Іларіона преп.	Терентія мч.
11 29 Ч Марка преп.	Антипи сщмч.
12 30 П Івана Ліств. преп.	Василія преп.
13 31 С Іпатія преп.	Артемона сщмч.
14 1 Н Томина. Марії Єгип.	Мироносиць. Мартина
15 2 П Тита преп.	Аристарха ап.
16 3 В Никити преп.	Агапії мч.
17 4 С Йосифа преп.	Симеона преп.
18 5 Ч Теодула мч.	Івана преп.
19 6 П †Перес. Методія, уч. сл.	Івана Староп. преп.
20 7 С Юрія Міт. преп.	Теодора Тріх. преп.
21 8 Н Мироносиць. Іродіона	Розслаб. Януарія
22 9 П Євпсихія мч.	Теодора Сикеота преп.
23 10 В Терентія мч.	Юрія вч.
24 11 С Антипи сщмч.	Сави Стратилата мч.
25 12 Ч Василя преп.	†Марка ап. і єв.
26 13 П Артемона сщмч.	Василія сщмч.
27 14 С Мартина папи	Стефана преп.
28 15 Н Розслаб. Аристарха	Самарянки. Ясона
29 16 П Агапії мч.	9 мч. в Кизиці
30 17 В Симеона преп.	†Якова ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 1-3. 1941 ІІ. Великий Збір ОУН
- 2. 1944 Москва кинула проти УПА 10 дивізій ЧА і НКВД
- 5. 1710 в Бендерах обрано гетьманом Пилипа Орлика
- 5. 1882 * історик Вячеслав Липинський, ідеолог гетьманців
- 7. 1340 † останній галицький князь Болеслав-Юрій ІІ
- 7. 1918 у Владивостоці ств. Далеко-Сх. Укр. Крайову Раду
- 8. 1929 Москва проголосила заборону УАПЦ і її ліквідацію
- 10. 1931 поляки замучили Ст. Охримовича, голову КЕ ОУН
- 11. 1945 росіяни вивезли на Сибір 7 єпископів УКЦ
- 12. 1596 перемога Наливайка і Лободи над поляками
- 12. 1653 союз геть. Б. Хмельницького з султ. Магометом ІV
- 12. 1908 М. Січинський убив ціс. намісника Потоцького
- 15. 1918 † письменник і публіцист Іван Нечуй-Левицький
- 15. 1944 † генерал Ватутін, поран. упівцями командира Енея
- 16. 1946 І. Конгрес АБН
- 17. 1873 † композитор С. Гулак-Артемівський
- 17-21. 1917 Всеукраїнський національний конгрес у Києві
- 17. 1949 згинув полк. Василь Шелест-Сидор, команд. УПА-Захід
- 19. 1885 † історик, письм. і етнограф Микола Костомаров
- 20. 1622 † гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний
- 20. 1891 * ген. Юрко Тютюнник, командир ІІ. Зимового походу
- 20. 1918 полк. П. Болбочан розпочав визволення Криму
- 20. 1922 † композитор Кирило Стеценко
- 22. 1910 † Марко Кропивницький, батько модерного укр. театру
- 22-25. 1944 5000 воїнів УПА звели битву з 30,000 військ НКВД
- 23. 1185 похід проти половців кн. Ігоря Святославича
- 25. 971 битва вел. кн. Святослава проти Візантії за Доростол
- 25. 1913 † письменник Михайло Коцюбинський
- 26. 1890 * Микола Зеров, неоклясик-поет і літературознавець
- 26. 1945 † гетьман Павло Скоропадський
- 28. 1132 † тматороканський кн. Мстислав, брат Яр. Мудрого
- 28. 1915 бої УСС на Маківці проти москалів
- 28. 1922 В Подебрадах на Чехії засн. Укр. Госп. Академію
- 28. 1932 Поляки повісили членів ОУН — Голояда і Пришляка
- 28. 1938 † на засланні митрополит Василь Липківський
- 29. 1648 Богдана Хмельницького обрано гетьманом України
- 29. 1928 Українізація чорноморської фльоти. Свято моря
- 30. 1918 Павла Скоропадського проголошено гетьм. України

Травень - Мау

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	18 С Івана преп.	Єремії прор.
2	19 Ч Івана Староп. преп.	Атанасія Великого св.
3	20 П Теодора Тріх. преп.	† Теодосія Печерського преп.
4	21 С Януарія сщмч.	Пелагії мч.
5	22 Н Самарянки. Теодора Сик.	Сліпородж. Ірини
6	23 П Юрія вмч.	Йова многострадального
7	24 В Сави Стратилата мч.	Акакія мч.
8	25 С † Марка ап. і єв.	Івана Богослова
9	26 Ч Василія сщмч.	Вознесення ГНІХ.
10	27 П Стефана преп.	† Симона Зилота ап.
11	28 С Ясона ап.	Кирила і Методія, уч. сл.
12	29 Н Сліпородж. 9 муч. у Киз.	Св. Отців. Епіфанія
13	30 П † Якова ап.	Гликерії мч.
14	1 В Травень. Єремії прор.	Ісидора мч.
15	2 С Атанасія Великого св.	Пахомія Великого преп.
16	3 Ч Вознесення ГНІХ.	Теодора Освящ. преп.
17	4 П Пелагії мч.	Андроніка ап.
18	5 С Ірини мч.	Теодота мч.
19	6 Н Св. Отців. Йова	Сош. Святого Духа
20	7 П Акакія мч.	Понеділок Святого Духа
21	8 В Івана Богослова	† Константина і Олени
22	9 С † Перен. м. Миколая	Василіска мч.
23	10 Ч † Симона Зилота ап.	Євфросинії Полоц. преп.
24	11 П Кирила і Методія, уч. сл.	Никити П. преп.
25	12 С Епіфанія св.	† З найд. гол. Івана Хрест.
26	13 Н Сош. Святого Духа	Всіх Святих: Карпа ап.
27	14 П Понеділок Святого Духа	Терапонта сщмч.
28	15 В Пахомія Великого преп.	Никити преп.
29	16 С Теодора Освящ. преп.	Теодосії препмч.
30	17 Ч Андроніка ап.	Покл. Пр. Т. Т. і Крови Хр.
31	18 П Теодота мч.	Єрмія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 відновлено Літ. Наук. Вістник за ред. Д. Донцова
1. 1949 Створено Лігу Визволення України в Торонті
2. 1848 у Львові створено Головну Руську Раду
2. 1967 † педагог Григорій Ващенко
3. 1074 † Преподобний Теодосій Печерський
3. 1924 москалі замордували Миколу Міхновського
3. 1946 відділ УПА зліквідував ген.-полк. НКВД Москаленка
4. 1733 † запорозький кошовий от. Кость Гордієнко
6. 1910 † письменник і громадський діяч Борис Грінченко
6. 1947 ССРСР, Польща і ЧССР підписали договір проти УПА
7. 1840 * драматург Марко Кропивницький
10. 1879 * Гол. От. Симон Петлюра, голова Директорії УНР
12. 1943 Битва УПА з нім. військ. з'єднаннями в м. Колки
13. 1849 * великий письменник Панас Мирний
14. 1871 * Василь Стефаник
16. 1648 Перемога Хмельницького н. поляками п. Жовт. Водами
16. 1954 вибухло повстання політв'язнів у Кінгірі
- 18-25. 1917 І. Український Військовий З'їзд у Києві
20. 1949 відділ УПА зліквідував полк. НКВД Колодяжного
- 20-26. 1961 суд над членами Укр. Робітничо-Селянської Спілки (Л. Лук'яненко, І. Кандиба, С. Вірун, О. Лібович, В. Луцьків, І. Кіпиш, Ю. Босовницький)
22. 1861 з Росії перевезено тіло Т. Шевченка до Канева
22. 1920 поляки замучили композитора Остапа Нижанківського
23. 1938 згинув полк. Є. Коновалець, засновник УВО і ОУН
24. 1125 † вел. кн. Володимир Мономах
24. 1742 † гетьман Пилип Орлик в Яссах під Туреччиною
24. 1964 росіяни спалили бібліотеку Української Акад. Наук
25. 1926 у Парижі загинув Гол. От. Симон Петлюра
25. 1936 розпочався львівський „процес Бандери”
26. 1909 † композитор Денис Січинський
26. 1944 згинув М. Палідович-Карпатський, ред. „Ідеї і Чину”
27. 1946 відділи УПА атакували з польською ВіН м. Грубешів
28. 1634 † гравер, поет і друкар Степан Беринда
28. 1916 † великий письменник Іван Франко
28. 1918 переговори в Києві з Кубанню про об'єднання
29. 1952 † ген.-полк. М. Омелянович-Павленко, Нач. Вождь УГА
30. 1887 * скульптор Олександр Архипенко
30. 1876 цар видав Емський указ про заборону укр. мови
31. 1223 битва княжих військ з татарами над Калкою
- 1922 на Кубані розстріляно десятки тисяч українців

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні	Юліанський Календар	Григоріанський Календар
1 19	С Патрікія сщмч.	Юстина мч.
2 20	Н Всіх Святих. Талелія	2 по Сош. Никифора
3 21	П †Константина і Олени	Лукиліяна мч.
4 22	В Василіска мч.	Митрофана св.
5 23	С Євфросинії Полоц. преп.	Доротія сщмч.
6 24	Ч Покл. Пр. Т. Т. і Крови Хр.	Висаріона преп.
7 25	П †3 найд. гол. Івана Хрест.	Праз. Христа Чоловіколюб
8 26	С Карпа ап.	Состр. Пресв. Богородиці
9 27	Н 2 по Сош. Терапонта	3 по Сош. Кирила Олек.
10 28	П Никити преп.	Тимотея сщмч.
11 29	В Теодосії препмч.	†Вартоломея і Варнави ап.
12 30	С Ісаакія преп.	Онуфрія Великого преп.
13 31	Ч Ермія ап.	Акилини мч.
14 1	П Праз. Христа Чоловіколюбця	Єлисея прор.
15 2	С Состр. Пресв. Богородиці	Амоса прор.
16 3	Н 3 по Сош. Лукиліяна	4 по Сош. Тихона
17 4	П Митрофана св.	Мануїла мч.
18 5	В Доротія сщмч.	Леонтія мч.
19 6	С Висаріона преп.	†Юди Тадея ап.
20 7	Ч Теодота сщмч.	Методія сщмч.
21 8	П Теодора Тирона вмч.	Юліяна мч.
22 9	С Кирила Олександ. св.	Євсевія сщмч.
23 10	Н 4 по Сош. Тимотея	5 по Сош. Агрипіни
24 11	П †Вартоломея і Варнави ап.	Різдво Івана Хрестителя
25 12	В Онуфрія Великого преп.	Февронії препмч.
26 13	С Акилини мч.	Давида преп.
27 14	Ч Єлисея прор.	Самсона преп.
28 15	П Амоса прор.	Перен. м. Кира і Івана
29 16	С Тихона преп.	Петра і Павла ап.
30 17	Н 5 по Сош. Мануїла	6 по Сош. Собор 12 Апос.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1630 Тарас Трясило розгромив поляків біля Переяслава
1. 1891 † Василь Мова (Лиманський), укр. поет. і письм. Кубані
- 1-15. 1944 УПА знищила рос. партизанів Кулагіна-Артаманова
1. 1933 День пам'яті замучених голодом 7 міл. укр. в УССР
2. 1935 † автор історичних повістей Андрій Чайковський
5. 1708 союз І. Мазепи з шведським королем Карлом XII
5. 1775 рос. цариця Катерина II знищила Запорозьку Січ
5. 1956 † історик Борис Крупницький
6. 1937 † поет Богдан Ігор Антонич
7. 1843 † письменник і педагог Маркіян Шашкевич
7. 1930 † маляр Петро Холодний
7. 1942 † Вячеслав Прокопович, голова Ради міністрів УНР
8. 1668 Петра Дорошенка обрано гетьманом України
8. 1855 * письменниця Наталя Кобринська
8. 1919 початок офензиви УГА проти поляків під Чортковом
9. 1919 Євген Петрушевич став диктатором ЗУНР
9. 1944 німці закатували поета Олега Ольжича-Кандибу
- 10-16. 1917 І. Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві
10. 1944 загинув полк. Грабець „Батько”, команд. УПА-Південь
11. 1931 † історик Вячеслав Липинський, теоретик гетьманату
13. 1918 росіяни замордували в Ростові М. Рябовола, голову Законодавчої Крайової Ради Кубані
14. 1569 Люблинська унія
14. 1891 * полк. Євген Коновалець
15. 1934 Г. Мацейко, чл. ОУН, убив польськ. мін. Б. Перацького
- 17-23. 1917 ІІ. Всеукраїнський військовий з'їзд у Києві
- 18-22. 1919 битва УГА з поляками під Бережанами
19. 1205 в бою з поляками під Завихостом згинув кн. Роман
20. 1929 † Євген Чикаленко, письменник, меценат, гром. діяч
23. 1917 І-м універсалом проголошено автономію України
- 23-27. 1934 Світ. конгрес українського жіноцтва в Станіславові
26. 1954 500 українських жінок згинувло в Кінгірі
27. 1709 битва під Полтавою
27. 1964 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні
29. 1918 † Федір Вовк, археолог, антрополог і етнограф
29. 1938 † ген. Мирон Тарнавський, Нач. Вождь УГА
30. 1704 геть. І. Мазепа об'єднав Право- і Лівобережну Україну
30. 1941 Акт відновлення укр. держави; прем'єр — Я. Стецько
- 1955 Націоналісти поч. визв. повст. на Воркуті, табір ч. 3

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	18 П Леонтія мч.	Косми і Дам'яна безср.
2	19 В †Юди Тадея ап.	†Полож. ризи Пр. Богор.
3	20 С Методія сщмч.	Якinta мч.
4	21 Ч Юліяна мч.	Андрія Критського св.
5	22 П Євсевія сщмч.	†Атанасія Атонського преп.
6	23 С Агрипіни мч.	Сісоя Великого преп.
7	24 Н 6 по Сош. Різд. Івана Хрест.	7 по Сош. Томи
8	25 П Февронії препмч.	Прокопія вмч.
9	26 В Давида преп.	Панкратія сщмч.
10	27 С Самсона преп.	†Антонія Печерського преп.
11	28 Ч Перен. м. Кира і Івана	Євфимії і Ольги
12	29 П Петра і Павла ап.	Прокла мч.
13	30 С †Собор 12 Апостолів	Собор Арх. Гавриїла
14	1 Н 7 по Сош. Косми і Дам'яна	8 по Сош. Акили
15	2 П †Полож. ризи Пр. Богор.	Володимира Великого
16	3 В Якinta мч.	Антиногена сщмч.
17	4 С Андрія Критського св.	Марини вмч.
18	5 Ч †Атанасія Атонського преп.	Якinta мч.
19	6 П Сісоя Великого преп.	Макрини преп.
20	7 С Томи преп.	Іллі прор.
21	8 Н 8 по Сош. Прокопія	9 по Сош. Симеона
22	9 П Панкратія сщмч.	Марії Магдалини
23	10 В †Антонія Печерського преп.	Трофима мч.
24	11 С Євфимії і Ольги	†Бориса і Гліба мч.
25	12 Ч Прокла мч.	†Успення Анни
26	13 П Собор Арх. Гавриїла	Єрмолая сщмч.
27	14 С Акили ап.	†Пантелеймона вмч.
28	15 Н 9 по Сош. Володимира Вел.	10 по Сош. Прохора
29	16 П Антиногена сщмч.	Калиніка мч.
30	17 В Марини вмч.	Сили ап.
31	18 С Якinta мч.	Євдокима преп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1910 поляки вбили студента Адама Коцка у Львові
1. 1918 засновано Український Унів. у Кам'янці Подільському
1. 1966 † письменниця Наталена Королева
2. 1943 німці спалили кількасот людей в с. Губків (Рівенщина)
5. 1986 † Голова УДП і Голова Проводу ОУН, Я. Стецько
6. 1961 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі
8. 1659 геть. І. Виговський розгромив москалів п. Конотопом
8. 1919 у літунській катастрофі загинув полк. Д. Вітовський
8. 1919 большевики розстріляли літературозн. Вол. Науменка
9. 1920 † ген.-хор. Євген Мешковський, Нач. штабу Армії УНР
- 9-14. 1943 перемога УПА над нім. військ. з'єднаннями
10. 1866 † останній кошовий от. Задунайської Січі О. Гладкий
11. 969 † вел. кн. св. Ольга
- 12-14. 1917 Всеукраїнський з'їзд залізничників у Харкові
11. 1944 створення Української Головної Визвольної Ради
- 13-14. 1943 Міжнародна комісія розкрила Вінницький злочин:
НКВД вимордувало в 1937-41 рр. 9500 українців
15. 1944 І. Вел. Збір УГВР обрав гол. Ген. Секр. Р. Шухевича
17. 1849 * письменниця Олена Пчілка
17. 1907 * Роман Шухевич (ген. Тарас Чупринка)
- 17-22. 1944 битва І. УД УНА з москалями під Бродами
17. 1959 закон Конгр. ЗСА про „Тиждень Поневолених Націй”
18. 1863 „Валуєвський указ” про заборону української мови
18. 1871 † Анатоль Свидницький
18. 1917 у Києві повстання проти російської окупації
21. 1941 † письменник Богдан Лепкий
22. 1944 † поет Олександр Олесь у Празі
25. 1687 Івана Мазепу обрано гетьманом України
25. 1942 у Києві німці розстріляли Дмитра Мирона-Орлика, Кр.
пров. ОУН на СУЗ, 2-го пров. Пох. Групи „Північ”
27. 1147 Кліма Смолятича обрано митрополитом Русі-України
27. 1657 † гетьман Богдан Хмельницький
27. 1672 гетьм. П. Дорошенко розбив поляків б. Четвертинівки
27. 1834 відкриття у Києві університету ім. св. Володимира
29. 1015 † вел. кн. св. Володимир Великий
30. 1947 † маляр Федір Кричевський
30. 1899 *адвокат Володимир Горбовий
30. 1944 загинув у бою з москалями ген. Гончаренко (Л. Ступ-
ницький), полк. УНР, шеф штабу УПА-Північ
- 1920 засновано УВО під проводом Є. Коновальця
- 1967 судилище у Львові над 9 членами Укр. Нац. Фронту

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	19 Ч	Макрини преп.
2	20 П	Іллі прор.
3	21 С	Симеона преп.
4	22 Н	10 по Сош. Марії Магдалини
5	23 П	Трофима мч.
6	24 В	†Бориса і Гліба мч.
7	25 С	†Успення Анни
8	26 Ч	Єрмолая сщмч.
9	27 П	†Пантелеймона вмч.
10	28 С	Прохора ап.
11	29 Н	11 по Сош. Калиніка
12	30 П	Сили ап.
13	31 В	Євдокима преп.
14	1 С	Серпень. Проіс. Чесн. Хреста
15	2 Ч	Перен. м. Стефана
16	3 П	Ісаакія преп.
17	4 С	7 молодців в Єфесі
18	5 Н	12 по Сош. Євсигнія
19	6 П	Переображення Господнє.
20	7 В	Дометія препмч.
21	8 С	Єміліяна ісп.
22	9 Ч	†Матія ап.
23	10 П	Лаврентія мч.
24	11 С	Євпла мч.
25	12 Н	13 по Сош. Фотія
26	13 П	Максима ісп.
27	14 В	†Перен. м. Теодосія Печер.
28	15 С	Успення Пресв. Богородиці
29	16 Ч	Діомида мч.
30	17 П	Мирона мч.
31	18 С	Флора мч.
		11 по Сош. 7 молодців в Єф.
		Євсигнія мч.
		Переображення Господнє
		Дометія препмч.
		Єміліяна ісп.
		†Матія ап.
		Лаврентія мч.
		12 по Сош. Євпла
		Фотія мч.
		Максима ісп.
		†Перен. м. Теодосія Печер.
		Успення Пресв. Богородиці
		Діомида мч.
		Мирона мч.
		13 по Сош. Флора
		Андрія Стратилата мч.
		Самуїла прор.
		Тадея ап.
		Агатоніка мч.
		Лупа мч.
		Євтиха сщмч.
		14 по Сош. Вартоломея
		Адріана мч.
		Пімена преп.
		Августина св.
		Усік. гол. Івана Хрестителя
		Олександра св.
		†Пол. пояса Пр. Богор.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1876 * Володимир Чехівський, голова Ради міністрів УНР
1. 1913 † Леся Українка
1. 1914 у Львові утворено Головну Українську Раду
1. 1931 † ген.-полк. Микола Юнаків, Нач. Штабу Укр. Армії
1. 1953 Масахра укр. політв'язнів у Воркуті, табір ч. 29
4. 1899 * письменник Борис Антоненко-Давидович
4. 1914 у Львові засн. Союз Визволення України
5. 1940 † археолог, етнограф, історик Дмитро Яворницький
8. 1919 * Пантелеймон Купіш, письменник, чл. Кир. Мет. Бр.
8. 1918 підписано державний договір України з Дон. Військом
10. 1907 † письменниця Марко Вовчок
13. 1953 москалі змасакували укр. політв'язнів Норильська
14. 988 Вел. кн. Володимир встановив християнство в Україні
15. 1965 † світової слави економіст Володимир Тимошенко
16. 1945 СРСР приділив Лемківщину Польщі
17. 1245 перемога короля Данила над мадярами
17. 1883 * Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму
18. 1836 * Олександр Кониський
20. 1649 договір Хмельницького з польськ. королем у Зборові
20. 1843 † письменник Григорій Квітка-Основ'яненко
20. 1891 * поет-неокласик Павло Филипович
21. 1627 Перший словник укр. мови Беринди в Києві
- 21-25. 1943 III. Надзвичайний Великий Збір ОУН
22. 1932 Москва розпочала народобивчий голод в Україні
22. 1944 згинув Рост. Волошин-Павленко, голова Збору УГВР
22. 1944 згинув Клемпущ-Лопата, Провідн. ОУН на Закарпатті
25. 1698 в московській неволі загинув геть. Петро Дорошенко
25. 1792 на Тамань прибула фльота козаків полк. Сави Білого, що дала початок українського заселення Кубані
26. 1657 в Чигирині обрано гетьманом Івана Виговського
27. 1856 * Іван Франко, учений, письменник, поет
28. 1921 большевики розстріляли повстанського провідника і поета Гр. Чупринку, сотн. Андруха, ком. УВО, сотн. Опоку і 36 членів Центр. Повстанського Комітету
29. 1868 * письменниця Л. Старицька-Черняхівська, член СВУ
29. 1940 † у Берліні Євген Петрушевич, президент ЗУНР
31. 1919 Армії УНР і УГА визволили Київ від москалів
31. 1944 згинув Юрій Липа, лікар УПА, публіцист, поет
- 1919 у Москві розстріляли ген.-чет. Осипа Микитку

Вересень — September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1 19 Н	14 по Сош. Андрія Страт.	15 по Сош. П. ц. р. Симеона
2 20 П	Самуїла прор.	Маманта мч.
3 21 В	Тадея ап.	Антима сщмч.
4 22 С	Агатоніка мч.	Вавили сщмч.
5 23 Ч	Лупа мч.	Захарії прор.
6 24 П	Євтиха сщмч.	Чудо Арх. Михаїла
7 25 С	Поверн. м. Вартоломея ап.	Созонта мч.
8 26 Н	15 по Сош. Адріана	16 по Сош. Різд. Пр. Богор.
9 27 П	Пімена преп.	Йоакима і Анни
10 28 В	Августина св.	Минодори мч.
11 29 С	Усік. гол. Івана Хрестителя	Теодори преп.
12 30 Ч	Олександра св.	Автонома сщмч.
13 31 П	†Пол. пояса Пр. Богор.	Корнилія сщмч.
14 1 С	Вересень. †Поч. ц.р.Симеона	Воздвиження Чес. Хреста
15 2 Н	16 по Сош. Маманта	17 по Сош. Никити
16 3 П	Антима сщмч.	Євфимії вч.
17 4 В	Вавили сщмч.	Софії мч.
18 5 С	Захарії прор.	Євменія преп.
19 6 Ч	Чудо Арх. Михаїла	Трофима мч.
20 7 П	Созонта мч.	Михаїла Ч. мч.
21 8 С	Різдво Пресв. Богородиці	Кондрата ап.
22 9 Н	17 по Сош. Йоакима і Анни	18 по Сош. Фоки
23 10 П	Минодори мч.	Зачаття Івана Хрестителя
24 11 В	Теодори преп.	Теклі первмч.
25 12 С	Автонома сщмч.	Євфросинії преп.
26 13 Ч	Корнилія сщмч.	Перес. Івана Богослова
27 14 П	Воздвиження Чес. Хреста	Калістрата мч.
28 15 С	Никити вч.	†Харитона преп.
29 16 Н	18 по Сош. Євфимії	19 по Сош. Киріяка
30 17 П	Софії мч.	Григорія В. сщмч.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1722 * філософ Григорій Сковорода
1. 1939 Початок Другої світової війни
1. 1947 згинув владика Теодор Ромжа, єпископ закарпатців
2. 1938 в Ужгороді засновано Українську Націон. Оборону
3. 1941 в Дніпропетровську закінчився марш Похідної Групи „Південь” під пров. З. Матли; розпочав діяти Провід ОУН Південного Краю під пров. Святослава Вовка
5. 911 договір кн. Олега Віщого з греками у Царгороді
6. 1672 геть. Петро Дорошенко здобув Кам’янець Подільський
7. 1984 † патріарх УКЦ Йосиф Сліпий
7. 1656 „Трактат вічної приязні” Хмельницьк. з Ю. II Ракочі
7. 1921 згинули Віра Бабенко і 62 повстанці
7. 1962 † письменник і поет Тодось Осьмачка
9. 957 відвідини вел. кн. Ольги в Царгороді
9. 1769 * Іван Котляревський, письменник і поет
9. 1944 польсько-російський договір про виселення лемків
11. 1910 † філолог, історик і фольклорист Василь Доманицький
12. 1903 Відкриття в Полтаві пам’ятника І. Котляревському
12. 1947 прихід першого відділу УПА в Зах. Німеччину
12. 1887 * Леся Курбас, творець модерного театру
15. 1907 † драматург Карпенко-Карий (Іван Тобілевич)
15. 1941 Гестапо виарештувало тисячі націоналістів
16. 1658 договір з Польщею у Гадячі
17. 1864 * видатний письменник Михайло Коцюбинський
17. 1945 згинув Олександр Бусел, член Проводу ОУН
19. 1676 Москва заслала гетьм. П. Дорошенка на Сибір
19. 1929 * літ. критик і поет Іван Світличний
20. 1655 гетьм. Б. Хмельницький розбив поляків під Городком
20. 1947 згинув у бою з поляками Ярослав Старух, член Пр. ОУН
21. 1944 † диригент і композитор Олександр Кошиць
22. 1709 у Бендерах помер гетьман Іван Мазепа
22. 1918 у Києві відкрито український університет
23. 1648 Б. Хмельницький розгромив поляків під Пилявцями
23. 1872 * Соломія Крушельницька
25. 1921 Невдалий атентат С. Федака на Підсудського у Львові
29. 1866 * історик Мих. Грушевський, голова Укр. Центр. Ради
30. 1930 поляки замордували сотн. Ю. Головінського, КК УВО
30. 1930 польська „пацифікація”, багато забитих і ранених
30. 1945 перемога УПА ком. Яструба над больш. під Угневом
30. 1947 згинув Степан Хрін, команд. відтинку УПА „Маківка”

Жовтень ~ October

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	18 В Євменія преп.	Покр. Пресв. Богородиці
2	19 С Трофима мч.	Кипріяна сщмч.
3	20 Ч Михаїла Ч. мч.	Діонисія А. сщмч.
4	21 П Кондрата ап.	Єротея сщмч.
5	22 С Фоки сщмч.	Харитини мч.
6	23 Н 19 по Сош. Зачат. Івана Хр.	20 по Сош. Томи
7	24 П Теклі первмч.	Сергія і Вакха мч.
8	25 В Євфросинії преп.	Пелагії преп.
9	26 С Перес. Івана Богослова	† Якова А. ап.
10	27 Ч Калістрата мч.	Євлампія мч.
11	28 П † Харитона преп.	Филипа ап.
12	29 С Киріяка преп.	Прова мч.
13	30 Н 20 по Сош. Григорія В.	21 по Сош. Карпа
14	1 П Покр. Пресвятої Богородиці	Параскеви Терн. преп.
15	2 В Кипріяна сщмч.	Євтимія преп.
16	3 С Діонисія А. сщмч.	Лонгина мч.
17	4 Ч Єротея сщмч.	Осії прор.
18	5 П Харитини мч.	† Луки ап. і єв.
19	6 С † Томи ап.	Йоїла прор.
20	7 Н 21 по Сош. Сергія і Вакха	22 по Сош. Артемія
21	8 П Пелагії преп.	Іларіона Великого преп.
22	9 В Якова А. ап.	Аверкія св.
23	10 С Євлампія мч.	Якова ап.
24	11 Ч Филипа ап.	Арети мч.
25	12 П Прова мч.	Маркіяна і Мартирія мч.
26	13 С Карпа мч.	Димитрія вмч.
27	14 Н 22 по Сош. Параскеви Т.	23 по Сош. Нестора
28	15 П Євтимія преп.	Параскеви Ікон. преп.
29	16 В Лонгина мч.	Анастасії препмч.
30	17 С Осії прор.	Зиновія і Зиновії мч.
31	18 Ч † Луки ап. і єв.	Стахія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1187 † кн. Ярослав Осмомисл, поширив державу по Дунай
1. 1665 Петра Дорошенка обрано гетьманом Правоб. України
1. 1727 Данила Апостола обрано на геть. Лівобер. України
1. 1929 масові арешти членів і симпатиків СВУ
3. 1078 на Нежатій Ниві б. Чернігова загинув вел. кн. Ізяслав
3. 1930 † письм., етнограф і перекладачка Олена Пчілка
3. 1953 † публіцист Юліян Вассиян
4. 1891 * поет Юрій Клен
5. 1909 * поет Богдан Ігор Антонич
6. 1881 * драматург Іван Кочерга
7. 1253 коронація кн. Данила в Дорогичині
8. 1862 † кубанський письменник і отаман Яків Кухаренко
8. 1938 загинув в ґулаґу Гнат Хоткевич
10. 1621 перемога П. Сагайдачного над турками під Хотиним
10. 1893 † видатний байкар Леонід Глібів
11. 1968 † маляр Никифор із Криниці
13. 1948 † поет, письменник і публіцист Леонід Мосендз
14. 1942 за наказом ОУН оформлено 1-ий відділ УПА під ком. Сергія Качинського-„Остапа”; Свято УПА
- 14-22. 1921 в Києві відбувся Всеукраїнський Собор УАПЦ
15. 1959 больш. агент Б. Сташинський вбив голову Пров. ОУН Степана Бандеру, а 12. 10. 1957, він вбив д-ра Л. Ребета
15. 1942 Лесь Курбас убитий в конц. таборі
- 16-20. 1596 на Соборі у Бересті проголошено церковну унію
16. 1876 * Сергій Єфремов, голова СВУ, загинув 1937 р.
- 16-20. 1917 Всеукр. з'їзд Вільного Козацтва в Чигирині
19. 1918 Створено Українську Нац. Рад у Львові
- 19-21. 1947 москалі вивезли 150,000 українців на Сибір
19. 1962 суд у Карльсруе засудив Б. Сташинського за вбивство С. Бандери і Л. Ребета з наказу Москви
21. 1921 В. Липківський висвячений на митрополита УАПЦ
22. 1933 М. Лемик вик. атентат у російськ. консуляті у Львові
22. 1953 † митрополит УАПЦ Полікарп
24. 1955 договір АБН (Я. Стецько) з Китаєм (Ку Ченг канг)
29. 1794 † філософ Григорій Сковорода
30. 1947 † поет і літературознав. Юрій Клен (Освальд Бурггардт)
- 1949 Звернення Воюючої України до української еміграції

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1	19 П Йоїла прор.	Косми і Дам'яна безср.
2	20 С Артемія вмч.	Акиндина мч.
3	21 Н 23 по Сош. Іларіона В.	24 по Сош. Акепсими мч.
4	22 П Аверкія св.	Йоаникія Великого преп.
5	23 В Якова ап.	Галактіона мч.
6	24 С Арети мч.	Павла св.
7	25 Ч Маркіяна і Мартирія мч.	33 мч. у Мелетині
8	26 П Димитрія вмч.	Собор Арх. Михаїла
9	27 С Нестора мч.	Матрони преп.
10	28 Н 24 по Сош. Параскеви Ікон.	25 по Сош. Єраста
11	29 П Анастасії препмч.	Мини мч.
12	30 В Зиновія і Зиновії мч.	Йосафата щмч.
13	31 С Стахія ап.	Івана Золотоустого св.
14	1 Ч Листопад. Косми і Дам'яна	† Филипа ап.
15	2 П Акиндина мч.	Гурія мч.
16	3 С Акепсими мч.	† Матея ап. і єв.
17	4 Н 25 по Сош. Йоаникія В.	26 по Сош. Григорія Н.
18	5 П Галактіона мч.	Платона і Романа мч.
19	6 В Павла св.	Авдія прор.
20	7 С 33 мч. у Мелетині	Григорія Декаполіта преп.
21	8 Ч Собор Арх. Михаїла	Вхід у храм Пр. Богородиці
22	9 П Матрони преп.	Филимона ап.
23	10 С Єраста ап.	Амфілохія св.
24	11 Н 26 по Сош. Мини	27 по Сош. Катерини
25	12 П Йосафата щмч.	Климент папи
26	13 В Івана Золотоустого св.	Аліпія преп.
27	14 С † Филипа ап.	Якова Перс. мч.
28	15 Ч Гурія мч.	Стефана препмч.
29	16 П † Матея ап. і єв.	Парамона мч.
30	17 С Григорія Н. св.	† Андрія ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1918 Листопадовий чин. Українські війська зайняли Львів
1. 1889 * письменник гуморист Остап Вишня
1. 1944 Хрущовська офенз. пр. УПА, згинув ген. ЧА Федоров
1. 1944 † у Львові митрополит Андрій Шептицький
1. 1964 † полк. Андрій Мельник
2. 1917 розпочався в Києві Всеукраїнський Військовий З'їзд
- 3-7. 1927 Конференція Українських Націоналістів покликала Провід Укр. Націоналістів очолений Є. Коновальцем
3. 1941 москалі зруйнув. Успенську церкву Печерської Лаври
4. 1921 розпочався II. Зимовий похід під ком. Ю. Тютюнника
5. 1968 в Києві самоспалився Василь Макух
6. 1912 † композитор Микола Лисенко
6. 1918 Кр. Ком. ЗУНР на Буковину перебр. владу в Чернівцях
9. 1918 встановлено Державний Секретаріат ЗУНР
10. 1709 москалі зруйнували гетьманську столицю Батурин
13. 1923 † одеський діяч Іван Липа
14. 1918 створено Директорію УНР
14. 1918 у Києві засновано Українську Академію Наук
15. 1879 * поет Григорій Чупринка
15. 1945 в Авгсбурзі заснов. Українську Вільну Академію Наук
16. 1917 договір України з Кубанню (торг., консул., морськ.)
- 16-19. 1967 I. Світовий Конгрес Вільних Українців у Нью-Йорку
18. 1918 бій під Мотовилікою
19. 1698 † гетьман Петро Дорошенко
20. 1917 III. Універсал УЦРади; створення УНРеспубліки
20. 1918 розпочалася друга большевицька інвазія України
20. 1919 денік. повіс. кубанського політ. о. Олексу Кулабұхова
- 21-23. 1943 I. Конференція поневол. Росією народів дала початок Антибольшевицькому Бльоку Народів (АБН)
23. 1873 † історик Мих. Максимович, ректор Київськ. унів.
23. 1921 большев. розстріляли 359 укр. полон. вояків п. Базаром
24. 1934 † на засланні історик Михайло Грушевський
25. 1838 * Іван Нечуй-Левицький
26. 1925 * маляр і мистецтвознавець Панас Заливаха
27. 1943 вел. битва УПА з 2 нім. дивізіями в Чорному лісі
28. 1950 згинув О. Дяків-Горновий, пров. ОУН на Львівщині
28. 1970 у Києві москалі замордували Аллу Горську
- 1932 росіяни вивезли на Сибір 30,000 українців із Полтавської Станиці на Кубані
30. 1932 Загинули бойовики ОУН Старик і Березинський

Грудень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Г. Ю. Дні Юліанський Календар		Григоріанський Календар
1 18 Н	27 по Сош. Платона і Рома.	30 по Сош. Наума
2 19 П	Авдія прор.	Авакума прор.
3 20 В	Григорія Декаполіта преп.	Софонії прор.
4 21 С	Вхід у храм Пресв. Богород.	Варвари вмч.
5 22 Ч	Филимона ап.	Сави Осв. преп.
6 23 П	Амфілохія св.	Миколая чудотворця св.
7 24 С	Катерини вмч.	Амвросія св.
8 25 Н	28 по Сош. Климента	29 по Сош. Патапія
9 26 П	Аліпія преп.	Непорочне Зачаття Пр. Бого
10 27 В	Якова Перс. мч.	Мини мч.
11 28 С	Стефана препмч.	Даніїла преп.
12 29 Ч	Парамона мч.	Спиридона преп.
13 30 П	† Андрія ап.	† Евстратія мч.
14 1 С	Грудень. Наума прор.	Тирса мч.
15 2 Н	29 по Сош. Авакума	Праотців. Єлевтерія
16 3 П	Софонії прор.	Аггея прор.
17 4 В	Варвари вмч.	Даніїла прор.
18 5 С	Сави Осв. преп.	Севастиана мч.
19 6 Ч	Миколая чудотворця св.	Боніфатія мч.
20 7 П	Амвросія св.	Ігнатія Богонос. сщмч.
21 8 С	Патапія преп.	Юліанії мч.
22 9 Н	30 по Сош. Непор.Зач.Пр.Бог.Пер. Різд. Анастасії	
23 10 П	Мини мч.	10 мч. у Криті
24 11 В	Даніїла преп.	Євгенії препмч.
25 12 С	Спиридона преп.	Різдво Христове
26 13 Ч	† Евстратія мч.	Собор Пресв. Богородиці
27 14 П	Тирса мч.	Стефана первмч.
28 15 С	Єлевтерія сщмч.	20,000 мч. у Никомидії
29 16 Н	Праотців. Аггея	По Різд. Дітей, уб. у Виф.
30 17 П	Даніїла прор.	Анісії мч.
31 18 В	Севастиана мч.	Меланії преп.

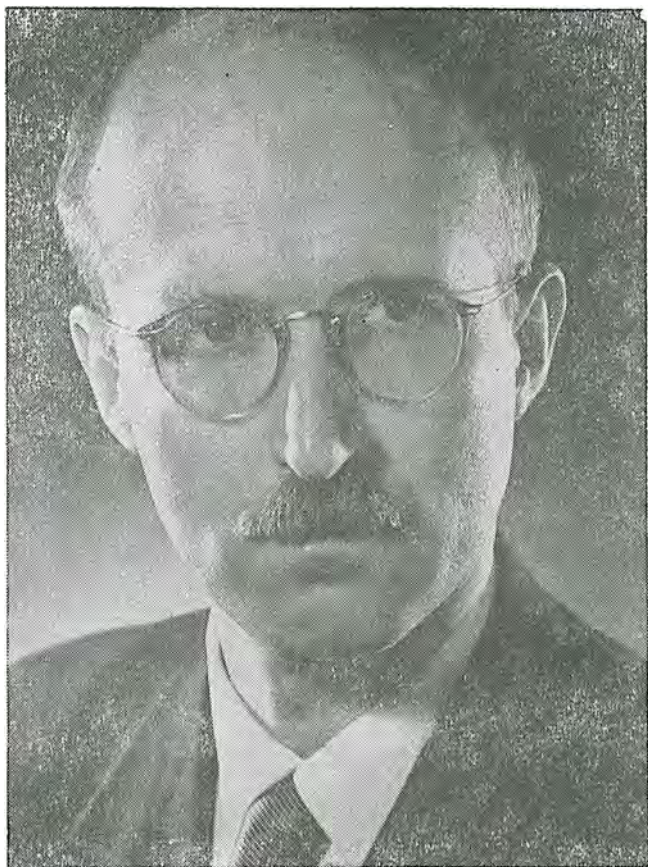
ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. 1919 Поч. І. Зим. походу ген.-полк. М. Омеляновича-Павленка
4. 1803 † на Соловках ост. кош. Зап. Січі — П. Кальнишевський
7. 1936 † письменник Василь Стефаник
8. 1868 у Львові засновано товариство „Просвіта”
9. 1963 * Борис Грінченко
11. 1891 † учений-лінгвіст Олександр Потебня
12. 1944 загинув полк. Савур-Клячківський, ком. УПА-Північ
13. 1928 * літературний критик Євген Сверстюк
13. 1963 † поет Василь Симоненко
14-16. 1917 І Всеукраїнський робітничий з'їзд у Києві
14. 1840 * Михайло Старицький
14. 1942 Гестапо замордувало у Львові Івана Климова-Легенду, Крайового провідника ОУН (1939-41)
15. 1934 Большевики розстріляли у Києві 28 українців (О. Влизько, Д. Фальківський, Гр. Косинка і ін.)
15. 1948 Почав виходити „Гомін України” в Торонті
16. 1637 битва козаків Павлюка і Гуні з поляк. під Кумейками
16-23. 1961 судилище над 20 членами Укр. Нац. Комітету
17. 1917 Ультим. Леніна УЦРаді; поч. больш. інвазії України
17. 1939 В копальнях Камчатки загинув поет М. Драй-Хмара
17. 1944 б. Стрілиськ Нових загинув майор Дм. Карпенко-Яструб, командир чужонаціональних частин в УПА
19. 1240 Батий зруйнував Київ
19. 1870 † композитор Михайло Вербицький
19. 1918 Директорія УНР перебр. владу від П. Скоропадського
19. 1920 * Микола Руденко
19. 1945 загинули в ЧССР Дм. Маївський, чл. Проводу ОУН, і ген. Дм. Грицай-Перебийніс, шеф штабу УПА
20. 1616 в Києві видрукувано першу книжку „Часослов”
21. 1930 † історик і публіцист Степан Томашівський
21. 1764 Катерина II зліквідувала гетьманську державу
21. 1944 згинув ген. секр. інформ. УГВР Й. Позичанюк-Шугай
23. 1873 у Львові засновано Наукове Тов. ім. Шевченка
23. 1932 героїчна смерть членів УВО-ОУН Біласа і Данилишина
24. 1920 * Святослав Караванський, літературозн., кол. політв.
26. 1918 постала Рада Нар. Мін. УНР, очолена Вол. Чехівським
29. 1723 † в тюрмі в Петербурзі наказн. гет. Павло Полуботок
31. 1637 у Варшаві закатовано провідника козацького повстання Павлюка (Павла Бута)
1924 засн. Спілку Визвол. України, очолену С. Єфремовим

50-РІЧЧЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ

Будинок „Просвіти” у Львові де проголошено Акт 30 червня.

Голова УДП Ярослав Стецько
* 19 січня 1912 — † 5 липня 1986

Провідник ОУН Степан Бандера
* 1 січня 1909 — † 15 жовтня 1959

ГК УПА ген. Роман Шухевич
* 17. 7. 1907 — † 5 березня 1950

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її творця і вождя ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває увесь український народ не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Влада.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння його потреб.

2. На західніх землях України твориться Українська Влада, — яка підпорядковується українському національному урядові, що створиться у столиці України — Києві.

Українська національно-революційна Армія, що твориться на українській землі, боротиметься далі проти московської окупації за Суверенну Соборну Державу і новий, справедливий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!

Хай живе Організація Українських Націоналістів!

Хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів — Степан Бандера!

Льва-Город, 30 червня, 1941 р., год. 20.

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

Голова Національних Зборів.

СКЛАД УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

СТЕЦЬКО, Ярослав (ОУН)

Голова УДП і керівник Ресорту соціальних реформ

Д-р ПАНЧИШИН, Маріян (Безпартійний)

Перший заступник голови УДП і міністер охорони здоров'я

Д-р РЕБЕТ, Лев (ОУН)

Другий заступник голови УДП

Д-р ЛИСИЙ, Володимир (Соціаліст-радикал)

Міністер внутрішніх справ

СТАХІВ, Володимир (ОУН)

Міністер зовнішніх справ

Д-р МАРІТЧАК, Олександр (УНДО)

Заступник міністра зовнішніх справ

Ген. ПЕТРІВ, Всеволод (Соціал-революціонер)

Міністер оборони

Ген. ШУХЕВИЧ, Роман (ОУН)

Заступник міністра оборони

Полк. ГАСИН, Олександр (ОУН)

Другий заступник міністра оборони

ЛЕБЕДЬ, Микола (ОУН)

Міністер державної безпеки

Д-р ФЕДУСЕВИЧ, Юліян (Безпартійний)

Міністер справедливості

Д-р ДЗЕРОВИЧ, Богдан (Безпартійний)

Заступник міністра справедливості

ЯЦІВ, Дмитро (ОУН)

ІЛЬНИЦЬКИЙ, Роман (ОУН)

Державні секретарі міністра народнього господарства

Д-р ХРАПЛИВИЙ, Євген (УНДО)

Міністер сільського господарства

Інж. ПЯСЕЦЬКИЙ, Андрій (ФНЄ)

Міністер лісництва

ОСІННУК, Роман

Заступник міністра охорони здоров'я

Д-р БАРВІНСЬКИЙ, Олександр (Безпартійний)

Секретар міністерства охорони здоров'я

Д-р РАДЗИКЕВИЧ, Володимир (Безпартійний)
Міністер освіти

Мороз, Н. (Безпартійний)
Міністер пошти і телеграфу

ГАЙ-ГОЛОВКО, Олександр (Безпартійний)
Міністер інформації

ПОЗИЧАНЮК, Осип (ОУН)

СТАРУХ, Яроослав (ОУН)
Секретарі міністерства інформації

КЛИМІВ, Іван (ОУН)
Міністер політичної координації

Д-р РОСЛЯК, Михайло
Директор адміністрації уряду

Ярослав Стецько у 1941 р.

Маріян Панчишин

Лев Ребет

**Константин
Паньківський**

Олександр Марітчак

Андрій П'ясецький

Ген. Роман Шухевич

Іван Климів-Легенда

Микола Лебедь

Олександр Гасин

Ген. Всеволод Петрів

Володимир Стахів

Богдан Дзєрович

Ярослав Старух

Володимир
Радзикович

Олександр
Гай-Головко

Роман Осінчук

СКЛАД РАДИ СЕНЬОРИВ

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ, Глава Української
Католицької Церкви
Почесний Голова

Отець митрат д-р ЙОСИФ СЛІПІЙ — Опісля МИТРОПОЛИТ
І ПАТРІАРХ УКЦ

Д-р ЛЕВИЦЬКИЙ, Константин
Голова

Проф. БІЛЕНЬКИЙ, Ярослав
Секретар

Отець д-р КОСТЕЛЬНИК, Ярослав

Отець ДЗЕРОВИЧ, Юліан

ФЕДУСЕВИЧ, Юліан

ФИЛИПОВИЧ, Іван

ЗАЯЧКІВСЬКИЙ, Роман

Проф. ТУРЧИН, Лука

Д-р БАРИЛЯК, Олександр

СТЕФАНОВИЧ, Ярослав

Д-р РАДЗИКЕВИЧ, Володимир
Д-р ДМОХОВСЬКИЙ, Степан
КОЗУБСЬКИЙ, Борис
Інж. КРАВЦІВ, Михайло
ЛУЦЬКИЙ, Сергій
Члени Ради Сеньйорів

Архиепископ Йосиф Сліпий

Митрополит Андрей

Юліян Дзерович

Константин Левицький

Лука Гурчин

Гавриїл Костельник

Борис Козубський

Михайло Кравців

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!

З волі Всемогучого й Всемилистивого Бога в Тройці Єдиного зачалася нова епоха в житті Державної Соборної Самостійної України.

Народні Збори, що відбулися вчорашнього дня, ствердили й проголосили ту історичну подію.

Митрополит Андрей Шептицький

Повідомляючи Тебе, Український Народе, про таке вислухання наших благальних молитов, взиваю Тебе до вияву вдячності для Всевишнього, вірності для Його Церкви і послуху для влади.

Воєнні часи вимагатимуть ще многих жертв, але діло розпочате в ім'я Боже, з Божою благодаттю, буде доведене до успішного кінця.

Жертви, яких потреба конечно до осягнення нашої цілі, полягатимуть передусім на послухному підданні справедливим наказам влади, не противним Божим законам.

Український народ мусить у цій історичній хвилині показати, що має досить почуття авторитету й життєвої сили, щоби заслужити на таке положення серед народів Європи, в яким міг би розвинути усі Богом собі дані сили.

Карністю, солідарністю, совісним сповненням обов'язків, докажіть, що ви дозрілі до державного життя.

Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо Головою Державного Правління України пана Ярослава Стецька.

Від Уряду ним покликаного до життя очікуємо мудрого, справедливого проводу та заряджень, які узгляднили б потреби й добро всіх замешкуючих наш край громадян, без огляду на це, до якого віроісповідання, народности й суспільної верстви належать. Бог нехай благословить усі Твої праці, Український Народе, і нехай дасть усім нашим Провідникам Святу Мудрість з Неба.

Дано у Львові при Арх. Храмі Св. Юра, 1. VII. 1941 р.

† АНДРЕЙ — Митрополит

Митрополит Львівський граф Андрей Шептицький

„СЛУЖБА БАТЬКІВЩИНІ — НАЙБІЛЬШИЙ ОБОВ'ЯЗОК”

АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАНІЄ ПРЕОСВЯЩЕННОГО ПОЛІКАРПА, ЕПІСКОПА ЛУЦЬКОГО

До всіх українців, сущих на Волині!

Мир вам від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа!

Любі мої діти! Велике Боже милосердя і справедливість приблизилися до нас. Довгі роки терпів наш многострадальний

народ наруги і знущання над святою вірою православною і над його національними почуваннями, над його людською гідністю. В державі большевицького анархиста терор і жах дійшов до нечуваних досі розмірів, в порівнянні з якими бліднуть переслідування християн за часів римських імператорів Нерона і Діо-ської вірою, мордуючи архипастирів, тисячами і сотками тисяч вірних християн, пастирів і проголошуючи закон зради й ненависти.

Митрополит Полікарп Сікорський

Оце на наших очах справедливість Божа сповнилася: Один Бог, одна нація і спільна краща будучність.

Сповнилась наша відвічна мрія. У городі князя Льва з

радіовисильні несеться над нашими горами, нивами, ланами, над нашою так густо зрошеною кров'ю землею радісна вістка: проголошено Самостійну Українську Державу. Разом з українським народом радіє і наша многострадална Церква. Відроджена у вільній українській державі — Українська вільна Православна Церква буде з народом одною нерозривною цілістю.

В цю велику хвилину звертаюсь до вас, любі діти, словами Св. Ап. Павла: „Благаю вас іменем Господа нашого Ісуса Христа, щоб те саме говорили ви всі і щоб не було між нами розділення, але щоб були з'єднані в одному розумінні і в одній думці”. (Ап. Павло Корин. гл. 1, ст. 10).

Любити Бога, любити батьківщину — це найбільша чеснота. Служба батьківщині — найбільший обов'язок.

Нехай Господь милосердний допомагає Тобі, народі мій, і Тобі, Уряде наш, будувати Самостійну Українську Державу, а моя молитва за всіх вас перед Престолом Всевишнього буде за вами.

В цей великий час усі українці мусять об'єднатись, всі мусять працювати спільно, бо в єдності сила і ту єдність мусимо показати на ділі.

Не треба нам партій, не треба нам боротьби між собою. Всі мусимо об'єднатися при нашій Святій Православній Церкві, при нашому Урядові, при нашому Національному Проводові.

Призиваю на весь Український Народ і його Державний Уряд всемогуче Боже благословенство.

Дано в м. Луцьку на Волині, Року Божого 1941, місяця липня 10 дня.

† ПОЛІКАРП, Єпископ Луцький

Єпископ Української Православної Церкви пізніший митрополит Полікарп

БЛАГОСЛОВЕННЯ ЄПИСКОПА ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА

Благословлю Українську Самостійну Державу. Дякую Всевишньому з глибини душі за вислухання наших благальних

Єпископ Григорій Хомишин

молитов і молю Бога, щоб Українська Держава сперта на Божому законі. забезпечила щастя, добробут і спокійне життя всім громадянам української землі без огляду на різниці віроісповідання, національні і суспільні.

Станиславів, 6 липня 1941 р.

† ГРИГОРІЙ, Єпископ

Львів у червні 1941 р.

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО ПРО ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО

Ярослав Стецько — Голова Українського Державного Правління, Голова Проводу ОУН, Президент АБН, член Почесної Президії Європейської Ради Свободи, член Української Військової Організації, ідеологічний референт Крайової Екзекутиви ОУН, уповноважений полк. Євгеном Коновальцем до підготовки римського Великого Збору ОУН, заступник Голови Проводу ОУН-Револуціонерів з 1940 року, член Бюра Проводу ОУН з 1945 року, Голова Проводу Закордонних Частин ОУН, редактор підпільних видань ОУН, довголітній в'язень польських і німецьких тюрем і концтаборів, ідеолог українського націоналізму в дусі християнського світогляду, стратег української визвольної революції, сподвижник ідеї Українського Патріархату, публіцист, який у впродовж понад пів століття формував політичну думку, видатний дипломат і організатор світових сил до боротьби проти комунізму, за розвал московської імперії та державну незалежність поневолених народів.

„УКРАЇНА БЕЗ ХОЛОПА І БЕЗ ПАНА”

Я писав на теми ідеологічно-суспільні, політичні, на теми етики і висував у своїх публіцистичних працях ось що: оцінюючи нинішнє становище взагалі і дійсність, яка панує в українській суспільності та на українських землях, я поставив тезу, що сьогоднішній змісл життя узмістовлюється в тому, що ідеалом людини є національно-суспільний ідеал. Національно-суспільну працю не вважаю за заслугу окремих осіб, але за обов'язок кожної людини. Я кажу, що всім зміслом життя мусить бути національно-суспільний ідеал.

Я висунув ідею нового суспільного порядку. Тим новим суспільним порядком має бути ідея солідаризму професій, не клас в економічному розумінні, бо українська суспільність є безкласовою суспільністю людей праці.

Далі я висував у своїй діяльності тезу, що Україна повинна стати ідейним, моральним і культурним центром, довкола якого повинні зосереджуватися змагання інших поневолених народів. Україна має бути їхнім ідейним і моральним провідником у їхніх визвольних змаганнях.

Призадумуюся над долею цілого українського народу, я підкреслював соборність: ідейну, психологічну, моральну та соборність політичних змагань.

Я писав і про українське право, про те, чи право бездержавного народу існує та обов'язує його членів чи ні. Я прийшов

до висновку, що воно існує. Бо тверджу, що право існує тоді, коли його психологічно й морально визнають члени даної суспільності. Визнаю, що істотним моментом права є признавання його даною суспільністю. Примус, фізична сила не є суттєвим моментом права. Керуючись цим мотивом, я з правного й ідейного боку робив те, що робив. Я виконував свій обов'язок, що його мені диктувала моя приналежність до української суспільності.

Я визнаю, що українська держава існує, існує потенційно в серцях українського народу. Не існує поки що реально, але існує морально і правно в наших душах. Змислом мого життя було, є і буде: Україна вільна, Україна без холопа і без пана. Я вірю в перемогу.

**(Із виступу Ярослава Стецька на процесі проти членів
Крайової Екзекутиви ОУН у Львові 1936 року).**

„ОУН БУЛА РІШЕНА ТВОРИТИ ДОКОНАНІ ФАКТИ”

Для Проводу революційної ОУН було ясно, що якраз на нас, націоналістів-революціонерів, паде особлива відповідальність не лише за те, що тіятисьме в Україні, але й за те, щоб прихилити для української визвольної справи зовнішній світ, та щоб здобути його підтримку для української державності.

Основною помилкою було б думати, що революційна ОУН тому цей тягар відповідальності відчувала на собі, що, мовляв, як це твердять її політичні противники, вона була „ідеологічно близька” до націонал-соціалістичної Німеччини. Таке твердження зовсім не відповідає правді. Цю відповідальність відчувала ОУН особливо тому, що вона репрезентувала єдину політично-революційну і мілітарну силу, яка була спроможна підняти у кожній ситуації українську справу без огляду на посторонні сили...

Революційна ОУН не утотожнювала себе з націонал-соціалістичною Німеччиною ані ідеологічно, ані політично, але для неї було вирішальним: визнає Німеччина нашу державну незалежність, чи стоїть за колонії на Сході Європи?! Це рішало! Тому безконечною наївністю і виявом злої волі наших політичних противників є те, що вони за своє безділля обвинувачують революційну ОУН, як „ідеологічно співзвучну” з націонал-соція-

лістичною Німеччиною силу, що мало б вирішувати тоді про компетентність лише революційної ОУН — дбати про союзників для української справи...

Безкомпромісовість ОУН, при капітуляції всіх українських „демократичних” партій перед Москвою, викликала серед усієї української спільноти орієнтацію лише на ОУН, бо вона відкрила фронт проти Москви, а не саморозв’язувалася, як це зробили усі, без винятку українські політичні партії, не перейшовши в підпілля...

Виправдувати своє обтяжене сумління оплюгавлюванням другого, притаманне для людей без честі і ідеї, без характеру і національної гідності. На революційну ОУН орієнтувався народ, бо вона мала борців і героїв, але засуджував опортуністичні і безхарактерні групи, бо вони скапітулювали перед большевизмом так само, як трохи пізніше — ці ж самі „демократи”, „соціалісти”, „радикали” — скапітулювали точнісінько так само перед нацистами, пішовши з ними на коляборацію, як вчора йшли з большевиками...

Революційна ОУН була рішена творити доконані факти. Вона була рішена творити многовидну українську силу в Україні і поза нею з аспектом протиросійським і з аспектом протинімецьким, якщо німці не респектували б нашої ідеї. ОУН прагнула створити якнайширший фронт для розбудови державної адміністрації, господарства, шкільництва, культури, міліції, а понад усе — армії, яка завжди повинна бути армією нації, а не партії, групи чи організації...

ОУН прагнула включити в цей державно-творчий фронт увесь український самостійницький політичний, економічний, культурний, церковний і молодіжний світ. Це була рація державно-творчої сили України, якою була, є і буде ОУН...

(Думки взяті з книжки: Ярослав Стецько, „30 червня 1941”)

„У ВІЧНУ УКРАЇНУ МИ ВІРИЛИ. . .”

„Крізь найбільші страхіття історії завжди проглядає Божий палець, який так покерує буттям людей, що завжди людина матиме рішальний голос, а не машина.

Я вдячний Богові, що він мені дав ту віру в людину, а теж переконання про позасвітню доцільність навіть усіх нещасть, бо тільки ця віра в Боже Провидіння, яка крізь призму моєї

нації у мене унааявнюється, дала мені 29-річному тоді голові Уряду силу витримати на пості, не заломившись, та честі нації не сплямивши, я думаю, теж честі християнина. Бо наша нація стала в захист не тільки своєї волі в той час, але і в захист віри в Христа проти обох безбожницьких систем: большевизму і нацизму! Я думаю, що я видержав не тільки завдяки моїй волі, але найперше моїй вірі, яка дає передусім міць волі...

Україна в той час була озброєна передусім великими ідеями, готова постояти за них життям своїх найкращих, життям і терпінням всього народу. Україна щойно кувала зброю. Ми — націоналісти — були переконані, що ми маємо правдиві ідеї, ми вірили в них, у наші правди, але водночас ми були пересвідчені, що правда не перемагає сама із себе, але перемагає тоді, коли перемагають її безстрашні носії; таке діється з волі Бога! Христова Правда була і є абсолютна Правда, але вона перемагає тому, що за неї мільйони ішли на муки і віддали своє життя, а навіть сам Христос страждав за Свою Правду і життя Своє віддав на хресті за нас, за Україну, яка із терпінь у сяйві золотому повстане як новий горіючий стовп світла, справедливості, волі, слави Божої! В цю нову Україну ми вірили, у вічну Україну, ми вірили, тому для нас і німецькі, і російські військові машини були проминальні, хоча які вони були жахливі!"

(Ярослав Стецько, „30 червня 1941")

ДЕ ШУКАТИ УКРАЇНИ?

На перший погляд, питання дуже просте й на нього не важко дати відповідь. Насправді ж, бачимо дивне явище, бо нам пропонують шукати України всюди, тільки не в самій Україні.

України мусимо шукати у багатовіковій її духовості, в її соціальності, а не в маоїзмі, ленінізмі, скрипниківщині чи взагалі в націонал-комунізмі, бо все це чуже, антиукраїнське. Україна має свої власні духові вартості, вірить у себе і розгортає світовий протимосковський та протикомуністичний фронт у цілому світі, бореться за розвал московської імперії, за побудову на її руїнах національних держав із власним соціальним ладом. Кожен суверенний народ повинен будувати свою державу згідно із власною волею, запроваджувати в ній такий лад, який для нього найкращий.

(Із писань Ярослава Стецька)

ІДЕЙНЕ МІСЦЕ УКРАЇНИ В СВІТІ

Боротьба, яка розгортається на наших очах у світових розмірах, не є виключно політичною боротьбою. Вона сягає до найглибших вартостей людської природи, до найосновніших проблем людського буття. Із здійсненням політичної незалежності України та інших уярмлених Московією націй — буде здійснюватися також інший, цілісний образ буття людини і націй на уярмлених досі землях. Ще кілька десятиліть тому змагання поміж імперіями не мало характеру боротьби за перемогу вічних прав людського буття, а було змаганням за розподіл сфери політичних, господарських чи культурних впливів...

Призначення Богом бути Україні на грані двох світів, ставить до неї і до нас, її синів, особливі вимоги. Україна втілює в собі ті інші ідеї, ідеї того другого, протиставного Московії світу. Тому наша боротьба за національно-державну незалежність включає в собі й елементи боротьби за перемогу вічних вартостей, спільних усім людям: за Бога, за людину, за націю, як органічну людську спільноту, за родину, як її органічну клітину.

Ще ніколи національна боротьба якогось народу не мала таких загальнолюдських первнів, не вмещала в собі стільки вічних ідей, як у наші дні визвольна боротьба українського народу. Ще ніколи від перемоги боротьби однієї нації не залежало так майбутнє численних народів і людей, може й на століття, як нині.

Дві концепції життя — українська і московська зударяються на всіх відтинках. Боротьба між ними — це протиставленн двох національних організмів в усіх життєвих площинах: культури, релігії, соціальних інституцій, моралі, господарства, політичних концепцій, національних традицій...

Тому нема жодної можливості, щоб із тез національної, християнської України і з антитез антинаціональної, антихристиянської, гангстерської Московщини створити синтезу вартостей двох світів. Бо не йде про те, щоб знищити зло, щоб запанувало добро, знищити кривду, щоб запанувала справедливість, знищити тиранію, щоб запанувала воля, знищити Антихриста, щоб запанував Христос, знищити імперію, щоб запанувала ідея нації. Всюди там, де запанує московська „правда”, немає місця для Божої і людської правди на землі.

(Із писань Ярослава Стецька)

ЗА ІДЕОЛОГІЧНІ ВАРТОСТІ

Ще ніколи ідеологічні моменти не грали такої вирішальної ролі в боротьбі народів і людей, як саме тепер. Не було, нема й не буде жодного великого суспільного руху без ідеології, бо не можна йти в розбурханий світ без дороговказів і давати тривалі основи під його існування. Злочинність большевизму чи нацизму не в тому, що вони мали ідеологічні підвалини, а в тому, що їх ідеології були фальшиві, антилюдські. Йде про те, яка ідеологія — добра чи зла.

Національна християнська ідеологія вимагає від людей самозречення, самопосягати в ім'я вищих, справедливіших ідеалів, заперечує егоїзм і кличе до боротьби за шляхетні ідеї. Отже суть у благородності ідей, у респектуванні християнських і людських засад, у моральних принципах у житті й політиці, в характерності носіїв ідей, а не у спотворених ідеях нацизму-большевизму.

Повернення до національної християнської ідеології — це наказ хвилини, бо це повернення до вічних духових вартостей, альтруїзму, самопосягати, героїзму, суворих обичаїв, повернення людини, як Богоподібного ества, до Бога і Батьківщини...

(Із писань Ярослава Стецька)

„НАША СИЛА В БОРОТЬБІ, ВІРІ...”

З останнього слова Голови УДП з нагоди 45-ліття Акту 30 Червня 1941 року.

...Я прошу Вас передати всьому активові Організації мої вислови найщирішої подяки за ці безчисленні вислови підтримки і молитви, зокрема нашому молодому поколінню — юнацтву, молодим кадрам, Тусмівцям, Сумівцям, передусім юнацтву — майбутности Організації, а старшим кадрам, загартованим в боротьбі і праці, мій поклін.

Прощу передати подяку широкому українському громадянству, Владикам і Духовенству обох віровизнань, які соборники, зрозуміли, що за соборника моляться.

А тепер з'єднані духом і ідеєю маємо далі маршувати вперед, і я вірю, разом з'єднані, переможно до перемоги. Наша сила в боротьбі, вірі, молитві і принциповості. ОУН завжди перемала як дороговказ, як світло в темряві, як незламний носій революційно-визвольної ідеї, ніколи не капітулювала, і завжди

була в боротьбі з опортунізмом і дефетизмом. Тим шляхом ідуть далі, бо Легенди, Яциви, П'ясецькі, Мирони, Шухевичі, Грицаї, Бандери не хилили вниз прапора, не знали рабства ані опортунізму. Я теж не схилив і не схилю прапора Української Революції при Божій Помочі. Хай повіває він переможно, як тризуб з мечем на Святій Софії. Наше гасло — Христос в Катакомбах, Україна в боротьбі, за християнський ідеал свободи і державної незалежності!

30 червня 1986

Слава Україні! Героям Слава!

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

„ВІН... ЗБЕРІГ ВІРНІСТЬ СМІЛИВІЙ БОРОТЬБИ...”

Рональд Реген і Ярослав Стецько

Дорога Пані Стецько!

Мене глибоко засмутила вістка про смерть Вашого чоловіка Ярослава. Він ціле життя горів гарячою любов'ю до свободи в епоху, яку затьмарювала тоталітарна тиранія. Протягом 74 років свого життя він разом із своїми земляками, зберіг вірність сміливій боротьбі за права людини і національну незалежність України проти двох схожих тираній нацизму та комунізму.

У триваючому протистоянні проти комунізму за серця й уми людей мужність та відданість ідеалам свободи Вашого чоловіка будуть постійним джерелом натхнення для всіх, які прагнуть волі й самовизначення, тривалим нагадуванням про вічне змагання людства розірвати кайдани неволі.

Нехай Бог Вас благословить!

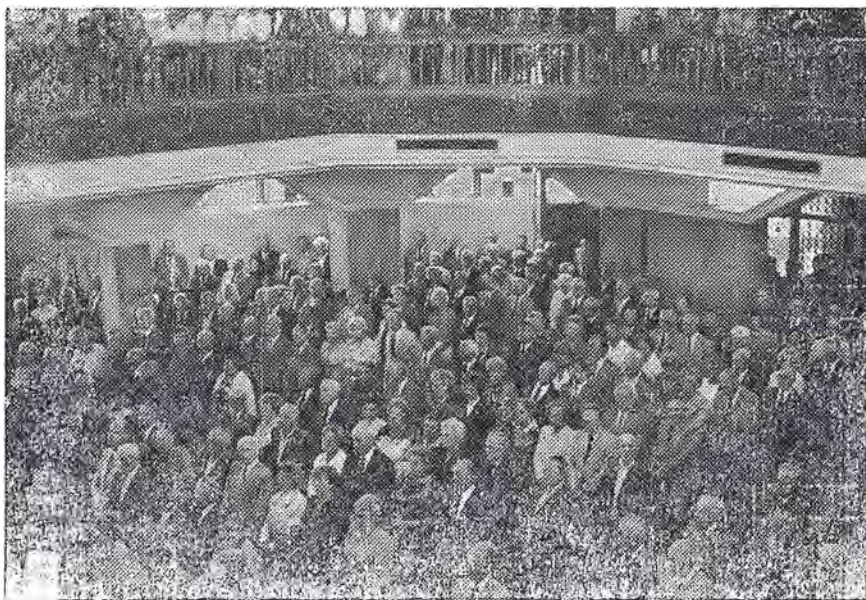
Відданий Вам Рональд Реген

Білий Дім
Вашінгтон, ДК
Липень 22, 1986

З ПРИВОДУ СМЕРТИ ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА

З приводу смерти Пана Ярослава Стецька, прем'єр-міністра Українського Державного Правління, складаю українському народові мої найглибші співчуття.

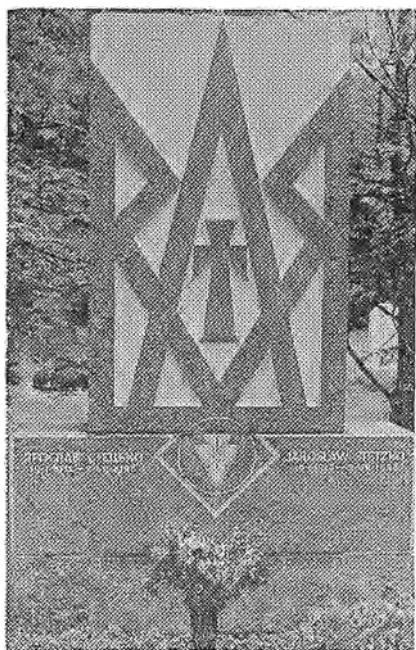
Джон Тирнер
Лідер Опозиції
Оттава, Канада

У пам'ять Ярослава Стецька (Канада, 1986 р.)

Похорон Ярослава Стецька (Мюнхен, 1986 р.)

Могила Ярослава Стецька
у Мюнхені

У пам'ять Ярослава Стецька (Канада, 1986 р.)

Богдан Федорак
Голова УДП

НА ШЛЯХУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

На протязі довгих десятиліть Українське Державне Правління було в ідейно-політичному зв'язку з визвольними силами на Батьківщині і мобілізувало українську діаспору і політичні сили Заходу для допомоги тим, які стояли і стоять у першій лінії фронту. Ми радіємо, що по довгих роках неволі і жертвової боротьби, сьогодні можуть в Україні сили, які відновлять Українську Державу.

Найосновніші процеси проходять у ділянках ідейно-політичного бою за УССД і політичного організування народу. В Україні збільшується й поширюється націоналістична література, міцніє ідейний бій проти російського імперіялізму і комунізму. Діяльність демократичних партій і об'єднань допомагає ширити і скріплювати в народних масах ідеї української державности та боротьби за них.

Дорогі Українці!

Шлях до визволення — це шлях Української Національної Революції, стратегія якої охоплює усі засоби, доступні в боротьбі народу власними силами за своє вільне буття. Сюди включено політичну боротьбу, соціальну, ідеологічну, освітню, культурну, економічну — і правозахисну згідно з міжнародними конвенціями про національні і людські права. Також міжнародна політика мусить служити мобілізації спільного фронту визвольних і волелюбних сил всіх поневолених Росією націй під кличем: Воля Народом, Воля Людині!

Не дивлячись на тимчасові полегшення чи поступки, ро-

Богдан Федорак

сійські імперіялісти під керівництвом Михайла Горбачова намірюються і далі поневолювати Україну, і далі асимілювати її при допомозі структури ССРСР, що не буде ліпшою від всіх дотеперішніх конституцій ССРСР. КПСС із своїми філіялами в Україні, КГБ, советські збройні сили, на спілку з мільйонами шовіністично наставлених апаратчиків-бюрократів, вороже наставлені до відновлення Української Держави. Вони підготовляють українському народу нові злочинні удари і погроми.

Тому ми кличемо всіх українців ставати до священної боротьби за наші Богом дані права нації і людини. Необхідно з'єднати всі діючі державницькі та націоналістичні сили в один могутній фронт! Усякі особисті, місцеві, побутові, конфесійні розбіжності треба відложити на бік! У революційному русі мусять мати своє місце українці різних віровизнань, різних поколінь — не залежно від місця свого народження, заняття, соціальних прошарків чи особистих поглядів щодо ладу майбутньої нашої держави. Пригадаємо, що жодна постороння потуга не буде визволяти Україну, а єдино сам український народ! Настав час, щоб мільйони нас на Рідних Землях і в розсіянні на чужині піднялися об'єднано до цього останнього вже великого чину та скинули кайдани комуно-московської неволі.

Василь Олесків

Голова Проводу ОУН-Р

АКТ 30 ЧЕРВНЯ – НЕЗМІННИЙ ДОРОГОВКАЗ

На довгому шляху ставання української нації до державного життя, відновлення української держави Актом 30 червня 1941 року належить до найсвітліших сторінок української історії двадцятого століття. Особливе значіння цієї історичної події полягає передусім в тому, що вона заіснувала в незвичайно тяжких і несприятливих обставинах, в яких опинився український нарід. За панування над Україною і її багатствами зустрілись на її території дві наймогутніші в той час імперські потуги — гітлерівська Німеччина і большевицька Росія, дві великі мілітарні сили у зеніті своїх воєнних спроможностей. Політично жодна з них не визнавала права українського народу

на самостійне державне життя, маючи свої далекосяглі плани поглинути його у свій національний організм або звести до ролі раба. Тому перемога будь-якої імперської потуги у тій війні принесла б українському народові даліше жорстоке поневолення.

Василь Олесків

Втопивши в морі крові молоду українську державу, що знову появилася на коні історії у 1918 році, большевицька Росія запланувала і методично перевела нечуваний у світі геноцид над українським народом, виморивши страшним голодом мільйони українських селян-хліборобів і вимордувавши в чекістських катівнях та сибірських мерзлотах тисячі української інтелігенції, щоб в той спосіб зломити хребет і підкосити самі основи української нації. Так знекровлений і обезголовлений український нарід став об'єктом плянової і жорстокої русифікації з метою скріпити комуністичну російську імперію у її плянах дальших завоювань.

Знову ж нацистська Німеччина, хоч дотепер окупувала лише невелику частину земель Західньої України, свої імперіалістичні пляни стосовно Східньої Європи, а України зокрема, розкрила в теоретичних працях Гітлера й інших теоретиків Третього Райху. Виходячи з теорії расової вищости німців над іншими народами, особливо над слов'янськими народами, ці останні були апріорно призначені на безпросвітню екзистенцію і рабську працю у рамках німецької великодержави. Свою явно негативну поставу до державницьких аспірацій українського

народу виявив Гітлер в питанні Карпатської України, підтримавши збройну агресію Мадярщини проти цієї новопосталої вітки Української Держави.

Не було також підстав надіятись на зрозуміння чи підтримку стремлень українського народу до незалежного державного життя з боку англосакського світу, враховуючи його в основному негативну поставу до відновленої української держави в 1918 році, а також традиційну політику рівноваги сил в Європі між кожночасними політичними бльоками, підставою якої було збереження російської імперії як важливого силового фактора на боці англосаксів.

В такій констеляції міжнародних стосунків і мілітарних сил перед українським народом постало кардинальне питання — бути пасивним спостерігачем у розигрі двох ворожих імперських сил на своїй землі, постачальником для них матеріальних засобів і людських сил, а чи черговий раз заявити перед усім світом своє право на власну державність. Вибір не був легкий. Це не був 1917-ий рік, коли після трирічної війни в Європі почали розпадатися імперії на національні держави, у висліді чого Україна також проголосила свою державну самостійність. Цим разом війна між двома імперськими потугами щойно починалася, вислід якої було важко передбачити. Безперечно, що в той час головним ворогом українського народу і його державности була імперська большевицька Росія і проти неї в першу чергу було звернене вістря боротьби українського визвольного руху в цілому, а Організації Українських Націоналістів зокрема. Та не була прихильником державної самостійности України також гітлерівська Німеччина, мимо запевнень в протилежному деяких її представників, але з пропозицією відкласти остаточне вирішення цього питання після закінчення війни з СССР.

Двадцятилітній період від проголошення української держави в 1918 році і боротьби на кілька фронтів за її вдержання позначився великими змінами в політичному житті української нації. Українська державницька ідея просякнула в усі верстви українського народу, її визнали за основу українські політичні партії, а Організація Українських Націоналістів стала на шлях революційної боротьби за її здійснення, чим започатковано нову епоху в новітній історії України. У великому стратегічному пляні цієї боротьби за українську державність проти всіх окупантів і на всіх землях України відновлено і жертвою крові і життя освячено Карпатську Україну в 1939 році. В такому

ж пляні йшла підготовка до чергового державницького чину нації при найближчій нагоді назріваючого збройного конфлікту між Німеччиною і Советським Союзом.

Собор Св. Юра у Львові

Головні політичні і стратегічні напрямки визвольної боротьби за українську державу лягли в основу постанов першого Великого Збору ОУН у 1929 році, на підставі яких проходила всестороння діяльність ОУН у першому десятилітті її існування. Найвищою метою української нації є здобуття своєї незалежної держави, бо тільки через свою державу стає нація предметом своєї власної і світової історії. Звільнити Україну від займанців

і здобути українську державу може лише військова сила, що спиратиметься на озброєний народ. На внутрішньому відтинку ОУН веде всеукраїнську соборницьку політику, без надавання їй партійного, класового чи будь-якого іншого групового характеру.

Повищі постуляти були поширені і поглиблені черговими важливими постановами ОУН під проводом Степана Бандери напередодні війни між двома імперськими потугами. У трьох знаменних документах того часу, — Маніфесті ОУН з грудня 1940 року, Постановах 2-го Великого Збору ОУН з квітня 1941 року і Політичних вказівках Проводу ОУН про боротьбу і діяльність ОУН під час війни з травня 1941 року, — були всесторонньо опрацьовані цілі і принципи боротьби на тлі глибокої аналізи тогочасного становища в Європі і в світі. ОУН, як єдино діюча в тому часі політична організація на українських землях, що одночасно стала авангардною силою української нації, ще раз підтвердила світоглядово-ідейні закладки українського визвольного націоналізму, з яких випливали принципи визвольно-революційної боротьби за відновлення української держави, як найвищої мети нації.

Крім проголошеного революційного шляху боротьби, особливо підкреслено потребу творення власних збройних сил і вперше видвигнуто гасло „Воля народам і людині”, яке стало могутнім мобілізуючим чинником усіх поневолених народів у спільній боротьбі в тому часі і на майбутнє. Принцип власних сил у боротьбі за державу зумовив потребу сильної політичної організації, яка своїми великими ідеями підняла б народ, бо лише активна участь як найширших кіл народу у цій боротьбі може забезпечити їй тривалий успіх. З цією метою вишколено і зорганізовано велику когорту пропагандистів-революціонерів з призначенням пронести у відповідному часі ідеї української державности на всі землі розлогої України.

В питанні будови української держави особливого значіння мали наступні напрямки, подані у „Політичних вказівках Проводу ОУН”:

„На звільнених від московсько-большевицької окупації частинах української землі, не ждучи на ніщо, ОУН проголошує відбудову Української Держави, встановляє владу, яка має зорганізувати державне життя в усіх ділянках та кермувати ним... При будівництві Української Держави мусять бути сконцентровані всі українські сили, мусять в ній взяти участь всі українці, що щиро і чесно

з відданням будуть працювати для неї та обороняти й заступати її інтереси... Будівання державної влади на монопартійному принципі було б шкідливе для української державности, бо не спиралося б на реальному укладі сил... Першою повноправною владою Української Держави буде той уряд, що постане в Україні як провід визвольного зриву, ініціатор та керманіч відбудови Української Держави... Якщо б на Україну прийшли війська таких держав, що вороже відносилися б до української державности, тоді наша визвольна боротьба увійшла б у новий період”.

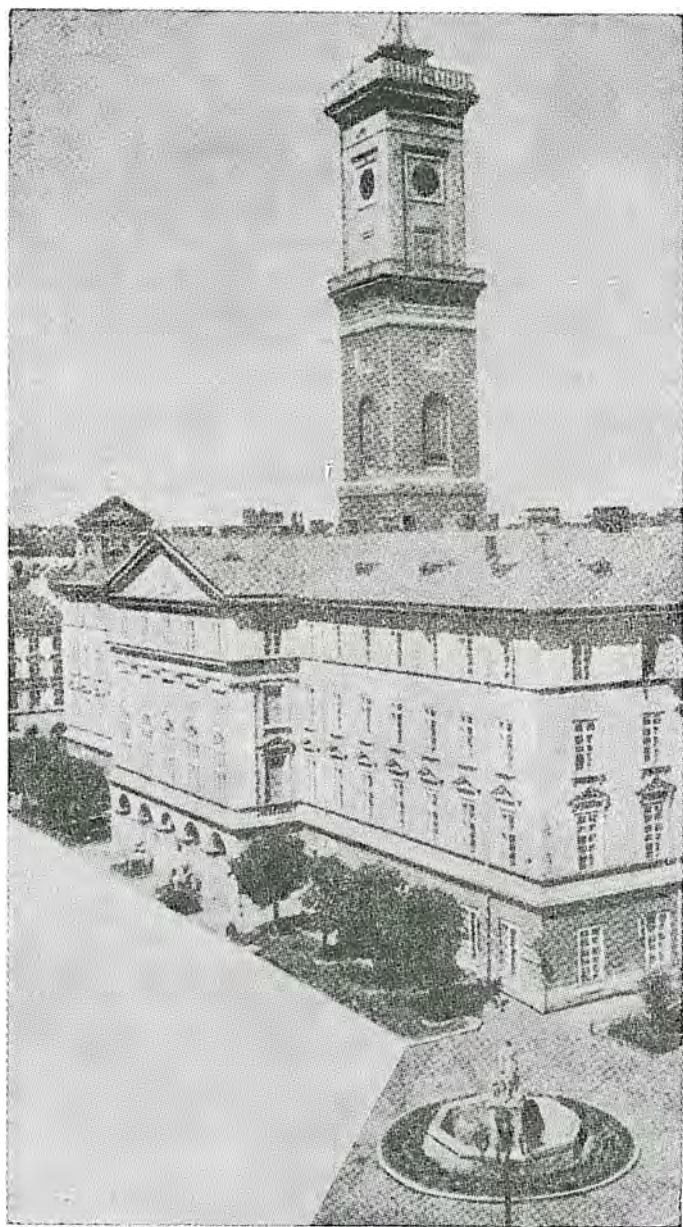
Виходячи з повищих політичних і стратегічних принципів та тактичних напрямків, ОУН під проводом Степана Бандери вирішила заініціювати у відповідному часі відновлення української державности, незалежно від постави зовнішніх сил. З метою консолідації українських політичних сил, з ініціативи Проводу ОУН створено в червні 1941 року Український Національний Комітет з осідком у Кракові, до якого увійшли, на індивідуальній базі, представники ОУН, УНДО, Гетьманців, УНР, Фронту Національної Єдності і ряд визначних українських діячів. Комітет очолив генерал Всеволод Петрів, а виконуючим обов'язки голови (ген. Петрів був задержаний німцями в Празі) обрано д-р Володимира Горбового, його заступником — проф. Віктора Андрієвського, а секретарями — д-р Степана Шухевича і кол. посла Василя Мудрого. В день вибуху війни, 22 червня 1941 року, Український Національний Комітет опрацював і затвердив Маніфест, в якому підкреслено волю української нації до державної незалежности, і вислано його до німецького уряду зі сподіванням, що він буде респектувати прагнення української нації до суверенного державного життя.

Щоб перешкодити чи унеможливити реалізацію українських плянів відновлення української держави, німецька влада поробила заходи, щоб не допустити повернення в Україну провідних діячів, особливо провідних членів ОУН і членів УНКомітету. Та передбачуючи таку поставу німців, Провід ОУН в перших днях воєнних дій на українській території вислав таємно групу провідних членів ОУН, в якій були заступник Провідника ОУН Ярослав Стецько, Іван Равлик, Ярослав Старух, Лев Ребет, Дмитро Яців і інші, завданням яких було продістатися найперше до Львова, а відтак до Києва. Згідно з напрямками Проводу ОУН, у Львові мало бути створене Крайове правління на Західніх Українських Землях як перший етап до центрального акту, який мав відбутися в Києві силами всієї

соборної України — Акту відновлення Української Самостійної Держави. Однак, після прибуття до Львова 30 червня і аналізу ситуації разом з місцевими провідними членами ОУН стверджено, що німці не допустять до проголошення Української Держави в Києві, отже прийнято історичне рішення зробити це у Львові, негайно, і в той спосіб поставити німців і весь світ перед dokonаним фактом.

З допомогою місцевої сітки ОУН про заплановані на вечір Національні Збори в будинку „Просвіти” повідомлено визначних українських діячів з усіх ділянок організованого життя — релігійного, культурного, освітнього, господарського і політичного. Ярослав Стецько, як головний ініціатор і архітект цього важливого задуму, відвідав митрополита Андрея Шептицького, якому представив плян проголошення відновлення української державности проти волі нового німецького окупанта. Вислухавши уважно подані аргументи за такою наглою дією, митрополит заявив: „Честь України вимагає робити те, що ви задумали сьогодні. Робіть в ім'я Боже, я благословляю”.

Мимо короткого часу, на Національні Збори прибуло понад сто визначних громадян Львова, родом з різних земель України, між ними представник митрополита Шептицького єпископ Йосиф Сліпий, новообраний того ж дня посадник Львова проф. Ю. Полянський, представник Дружин Українських Націоналістів о. д-р Іван Гриньох, представник Проводу ОУН Іван Равлик та інші. В абсолютній тиші, Національні Збори відкрив Ярослав Стецько, віддавши честь усім, що впали за волю України. У своєму вступному слові він „з'ясував ситуацію в Україні і в світі. „Україна стає не тільки пляцдармом боротьби двох величезних воєнних потуг, — заявив він, — але й ключовою позицією у цій війні. Російські армії відступають під ударами німецьких військ, але питання остаточної перемоги залежатиме від мобілізації уярмлених народів на чолі з Україною проти Росії на базі їх національних незалежних держав. Українська армія зможе вирішально причинитися до програної Росії... У кожній ситуації українська нація мусить виявляти свою волю до національно-державного життя і тому необхідно проклямувати відновлення державности. Світ мусить довідатися із цього Акту, як знає з боротьби, що українська нація не буде нічим тяглом і не буде воювати за чужі інтереси, крім своїх власних. Німеччину, яка веде війну проти Росії, уважатимемо нашим союзником, якщо вона визнає наше право на державну незалежність... Тому творення української національно-визвольної армії — закон хви-

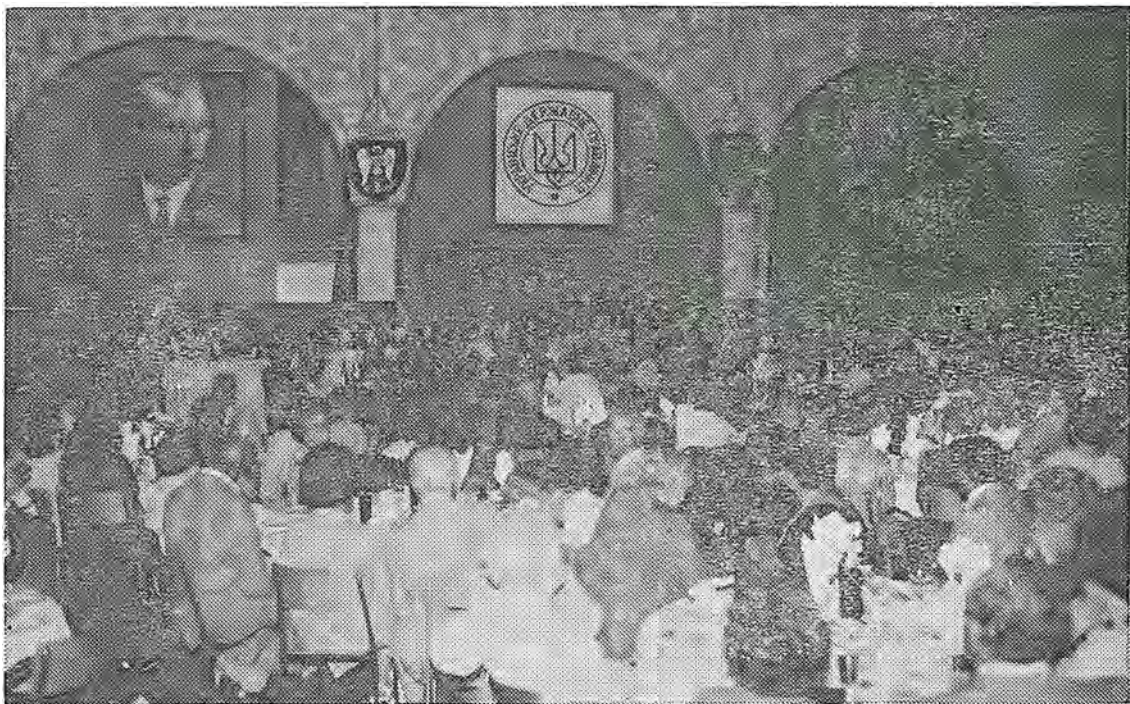

Ратуша у Львові (1941 р.)

лини... Без спільного фронту з уярмленими Москвою народами немає перемоги над Росією... З сьогоднішнім днем нам необхідно братися за організування нашого державно-політичного життя, перебираючи всюди в Україні владу в наші руки, організуючи адміністрацію, господарство, міліцію, шкільництво, а понад усе — власну армію. Революційна ОУН закликає усіх без різниці політичних переконань громадян до спільного діла, яке необхідно вести в дусі християнських засад, респектуючи права усіх громадян України, льюальних супроти нашої державности. ОУН взяла на себе преважкий обов'язок ініціювати політику доконаних фактів і, коли треба, бере на себе повну відповідальність за них. ОУН звертається до Національних Зборів схвалити її рішення про проголошення відновлення української державности”.

Відтак Ярослав Стецько відчитав текст Акту проголошення відновлення Української Держави, в якому говориться: „Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України... На західніх землях України твориться українська влада, яка підпорядковується українському урядові, що створиться у столиці України — Києві”. Присутні стоячи вислухали текст Акту і, відспівавши національний гімн, затвердили його. Відтак Національні Збори, на письмову пропозицію Степана Бандери в імені ОУН, обрали головою Українського Державного Правління Ярослава Стецька й уповноважили його сформувати УПД з правом призначати і звільняти членів Правління. Відновлення Української Держави, очоленої суверенною українською владою, стало історичною дійсністю в цей величний день 30 червня 1941 року. Цей черговий державницький чин української нації був благословлений головами українських церков — митр. Андреем Шептицьким (Українська Греко-Католицька Церква) і еп. Полікарпом (Українська Православна Церква), які з цієї нагоди видали Архипастирські Послання до українського народу.

Ще цього самого пропам'ятного вечора з радіостанції ім. Євгена Коновальця у Львові, що її раніше того дня перебрав під опіку озброєний відділ підпільників, з уст Юліана Савицького на хвилях етеру рознеслася по всій Україні і по всьому світі радісна вістка про відновлення Української Держави. Її підхопили тисячні колони Похідних Груп ОУН і Дружин Українських Націоналістів, які прямували на східні землі України, і розпочали

Відмічення Акту 30 червня (Торонто, 1981 р.)

відновлювати українську владу по всіх селах і містах на звільнених від большевиків теренах. У великому духовному і патріотичному піднесенні український нарід на масових зібраннях і здвигах стверджував свою волю до державного життя, апробуючи проголошений Акт відновлення Української Держави. На протязі кількох наступних днів була створена українська державна адміністрація на всіх землях Західньої України і поступово поширювалася на східні землі. 5 липня 1941 року було завершено формування Українського Державного Правління, до якого увійшли, подібно як до Українського Національного Комітету в Кракові, представники різних політичних орієнтацій, що надало урядові всеукраїнський характер. Наступного дня, 6 липня, на нараді видатних громадян і представників організованого українського життя, скликаній у Львові Проводом ОУН, покликано до життя Раду Сеньйорів, своєрідний Сенат, як вияв волі громадськості, з метою осягнення і здійснення національного ідеалу. На почесного голову Ради Сеньйорів покликано митрополита Андрея Шептицького, а на голову Ради Сеньйорів обрано д-р Костю Левицького. У прийнятій резолюції наради, м. ін., сказано: „Зібрані радіють актом консолідації українського громадянства на іміграції, довершеним у Кракові 22 червня 1941 року та закликають гаряче всіх українців-патріотів об'єднатися у велику історичну хвилину для розбудови української самостійної держави, підчиняючись Державному Проводові, проголошеному у Львові дня 30 червня 1941 року”.

В той спосіб була завершена структура української суверенної влади, і коли вона розпочинала свою заплановану діяльність, прийшов сподіваний удар з боку гітлерівської Німеччини. Вже наприкінці Національних Зборів, коли був проголошений Акт відновлення Української Держави, присутній на них проф. Ганс Кох, як речник німецької влади, намагався уневажнити цей Акт, що було зігноровано Зборами. Перед провідником ОУН Степаном Бандерою, якого арештовано в Кракові 5 липня, і перед головою УДП Ярославом Стецьком, арештованого 11 липня, німецький уряд поставив ультиматум відкликати Акт відновлення Української Держави, на що одержав категоричну відмову. Понад два місяці часу німці даремно намагались паралізувати діяльність української влади, яка безупинно поширювалась на все нові терени Східньої України і не осягнувши своєї цілі, в половині вересня 1941 року застосували широкі репресії проти українського народу. Арештовано цілий ряд членів Українського Державного Правління і провідних

членів ОУН, яких запроторено до концтаборів і тюрем. Розпочались прилюдні езекуції українських патріотів, масові вивози української молоді до Німеччини на каторжні роботи, а Україну поділено на окремі територіяльні одиниці з метою забезпечення контролю над нею. Мимо перестороги з боку Степана Бандери, Ярослава Стецька і інших українських провідних діячів перед згубністю такої політики, Третій Райх фактично виповів війну українському народові і його відновленій державі. Український нарід прийняв цей виклик з боку нового німецького окупанта і в короткому часі, під проводом ОУН, розпочав збройну боротьбу в обороні відновленої Української Держави, що й довело до прискорення неминучого краху нацистської німецької імперії.

Та розпочата збройна боротьба українського народу проти німецького окупанта не закінчилася з упадком гітлерівської Німеччини. Розбудована на державницьких ідеях ОУН-УДП мілітарна сила українського народу, якою стала Українська Повстанська Армія під проводом її легендарного командира ген. хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки, і політичним проводом ОУН-УГВР, продовжила героїчну збройну боротьбу за Українську Державу проти російсько-більшевицького окупанта, який знову повернувся на українські землі. І ця боротьба, освячена кров'ю, життям і терпінням мільйонів українських патріотів, започаткувала розклад большевицької імперської системи в самих її основах, що й довело її остаточно до цілковитого банкрутства і занепаду, чого ми є свідками сьогодні.

З перспективи 50 років від проголошення відновлення Української Держави Актом 30 червня 1941 року видно його непроминальне в часі значіння. Виявлений в ньому чин української нації зробив її сувереном своєї долі у найважчих часах її існування і започаткував нову епоху героїчної збройної і політичної перманентної боротьби за досягнення остаточної мети. Несплямлений, чистий і кров'ю освячений прапор цієї боротьби донесено до наших днів. Його перебирають сьогодні дужі руки молодого покоління, яке продовжує святе діло своїх славних попередників. Ідеї українського визвольного націоналізму, які лягли в основу відновленої Української Держави в 1941 році, є далі провідними в українському народі і є незмінним дороговказом на теперішньому етапі його боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

Степан Бандера

ІЗ „СЛОВА ДО УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ – РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ”

„Дехто закидає, що під час Акту 30 червня, 1941 р. були фрази і жести приязного супроти Німеччини тону. В цій справі пора сказати одверте слово, бо наша правда ясна й чиста і треба припинити фальшиве змальовування дійсности. Ми об-

Степан Бандера

стоюємо завсіди незалежність української політики, яка керується тільки українською рацією, а не кокетуванням (безуспішним!) із сторонніми силами. Стоїть питання про основну лінію української політики під час минулої війни, зокрема супроти Німеччини. Війна Німеччини з іншими державами, доки вона не зачіпала України, вимагала від нас повної нейтральности, Україна поневолена большевицькою Росією і в стані боротьби з нею за своє самобутнє існування, за державну суверенність не мала змоги, ні рації будь-як втручатися в справу чужої війни. Коли ж на переломі 1939-1940 р. з німецького боку були виявлені намагання на західних окраїнах і в Польщі втягти українців у війну на Заході й вербувати їх до спеціальних військових частин, призначених на західний фронт, Організація і все українство поставилося до цього рішуче негативно. Це пройшло немов непомітно, бо справа була неголосна, але нею було позначене важливе політичне рішення.

Коли ж Німеччина пішла війною проти Росії, нашого воро-

га, то Україна не могла прийняти неприхильно цього факту. Але тим ще не розв'язувалося питання взаємин між Україною і Німеччиною. Воно мусіло залежати тільки від одного: як поставиться Німеччина до державної суверенності України, чи буде шанувати українську суверенність, українські інтереси, чи буде шукати в Україні союзника проти большевицької Росії, — чи трактуватиме Україну як воєнну здобич і об'єкт своїх цілей. Українська самостійницька політика не могла керуватися тим, що гітлерівська Німеччина така, чи така, отже ми відразу проти неї. Ми мусіли стати і стали на позиції незалежної реалізації наших національних цілей, оборони наших прав і інтересів. А далі мусіла сказати своє слово Німеччина. Коли мало бути розв'язане таке глибоке рішення, згода чи боротьба між Україною й Німеччиною, то тут важили лише істотні, великі питання, а не другорядні чи далекі для нас моменти. І ще одно: коли в такій ситуації мала бути боротьба між нами — то треба було, щоб її неспровоковано і виразно спричинила Німеччина потоптанням прав і волі українського народу. Тому наша лінія дії була чітка: невідступне відстоювання справи державної незалежності, а під умовою шанування її — готовість до приязних взаємин і до спільної війни проти большевицької Росії, і тільки проти неї. Таку політичну лінію ми вважаємо за єдино правильну, її ми намітили, її реалізували і важкими жертвами відстояли — і до неї завжди признаємося. Віримо, що історія її повністю схвалить. А чужий політичний світ також мусить об'єктивно визнати за нами слухність і шанувати нашу поставу.

І ще з одним закидом ми зустрічаємося: чому ОУН так помітно висунулася на перший план у відновленні державности в 1941 р., чому виразно зазначала свою ініціативу й на чільні місця у відроджуваному державному житті висунула своїх членів? Ті, хто шукають матеріалу для обвинувачень, вбачають у цьому амбіції, жадобу влади, перегони, щоб хтось не випередив і т. п., а не хочуть бачити того, що наочно виявилось в живій дійсності. Отже тут вирішальними були три питання: питання самого проведення пляну, питання відповідальности і питання збереження зайнятих позицій. Все, що було зроблено в червні-липні 1941 р. можна було провести тільки порядком революційним, захопленням німців несподіванкою, дуже швидким і рішучим діянням. Це могла і мусіла підготувати й організувати сама ОУН. Якби справа була спрямована на рейки спіль-

ної, міжорганізаційної дії, Гестапо заздалегідь її паралізувало б.

Було передбачено наперед, що німці поставляться вороже, застосують безоглядні репресії, будуть намагатися змусити до відступу, скасування і т. п. Так і сталося. Від самого початку ув'язнення членів Державного Правління й частини Проводу ОУН представники німецького уряду старалися всякими методами схилити до скасування чи саморозв'язання Державного Правління. Представники Розенберга запевняли, що німецький уряд не виступає проти державної самостійності, тільки з нею треба зачекати, а насамперед концентрувати все для розгрому СРСР, пропонували широкую співпрацю з українцями, давали термін — 2 роки для поступового запровадження державної самостійності України і т. п. Коли ж такі обіцянки не могли спонукати до скасування актів, тоді прийшли на чергу ультимативні домагання з загрозами репресій супроти Організації і цілого народу, як у ворожій країні. І нарешті дійшло, як відомо, до застосування цих погроз.

При підготові відновлення самостійної української держави проти волі Німеччини передбачалося такий розвиток і враховано німецькі репресії. Отже йшлося про те, хто, який політичний чинник виступатиме як відповідальний, з усіма наслідками цього. Треба було виступати з відкритим шоломом. Коли не було змоги в даній ситуації зброєю оборонити українську державність, то було конечно, щоб ті, хто її очолили, не ховались ніяким способом і не зреклися її під жодним тиском. Револьюційна ОУН вважала, що мусить взяти на себе відповідальність і обов'язок відстояти перед світом і перед ворогом право і волю українського народу. Тому в самому Акті 30 червня була виразно зафіксована ініціатива ОУН, а Державне Правління очолив член Проводу ОУН. Зроблено все так, що на Організації зосередилася відповідальність, слідом за цим і всі репресії ворога, спрямовані проти української держави, впали а ОУН, яка була загартована і підготована до боротьби, а не на інші українські політичні чинники.

В той період ОУН мусіла висунутись на чоло. Інші політичні чинники були готові йти цим шляхом доти, поки не дійшло до неминучого, одвертого конфлікту з Німеччиною. Вони були схильні до іншої політичної тактики, не до ставлення справи на вістрі меча, — радше до пасивного опору, ніж до активного рішучого виступу в тій ситуації, на початку німець-

ко-большевицької війни. На початку боротьби на два фронти ОУН не могла розраховувати на співучасть інших політичних середовищ. Ситуація була така, що не було змоги для явної, легальної дії таких чинників і організацій, які хотіли стояти на позиціях державної незалежності України. А підпільні, революційні методи дії, крім націоналістичного руху, іншим середовищам не відповідали. Вони поступово переставали себе проявляти як діючі політичні фактори. На поверхні лишилося „відполітизоване” громадсько-суспільне життя в тих формах, які дозволяла німецька окупація і куди влилося багато сил. А самостійницьке політичне життя концентрувалося в націоналістичному підпіллі, яке стояло одночасно в боротьбі проти німців і проти большевицької Росії (Степан Бандера: „Слово до українських націоналістів-революціонерів”, 1948).

М. Чировський

МІЖНАРОДНОПРАВНЕ ЗНАЧЕННЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ

Про національно-політичне значення Акту 30-го червня вже відносно багато сказано і написано, але його міжнародно-правну проекцію мало обговорювано і аналізовано.

Над цим останнім треба нам і зосередитися, щоб дати цій великій події відповідне наświetлення. Але тому, що саме національно-політичне значення тут важливіше і першорядне, а міжнародноправне є додатковим розробленням проблеми для її увишуклення і всегранного охоплення, ми дозволимо собі тут коротко тільки згадати про національний аспект Акту.

В умовах Другої Світової Війни і її небувалої завірюхи, коли стали змагатися два велетні, Націонал-Соціалістична Німеччина Гітлера і Советська Росія Сталіна, на прю цим потугам і проти волі їхніх урядів український народ устами революційного проводу ОУН проголосив, що саме він, а не хто інший, байдуже яка б була його сила, хоче бути господарем на своїй землі. Це був відважний і безкомпромісовий виклик. Цей виклик зворушив патріотичні почування всього народу і

у великій мірі став одуховленням всієї слідуючої боротьби протів обох смертельних ворогів. Акт 30 червня рівнож пов'язав в одно минуле з будучим; минулі змагання до волі з будучими протів обох смертельних ворогів. Акт 30 червня рівно ж пов'язав в одно минуле з будучим; минулі змагання до волі з будучими змаганнями до волі без огляду на ціну жертв, посвяти і крови. Проголошення відновлення української державности у вирі Другої Світової Війни і визвольна боротьба кадрів революційної ОУН і УПА проти наїзника по суті врятували честь нації, бо як би ми виглядали, коли б в нас тієї війни не було ні 30-го червня, ні цієї боротьби в ім'я національної незалежности. Ми як нація, коли другі боролися, були б скомпромітовані. Ідея Визвольних Змагань 1920 років була б мертва, а український народ перемінений у безхребетну етнічну масу. Однак, так не сталося. Честь нації врятовано. А який був міжнародний проект Акту відновлення державности?

Перше за все тут повстає питання, чи проголошення державности було предметовим, чи по Акті Відновлення Україні належало бути державою у понятті міжнародного права, що безмірно зміцнило б її національно-політичне становище.

Георг Шварценбергер, знавець міжнародного права, ідучи за традиційними критеріями, поняттями і вимогами, у своїй книзі на цю тему, каже таке:

„Поки признається існуючими підметами міжнародного права статусу суверенної Держави другому, міжнародне право вимагає трьох невідзовних складових елементів, які мусять бути приявними у створюванні державно-суверенного організму. Держава, що бажає міжнародного визнання, мусить мати суверенне національне правління, яке не признавало б будь-якої зовнішньої зверхности якоїсь другої держави; мусить розпоряджатися територією на якій це правління виконувало б суверенну владу в більше або менше стабільних кордонах; і ця влада мусить виконуватися над очеркненим населенням. Ці три складові елементи, влада, територія і населення, визнаються основними показниками незалежности державности. Ступні стабільності правління, територіяльних просторів і число населення можуть глибоко вагатися і змінятися”.

Стільки про дефініцію держави за Шварценбергером.

Яким шляхом ця суверенна влада совершилася і держава закріпилася, еволюційним, революційним, конституційним чи

через насильство, немає тут основного значення, бо внутрішня структура чи внутрішні події є тільки справами і проблемами за міжнародним правом залишаються за суверенною владою і другі підмети міжнародного права держави, не мають жодного права у внутрішні справи другого підмету втручати. Це було б саме порушення привілею суверенітету; запереченням суверенності.

**Віцепрезидент ЗСА Дж. Буш, конг. Дж. Соломон, Голова УДП
Я. Стецько (Вашингтон, 1983 р.)**

Різний склад обставин і різні форми повстання державних органів залежні у великій мірі від силових відносин і фактів dokonаних. Революційна або визвольна боротьба попереджала повстання таких держав, як Ірландія, З'єднані Штати Америки, різні держави Полудневої Америки, країни у XVII-му сторіччі через боротьбу козацького війська, Акти 22 січня і 1 листопада 1918 року і другі. Повстання Чехословаччини по Першій Світовій Війні і Ізраїлю по Другій Світовій Війні здійснилися дещо іншим шляхом, в деяких випадках не було навіть офіційного проголошення державності і її фактичне заснування надавало їй міжнародно-законну форму.

Акт відновлення державності 30 червня 1941 року попереджувався невинною боротьбою УВО і ОУН в поміжвоєнні роки яка доказувала безперервне змагання українського народу до власного національного суверенного існування. Не ждучи визволення Києва, столиці України, з-під совєтської окупації

і його заняття політично невідповідальною нацистською Німеччиною, користаючи із прихильного відносно наставлення німецьких збройних сил, Вермахту, проголошено вже у Львові відновлення української державності, 30 червня 1941 року, о год. 8 ввечері, такого змісту. Тут конечно подати зміст, бо саме він має далекоідуче міжнародньоправне значення. Воно звучало слідує:

1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує Відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її творця і вождя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-большевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, взиває увесь український народ не скласти зброї так довго, доки на всіх землях України не буде створена Суверенна Українська Влада.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток всіх його сил та заспокоєння його потреб.

2. На Західніх землях України твориться Українська Влада, яка підпорядкується українському національному урядові, що створиться у столиці України, Києві.

Українська національно-революційна Армія, що твориться на українській землі, боротиметься далі проти московської окупації за Суверенну Соборну Державу і новий справедливий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава;

Хай живе Організація Українських Націоналістів;

Хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів Степан Бандера!

Львів-Город, 30 червня 1941 року,
година 20-та.

Ярослав СТЕЦЬКО

Голова Національних Зборів.

Тут треба ще раз підкреслити, що боротьба двадцятих і тридцятих років, УВО, СВУ, ОУН, і СУМ створили пов'язаність між Визвольними Змаганнями і подіями сорокових років; пролог, який ствердив стремління до волі українського народу, важливий факт з точки міжнародних відносин. Це було істо-

рично-політичне обоснування проголошення державности; що мовляв воно прийшло ненадійно і без коріння.

А коли ідеться про міжнародно-правний аспект Акту, проти якого український народ веде завзяту боротьбу.

Зустріч Голови УДП Ярослава Стецька та делегації ОУВФ з прем'єром Онтаріо Вілліамом Дейвисом (1981 р.)

Енциклопедія Українознавства глибоко помиляється разом з панами Кубійовичем, Галайчуком і Маркусом, намагаючися провести тенденцію знаку рівнання поміж УНР і Укр. ССР, Акт 30 червня, створений репрезентацією різних політичних угруповань, хоч і під проводом революційної ОУН, ясно здекларував справу наслідства. Тому будь-який інший погляд з політичного боку шкідливий в масштабі національного і державно-творчого процесу українського народу.

Тут годі і говорити про розбіжність поміж політичним підходом Акту і ніби-то науковим підходом енциклопедії Українознавства з двох причин. По-перше, що ніде, ніколи і ніхто, хіба тільки ці три вгорі названі панове, не вважали будь-яку енциклопедію серйозним науковим ділом; це тільки збір поверховних і скондензованих інформацій про нескінченне число гасел, і характер кожної енциклопедії це книги знання, а не глибоко і широко розробленої наукової аналізи. По-друге, хіба тільки божевільні або зрадники можуть вважати московську адміністративну владу в УССР, що виконує припоручення

Москви, суверенною українською владою. Тому то з міжнародно-правної точки погляду Укр. ССР бракує саме однієї з основних складових частин суверенної держави, а саме, суверенної влади, тоді, як уряд УНР був суверенний. І тому то з наукової точки погляду неможливо ставити знаку рівняння поміж цими двома організаціями: УНР — суверенною державою українського народу і Укр. ССР — територіальною одиницею московської імперії, СССР. Тут і „ненауковість” ЕУ, а при тому і впертість і тенденційність авторів відносного гасла.

Мова Акту відновлення державности ясна і реальна, коли ідеться про його міжнародно-правний характер, яка стверджує основні атрибути держави. Закиди під адресою редакції Акту 30 червня відносяться до другорядних і дрібничкових деталей без суттєвого правового значення.

Безпосередньо по проголошенні відновлення української Державности Національними Зборами, твориться Тимчасовий Уряд під головуванням прем'єра Ярослава Стецька. Це дальший і слідуючий етап в правно-законному процесі для створення стабільності нового ладу. Сам Акт говорить про це, що Правління остаточно оформиться у Києві, столиці України, відвічної „матері руських городів”.

Тим то Акт 30 червня нав'язує і до часів Київської Держави 9 до 13 сторіччя і до Козацько-Гетьманської 17-18 сторіччя, і до 22 січня, 1 листопада 1918 року. Ця глибока історична відновлення державности п'ятдесят років тому назад 1941 року.

Не згадуючи дослівно тут минулих Визвольних Змагань, а зокрема проголошення державности 1918 року, до неї нав'язує Акт 30 червня. І саме це державно-правне спадкоємство і наслідство, втілене в саму термінологію „Відновлення” старого, а не творення чогось нового, має першорядне міжнародно-правне значення.

Критики Акту закидають йому нереальність, мовляв через його короткотривалість і ніби-то брак збройного чину. Закиди зовсім безпідставні. Сам Акт говорить таки зараз про сворення української національно-революційної Армії на українській землі. Формації „Нахтігаль” і „Роланд” вже існували. Боролася і ОУН, а в невдовзі повстає Українська Повстанська Армія, яка ударно бореться 6 років, а роздіблено ще довше.

В умовах війни і ворожій займанщини повстає Українська Головна Визвольна Рада, сказати б коаліційний уряд, репрезентований різними відтінками політичної диференціації нації, ді-

ючий в дусі 30 червня і претендуючий на суверенність. А УПА опановувала в різні часи цілі території в Західній Україні, якийсь час виконуючи там владу. Тут треба і долучити формациї Першої і Другої Дивізії Української Національної Армії, яким теж присвічував ідеал відновлення української державності.

Боротьба в сорокові роки не була коротшою як в двадцятих роках, і напевно довшим збройним чином як у випадку незалежності Карпатської України, якої важливості ніхто не ставить під знак запитання, і якої ніхто не обезцінює безосновною критикою. За цю саму ідею боролася УПА, на рідних землях і в таборах праці ОУН і Визвольний Фронт у діаспорі.

І ще один важливий момент в Акті відновлення державності. Відновлена Держава вважала себе зараз таки суб'єктом або підметом міжнародного права. Акт сам стверджує, що „Суверенна Українська Влада... боротиметься за новий і справедливий лад у цілому світі”.

Нова влада зараз таки переймає на себе міжнародний обов'язок з другими підметами міжнародного права, суверенними націями дбати за спільне добро в глобальному масштабі. І це ще один важливий момент чи елемент в державотворчому процесі із точки погляду міжнародного права.

Факт, що визнання української вільної держави не слідувало другими суверенними націями, був тільки наслідком несприятливих воєнних подій. В іншому випадкові, воно напевно було б прийшло. А зрештою таке визнання приходило в міжнародних відносинах різно, часом до кількох годин, як наприклад визнання Ізраїля західними державами, або по кількох роках, наприклад советська влада в СРСР З'єдиненими Стейтами була міжнародно признана аж у 1932 році, 9 років по офіційному створенні Советського Союзу.

У випадку Акту 30 червня, німецька гітлерівська влада зараз таки пішла у війну із цими, що проголошували відновлення української державності, що потверджувало існування такого факту, неприємного для Берліну і Москви у міжнародно-правній проекції. Творці Акту мимо погроз і репресій його не відкликали. Від СРСР у цьому відношенні нічого не можна було сподіватися, а лиш або мовчанку, або заперечення, тоді як аліанти сліпо в таких політичних випадках виконували бажання або доручення Москви. І тут т. з. українські демо-ліберали, критикуючи, обезцінюючи або опрокидуючи Акт 30 червня, попросту у свій ненависти до революційної ОУН, ідуть під

московський диктат, чи свідомі вони цього, чи ні. Але їх щораз менше, але будучі покоління істориків напевно оцінять Акт 30 червня як надзвичайно важливий із міжнародного і національного боку, як ще одно звено у безперервному змаганні української нації до суверенності.

І ще один момент, може таки другорядний, у міжнародно-правному відношенні. Без 30 червня і визвольної боротьби в його ім'я, українці були б ніколи не позбулися ярлика „нацистських колаборантів”, який і так ворожі нам середовища хочуть насильно причепити. Роки боротьби з німцями, веденої ОУН і УПА, об'єктивно заперечують колаборантство як нації. А поодиноких „квіслінгів” мали в той час всі народи, які стояли в боротьбі проти брудної Німеччини і її сфастики.

Така б і була оцінка Акту відновлення Української Державності з міжнародної і міжнародно-правної точки погляду.

ОКСАНА РОМАНИШИН

У 50-РІЧЧЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ

„Слухайте! Слухайте! Говорить Львів, перша українська націоналістична радіостанція імени полковника Євгена Коновальця! Вчора, в понеділок 30 червня 1941 року на Національних зборах, що відбулися ввечері в домі „Просвіти”, проголошено відновлення Української Держави...” Так голосила львівська радіостанція всьому українському народові та світові, передаючи текст Акту проголошення відновлення Української Держави, Пастирський лист митрополита Кир Андрея, заклик Проводу ОУН про створення української армії, заклик до праці будови Української Держави.

Тяжко знайти відповідні слова, щоб можна описати цю безмежну радість всіх українських людей, без огляду на їх партійну приналежність чи вік, бо ця радісна вістка прийшла після важкого та понурого часу московсько-комуністичної окупації України, після терору, масових вбивств українських політичних в'язнів в тюрмах. Це треба було особисто самому пережити, щоб правильно відчутися цю велику радість і підйом духа.

Пригадується як сьогодні, коли цього дня, 30 червня 1941 року, до нас прийшла кур'єрка ОУН і принесла записку. З напруженням відкрили ми цю записку й побачили, що це від брата Ярослава, якого ми вже не бачили від 1936 року, коли він, вийшовши на волю по Львівському процесі ОУН, пішов за кордон тодішньої Польщі до дальшої праці в ОУН.

Вид на Львів у червні 1941 р.

В записці повідомляв нас, щоби з'явитися в домі „Просвіти” о год. 8-мій ввечері. Порадившись, ми рішили, що лише підру я, а мій чоловік Дмитро залишиться в хаті з дитиною, тим більше, що він якраз вийшов з укриття перед НКВД і мобілізацією до московської армії.

Около години 7-ої ввечері я вибралася з хати, де ми жили на вул. Войтиха під горою Льва, на Ринок до „Просвіти”. Це був військовий стан і в цій годині було заборонено ходити по вулицях. Треба було йти дуже обережно, щоб не натрапити на військову патрулю. Ішла від брами до брами. За мною теж так само йшов якийсь мужчина. Вже біля „Просвіти” я побачила, що це був проф. Олексишин — мій колишній професор з гімназії, який в часі московсько-большевицької окупації жив у Львові, в сусідстві недалеко нас і вчив на Львівському університеті. Ми дуже втішилися що зустрілися. Він теж отримав повідомлення від ОУН прибути до дому „Просвіти”. Ми

ввійшли в браму дому, де мене зустріла дуже мила несподіванка — мій добрий друг, колишній провідник з ОУН Василь Турковський-Павловський мене привітав і сказав, що має відбутися проголошення відновлення Української Держави і то моїм братом Ярославом. Він запровадив мене на залю, яка вже була заповнена учасниками, відомими громадськими і політичними діячами й посадив мене на вільне місце, яке затримав для мене, біля адвоката Гринкевича, мого оборонця на процесі в Тернополі, що мав відбутися 17 вересня 1939 року. Процес цей не відбувся, бо большевики зайняли Тернопіль в неділю, 16 вересня 1939 р. і ми всі в'язні визволилися з тюрми при допомозі наших друзів з ОУН і всередині й ззовні в'язниці. Біля мене я теж побачила д-ра Чумака, директора фабрики „Калина” в Тернополі, де я працювала перед війною аж до мого арешту. Побачила теж Катрусю Зарицьку-Сороку, яку я добре знала ще з Львівського процесу ОУН в 1936 р. яка чудом врятувалася з Бригідок — Казимирівської тюрми. Ми всі щиро віталися і радувалися, що ще зустрінулися в живих, після такого страшного московсько-большевицького терору.

За президіальним столом вже сиділи о. д-р. Йосиф Сліпий, ректор Богословської академії — пізніше Їх Блаженство Патріарх Йосиф, а по боках ред. Василь Солонинка і Роман Ільницький як секретарі. За декілька хвилин до президіального стола з бічних дверей увійшов мій брат Ярослав. Він спрямував свій погляд на залю. В душу вливалася радість, що ми знову зустрілися і то в такій важливій історичній хвилині. По відкриттю Національних зборів брат Ярослав зачитав Акт відновлення Української Держави, в якому між іншими говорилося:

„Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку поклали свої голови цілі покоління найкращих синів України. . .”

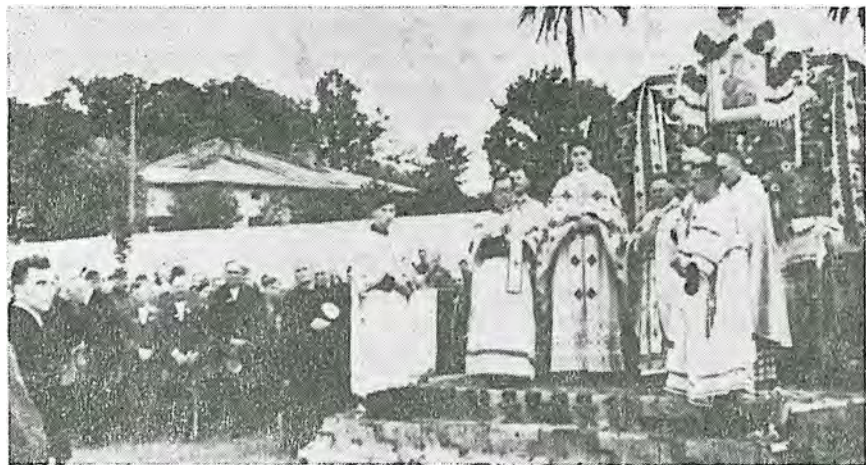
„На західніх землях України твориться українська влада, яка підпорядкується українському національному урядові, що створиться у столиці України — Києві. . .”

Акт проголошення відновлення Української Держави і намічення Проводом ОУН головою Державного Правління Ярослав Стецька Національні збори прийняли з великим ентузіазмом і бурхливими оплесками.

Після закінчення Національних зборів ми зустрінулися з

братом, перекинулися декількома питаннями про родину, але на довшу розмову про родинні справи не було часу.

На другий день, у вівторок 1 липня 1941 р., мій муж рано пішов до біора до помочі братові. Знаю, що цього дня, 1 липня 1941 року, Ярослав в товаристві о. д-ра І. Гриньоха і мого мужа зложив візиту митрополитові Кир Андреєві і просив про благословення для відновленої Української Держави, її уряду і праці Державного Правління. Князь Української Церкви митрополит Граф Андрей Шептицький дуже прихильно й тепло прийняв делегацію, дав своє благословення й сказав, що виготовить пастирський лист. Він вже був поінформований про вчорашні події, про Національні збори і про проголошення відновлення Української Держави своїм представником о. д-ром Й. Сліпим.

Проголошення Акту 30 червня у Тернополі (липень 1941 р.)

Подякувавши і попрощавшись з митрополитом Кир Андреєм, Ярослав з моїм мужем пішли до радіовисильні, яку ще вчора зайняли українські озброєні частини і тримали в своїх руках декілька днів. Дещо пізніше о. д-р Гриньох приніс до радіовисильні пастирський лист митрополита Кир Андрея, який зразу був переданий по радію, разом з Актом проголошення відновлення Української Держави — це передавання повторялося декілька разів цього дня і наступних днів.

Пастирський Лист Митрополита Кир Андрея між іншими говорив:

„З волі Всемогучого й Всемилотивного Бога в Тройці Єдиного зачалася нова епоха в житті Державної Соборної Самостійної України. Народні Збори, що відбулися вчорашнього

дня, ствердили й проголосили ту історичну подію. Повідомляючи Тебе, Український Народе, про таке вислухання наших благальних молитов, взиваю Тебе до вияву вдячності для Всевишнього, вірності для Його Церкви і послуху для влади. . .

„Карністю, солідарністю, совісним сповненням обов'язків докажіть, що ви дозрілі до державного життя.

Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо головою Державного Правління України пана Ярослава Стецька. . .”

В княжному Городі Льва вже кипіла горячково праця — народ з ентузіазмом почав відновляти та організовувати свої власні адміністративні, господарські та культурні установи, власну міліцію — охорону й безпеку громадян і держави; почав направляти та урухомлювати пошкоджені в часі воєнних дій установи та устаткування — ці найважливіші засоби для життя міста: воду, світло, харчові крамниці, лікарні, транспорт і т. д. Ціле місто потонуло в синьо-жовтих прапорах. Подібно поступало українське населення всюди на звільнених від москалів теренах — народ почав відбудовувати свою власну державу.

Ми з чоловіком чергувалися, коли йшли до помочі в праці братові, хтось мусів залишатися в хаті. Одного разу, будучи з мужем в бюрі Ярослава, були свідками, коли вулицею маршувала частина Дружин Українських Націоналістів (ДУН) на чолі з сот. Романом Шухевичем і перед будинком Українського Державного Правління він віддав салют. Ми всі трое стояли тоді у вікні й думали про те, що саме доля призначила нам усім, яке майбутнє України? Ми знали, що німці були заскочені й здивовані подіями, що відбувалися тоді в Україні й невідомо було, яке становище займе німецький державний провід відносно цих подій. Не хотілося вірити, щоб німці були такими політично неграмотними і поставилися негативно до Проголошення. На жаль так сталося з трагічними наслідками для всіх, включно для німців.

У четвер, 10 липня 1941 р., коли я вже вибирався до дому, брат висловив бажання, що хоче нас відвідати і побачити нашого сина, але коли я вже відходила, ще щось подумав і сказав, що нині не зможе приїхати. Я повернулася около 8 години ввечері до хати. Вже темніло, було около год. 9-ої. Крізь вікно ми побачили, що заїхало авто і зупинилося напроти нашої хати, по противному боці вулиці. З авто перший висів брат, до авто посипалися стріли, почувся голос брата: „Оксана, Дмитре!” Мій чоловік вискочив через вікно і скоро втягнув брата до

брами, а сам побіг за напасником, який втівав на Кайзервальд і відстрілювався. Я закликала сторожиху, вона відкрила браму і ми забрали брата до хати. Шофер авта був поранений, бо атентачик стріляв до авта, думаючи, що Ярослав був ще в авті а лиш шофер висів перший, щоб відкрити двері. Повернувшись з погоні, чоловік негайно заалярмував українську міліцію на вул. Курковій, які скоро з'явилися але вже нікого з напасників не знайшли. Амбулянс відвіз шофера до лікарні, а брат з мужем поїхали на військову комендатуру. Німці в часі слідства показували їм польські летючки, в яких писали, що владу у Львові перебрати „вбивці міністра Перацького.” Вже досить пізно вночі наші хлопці брата відвезли до Івана Равлика, а мужа до дому.

Як 40 років тому так і тепер тяжко з певністю сказати, хто був автором атентату. Напевно знало про нас московське НКВД і воно могло бути найбільше правдоподібним автором атентату. Дві особи, що знали про нас і нашу адресу, були на послугах НКВД: Тодьо і Марійка. Вони згодом працювали в цьому самому будинку, де мій муж, лише в іншому відділі. Вони остерігали мужа: Тодьо казав, що Марійка є на службі НКВД, а Марійка казала, що Тодьо. В дійсності, вони обоє були на службі НКВД.

Наступного дня ми залишили це мешкання і перенеслися жити на вул. Потоцького. Цього дня, першого дня після атентату, в п'ятницю, 11 липня 1941 року, до бюро Ярослава прийшов Чучкевич, провідний член опозиційного угрупування до революційної ОУН під проводом Степана Бандери, у мундирі німецького СД, замовляючи гей би якусь „розмову” в штабі СД. З цієї розмови брат вже не повернувся — Ярослава і Романа Ільницького нацисти арештували і вивезли до Берліну. Вже більше ми Ярослава не бачили аж до звільнення з німецького кацету в Сакеенгавзені, 29 вересня 1944 року.

Після звільнення з кацету Ярослав, будучи під поліційним наглядом в Берліні, при допомозі ОУН вирвався з рук гестапо і в підпіллі укритався в Кракові, Відні та в інших містах. З Відня приїхав до нас, де ми жили і працювали в місті Рец-нідер-Донав в Австрії.

Почалися репресії німців супроти українського населення, арешти провідних членів ОУН, розстріли. З провідними членами ОУН, які пішли в підпілля, ми тримали зв'язки, як Василь Турковський, Іван Равлик та інші. Через Івана Равлика ми мали від брата вістку, а згодом довідалися, що його перевезли

до кацету в Саксенгавзен. Івана Равлика і його родину німецьке гестапо арештувало — дружину і маму розстріляли, а І. Равлик, після турттур, помер у в'язниці на Лонцького. Його пригадую ще з Львівського процесу ОУН у 1936 р. Він незламний лицар-революціонер.

Згодом моя мама, що жила у селі на Тернопільщині, переїхала до Львова і жила з нами. Чоловік почав працювати в Центросоюзі. За деякий час ми завважили, що нашу хату пильнують — слідять і це, на диво, колишні наші добрі знайомі, а тепер члени опозиційного угруповання, що були на послугах гестапо. Ми вирішили забратися з цього мешкання, виїхати і піти в підпілля. Ми уложили плян, немов все відбувається за нормальною щоденною рутиною: чоловік йшов перший вранці „до праці,” мати пішла „до церкви,” а я з дитиною у візочку „на закупи.” Ми зустрінулися на умовленому місці, звідки поїхали на головний двірець до поїзду. Не діждавшись нашого повороту, ці агенти повідомили гестапо, яке впало в полудне до мешкання, надаремно шукаючи за нами. Ми залишили на цьому мешканні все, що мали. Про ревізію гестапо цього дня і пошукування за нами нам згодом розказали знайомі українці, які жили в цьому домі. Одного із тих, що слідили нашу хату, будучи на послугах гестапо, ми випадково зустрінули багато років після війни на одному з'їзді. Він перепрошував нас за це, просив прощення, плакав. Він уже помер. Будучи в підпіллі, ми часто міняли наше місце перебування, вдержуючи контакти з проводом ОУН.

Відновлення Української Держави, проголошене Актом 30 червня 1941 р., і негативна постава до нього німецького державного проводу, спричинила боротьбу українського народу у визвольних формаціях ОУН-УПА-УРВР проти німців і москалів під проводом легендарного Командира УПА Тараса Чупринки — Романа Шухевича.

Всім відомі наслідки німецької політики на сході Європи: програна війна з її катастрофальними наслідками, поневолення московськими більшовиками ще більше народів, і довголітня загроза вільному світові, який ще не зрозумів, що лиш розчленування московсько-комуністичної імперії і на її місце створення національних держав в їх етнографічних межах, в тому числі і Української Самостійної Соборної Держави, є запорукою тривалого миру у світі.

Я БАЧУ ВАС, ДАЛЕКІ ЛЬВОВА ВЕЖІ

Я бачу вас, далекі Львова вежі,
як в пам'ятливий 41 рік
на передмістях вщухали пожежі
о, не забути їх мені вівік!
Хоч відлунали военні фанфари,
серце ними наповнено вщерть.
Від крові запеклись тротуари
де безнастанно ступала смерть.
Рано над ратушем вище і вище
в старинному городі Лева
прапора мого нове полотнище
рука закріпляла сталева.
Пливе схвильований потік народа,
їм тісно на вулицях міста.
Сьогодні на землях наших свобода
немає нагайки чекіста.
А місто світить каштанові свічі
по закатованих в'язнях в цю днину,
ніколи мені не побачити двічі
варварських оргій подібну картину.
В противогазах спішили люди
в підвали і льохи в'язниці,
де у жінок повирізані груди,
без очей окривавлені лиця.
Хто назове безіменних героїв
намалює шляхи їх на карті?
в муках лягли хоч без бою
за щастя новітньої Спарти.
Перші відділи біля Собора
їхні марші як пtiці крилаті
весело вслід їм біжить дітвора
більш не треба боятись зіркатих.
Ще ніколи не був таким щедрим
місяць червень в моїй Батьківщині,
радість черпай хоча би у ведра
наливай у серця всій родині.
Повні зали Народного Дому
тут зібралися друзі підпілля,

вам не бачити їхньої втоми
Україна їх зве на весілля.
Замість кобзи у них гаківниці
на майбутнє вінки збережені,
замість панциря серця сталені
їх сталили московські в'язниці.
Я хотіла б завдати питання
я, дочка цього міста
чи знайшли ви для себе заслання
ненависні червоні чекісти.
Якщо ні,
то ж чекайте!
і на вас повернеться світова колісниця
щоби вам окривавити лица.
Я бачу вас далекі Львова вежі
в Сибіру, кожен день,
я шлю думок своїх вам стежі
нечувані слова пісень.
Я вірю завжди, без перерви,
де найдорожча в світі вулиця
в зелених шатах тулиться
зберемося стрічати червень.

Адольф Гладилович

„КЛИЧЕ УКРАЇНА, НАША БАТЬКІВЩИНА”

У ЛЬВОВІ І В ДРОГОБИЧІ...

Неділя 6 липня 1941 року. З блакитно-жовтими пов'язками на лівій руці й рюкзаками за плечима, мій добрий товариш Василь Колінко і я спішимо до місця нашого найближчого призначення — Львова.

Але до Львова ще дуже далеко. Надійшов вечір. Стемніло. На битому шляху, по якому весь день мчали німецькі автомашини й мотоциклети, стало тихо й пусто. Треба десь переночувати. Але де, коли весь час тільки ліс і поле? Раптом убік від дороги, під лісом, побачили у вікні самотньої хатини світло. Застукали у вікно.

— Хто там? — обіззався з хати чоловічий голос.

— Ми українські націоналісти. Йдемо до Львова. Дозвольте переночувати, а рано підемо далі.

Настала тиша. По хвилині відіззався жіночий голос:

— Пусти їх!

Ми натрапили на добрих людей. Літні господарі, чоловік і жінка, нас багато не розпитували, а вранці нагодували й побажали щасливої дороги.

В Краківці, рідному містечку пізнішого командира УПА Романа Шухевича, люди під враженням страшних злочинів, що їх учинили в перших днях війни росіяни.

— Кого забрали енкаведисти, той пропав, — розповідає нам один мешканець. — Люди ховалися по ямах, щоб їм не попасти в руки.

В Яворові зупиняємося перед будинком, замаєним синьо-жовтими прапорами. Заходимо до середини. Тут повно людей. Почувши від нас, що йдемо до Львова, один з них каже:

— Зачекайте трохи! Ми їдемо до Львова. Сядете на фіру й поїдете з нами.

Ми втішилися, бо вже дуже боліли ноги.

Доїжджаючи до Львова, бачимо аеропорт з порозбиваними російськими літаками. Німецькі літаки не дали їм навіть піднятися вгору.

Львів, що його польонізували протягом кількох століть окупанти, мав тепер український характер. На вулицях всюди було чути українську мову. В багатьох прохожих на грудях синьо-жовті стрічки. Вперше від славних Листопадових днів на вежі ратуші повівав наш рідний синьо-жовтий прапор.

Від наших супутників довідуємося, що головна квартира Організації Українських Націоналістів міститься в будинку колишнього есекураційного товариства „Дністер” на Руській вулиці коло Ринку, і ми всі туди їдемо.

У вестибюлі гамір і метушня. Всюди повно молоді: хлопців і дівчат. Новоприбулі реєструються й тоді мають право користати на місці з харчівні. На горішніх поверхах зате спокійно — там є бюро нашого Проводу.

З вулиці чути бадьорий спів. Попри будинок маршує відділ молодих вояків у німецьких одностроях і шоломах з піснею на устах:

... Не сумуй, родино!

Не тужи, дівчино!

Кличе Україна, наша Батьківщина, гей!

Націоналісти! Раз-два!
Молоді орлята,
Хлопці-хлопці, соколята!...

Але не всі у Львові радіють, що постала Україна. Мені показують польську підпільну листівку із закликом до боротьби з українцями, які, мовляв, спільно з Гестапом zorganizували в „польському” Львові свій уряд із Стецьком на чолі.

ВІДРЯДЖЕННЯ

Знаючи „кличку” (гасло) своєї Похідної Групи, зголошуюся до Крайового Проводу. В кімнаті, куди мене спрямували, гурт молодих людей схилювся над мапою. Один з них підходить до мене й, довідавшись, що прошу про відрядження до Дрогобича, познайомив мене з провідником ОУН Дрогобицької області Шрамом.

— Дуже добре, що туди поїдете, — каже Шрам. — В Дрогобичі брак людей. Большевики винищили там інтелігенцію.

За три дні я довідуюся від своєї матері, що між тими, яких вони знищили, був також мій батько. Але бідна мати ще довго буде себе потішати, що його тільки вивезли й він ось-ось вернеться додому.

В ОБЛАСНОМУ ПРОВОДІ

В Дрогобичі я пішов до знайомої кам'яниці, де перед війською брат Олексі Гасина й Стасенко мали крамницю залізних товарів і будівельних матеріалів. Побачивши на будинку між двома синьо-жовтими прапорами велику вивіску з написом „Обласний Провід Організації Українських Націоналістів”, я, що привик завжди конспіруватися, був трохи здивований, що наша організація існує тепер явно-славно. Але я розумів, що вона, проголошуючи відновлення Української Держави, взяла на себе перед народом усю відповідальність за цей відважний чин й тому їй не вільно довше залишатися в підпіллі.

Шрам, що вже вернувся зі Львова, прийняв мене до Обласного Проводу. Він сказав, що мій знайомий, молодий лікар д-р Володимир Кобільник і я матимемо обов'язок тримати зв'язок з українською адміністрацією міста й околиці. В будинку Обласного Проводу він дав мені окрему кімнату, де я мав працювати, полагоджуючи також різні справи, з якими він звер-

тався до мене. Він і кілька других членів Обласного Проводу були зі Стрийщини. Всі вони мешкали в цьому будинку й тут харчувалися разом з другими працівниками, між якими була теж сестра мого шкільного товариша Зенона Німиловича Ольга, що працювала тут секретаркою.

НА СВІЖИХ СЛІДАХ ЗЛОЧИНІВ

Влаштувавшись в Обласному Проводі, я пішов до недалекого великого триповерхового будинку, де три тижні тому безслідно пропав батько й усі ті, що з ним були заарештовані. Перед війною в будинку містився так званий Городський суд. Як адвокатський практикант я часто заходив туди в різних справах. За судом була тюрма для арештантів і засуджених за менші провини. Під російською окупацією в цих будинках примістилося НКВД новоствореної Дрогобицької області.

Під будинком знайомлюся з офіцером словацького війська, що квартирує в нашому місті. Нам відкриває двері судовий сторож, українець, і ми входимо до середини. Офіцер, закарпатський українець, переконує мене, що рацію має Мельник, а не Бандера, який виступив проти німців. Я не маю охоти з ним сперечатися. Іду від нього й уже сам сходжу у підвал.

В кімнатах на лівому крилі будинку були колись бюро й приміщення для кадастральних книг і мап. Тепер тут по них і сліду нема, а зате в одному місці бачу складні приладдя для торгування в'язнів електричним струмом.

Повертаю на праве крило, яке давніше стояло пустою. Російські „визволителі” його старанно переробили й устаткували для своєї диявольської мети — фізично нищити свідомих синів і дочок українського народу.

Минаю простору залю з довгим столом, накритим червоним сукном, і з рядами вигідних стільців та кухню. Скоро побачу, що коридор, яким іду, був хресною дорогою в'язнів, призначених на розстріл. В одній кімнаті купа протигазників. Не знаю, чи вони були потрібні енкаведистам, щоб, „якщо завтра війна”, захищати від ворожих газів своє „цінне” життя, чи, може, плянували колись вигубити в'язнів отруйним газом. В іншій кімнаті ціла гора всякого барахла — теплі хустки, светри, плащі, селянські кожухи тощо, а крім того, безліч клунків і вузликів із сухими харчами. Всі ці передачі енкаведисти кидали на купу, а тих, для кого вони були призначені, може, вже й на світі не було.

Коридор скінчився — передо мною щільно оббиті двері, а праворуч якась столярня. Догадуюся, що все це для того, щоб не було чути, що діялося за дверима.

Відчиняю товсті, важкі двері. Стіни кімнати, до якої я ввійшов, виліжені дошками, що густо подірані кулями й заплямлені кров'ю. Вгорі вікно, що виходить на подвір'я. Під вікном примітивна драбина, по якій кати витягали надвір розстріляних.

Приголомшений тим, що побачив в енкаведівському „підземному царстві”, виходжу на подвір'я. Недавно відкопали на ньому кількадесят трупів. Їх похоронили на Стрийському передмісті, на цвинтарі за церквою св. Спаса, але решту розстріляних німці заборонили викопувати, лякаючись пошести, бо тіла вже розкладалися. Тепер якраз група молодих жидів, що їх привели німці, засипує на тюремному подвір'ї ями й вирівнює поверхню, прикриваючи тіла замучених, між якими, може, є і мій батько. В одному місці з-під землі вистає, не засипана ще шутром, дівоча ручка, неначе прощаючися з цим світом.

Кілька днів пізніше в лісі на горі Тептюжі, куди веде дорога з Дрогобича до Тустанович, під одною з дітей, що там збирали ягоди, запалася земля. В ямі, що була ледве прикрита землею, були розстріляні — дев'ятнадцять чоловіків.

Я зараз пішов туди. Розстріляні, між ними один у вишиваній сорочці, лежали вже рядом, а люди приходили й розпізнавали. Розпізнати не було легко, бо обличчя були zdeформовані від пострілів. Я пильно приглядався до кожного обличчя, але батька між розстріляними не було.

НЕДОПАЛЕНИЙ АРХІВ

Під одною стіною тюрми була купа попалених паперів. Я її розгорнув і натрапив на цілий комплект підваркушів з надрукованими російською мовою на машинці вироками. Кожен вирок був такий самий — змінюлися тільки особисті дані засуджених: такий то і такий прибув із Закарпатської України (вона тоді була під Угорщиною) і за нелегальний перехід кордону засуджений на три роки виправно-трудових таборів. Мені трудно було зрозуміти, що людей, які тікали до Советського Союзу, ця держава карала концтабором.

Таких недопалених документів з архіву дрогобицького НКВД було більше. Одного дня Шрам, разом з іншими мате-

ріялами, які він просив мене простудіювати, приніс мені купу „папок”, що їх енкаведисти не встигли знищити перед своєю втечею. Були це здебільша документи, що стосувалися українських мешканців колишнього Дрогобицького повіту й зберігалися в будинку польського повітового уряду — Староства: таємні звіти польської поліції про ОУН в повіті, про згодадну побудову її повітової сітки й про людей, запідозрених у приналежності до цієї організації, прохання читалень „Просвіти” й інших українських товариств про дозвіл на влаштування театральної вистави або концерту, списки осіб, що збирали пожертви на „Просвіту” й інші цілі, знімки тощо. В секретних звітах поліції про ОУН і про протикомуністичну діяльність націоналістів на Дрогобиччині я натрапляв від часу до часу і на своє прізвище. Крім того, знайшов дві аматорські знімки, які, не знаю яким чином, туди попали — на одній я з мамою, братом Максимом і нашим гостем з Італії, „законспірованим туристом” Ніколіном Фаріною перед нашою хатою в 1937 році, а на другій я з великою групою хлопців і дівчат на одній мандрівці в недалеких Карпатах. На цій другій знімці коло кожної особи написано порядкове число (коло мене було число один), а на звороті прізвища всіх цих осіб і зроблено позначку: „Члени ОУН” (Насправді в групі були також особи, що не мали нічого спільного з ОУН).

В „папках” усі документи в польській мові були перекладені на російську. На кожному перекладі була дописка „Перевод на русскій язык” і підпис „Божик”. Перед війною я знав одного комуніста Божика з Колпця. Відомо, що галицькі комуністимуністи вивчали російську мову. Можливо, що перекладачем цих документів був той Божик, якого я знав.

Між матеріялами, що їх не знищив вогонь, були куски двох роздертих „папок” з доносами — в одній на дентиста Дмитра Німиловича, а в другій — на студента Романа Дорожовського. На обкладинках „папок” були псевдоніми доносчиків, але хто це був, залишилося таємницею.

У ГОЛОВИ МІСЬКОЇ УПРАВИ

Наладнувати зв'язки з українською адміністрацією я почав з того, що відвідав на праці голову Міської Управи, адвоката д-ра Осипа Костшембського. Перед головним входом до імпозантного триповерхового будинку на Ринку недавно стоя-

ли гіпсові пам'ятники Ленінові й Сталінові. Їх уже не було, а зате на стрункій білій вежі гордо повівав синьо-жовтий прапор.

— Я вдоволений, що відтепер буду мати справу з вами, — сказав посадник. — А то від ОУН приходить до мене пан Никольяк і каже мені, що я маю робити.

Я його розумів. Він показав мені листа з печаткою Обласного Проводу — призначення на пост посадника, голови Міської Управи. Був готовий і далі з нами співпрацювати, але його вражав владний тон, яким звертався до нього молодий повітовий провідник ОУН Василь Никольяк-Клен, за фахом м'ясник.

А все таки, Клен мені імпонував. Він був ентузіястом визвольної справи й добрим промовцем. В неділю 6 липня, коли мене ще не було в Дрогобичі, на майдані біля старовинної церкви св. Юра десятитисячний натовп із захопленням слухав його палку промову й текст Акту Проголошення відновлення Української Держави й на його заклик присяг на вірність Державному Правлінню з прем'єром Ярославом Стецьком на чолі.

І він, посадник міста, кожний з них був добрий на своєму місці.

Новостворена Міська Управа й усі інші українські уряди й державні підприємства, наприклад тартаки, мали на своїх печатках напис українською мовою й тризуб. Труднощі, з якими приходилося боротися Міській Управі, були величезні, але вона давала собі з ними раду. Працівники Міської Управи були здебільша української національності, але були між ними й поляки та жиди. На праці всі послуговувалися українською мовою.

НЕПРИЄМНА МІСІЯ

Велику нову будівлю на розі вулиць Міцкевича й Самбірської зайняло Гестапо Дрогобицької області й почало свою чорну роботу, взявшись спочатку до жидів.

— Нам треба знати, як ставиться до нас і нашої роботи Гестапо — сказав до мене й Кобільника Шрам. — Ви мусите піти до їхнього коменданта й сказати, що приходите від імені Обласного Проводу Організації Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери. Скажіть йому, що ми зорганізували тут українську цивільну адміністрацію, і слухайте, що він вам на це скаже. Якщо б він звертався до вас з якимись пропозиціями, скажіть, що ми тут на власну руку нічого не можемо рішати і хай вони про такі справи говорять з Бандерою.

Ми знали, що Бандеру зараз після проголошення Акту 30 Червня німці арештували, але ми хотіли, щоб вони знали, що ми всі з ним солідаризуємося. Щоправда, я й Кобільник не мали найменшої охоти лізти чортові в зуби, але наказ є наказом, і ми, рад-не-рад, туди пішли. З нами пішов також Клен.

Молодий комендант Гестапо прийняв нас трьох ввічливо, але холодно.

— Я довідаюся про все у львові — він сказав. Прийдіть за тиждень.

Коли ми прийшли, він був уже зовсім не той. Злий як пес говорив до нас піднесеним голосом:

— Бандера? Та ж він наш ворог. Він без нашого відома проголосив самостійну Україну. Ваші люди нас обдурювали, фальшували особисті документи й з ними їхали на Схід. Інший є Мельник. Він розуміє, що нам треба виграти війну, а тоді може бути Україна.

За хвилину він трохи заспокоївся. Нічого нам не пропонував, тільки заявив, що Гестапо з військовим командуванням, яке нам у Дрогобичі дозволило організувати українську міліцію, нічого спільного не хоче мати й що воно зорганізує для себе свою власну українську допоміжну поліцію.

— Ми не маємо нічого проти того, — додав він єхидним голосом, — що на ратуші ваш прапор, а на стіні театру великий тризуб. „Ауф відерзеген!“ (До побачення!)

Незабаром зник і синьо-жовтий прапор і тризуб на гарно удекорованій стіні „Підкарпатського театру“, а Гестапо тим часом збирало інформації про персональний склад нашого Обласного Проводу, щоб на даний згори наказ нас усіх арештувати й знищити.

„МИ БУДЕМО З ВАМИ СПІВПРАЦЮВАТИ“

До будинку Обласного Проводу часто заходили гості. Дехто приходив просто з цікавості, а були й такі, що, як пізніше вийшло наяв, були донощиками Гестапо.

Від одного з тих, що нас відвідували, я довідався, що він з Трускавця й зветься Білас. Прізвище Білас було для мене особливо дороге, бо так звався трускавчанин, що разом з Данилишином згинув за Україну на польській шибенці у Львові. Цей Білас, неспілий на вигляд юнак, не був з ним споріднений.

Перекинувшись з ним кількома словами, я більше не думав про нього. Не снилося мені, що я ще з ним колись зустрінуся й то вже при зовсім інших обставинах.

Одного дня став я свідком цікавої події — до нашого будинку зайшов з кількома особами старший від нас усіх чоловік у піввійськовому одязі. Пізніше я довідався, що він, інженер Темник, працює перекладачем у Гестапо, а одночасно є обласним провідником Організації Українських Націоналістів під проводом Андрія Мельника. Темник спитав присутніх, хто тут провідник, а коли надійшов Шрам, подав йому руку і, привітавши його від імені своєї організації, сказав:

— Ви перший тут зорганізували українське життя. Ми будемо з вами співпрацювати.

Насправді, співпраці між обома організаціями й далі не було, бо їхня ОУН не погоджувалася з проголошенням відновлення Української Держави 30 червня, але не було між їхніми членами й прихильниками на терені Дрогобиччини ворожнечі й конфліктів, які подекуди траплялися. Щобільше, коли два роки пізніше Темник, довідався, що провідному членові ОУН під проводом Степана Бандери Олексі Гасинові грозить арешт, він повідомив про це нашого тодішнього повітового провідника Володимира Кобільника. Можливо, що таких добрих діл Темника було більше.

НЕСПОДІВАНИЙ АРЕШТ

У вересні я за згодою Шрама поїхав за Сян до міста Лежайська, щоб звідти привезти дружину й сінка, якому тоді було півроку. Повернувшись, я мав стати на працю в Міській Управі. Від міста я дістав помешкання на вул. Шевченка, поруч помешкання, до якого спровадився Влодко Кобільник із сестрою й її родиною.

По дорозі до Лежайська, а потім у Кракові, куди я спеціально поїхав з дорученням Шрама, я довідався, що 15 вересня у Дрогобичі й багатьох других містах Гестапо виарештувало провідних членів ОУН під проводом Степана Бандери. Тому я не дуже спішився вертатися до Дрогобича.

Але й у Лежайську я не мав що робити. В перших днях жовтня ми трое й жінчин брат Михайло, з різними пригодами в дорозі, приїхали до Дрогобича. Тут мене ждали погані вісті: німці, не усуваючи посадника Костшембського з його посту, підпорядкували його своєму „штадткомісареві” (пізніше

„штадткомісара” усунули й Костшембський був до кінця головою Міської Управи), а моє помешкання його секретарка Серватко, полька, дала комусь іншому. Я мав щастя, що поїхав був до Лежайська, бо 15 вересня прийшли до мене гестапівці, а коли ніхто не відповідав на їхній стукіт, вивалили двері до мого помешкання.

Я зі своєю родиною замешкав у матері на Сніжній вулиці й не знав, що далі робити з собою.

До хати зайшов Василь Колінко. Був схвилюваний.

— Ніде не виходи, — сказав до мене — бе я вийшов на місто й почув: „Бандерівці знов показалися на вулиці”.

Настав час, коли слово „бандерівець” значило те саме, що „ворог Німеччини”.

Я послухав його ради й ще день-два не виходив з хати.

Але доки так сидіти? Що буде, те буде — сказав собі й разом з Михайлом вийшов пройтися по місті. Ми обійшли Ринок і, не зустрівши нікого, спокійно верталися додому.

На вулиці Міцкевича Михайло оглянувся й шепнув перелякано:

— За нами йде гестапівець і якийсь „цивіль”.

Я обернувся. Кільканадцять кроків за нами стрункий молодий чоловік в гестапівській уніформі, з труп'ячою головою на кашкеті, держав у руці якийсь папір, а менший від нього цивільний саме тицьнув туди палець і очима показав на мене.

— Іди додому! — сказав я до Михайла — А я піду далі й побачу, що буде. Може, відчепляться від мене.

Я повернув у першу вулицю наліво, а потім ще раз направо. Опинившись на вулиці Шевченка, оглянувся й побачив своїх переслідувачів. Щоб на всякий випадок мати виправдання, що я на цій вулиці роблю, я зайшов до помешкання свого недавнього сусіда Володимира Кобільника. Його сестра сказала, що його нема вдома. В цій же хвилині на порозі з'явився гестапівець з цивільним. Він напевно вже довідався від нього, хто тут живе, бо, як тільки ввійшли, питався за Володимиром Кобільником. Коли йому в хаті сказали, що він кудись вийшов, не дозволив нікому вийти з хати, доки він не прийде. Ітак ми всі сиділи й чекали.

Я глянув на цивільного й став собі пригадувати, звідки його знаю. Ага! — блиснуло мені раптом у голові — та ж це Білас, той, що колись заходив до будинку Обласного Проводу! Тепер мені стало ясно, чому він тоді до нас приходив.

Кобільник не приходив і я півжартом сказав до гестапівця, якому, мабуть, як і нам усім, уже навкучилось чекати:

— І доки ми тут будемо сидіти? Пустіть мене й будете мати спокій!

Німець показав очима на Біласа, що сидів трохи далі від нас, і нічого не відповів. Я зрозумів, що вони мене вже не випустять.

Нарешті з'явився в дверях Влодко. Побачивши в себе в хаті гестапівця, він здогадався, що він на нього чекає.

В будинку Гестапо нас двох завели у підвал і замкнули в окремих камерах. В моїй камері було зовсім пусто. Я застукав у двері. Увійшов якийсь старший віком гестапівець і спитав, чого мені треба.

— Не маю на чому сидіти — сказав я йому.

Гестапівець приніс крісло. Я зробився зухвалий і спитав, чи нема якої газети, бо мені скучно так сидіти.

Німець вирячив на мене очі.

— Ваас? Айне цайтунг? (Щоо? Газету?) — заверещав. — То ти не знаєш, куди попав? Думаєш, що тут санаторія?

Він вибіг на подвір'я й незабаром опинився під моїм віконцем з поліцаєм у чорній уніформі (Гестапо мало цвою „українську допоміжну поліцію“, яку населення звало „чорною“).

— Стій тут! — кричав він. — І пильнуй його!

Мені було боляче, що один українець на німецькій службі видав мене катам, а другий пильнує, щоб я не втік.

Втім я почув знайомий голос. „Бо нині тут, а завтра там“ — співав за стіною камери член Обласного Проводу стриянин Норичка. Він працював там у Відділі пропаганди — популяризував патріотичні пісні й деколи сам komponував мелодії таких пісень. Виходить, що сьогодні Гестапо вчинило облогу на тих членів Обласного Проводу, яких йому не вдалося арештувати 15 вересня.

До камери увійшов Білас, повів угору до якоїсь кімнати й казав тут чекати. Він витягнув з кишені револьвер, і, підкидаючи його, ним бавився.

По хвилині він уперше заговорив до мене:

— Я вас знаю, пане Гладилович. Якби не те, що вас знаю, я б з вами інакше говорив...

Я глипнув на його револьвер і спитав:

— А що мене чекає тут?

— Нічого — відізвався байдужим голосом. — Вишлють до Монтелюпи.

Я вже знав, що моїх друзів, яких арештували 15 вересня, посадили до тюрми Монтелюпіх у Кракові, а тепер побачив, що така сама доля чекає мене, Кобільника й Норичку.

І ось ми всі три у великій кімнаті гестапівського начальства. Спокійно стоїмо перед гестапівцями, яких тут кількох. Ми приготовані до всього, що нас чекає.

Ми телефонували до Львова — каже до нас один з них. — Питалися, що маємо з вами зробити. Нам сказали, що один транспорт арештованих уже відійшов, а другий покищо не організується. Тому йдіть додому! Але як ще раз сюди попадете, то звідси вже не вийдете.

Незабаром Влодко Кобільник, Норичка й я на вулиці. До мене підходить заплакана дружина. Вона не була певна, що мене ще побачить. На душі радісно. Я й мої два друзі в цій хвилині не думаємо про те, що наші імена в чорному списку Гестапо і що скоріше, чи пізніше воно собі нас пригадає. Ми радіємо, що ми на волі.

ВІДМІЧЕННЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ У 1989 Р.

30 червня в місті Івано-Франківську відбулася конференція, присвячена 49 річниці акту відновлення української державности, проголошеному у Львові 30 червня 1941 року. Конференція проведена за ініціативою об'єднання „Державна Самостійність України”. В ній прийняли участь і інші політичні угруповання Івано-Франківщини. По темі було прочитано 7 рефератів. Голоувувала Дарія Сесик /демократична партія/, сам Акт був зачитаний М. Зеленчуком. Виступили 2 депутати обласної ради — Орест Смитнюк та Олег Озарко. Від СНУМу мав виступ Чаполеч Віталій, який говорив про питання української державности на нинішньому етапі, розглянув Деклярацію про суверенітет України, котра розглядається у Києві на сесії Верховної Ради.

В міському парку в цей день представники УРП проводили зібрання, де був зачитаний реферат і проведено конкурс української патріотичної пісні.

Слід додати, що міроприємства провадилися при повній

згоді міської влади, а конференція в Будинку культури ч. 1. В перерві виступали тріо бандуристок та гурт аматорів-співаків Студентського братства, котрі з великим успіхом виконали ряд повстанських пісень, зокрема „Гей, готуйтеся партизани”, „Із гір Карпат несеться гомін волі”, „Гей га — таке то в нас життя”, „Родились ми великої години”, а також про Карпатську Україну 1939 року. Присутні дуже тепло сприймали кожний виступ.

30 червня у Львові на площі Ринок біля будинку колишньої „Просвіти” відбувся 15 тисячний мітинг, присвячений проголошенню Акту Державности 30 червня 1941 року. Мітинг розпочався гімном „Боже Великий Єдиний” у виконанні хору. З коротким історичним оглядом подій того часу та їхнього значення для України виступив член УРП Микольський. Про свою боротьбу зі сталінським та фашистським режимами розповів член проводу ОУН Дужий, який відзначив, що боротьба ОУН-УПА була визвольною боротьбою і висловив впевненість в досягненні Україною незалежності. Після них виступили: Осадчий — член президії Крайової Ради Руху, Святко — депутат міської Ради, Ревть — Рух, Николич — учасник національно-визвольної боротьби, Гайова — фонд відродження ім. А. Шептицького, Павлишин — голова секретаріату Львівської організації УРП, Вітович — голова націоналістичного крила СНУМ, Кандиба — голова об'єднання „Державна Самостійність України”, Ясенюк — СНУМ /Стрий/, Джанда — РУХ /Закарпаття/, Деркач — депутат УССР і член УРП.

На мітингу прийнято резолюцію, яка містить пункти про перенесення праху Івана Мазепи на Україну, встановлення на будинку колишньої „Просвіти” на площі Ринок меморіальної дошки до дня проголошення Акту Державности, назву вулиць у Львові називати іменами героїв національно-визвольної боротьби. Закінчився мітинг гімном „Ще не вмерла Україна” та гімном на слова І. Франка „Не пора, не пора, не пора”.

Львівська обл. 30 червня група ентузіастів на чолі з членом УРП Богданом Станішевським в честь 49 річниці проголошення Акту Державности України в 1941 році на площі Ринок у Львові підняла на найвищій точці Львівської області — горі Пікуль — національний синьо-жовтий прапор.

30 червня в м. Самбір відбувся мітинг присвячений проголошенню Української Державности в 1941 році на площі Ринок у Львові. З історичною довідкою виступив член Ради РУХу Петрушак. Багатолюдний мітинг підтримав надіслання телегра-

ми на ім'я Верховної Ради УССР, в якій висловлюється недо-
вір'я Голові Верховної Ради Івашкові та голові уряду Масо-
лові. На мітингу зібрано 1482 крб. на пам'ятник В. Стусові і
Ю. Литвинові. Ще 1000 кар. на пам'ятник померлава греко-
католицька громада Самбора.

Петро Дужий.

„ДЕРЖАВНИЦЬКЕ ТРАКТУВАННЯ СПРАВИ”

(Львів, 30 червня 1990 р.)

Сорок дев'ять років тому, 30 червня 1941 року, о восьмій
годині вечора у Львові в будинку Товариства „Просвіта”, що
під десятим номером на площі Ринок, відбулися Народні
Збори, на яких Ярослав Стецько — перший заступник Провід-
ника Організації Українських Націоналістів Степана Бандери
проголосив Акт відновлення Української Держави.

Дозвольте, Шановні Громадяни, мені — як свідкові подій
того часу і активному учасникові антигітлерівської й антиста-
лінської національно-визвольної боротьби в 40-их роках — по-
ділитися з Вами короткою інформацією про 30-те червня, про
ту славетну дату, яка рядом з іншими знаменними датами
українського народу, такими, як 22січня, 1 листопада й 15 бе-
резня, увійшла в нашу історію та за своєю важливістю стала
епохальною.

Відновлення української державности було повсюди одоб-
рене найширшими верствами нашого суспільства з безмежною
радістю та сприймалось як всенародне торжество.

Вже наступного дня митрополит Української Греко-Като-
лицької Церкви Андрей Шептицький, звертаючись у пастирсько-
му листі до народу, наголосив: „Український народ мусить
у цій історичній хвилі показати, що має досить авторитету й
життєвої сили, щоб заслужити на таке положення серед наро-
дів Європи, в яким міг би розвинути всі Богом дані сили. . . , — і
далі. — Установленій владі віддаємо належний послух. Узнаємо
Головою Державного Правління пана Ярослава Стецька”.

Кілька днів пізніше митрополит Української Автокефальної

Православної Церкви Полікарп Сікорський у пастирському листі писав: „Сповнилась наша відвічна мрія... проголошено Самостійну Українську Державу. Разом з українським народом радіє і наша многотраждальна Церква. Любити Бога, любити батьківщину — це найбільша чеснота. Служити батьківщині — найбільший обов'язок”.

У 49-у річницю Акту (Львів, 1990 р.)

Акт відновлення Української Держави оповіщав: „Суверенна українська влада запевнить Українському Народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та заспокоєння його потреб...”

Таке по-справжньому державницьке трактування справи, не втрачаючи правомірності й актуальності, і сьогодні відповідає прагненням українського народу. Його схвалює кожний чесний і розумний громадянин, який поділяє думку, що всякий, хоч би найменший, народ має право жити своїм окремим державним життям.

Гляньмо на інші країни: Франція належить французам, Італія — італійцям, Бельгія — бельгійцям і так далі. Акт 30 червня всьому світові оголосив: „Україна належить українському народові!” (овації, довготривалі оплески). Червона Москва і коричневий Берлін — найлютіші вороги українського народу — виступили проти відновлення державної самостійності в Україні, осудили, а Москва та її послужливі агентурні вислужники ще й сьогодні осуджують Акт Справедливості.

Щоб належним чином з'ясувати незаперечну значимість Акту 30 червня, слід згадати серпень 1939 року, коли побраталися два найбільші кати ХХ сторіччя: кровожадний комуніст Сталін і не менш кровожадний фашист Гітлер.

Братання комуністів з фашистами є клясичним прикладом того, що на певному етапі вони знаходять спільну мову й співпрацю, оскільки — захищаючи свої шкурницькі інтереси — і перші, і другі ніколи не відстоювали народних інтересів. Злигавшись, вони окупували чужі країни, ділили Європу між собою. Апетити хижацьких імперіялістів-побратимів посилювались: Гітлер поширював свій lebensraum, Сталін, за згодою Гітлера, окупував прибалтійські держави і виношував пляни окупувати всі землі в ім'я примарного комуністичного раю на землі.

Українські політичні діячі, а в першу чергу найактивніші з-поміж них — українські націоналісти пильно сліdkували за працєю, оскільки, захищаючи свої шкурницькі інтереси, і почали смертельну битву між собою, волею Українського Народу проголошено 30 червня Акт відновлення Української Держави. Підкреслюю ще раз: цим славетним Актом заманіфестовано перед цілим світом: на українських етнографічних землях бути лише Українській Самостійній Соборній Державі, незалежній ні від Берліна, ні від Москви. Це була і є найголовніша ідея Українського Народу, який за самостійну українську державність боровся, бореться і буде боротися, поки не звільниться з-під московсько-комуністичної окупації! (буря оплесків).

Нові окупанти крайньо вороже поставились до відновлення Української Держави: Гітлер, розраховуючи на те, що після кривавих дій сталінських окупантів на Україні знайде прихильність українців, зазнав повної політичної поразки. Акт 30 червня змусив його відкрити загарбницькі пляни щодо України. Український народ зрозумів, що місце московського окупанта замінив берлінський окупант.

В перших днях липня 1941 року гітлерівці, на велику ра-

дість Москви, арештували Провідника ОУН Степана Бандеру, а також Голову Державного Правління Ярослава Стецька і багатьох чільних політичних діячів — самостійників-державників. В хід пішли вмовляння, залякування та погрози. Та незважаючи на ув'язнення, всі арештовані мужньо вистояли на позиціях державної самостійності, захищаючи Ідею і Честь Української Нації.

Акт 30 червня змусив гітлерівців скинути з себе маску визволителів, а також великою мірою вплинув на політичне прозріння мас і на дальший ріст національної свідомості.

Невимовно боляче сприймається нашою громадськістю ще такий факт, що частина українців, вірючи у справедливість, але до смерті залякана комуністичним терором на західних землях України, побоялась відверто протиставитися новим окупантам. І сьогодні, на превеликий жаль, ще дехто, крім комуністів — московських запроданців, змушує себе вірити, що під зверхністю червоної Москви та ще й після укладення з нею нового договору, якимось проживеться. Вільного життя під московською окупацією не було і не буде! Єдиний порятунком для поневолених Москвою народів — це повний розвал імперії і побудова на її розвалинах по-справжньому вільних, самостійних, демократичних держав.

Для Українського Народу повна гарантія буття, розвитку та процвітання — звільнена від московської окупації, Українська Самостійна Соборна Держава! Ідея боротьби за державну самостійність незнищенна та невмируща!

Слава Україні!

Іван Кандиба

„МИ САМІ ХОЧЕМО БУДУВАТИ СВОЄ ЖИТТЯ”

Для України випала нелегка доля — вона, коли й вільна, то перебуває в крайньо складних умовах, або в неволі.

Свою волю, свою долю їй доводиться виборювати в дуже важких умовах.

Якщо виходити з нашого століття, то проголосивши 22 січ-

ня 1918 р. на розвалинах російської імперії свою державну незалежність, а в наслідок об'єднання 22 січня 1919 року з Західно-Українською Народною Республікою в Самостійну Соборну Українську Державу, український народ нарешті добився повної незалежності.

Та недовго він тішився своєю волею, бо внаслідок навали в 1921 році московсько-большевицьких орд, очолених кровожадними розбишаками Антоновим-Овсієнко і полковником Муравйовим від імені свого натхненника, великодержавного російського шовініста Леніна, український народ знов потрапив при сприянні коляборантів Ю. Коцюбинського, Петровського, Затонського, Скрипника та інших у ще більш важчу від усіх попередніх — трагічну неволю, в якій (на великий жаль) перебуває і досі.

За весь той сімдесятилітній період небаченої в історії людства неволі московсько-комуністичної кровавої деспотії Україна пережила не одну трагедію.

Одною з них є штучно створений в 1932-33-их роках голод, що привів до виморення комуністично-деспотичним режимом понад сім мільйонів наших селян, більшість з яких — це діти, жінки, старики.

Друга трагедія — це кривавий терор, внаслідок якого фізично винищено десятки тисяч наших кращих синів і дочок із творчої інтелігенції — майже весь інтелектуальний скарб нашого народу.

До подібних слід віднести і червневі злочини 1941 року зі сторони червоних катів-людоджерів, які із застосуванням середньовічних засобів винищили в Західних областях України багато десятків тисяч політ'язнів, а в Східних областях — десятки тисяч жертв у Биківні, Вінниці, Харкові та інших місцевостях.

На той час не було політичної сили на Україні, яка могла б протидіяти комуністично-кагебівській деспотії, крім ОУН, що утворилася в 1929 році.

Ще в травні 1941 року Провід ОУН уже виробив в документі „Політичні вказівки” чітко визначену свою державницьку політику, в якій зокрема було сказано, що ОУН використала війну Німеччини з ССРСР для розгортання боротьби за Суверенну Соборну Українську Державу.

А в своїй відозві „До Українців” від 14 червня 1941 року, яку підписали 116 політичних, військових і громадських діячів,

ОУН ставить питання визволення українського народу і відновлення Української Суверенної, від нікого Незалежної Держави.

Наступило 30 червня 1941 року.

Найактивніші самостійники-державники — української національності з ініціативи ОУН, Степана Бандери в особі Ярослава Стецька було проголошено Акт про віднову Української Державности і очоленого ним Державного Правління, яке було підтримано всіма політичними державними об'єднаннями, митрополитом Андреем Шептицьким і єпископом Полікарпом Луцьким, одним з найголовніших ідеологів українського націоналізму — Дмитром Донцовим та найширшими кодами громадськості.

Цей Акт — декларативна заява перед усім світом, що Україна повинна належати не імперіялістам-загарбникам Москви чи Берліна, а що єдиним законним господарем Українських Земель є український народ і будь-яке посягнення на це священне право — непростимий і важкий злочин.

Акт 30 червня — перемога головної ідеї українського народу, здійснення його заповітних прагнень, — це доказ політичного прозріння та національної свідомості.

До 30 червня німецькі окупанти поставилися вороже. Вони зажадали відкликати його, та Степан Бандера і Ярослав Стецько відмовились це зробити.

Така відмова породила директиву, згідно якої українських націоналістів почали вважати ворогами третього райху. Степана Бандеру і Ярослава Стецька було запроторено в концтабір „Сахсенгаузен“, а тисячі українських націоналістичних діячів посадили в тюрми і до концтабору „Освенцім“, в яких замордовано двох рідних братів Степана Бандери — Олександра і Василя. Було замордовано членів Головного Проводу ОУН — Дмитра Мирона-Орлика, Івана Габруневича, Івана Климів-Легенду та тисячі інших.

Усім цим гітлерівці засвідчили, що вони такі ж закляті вороги нашої державної самостійности, як і кремлівські тирани.

Раз і назавжди провалилася політика орієнтації на чужі сили, погасло рабське вірування в те, що чужинці допомагають нам вирватися з неволі, зазнала остаточної поразки так звана германофільська концепція.

У відповідь на гітлерівський терор націоналісти почали організовувати власні збройні сили — Українську Повстанську

Армію (УПА). При переважаючих силах окупантів УПА вела завзяту боротьбу майже десять років, чим внесла золоту сторінку в історію України.

Хоч національно-визвольна боротьба й була потоплена в крові, та нашим ворогам не вдалося задušити духу і прагнень підростаючих поколінь за Державну Самостійність. А заслуга в цьому, в основному, ОУН і УПА. Національно-Визвольного Руху 40-50 років, в тому числі і Акту 30 червня 1941 року. З програмами Самостійности Української Держави виникли на початку шестидесятих років група Л. Лук'яненка та І. Кандиби. Романа Гурного, Грицини та Коваля, Зеновія Красівського та Михайла Дяка, а в кінці шестидесятих на початку семидесятих — багато різних груп правозахисного характеру аж до створення Гельсінської Групи, а згодом і Гельсінської Спілки, а все це разом породило найширший рух — Народний Рух України.

Усі згадані громадські і політичні течії привели до важкої кризи комуністичної ідеології, яка завжди була антигуманною, аморальною, а практично — злочинною. Усе це в свою чергу послабило політичний вплив комуністичної деспотії та застало її до чергової авантюри — так званої перестройки, яка нічого доброго народам імперії не дала і не дасть, вона остаточно збанкрутіла. Кривава імперія вступила в останню її стадію — в стадію агонії, яка найближчим часом мусить загинути.

Таким чином, звірище-потвора перебуває в агонії, а раз так, то воно дуже небезпечне. В першу чергу воно старається любым способом зберегти владу, владу і владу. Жажда влади, насильства, брехні, маніпуляцій, безділля уже перейшли в її гени. Найчорніші сили — КГБ і її агентура — перебувають у надзвичайному стані, збирають на кожного інакодумця матеріяли, заводять досіє і очікують слушної нагоди, щоб захопити владу і встановити „старі добрі” порядки. Такого можна сподіватися з дня на день. Хай, нам боятися такого нічого. Не знищили нас за 70 років, не встигнуть знищити нас за 70 днів. А поки що владу стараються захопити „демократичним” способом і це їм в більшості випадків вдається. Шляхом реакційних Указів про мітинги, вибори мають можливість назначити, „вибрати” собі потрібних „депутатів” і так формують собі так звані парламенти сталінсько-брежневської агресивної більшості. Так в Москві, так і в Києві. Сімдесят років робили все, щоб загнати в людей страх, боязнь, від чого більшість, особливо в східних районах, ще не відійшла, або довели їх до байдужості. І таким

чином ще добиваються більшості, або при допомозі солдат, як цього добився найліпший друг одного з головних катів України Щербицького — Івашко. Таким способом він і його браття Гіренки, Масоли приходять до влади, щоб добити все те живе, що ще не вбито, довести до повної катастрофи. Отже, замість того, щоб злочинну КПСС і їхню вічно вірну опору КГБ визнати поза законом і переслідувати в кримінальному порядку, вони тримають в своїх руках повноту влади.

В таких-то умовах і народилися нові політичні організації — Українська Християнсько-Демократична Партія, Українська Республіканська Партія, Українська Народно-Демократична Ліга, а також Всеукраїнське національне об'єднання „Державна Самостійність України”, яке маю честь очолювати.

Про мету ДСУ говорить сама назва.

За своїм ідейним спрямуванням програма ДСУ мало чим відрізняється від програми ОУН. Діячі ОУН та УПА для нас — це кращі сини України, а національно-визвольний рух 40-50-их років оцінюємо як одну із найсвітліших сторінок нашої історії.

Будемо співпрацювати з усіма тими організаціями в Україні і поза її межами, в тому числі і в діаспорі, які вважають, що в сучасній Україні панує ворожа нам окупаційна влада і які вважають, як це здавна-давен розуміється, що коли окупант не залишає окупованої ним території, то він повинен загинути або стати рабом того народу, якого окупував. А наш окупант надто довго затримався і покищо ми являємося його рабом. Він має повноту влади, заволодів найліпшими житлами, а наші мусять вистоювати в чергах за мізерним житлом десятих років, а до цього жити в підвалах чи в півпідвалах або віддавати всю зарплату за найменше житло. Таке становище і з працею, надалі існує заборона на професії, повсюдні пільги, в тому числі і на пенсії — союзного та іншого значення. Окупант позбавив нас нашої мови, культури, зфальсифікував нашу історію і т. п., покалічив наших дітей, знівечив нашу духовність, вбиває, калічить наших синів, братів заради своїх імперіялістичних інтересів і т. п., знищив нашу природу, довів до катастрофічного стану екологію.

Отже, головна мета нашого об'єднання: найскоріша побудова Української Самостійної Держави, „не пора москалеві, ляхові служити. . . Нам найвища пора для України жити!”

Відмічаючи 49-ті роковини Акту відновлення Української Держави, закликаю патріотів України заявити Москві — геть з України — ми самі хочемо будувати своє життя.

Вічна ганьба катам України та їхнім покровителям!

Визнати злочинну КПСС та її вічну опору — КГБ поза законом та переслідувати їх в кримінальному порядку.

Хай живе ідея 22 січня 1918, 1919 років і 30 червня 1941 року!

Вічна пам'ять і слава всім, хто загинув у боротьбі за УССД!

Бути Українській Самостійній Соборній Державі!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Львів, 30 червня 1990 р.

ЗАЯВА ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ДЕПУТАТІВ

30 червня 1941 року відбулось проголошення відновленої державності України. Цей акт було здійснено всупереч планам фашистської Німеччини, у зв'язку з чим Українське Державне Правління було ліквідоване гітлерівцями, а його чільні члени арештовані гестапо, ув'язнені в концтаборах або ж знищені. Зокрема, були розстріляні міністр лісництва А. П'ясецький, міністр координації І. Климів-Легенда. Спікер Львівської радіостанції Савицький, котрий 30.06.1941 р. передав в ефір Маніфест про відновлення державності, був страчений в концтаборі Абенссе.

Тогочасні події необхідно оцінювати з урахуванням реалій історичної обстановки. А вона у 30-40-х роках відзначалася синдромом насильства і тоталітаризму, що володів всією Європою. Тому, в умовах гітлерівського та сталінсько-більшовицького терору проголошення державної незалежності під гаслом „Свобода народам — свобода людині” цілком логічно перейшло в український рух опору гітлерівським, а потім і сталінським окупантам.

Висловлюємо надію, що на основі об'єктивного вивчення фактів, документів наші історики виконають свій громадянський обов'язок і скажуть людям правду про цей трагічний період в житті нашого народу, який одержав неоднозначне, в основному негативне трактування сталінсько-брежневськими істориками-фальсифікаторами.

Сьогодні, засуджуючи насилля і визначаючи єдино прийнятним мирний парламентський шлях досягнення суверенітету України, ми тим не менше розглядаємо акт 30 червня 1941 року як свідчення невмирущого бажання українського народу до самостійності і віддаємо належну шану людям, що заради волі народу пішли на смерть і каторгу.

Слава Україні! Слава Героям!

Прийнято другою сесією 21-го скликання 29 червня 1990 р.

РЕЗОЛЮЦІЯ ВІЧА ГРОМАДИ ЛЬВОВА ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТИ ВІД 30 ЧЕРВНЯ 1990 Р.

Ми, учасники віча громади Львова та Львівської області, присвяченого відновленню Української Державності 30 червня 1990 року, приймаємо цей Акт, як волевияв українського народу, як результат його постійних багатовікових стремлінь до повної незалежності та національного життя в окремій Самостійній Українській Державі.

Схиляємо голови перед пам'яттю героїв, які поклали своє життя в боротьбі з коричневою і червоною чумою в змаганнях за визволення України.

Віче ухвалило:

Починаючи від 1990 року — кожного року вшановувати День 30 червня як національне свято українського народу.

Віче вважає, що сьогодні боротьба України за незалежність — є продовженням боротьби за незалежність усіх поколінь найкращих синів і дочок України.

Віче вважає за необхідне: звернутися до Всеукраїнського Народного Руху України, аби він підніс клопотання про перенесення останків великого національного героя, гетьмана України Івана Мазепи для перезахоронення на Україні.

Віче звертається до Львівської міської та обласної Рад з пропозицією: вулицям і майданам Львова та інших міст області надавати імена героїв національно-визвольних змагань українського народу.

Віче підтримує пропозицію групи учасників мітингу висловити політичне недовір'я Голові Верховної Ради УССР і очолюваній ним консервативній більшості, а також Голові Ради Міністрів УССР Масолу — і буде домагатися, аби розпустити парламент і обрати його новий склад, аби він справді став національним, українським.

Віче підтримує представника ДСУ — групи Державної Самостійности України — створити окремий рахунок у банку і в ньому зібрати кошти на спорудження меморіальної дошки на будинку колишньої „Просвіти”, де 30 червня 1941 року була проголошена Державна Самостійність України.

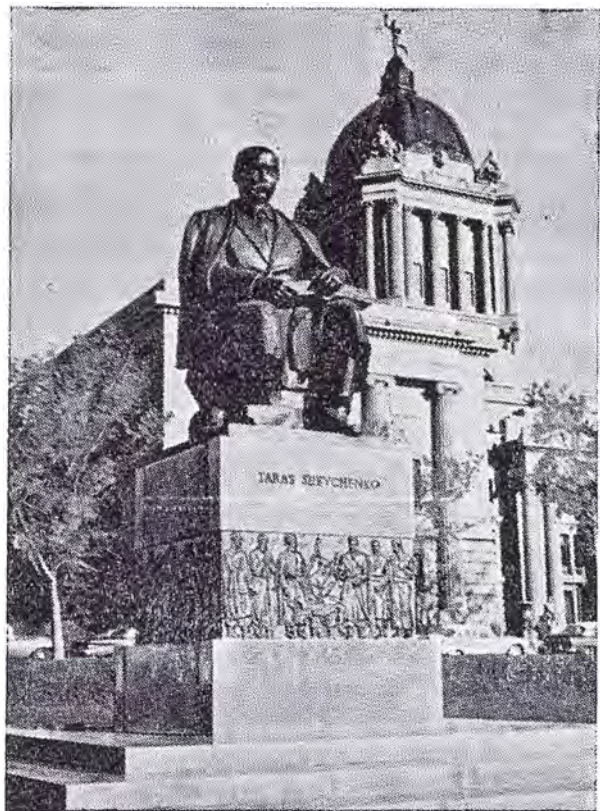
Василь Симоненко

„Я ДО ТЕБЕ ПРИЙШОВ...”

Бубнявлють думки, проростають словами,
Їх пагіння бринить у завихренні днів.
Цілий тиждень ходжу і живу між левами,
Недаремно і місто називається Львів.
Є міста ренегати, є просто байстрята,
Є леви, що мурликають, ніби коти,
Бажевільно безглуздо облизують грати,
Ще й пишаються з власної сліпоти.
Але думати про них я сьогодні не хачу,
Бо мені трішечки повезло:
Я побачив у Львові Шашкевича очі,
Кривоносові плечі, Франкове чоло.
Сивий Львово! Столице моєї мрії,
Епіцентре моїх радощів і надій,
Вибухає душа, я тебе розумію,
Але, Львово, хоч трішки мене зрозумій.
Я до тебе прийшов із захопленням сина
Від степів, де Славута легенду снує,
Щоби серце твоє одчайдушне левине
Краплю сили вдихнуло у серце мое.

(„Український Лев”)

СТОРИЧЧЯ ПОСЕЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ

Пам'ятник Т. Шевченкові у Вінніпезі роботи скульптора А. Дарагана, відкритий прем. Канади Д. Діфенбекером у 1961 році. На задньому плані видно будинок провінційної легіслятури

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ дали великий багатогранний вклад у розвиток української канадської спільноти і Канади. З цього приводу, містимо короткі нариси історії поодиноких організацій УВФ в Канаді, як невід'ємної частини буття української діаспори, з присвятою нашим першим поселенцям і тисячам організаторів, будівничим, провідникам і членства ОУВФ.

Євген Сверстюк

ПЕРШІ УКРАЇНЦІ В КАНАДІ

*На Канадському цвинтарі в білих заметах зима.
На Канадському цвинтарі тихо спинились хрести.
Світ затих, як той дзвін, залягла порожнеча німа,
І немає кому, і немає куди їх нести.
Завойовники прерій сюди в мозолях принесли
З України далекої пам'ять утрат і свій біль,
Залишили чужим свій доробок, слізьми полили
І церковку поставили тут серед піль.*

*В довгі ночі зими на безкрайї Канадській землі
Вас боліли ще білі хати, як обірваний нерв,
Руки й ноги гуділи від праці, гуділи вітри...
В серці муляло слово холодне, чуже „піонер.”
Мирні діти землі, що такою чужою була,
Щедрі серцем „малі сього світу” скорбот і гризот,
Ви життя розміняли, як скарб у торбині важкій,
І молились ночами, щоб діти хоч вийшли в Народ...*

*Серед прерій канадських постали церковки й хрести,
І розкинулись фарми під небом і вітром чужим,
Славний Кошиць вже пісню свою одспівав,
Опочив Ларіон, і вже янгол стоїть між ялин.
На Канадському цвинтарі білі, як вічність, сніги,
І мовчать про усе скам'янілі під снігом слова.
Може їм лебедіє під небом наш край дорогий.
Може їм снигься казка про радість дитинну Різдва.*

Едмонтон 20. 12. 89

СВЯТО П'ЯТЬОХ ПОКОЛІНЬ

Як орієнтаційну дату поселення українців в Канаді подається 7 вересня 1891 р., коли до Канади прибули Іван Пилипів і Василь Єленяк. Вони офіційно вважаються першими українськими імігрантами (хоча сліди ранішої української іміграції в Канаді докладно не простежені). За прикладом і закликом Івана Пилипіві і Василя Єленяка багато тисяч їхніх земляків із західних українських зеємль, що були тоді в складі Австро-Угорської імперії, переїхали до Канади. Тому 1991 рік вважається століттям українського поселення у Канаді. Це свято з великим ентузіазмом і радістю відзначатиме українська спільнота в Канаді, як Свято п'ятьох генерацій Канадської України.

Добре знаємо, якими тяжкими були ці перші піонерські часи української іміграції. Працювали вони дуже важко у невідрадних обставинах, погорджувані, зневажувані, корчували ліси, розорювали прерії та освоїли мільйони акрів незайманої прерійної цілини на заході Канади. З часом успішно цивілізували та заселили дикі райони Манітоби, Саскачевану та Альберти. Руками українських піонерів збудовані залізничні сітки, дороги, розорані поля — одним словом українці були співбудівничими Західної Канади разом з англійцями, французами та іншими. Вони поширили кордони заселення віддалених провінцій, основуючи нові оселі, які тягнулися нерозривним поясом від південно-східного кута Манітоби, переходячи в північно-західному напрямку до ріки „Піс Рівер” у північній Альберті.

Одним з чинників, які сприяли великому посиленню українців на західних перріях, було те, що в 1897 р. сюди був завезений сорт галицької пшениці (ред файл), яка швидко дозріває і має високі харчові якості. Вперше засіяли її в Онтаріо, а пізніше вона стала основою для виведення приблизно 80 сортів для північної Америки. На заході Канади українська пшениця була вперше культивована в долині „Ред Рівер”, ґрунти якої були офіційно названі в атласі ґрунтів „чорноземом”, подібні до ґрунту українського Поділля. Таким чином, коли українці осіли в західній Канаді, вони почували себе як на рідних землях, обробляли подібні як в Україні ґрунти, сіяли українську пшеницю.

Ще й тепер майже половина українського населення ка-

надських прерій займається сільським господарством. Українські фермери належать до найкращих в Канаді. Серед визначних вчених досліджування сільського господарства зробили великий вклад українські вчені: Т. К. Павличко, професор рослинознавства у Саскачеванському університеті, автор ряду наукових праць та дослідник світової слави в ділянці хемічного поборювання бур'янів, Ізидор Глинка — всесвітньо визначний хемік в ділянці зернових культур у Федеральній Дирекції Зернових Комісіонерів.

Ярослав Стецько і д-р Роман Малащук біля хати перших поселенців

Хоч нелегкими були піонерські часи, однак наші поселенці мали відвагу, мужність, віру та добру волю поруч із завзяттям, коли покинули свою батьківщину та поселились на незаниханих диких просторах, в непрохідних лісах, де зустрілись з жорстокою дійсністю. З рідного краю вони не привезли ніяких матеріальних вартостей, зате привезли щось більше — вартість духову, яка складалася з маленького молитовника і такого ж шевченківського „Кобзаря”, що були їхньою і їхніх дітей щоденною духовою поживою. Бог і Україна — це цілість нерозривна, що давала їм наснагу до життя і свого національного „Я”, не зраджуючи своєї народної культурної спадщини і віри, що перетривали багато століть в Україні.

Із русинів, галиціантів, рӯснаків, австріяків, малоросів і т. п. поставали вони українцями, та гідними громадянами своєї но-

вої прибраної батьківщини Канади. Тепер їхні діти, внуки і правнуки живуть заможнo, гідно вписуючи своє національне ім'я у розвиток вільної Канади як заслужені громадяни.

Сьогодні, у 100-ліття нашого побуту в Канаді, ми є українська зінтегрована спільнота. Це оформленняросло послідовно. Це дух української людини встановив форму і порядок до того життя. Його не можна ділити, а треба прийняти як цілість, ним жити й перемогати.

Сторіччя — це історично не довгий час, однак на протязі цього часу українці доказали не тільки те, що вони є працєвитами землеробами, вони виявили теж великий хист практично в усіх ділянках життя: в торгівлі, промисловості, професійному, мистецькому, науковому, літературному, а також політичному напрямках.

На наших сьогоднішніх святкуваннях до звіту стає п'ять поколінь! Хто вдумається в ці слова, тому на весь рiст стає перед очі великий і важкий шлях, що ним ішло канадське українство від своїх початків по сьогодні. Яка велетенська, гігантська сума зусиль та праці, що їх ці п'ять поколінь мають за собою!

Цей шлях йде від тих перших примітивних куренів-землянок, що їх в пралісах та на пустирах власними руками ставили перші українські поселенці в Канаді сто років тому. Від маленьких, потім і кров'ю зрошених кусків пiль і городів, від розпуки, сліз і тяжких злиднів поселенських літ, ми прийшли сьогодні до своїх чудових домів, церков, іститудій, народних домів, фірм, без яких сьогодні годі уявити собі будь-яке канадське місто, до тих зразкових та багатих українських ферм, якими гордяться всі провінції Канади. Там, на початку того шляху, що ним пройшло за сто років канадське українство, стоїть перед нами збiдований, невідомий і відсунений на окраїни життя український імігрант... Тут, на сьогоднішньому етапі, його сини, внуки і правнуки є міністрами, генеральними губернаторами (найвище державне становище), заступниками прем'єр міністра, суддями Найвищого Суду, сенаторами, генералами, посадниками (майорами) міст, високої якості професіоналістами, професорами університетів, священиками, учителями, урядниками і т. п. Цілі загони творчої інтелігенції, працівників радіо, телебачення, преси, амбасадорами в інших країнах, сотки-тисячі незрівняних фахових робітників і фермерів — словом не має найменшої ділянки багатогранного державного, по-

літичного життя, де б не було українця-українки, які своєю працею, відданістю і знанням приносять признання і славу для української спільноти в Канаді і українського народу.

Українці глибоко увійшли в канадське державно-громадське життя і нарівні з іншими беруть активну участь в його керуванні. Свою лояльність Канаді українці показали в часі Першої і Другої Світових воєн. Приблизно 10 тисяч було їх в рядах Канадської Армії під час Першої Свтової війни. Багато

Перший український поселенець Василь Єлиняк, Ярослав Стецько, д-р Роман Малащук

з них віддали своє життя за свою прибрану батьківщину. У 1917 році десатник Пилип Коновал за хоробрість був відзначений найвищою відзнакою у Британській Спільноті Народів — Хрестом Вікторії. Під час Другої Світової війни 40 тисяч українців, здебільшого народжених вже в Канаді, служили в наземних, повітряних і морських з'єднаннях, що пропорційно було вище середньо загально-канадського рівня. Між ними було багато старшин і підстаршин відзначених за відвагу. Тисячі з них заплатили найбільшу ціну — віддали життя за Канаду.

Культурні надбання українців відомі в багатьох частинах Канади. Народні танці, мальовничі костюми, хори, оркестри, вишивка та різьба на дереві заслуговують на похвалу й признання глядачів і критиків. Українські культурні організації й установи в Канаді не лише задовольняють потреби тутешніх українців, а й помагають затримувати та удосконалювати українську культуру по всьому світі. Ця наша праця і любов та відданість Канаді знайшла признання і належну оцінку наших

співгромадян. Багато міст і вулиць носять українські назви. Біля Парляменту Манітоби гордо видніє пам'ятник Т. Шевченка. Канаду покрили золотoverхі купули наших українських церков, різних пам'ятників, „українських сіл” (Давфин, Едмонтон, Вегревілл та ін.), народних домів, відпочинкових осель і т. п. Все це завершено організаційними структурами релігійного і національного порядку. Церковні структури завершені митрополіями православною і католицькою, та протестансько-євангеліцьких громад, а суспільно-громадські — Конгресом Українців Канади.

Українці цінять цей край за волю і демократію, якими не могли користуватись на рідних землях та якими не можуть користуватися їхні земляки і тепер. Україна вже більше як два сторіччя, за винятком короткого періоду під час відновлення Української Держави в 1917-1921 роках, позбавлена волі і демократії, яка була знищена підступною фальшивою пропагандою та військовою силою Советської Росії. Її комуністична диктатура виявилася найбільш колоніально-імперіалістичною силою у світі, яка постійно загрожує вільному світові, в тому числі й Канаді. Тому у зовнішній політиці Канади, яка стоїть в захисті волі й демократії, українці мають відігравати все більшу й більшу роллю, з огляду на минувшину та досвід. Уже кілька років українці є в числі делегатів Канади в Об'єднаних Націях.

З таким моральним і матеріальним дорібком, що його творили п'ять поколінь, стаємо до відзначення 100-ліття нашого поселення в Канаді.

Крізь усі п'ять поколінь тече та сама українська кров, б'ється те саме українське серце; несамовитий і такий прикметний українцеві творчий дух насажує нас в усі часи. Тому у наше століття поселення в Канаді нам є чим гордитися і нести наше чоло високо. Серед наших співгромадян з погляду тієї суцільності думки, спільності праці та капітальної життєздатності, ми навряд чи маємо конкурента. Цим ми цілком не знецінюємо нікого, а тільки підкреслюємо, що за нами немає ні століть розбудови, ні своєї держави, ні капіталів-гігантів.

За п'ятьма поколіннями українців Канади, що зустрінуться на Ювілейних врочистостях (побачимо достойних сивоволосих синів чи дочок перших піонерів, що прибудуть зі своїми дітьми та внуками) стоїть виключно той український Дух-Революціонер, що його оспівав І. Франко і який „тіло-душу рве до бою,

до боротьби за правду, волю". Дух, що після сотень історичних руїн воскрешав завжди Україну до розцвіту, безліч разів рвав накинені йому кайдани і сьогодні підняв усю Україну на визволення.

Рідна молитва і пісня та зв'язана в хустку жменька рідної землі були святими символами цього Духа, що не розбіглися блудними вогниками по преріях і пралісах, не замовк у гуркоті та крикливому шумі міст, не розмінявся на дрібняки в приманах цивілізації і комфорту, а творив і творить кожний день тривкі моральні і матеріальні вартості, одним на заздрість, другим на подив.

Тому, відзначаючи Століття нашої участі у всебічних ділянках канадського і нашого, українського, життя, будьмо горді і вдоволені, що ми добре прислужились своїй старій і новій Батьківщині. Цього не треба доказувати: доволі взяти до рук першу з черги чесно й правильно написану публікацію про Канаду, щоб на підставі цього знайти цифри і факти. Правда, ці цифри і факти ще не замкнені, історія Канади ще пишеться й писатиметься довго.

Канада і Україна — дві країни, що розділені між собою океанами і просторами, такі близькі нашому серцю, бо ми пов'язуємо їх впродовж ста років нашою сумлінною працею тут, боротьбою і вірою в краще майбутнє там.

Завданням українців-канадців є включення і увіковічнення наших культурних здобутків у розвиток Канади. Тоді, віддаючи честь й пошану першим українським піонерам в Канаді, що простелили дорогу наступним, поклін віддаймо Велету — Духові українського народу, що його пронесли в собі п'ять поколінь.

Олег Романишин

ЛІГА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Наслідки Другої світової війни зумовили радикально нову політичну дійсність в житті української діаспори. Щоб вповні зрозуміти появу в Канаді таких організацій як Ліга Визволення України (ЛВУ) і Об'єднання Жінок Ліги Визволення України (ОЖ ЛВУ) конечно звернутися до недавньої історії України.

Століттями імперська Росія являється головним ворогом України. Після бою під Полтавою в 1709 р., в якому гетьман України Іван Мазепа і його союзник король Швеції Карло XII були переможені російським царем Петром I, Росія послідовно почала обмежувати національні права українського народу до тієї міри, що навіть в кінці українська мова у письмі була заборо-
нена.

Українська боротьба за визволення продовжувалася у різних формах аж до 1917-18 рр., коли Україна відновила свою державну самостійність на три роки.

Українці як нація європейського спрямування, постійно наділялися на допомогу західно-європейських потуг проти російського експансіонізму. Тим більше, що політична рація диктувала, що з відновленням української держави, з її великим людським потенціалом і природними ресурсами, постійний натиск Росії на Європу міг би бути неутралізований. Це, очевидно, не здійснилося і українські території знову попали під окупацію сусідніх імперій — Советську Росію і Польщу. З цих самих причин неуспіхом теж закінчилося створення Карпатської Української Держави проголошеної 14 березня 1939 р., яка була знищена Угорщиною — тодішнім союзником нацистської Німеччини.

Новий шанс у боротьбі українців за державну самостійність приніс вибух советсько-німецької війни 22 червня 1941 р. З цього приводу, у підготовці до німецької окупації України, Організація Українських Націоналістів (ОУН-Р) під проводом Степана Бандери уже 23 червня 1941 р. перестерегла нацистів, що політика військової окупації Європи і здавлення національних стремлень поневолених народів Східної Європи буде не до вдержання.

З вибухом війни між нацистською Німеччиною і СССР озброєні частини ОУН почали повстання проти большевицьких окупаційних сил, а загальне населення вдалося до акцій самооборони. При відступі (і раніше) большевицький НКВД помордував по в'язницях України під його контролею тисячі українців — включно із жінками і дітьми.

Вибух советсько-німецької війни дав українським національним силам чергову нагоду стати до відкритої боротьби за встановлення української держави. Рішенням проводу ОУН-Р поставлено нацистську Німеччину перед доконаний факт: Актом 30 червня 1941 р. у Львові проголошено відновлення укра-

їнської самостійної держави, створено Українське Державне Правління (УДП) очолене Ярославом Стецьком, і приступлено до державного будівництва на всій території України, звільнений від большевицької окупації. Імперське мислення і політика Третього Райху супроти усіх народів Європи застала нацистів знищити відновлену державність, репресувати УДП (розстрілом і ув'язненням заарештованих його членів — включно із головою Ярославом Стецьком і провідником ОУН-Р Степаном Бандерою), і застосувати загальний окупаційний терор проти українського народу і націоналістичного підпілля ОУН-Р. З ліквідацією УДП і відновленої державности Україна вступила у війну теж і з нацистами. Почалася визвольна війна народу на два фронти — проти советської Росії і нацистської Німеччини.

В 1942 р. різні існуючі українські військові частини, як Дружини Українських Націоналістів (ДУН), повстанські з'єднання, народня самооборона об'єдналися із парамілітарними частинами ОУН-Р в Українську Повстанську Армію (УПА) під командуванням ген. Романа Шухевича — заступника міністра оборони в УДП і провідником ОУН-Р в Україні. До 1944 р. УПА зросла у збройну силу, яка нарахувала в цей час приблизно 250,000 осіб. У 1944 р., з ініціативи ОУН-УПА, покликано Українську Головну Визвольну Раду (УГВР), яка, як всеукраїнське державно-політичне тіло, мало за завдання координувати визвольною боротьбою українського народу. На голову Генерального Секретаріату УГВР обрано ген. Романа Шухевича. У 1943 р., теж з ініціативи ОУН-УПА, відбулася Перша конференція поневолених московським большевизмом народів, завданням якої було встановити рамки для координації визвольної боротьби поневолених народів проти нацистської Німеччини і советської Росії. Ця конференція вважається базою Антибольшевицького Б'юро Народів (АБН) створеного у 1946 р. Президентом АБН обрано Ярослава Стецька, який успішно керував цією міжнародньою організацією аж до своєї смерті у 1986 р.

ОУН-УПА створили, та політично і збройно утвердили, небувале явище, яке модерна історична наука уже назвала „Українською Підпільною Державою” (УПД). УПД проіснувала де факто, як політично-державна структура, повних десять років (1941-1951 рр.). Акт відновлення держави 30 червня 1941 р. поклав тривкі політичні і принципові основи для Других (з

черги) Визвольних Змагань України у двадцятому столітті за самостійність і державу.

Головна Управа Ліги Визволення України у 1953-54 рр.

В наслідок визвольної збройної боротьби, окупації цілої України совєтською Росією і безприкладних зрушень спричинених Другою світовою війною, відбулося небувале до того часу переселення українців з батьківщини у вільний світ. Між масами переселених були десятки тисяч людей, які були прямо чи посередньо заангажовані у визвольній боротьбі під керівництвом ОУН-УДП-УПА-УГВР. Власне ці люди, серед яких було поважне число жертв репресій польського, нацистського і большевицького окупаційних режимів — творили хребет цієї третьої хвилі української іміграції, яка попала на Захід після Другої світової війни. Це було покоління політично завершене, ідеалістичне, високо мотивоване, динамічне, яке прийшло прямо з фронтових ліній боротьби в Україні. Крім цього, воно складалося з усіх прошарків українського суспільства. Це були представники „Квіту нації”. Біля 40,000 цих політичних імігрантів влилися в існуючу українську канадську спільноту від-

новляючи і скріплюючи її зв'язок з воюючою Україною та з новою історичною і політичною дійсністю, яка заіснувала на Батьківщині у висліді визвольної боротьби.

В додатку до цього демографічно-політичного явища, у жовтні 1949 р. провід ОУН-УПА-УГВР видав „Звернення воюючої України до всієї української іміграції”. В цьому змістовному, далекозорному і завжди актуальному документі керівництво воюючої України закликала:

Воююча Україна насамперед вимагає, щоб українська іміграція гідно і відповідально репрезентувала свій народ і його визвольну боротьбу перед зовнішнім світом...

Пам'ятайте, що сьогодні кожний українець за кордоном — це представник Воюючої України.

Пам'ятайте, що, дивлячись на кожного з Вас, чужинці дивляться на весь український народ, що, оцінюючи кожного з Вас, вони оцінюють цілий наш народ...

З Україною Ви мусите бути якнайтісніше духовно пов'язані, Ви мусите жити нею, її прагненнями і боротьбою...

Воююча Україна вимагає, щоб українська іміграція була палким носієм ідей, за здійснення яких бореться український народ.

Усвідомляйте чужинців в необхідності розподілу СРСР на вільні національні держави всіх його народів... бо тільки цим шляхом можна раз на завжди знищити небезпеку відродження російського імперіялізму, який сьогодні в формі большевизму загрожує цілому світові.

Поширюйте скрізь концепцію побудови міжнародного ладу, спертого на системі вільних, незалежних держав усіх народів. Тільки така система створить найкращі передумови для успішної політичної, економічної і культурної співпраці і єдності між народами, бо дасть змогу будувати і на основі справжньої рівноправності, добровільності, взаємної пошани і довір'я. Тільки така система здатна виключити кровопролитні війни і забезпечити тривалий мир у світі...

Воююча Україна вимагає, щоб українська іміграція не втомно несла правду про сталінське СРСР до всіх народів світу й активно мобілізувала їх до боротьби проти російсько-большевицького імперіялізму — цього найбільшого ворога всього людства...

Воююча Україна вимагає, щоб українська іміграція була активним співорганізатором єдиного фронту всіх народів, поне-

На Зустрічі українців Канади і Америки (Торонто, 1972 р.). Зліва: мін. Іван Яремко, д-р Роман Малащук, кол. прем'єр-міністер Канади Джон Діфенбейкер, владика Ісидор, пос. Стівен Палоскі

волених і загрожених російсько-большевицьким імперіалізмом...

Воююча Україна рішуче вимагає від української іміграції повної єдності, єдності не на словах, а на ділі, єдності дієвої, а не паперової, єдності на базі визвольної боротьби народу на Українських Землях.

Звернення Воюючої України, яке прийшло прямо з фронту боротьби, мало глибокий вплив на українську діаспору у вільному світі, особливо на повоєнну її частину.

На такому політично-історичному тлі велика частина ново-прибулих українських імігрантів в Канаді поставили за свій життєвий обов'язок нести цю політичну допомогу Україні у дусі Звернення. Щоб це як найефективніше виконувати, вони рішили заснувати такі монолітні організації як Спілка Української Молоді (СУМ), Ліга Визволення України (ЛВУ), Об'єднання Жінок Ліги Визволення України (ОЖ ЛВУ) та Товариство колишніх вояків УПА. Подібні організації під іншими дотичними назвами були створені по інших країнах вільного світу. Усі ці політичні, громадські, жіночі, молодіжні, культурні, ветеранські організації (яких нараховується 44) об'єдналися у середовище Організацій Українського Визвольного Фронту (ОУВФ), яке згодом створило Координаційну Централю Світовий Український Визвольний Фронт (СУВФ), очолений президією. Сьогодні у країнах вільного світу, де існує українська діаспора, ОУВФ втішається сотнями своїх осередків і біля 100,000 членства, прихильників і симпатиків.

Лігу Визволення України рішено створити на засіданні, яке скликав Святослав Фроляк 1 травня 1949 р. у Торонті, а уже 4 травня було покликане Тимчасове Центральне Організаційне Бюро (ТЦОБ) у такому складі: Яків Нестеренко (голова), Святослав Фроляк і Євген Дудра (заступники голови), д-р Михайло Сосновський (секретар). Іншими членами ТЦОБ, які спричинилися до створення нової організації, були: Степан Бігун, Іван Бойко, Іван Еліяшевський, Лев Гусин, Ольга Іванчук (представник жіноцтва), д-р Юрій Герич, Степан Лайкіш, Володимир Лизанівський, д-р Роман Малашук, Симон Мацкевич, ред. Роман Рахманний (діловий секретар на засіданні), д-р Юрій Русов, мгр Ярослав Спольський, д-р Петро Шкурат, Степан Степа і Мирослав Велигорський. Назва нової організації „Ліга Визволення України” була обрана комісією ТЦОБ (в склад якої входили: ред. Роман Рахманний, д-р Юрій Русов, Миро-

слав Велигорський) і відтак затверджена ТЦОБ. Завдання оформити статут ЛВУ було доручено Святославу Фролякові, а ред. Роман Рахманний підготував Деклярацію ЛВУ, яка була прийнята ТЦОБ на засіданні 9 травня 1949 р. і опублікована в „Гомоні України” 14 травня 1949 р. Деклярація вияснявала причини створення ЛВУ та її завдання і мету. Перший відділ ЛВУ був зорганізований у Торонті в липні 1949 р.

Установча конференція ЛВУ відбулася 25 грудня 1949 р., на якій ратифіковано і прийнято назву, статут, програму діяльності і мету нової організації. На конференції теж обрано першу Головну Управу ЛВУ у такому складі: Яків Нестеренко (голова), д-р Роман Малащук і Михайло Кравців (заступники голови), Михайло Сосновський (секретар), Василь Безхлібник (референт громадських справ), Іван Бойко (референт зовнішніх справ), Петро Башук (організаційний референт), Ірина Демидчук (представник жіноцтва і організатор Об'єднання Жінок), проф. Омелян Кушнір і Степан Степа (член Головної Управи). Після резигнації, з особистих причин, Якова Нестеренка, головуство перебрав д-р Роман Малащук, який, як і інші члени Головної Управи, були тими нечисленними політичними в'язнями, українськими націоналістами, які вийшли живими з нацистських „млинів смерті”.

На Установчу конференцію прибули делегати із кількох новостворених онтарійських відділів, а саме: Торонто, Гамільтон, Ошава і Сейнт Томас.

Беручи до уваги, що ЛВУ творили новоприбулі імігранти до Канади, прийняті на Установчій конференції Деклярація, статут, програма і резолюції являються надзвичайними і далекозорними документами. Ці документи виказалися в основі правильним розумінням канадської дійсності і що Канада собою представляє: країна з соціополітичною системою, яка розвивається у напрямку безперешкодного сприяння політичній, громадській, культурній, релігійній і економічній діяльності та інтеграції (не асиміляції) в канадське суспільство через середник існуючої мозаїки етнокультурних спільнот, які мають свободу зберігати свою ідентичність, спадщину і зв'язок з батьківщиною.

Досвід воєнних років націоналістично наставлених імігрантів заохочених „Зверненням Воюючої України” з одного боку, і сприятлива канадська дійсність з ругого боку, витворили певну організаційну візію, яка, у свою чергу, спричинилася до

швидкого росту ЛВУ і динамічної діяльності аж по сьогоднішній день. У резолюціях Установчої конференції ЛВУ ясно стверджено, що „Ліга є канадською українською організацією” з двома головними ділянками діяльності — внутрішньо-громадською і зовнішньо-політичною.

Демонстрація в обороні Юрія Шухевича

Статут ЛВУ, резолюції Установчої конференції як і постанови наступних конференцій і З'їздів, завжди наголошували і дотримувалися наступних принципів і засад, які унапрямують діяльність організації:

Об'єднати українців, мешканців Канади, а також канаців іншого походження довкруги боротьби за визволення України з російсько-комуністичного поневолення;

пропагувати ідею політичної незалежності і суверенності України, як ключ до замирення Європи і світу і як єдиний шлях до знищення російського імперіялізму і усунення найбільшого джерела небезпеки нової світової війни;

поборювати комуністичну ідеологію, пропаганду і діяльність як агентурну дію російського імперіялізму на терені Канади;

спираючись на християнській етиці, виховною працею впливати на піднесення морального рівня своїх членів;

підносити освіту своїх членів шляхом співпраці членів, змагати до піднесення їх економічного добробуту;

піддержувати духа лояльності до Канади, боронити її незалежність та демократичний устрій перед безпосереднім і посереднім наступом російського імперіялізму і комуністичного тоталітаризму.

А відносно приєднання нових членів, ТЦОБ ствердив у своїй Деклярації з травня 1949 р., що ЛВУ, як нова українська канадська організація, „вбачає своє призначення у скріпленні першого визвольного фронту, яким є Україна, створюючи в Канаді один відтинок другої лінії визвольного фронту, що ним повинна б бути ціла українська імміграція. ЛВУ, отже, ні в чому не суперечить завданням існуючих в Канаді українських товариств, організацій та установ, а навпаки, завжди підтримуватиме їхню діяльність, якщо вона не йтиме в розріз з інтересами Воюючої України. Кожний член такої організації, товариства чи установи може належати до ЛВУ, не пориваючи зв'язків зі своєю організацією, товариством чи установою". На тлі цієї заяви, є ясным, що ЛВУ від самого початку мала за ціль стати рухом із широкою громадською базою.

Із самого початку ЛВУ і ОЖ ЛВУ підтримували консолідацію всіх українських самостійницьких організацій, як стратегічну необхідність для процесу визволення України й для розвитку і росту українського громадського життя в Канаді і в діаспорі взагалі. Мимо внутрішньої різноманітності, різниць і динаміки в українсько-канадській спільноті, ЛВУ і ОЖ ЛВУ завжди оцінювали цілу спільноту як ідейний моноліт у відношенні до її завдань і обов'язків супроти Канади і України. Така аналіза теж стосувалася до цілої української діаспори в світі.

Із завершенням організаційного етапу, утвердженням ЛВУ як станової української організації в Канаді і прийняттям існуючою українсько-канадською спільнотою принципів і мети ЛВУ, ця організація стала формально членом Комітету Українців Канади (КУК — сьогодні Конгрес Українців Канади) 8 травня 1959 р., — точно 10 років після її створення. Рівночасно ОЖ ЛВУ стало членом жіночої Централі Комітету Українок Канади.

Процес консолідації української діаспори продовжується. У 1967 р в Нью-Йорку (ЗСА) твориться Світовий Конгрес Віль-

них Українців (СКВУ), а в 1973 р. у Торонті на міжнародному з'їзді Організацій Українського Визвольного Фронту (ОУВФ) створено координаційну централю Світовий Український Визвольний Фронт (СУВФ) очолений Прзидією. СУВФ є від часу свого створення членом Секретаріату СКВУ. ЛВУ гордиться тим, що вона була одним із головних основоположників названих українських централей, і дала СКВУ трьох генеральних секретарів в особах: мгр Юрій Шимко, інж. Василь Безхлібник та інж. Мирон Барабаш, а останньо динамічного президента — мгр Юрія Шимка. ЛВУ теж послужила СУВФ двома головами Президії, а саме: д-р Роман Малащук і проф. Микола Андрухів.

Вклад людських і матеріяльних ресурсів та ініціативного активізму в українську канадську спільноту, в систему КУК і жіночої Централі КУК (особливо на рівні відділів і конкретної праці), з перспективи часу, є знаменний. Один із чільних діячів Централі КУК під кінець 1960-х років оцінив так роллю ЛВУ в українській спільноті: „Ліга є велика, поважна і динамічна організація, стійка і безкомпромісна супроти ворога. І якщо б Ліга нагло зникла з структури української спільноти, це залишило б не лиш порожнечу, але було б відчутною трагедією для української спільноти усюди”.

Постійний ріст ЛВУ і ОЖ ЛВУ був запевнений агресивною програмою приєднання нового членства та динамічною зовнішньо-політичною, громадською, виховною і культурною програмою діяльності. Згідно із „Нарисом історії ЛВУ”, від 1949 р. по сьогодні ЛВУ зорганізувала 57 відділів по цілій Канаді, у яких за весь час свого існування було 10-12,000 членів і прихильників. Членство ЛВУ віддзеркалює усі вікові, фахові і суспільні групи. Сімнадцять осередків ОУВФ придбали і вдержують свої власні громадські центри чи домівки, а менші відділи користуються приміщенням інших українських громадських і церковних організацій.

За час свого існування ЛВУ створили відділи у таких провінціях і місцевостях Канади: **Альберта** (Калгари, Едмонтон, Летбридж); **Бритиш Колумбія** (Чемейнус, Нью Вестмінстер, Ванкувер, Вернон, Вікторія); **Манітоба** (Дофин, Флін Флон, Портедж-Ля-Прері, Вінніпег); **Онтаріо** (Атікокан, Брандфорд, Брамптон, Брантфорд, Кембрідж (Престон), Чатам, Куксвіл, Міссісага, Корнволл, Етобіко, Форт Вест, Грімсбі, Гвелф, Гамільтон, Капускейсінг, Кінгстон, Кіркленд Лейк, Кіченер-Вотерло, Лондон, Ніягара Фалс, Ніпігон, Оквіл, Ошава, Оттава,

Порт Артур, Рейні Рівер, Ред Лейк, Сейнт Катеринс, Сейнт Томас, Су Сейнт Марі, Судбури, Тандер Бей, Тіммінс, Торонто, Ватерфорд, Вава, Велланд, Віндзор, Вудсток; Квебек (Монтреаль); Саскачеван (Мус Джо, Норт Баттелфорд, Ріджайна, Саскатун, Йорктон. Низка менших відділів уже не існує з огляду на міграційні процеси українського населення в Канаді, а в тому і членства та симпатиків ОУВФ. Наступні осередки ОУВФ втішаються своїми домівками або центрами: Бадфорд, Етобіко, Гамільтон, Ошава, Оттава, Сейнт Катеринс, Судбури, Тандер Бей, Торонто, Міссісага, Велланд, Віндзор, Едмонтон, Монтреаль, Калгарі, Саскатун і Вінніпег.

Канцелярії Головних Управ ЛВУ і ОЖ ЛВУ знаходяться у Торонті. По сьогодні ГУ ЛВУ очолювали 6 голів: Яків Нестеренко (1949 р.), д-р Роман Малащук (1949-1975 рр.), інж. Василь Безхлібник (1975-1978 рр.), мгр Теодозій Буйняк (1978-1990 рр.), д-р Олег Романишин (1990 р. —). На Крайовому З'їзді 1975 р. за довголітню віддану працю д-р Роман Малащук був вшанований почесним головством ЛВУ. Колишні голови ГУ ЛВУ, д-р Роман Малащук та інж. Василь Безхлібник, разом з численним провідним і рядовим членством покоління-засновника ЛВУ — це переважно безпосередні учасники двофронтової визвольної боротьби ОУН-УДП-УПА-УГВР; це ті, які пережили нацистські і большевицькі тюрми, концтабори і ГУЛАГИ. Ця спільна політична біографія цього покоління-засновника і є ключовим фактором у цій безкомпромісній дійовій відданості ЛВУ (і ОУВФ в загальному) справі досягнення самостійної України та ідеї волі.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ І ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Успіх ЛВУ як організації слід завдячувати її монолітним прикметам в ідейному змислі, та її внутрішньо-організаційній, громадській і зовнішньо-політичній програмі діяльності. Внутрішньо-організаційна програма ЛВУ складається з різних прийомів, які забезпечують належне функціонування організації, постійний взаємоконтакт і зв'язок, та кожночасну поінформованість відносно громадських і зовнішньо-політичних справ і проблематики: 1) Регулярні поїздки в терен голови, членів Головної Управи і організаторів; 2) річні конференції та окружні наради на провінційному, регіональному і місцевому рівнях; 3) регулярні ширші сходини для членства на рівні відді-

лів; 4) Крайові з'їзди, які відбуваються що три роки; 5) регулярна висилка Головною Управою „Обіжників” до відділів, зміст яких передається членству. Деякі більші відділи видають свої власні „Обіжники”.

Внутрішньо-організаційні конференції і окружні наради, звичайно, плянуються разом із ОЖ ЛВУ, СУМ і Товариством кол. воїнів УПА, що, у свою чергу, забезпечує співпрацю, взаємодопомогу і співдію цих організацій УВФ. З цією метою регулярно відбуваються спільні пленарні засідання керівних органів названих ОУВФ. Свої господарські потреби ЛВУ і ОЖ ЛВУ забезпечує шляхом членських вкладок, добродійних пожертв, датків і збірок. Від 1949 по 1990 р. відбулося 18 крайових з'їздів і конференцій, а на окружних, провінційних, регіональних і місцевих рівнях число подібних ділових імпрез переходить 100 зібрань.

Громадська діяльність ЛВУ у ділянках внутрішньої української політики, на громадсько-соціальному полі, освіти, культури тощо спрямована на збереження і відвищення якості рівня національної свідомості членства, своїх прихильників, симпатиків і української спільноти взагалі. З цією метою ЛВУ і ОЖ ЛВУ організували і вдержували рідні школи та курси українознавства, музичні, вокальні, мистецькі, танцювальні і театральні ансамблі, допомогли в організуванні Дослідного Інституту „Студіум” у 1961 р., а в 1971 р. Асоціації Діячів Української Культури (АДУК) метою яких є вивчати українську історичну, політичну („Студіум” і культурну (АДУК) проблематику; організування і участь на регулярній базі святкувань, відмічувань і вшанувань важливих подій і постатей в українській історії, політиці і культурі. До імпрез, які, наприклад, найбільше мобілізують громаду, відносяться роковини відновлення української державности (22 січня 1918-19 рр., 14 березня 1939 р., 30 червня 1941 р.); Свято Української Зброї (14 жовтня — день Св. Покрови); вшанування таких українських національних постатей, як княгиня Ольга, князь Володимир Великий, Святослав Завойовник, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, гетьмани Богдан Хмельницький, Іван Виговський, Іван Мазепа, а у двадцятому столітті таких державних мужів і політичних лідерів як Симон Петлюра, Євген Коновалець, о. Августин Волошин, Степан Бандера, ген. Роман Шухевич, Ярослав Стецько; регулярне вшанування таких велетнів української культури як поети: (і національні постаті) Тарас Шевченко,

Іван Франко, Леся Українка; відмічування роковин пов'язаних із заснуванням і діяльністю всенаціональних формацій ОУН (1929 р.), УДП (1941 р.), УПА (1942 р.), АБН (1943 р.), УГВР (1944 р.).

ЛВУ і ОУВФ активно спричинилися у 1983 р. до гідного відмічення 50-роковин від голодової облоги України у 1932-33 рр., до величавих святкувань у 1988 р. Тисячоліття хрищення України, і пригтовляється до відмічення разом з громадськістю України 50-ліття Акту відновлення української держави 30 червня 1941 р.

До центральних імпрез, на яких відмічується і вшановується у формальній частині програми названі історичні події, формації та історичні, політичні і культурні постаті, відмічується річні „Зустрічі українців Канади і Америки”. Неформальна частина програми цих Зустрічей складається із різних точок розвагового, культурного, товариського, спортивного характеру. У цих Зустрічах, які відбуваються традиційно у Торонті або на оселі СУМ „Веселка” біля Актона, Онтаріо, і які організують спільно ОУВФ, беруть участь тисячі людей. Найбільше число учасників, яке встановлено до тепер, це 12,000 осіб.

На українському науковому полі ЛВУ послужила численними провідними кадрами для Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ) в Канаді, серед них і його два довголітні голови управ — будівничі НТШ проф. Євген Вертипорох і д-р Богдан Стебельський.

Черговим ключовим аспектом праці ЛВУ є видавнича та інформативна діяльність, яка покриває українську проблематику у різних її аспектах: висилка Головною Управою відділам, членству і усім зацікавленим сотні готових матеріалів на історичні, політичні, ідеологічні, культурні, літературні, виховні, біографічні тощо теми для користування у доповіддях, семінарах, різних святкуваннях і т. п. ЛВУ до тепер уже видала, або допомогла у виданні, понад 100 брошур і монографій (українською, англійською і французькою мовами) для користування у громадській і зовнішньо-політичній діяльності. Багато з цих видань на тему української історії, політики, культури вийшли у серії „Політична бібліотека ЛВУ”.

Далекозорим почином середовища людей, які створили ОУВФ на терені Канади, було заснування власного пресового органу „Гомін України” у грудні 1948 р., що став новим дже-

релом і важливим середником інформації середовища ОУВФ і для цілої української спільноти в Канаді. Засновниками „Гомону України” були: Святослав Фроляк, д-р Роман Малащук, Іван Бойко, Григорій Джура, Антін Івахнюк, Іван Еліяшевський і Яків Нестеренко. Головні редактори „Гомону України” від часу створення газети по сьогодні: д-р Михайло Сосновський, ред. Роман Рахманний, ред. Василь Солонинка, д-р Анатоль Бедрій, мгр Олександр Матла, д-р Олег Романишин. До березня 1949 р. оформлення Видавничої спілки „Гомін України” уже було завершено з обранням першої Дирекції, яку очолив інж. Василь Безхлібник. Новий тижневик поставив собі за ціль пропагувати ідею вільної, самостійної Української Держави і політичну філософію і програму ОУВФ, яка побудована на ідеології українського визвольного націоналізму і християнській етиці; інформувати спільноту про визвольну боротьбу українського народу і зв’язані з нею події і процеси у Східній Європі і в світі; інформувати про багатогранну діяльність ОУВФ; бути середником інтеграції новоприбулої хвилі імігрантів в багатокультурну структуру канадського суспільства. З підтримкою ОУВФ в Канаді, Видавництво „Гомін України” почало у 1977 р. видавати англomовний місячний додаток „Юкреніян Еко” для користування англomовними українцями та усіма співгромадянами зацікавленими українськими справами і проблематикою. Відповідальні редактори „Юкреніян Еко”: Андрій Бандера, Ірина Мицак, Таня Дичок-Чолій.

Серед інших починів ЛВУ-ОУВФ по лінії середників масової інформації, у даний час своєї 40-літньої історії в Канаді, 17 відділів вдержували власні українські радіопередачі, в програму яких входили вісті з України, громади, Канади, світу, коментарі на політичні, громадські, історичні, релігійні, культурні теми тощо.

В царині української журналістики ЛВУ послужила двома головами управи Спілки Українських Журналістів Канади (СУЖК) якими були Василь Солонинка і Василь Дідюк.

ЗОВНІШНЬО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Основою зовнішньо-політичної діяльності ЛВУ завжди було „Звернення Воюючої України”. Від самого початку, вірна духові Звернення, своєї установчої Деклярації і Статутіві,

ЛВУ на підставі цих основних документів розробляла і встановлювала унапрямлюючі директиви для своєї діяльності. Ці директиви, постанови і резолюції на конференціях і З'їздах завжди підпадали процесові усучаснення згідно із новими діловими потребами, умовами, ситуаціями і дійсністю.

Демонстрація в обороні України і політв'язнів

Серед цих основних ділових директив слід назвати такі: а) створення сильного центру для політичної дії; б) встановлення ділових зв'язків з усіма канадськими політичними партіями, політиками, урядовими чинниками і засобами масової інформації (преса, радіо, телебачення); в) встановлення ділових відносин з канадськими установами культурного, суспільного, професійного, академічного, бізнесового і добродійного характеру; г) створення Інформаційного Бюро в Оттаві; ґ) випуск відповідної літератури та інформації англійською і французькою мовами на тему української проблематики для широкого вжитку і розповсюдження; встановлення ділових зв'язків і співпраці по лінії АБН з іншими національними меншинами, батьківщини яких теж були окуповані советською Росією.

Разом із цими директивами по лінії зовнішніх зв'язків і пропагування ідеї української самостійної держави і людських прав для українського народу, та активного сприяння інтересів української канадської спільноти в рамках багатокультурної Канади, ці директиви теж закликають до публічних акцій як одного із важливих середників громадської і зов-

нішньо-політичної дії: маніфестації, демонстрації, масові політичні мітинги, пікетування, віча, семінари, конференції, публічні доповіді на актуальні теми, кампанії збирання підписів під петиції і висилка листів до відповідних чинників тощо. Метою таких форм діяльності було і є приєднання якнайширших кіл української спільноти і канадського суспільства для справи визволення України. Ця мета і названі середники дії стосуються як ЛВУ, ОЖ ЛВУ та усіх організацій УВФ.

Як уже відмічено, за весь час свого існування жодна із організацій УВФ ніколи не була уражена синдромом „гетта“, а радше стала на шлях інтеграції (у протизагаді до асиміляції!) в структуру канадського суспільства. В кількох із ранніх „Обіжників“ ГУ ЛВУ ствержується порядком унапрявлення членства, що „Ми мусимо активно включатися в політичне, громадське, громадянське, професійне і бізнесове життя Канади“. У висліді дійшло до природної комбінації двох ключових елементів в організаційному світогляді ЛВУ-ОУВФ: повна співучасть в житті канадського суспільства з одного боку, та інтенсивне прив'язання до українства із сильно розгорнутим активізмом по лінії здійснення політично-державницьких аспірацій і прав української нації. Беручи ці фактори до уваги, український повоєнний політичний іммігрант, який влився в ряди ЛВУ-ОУВФ став в дуже короткому часі ідеальним громадянином багатокультурної Канади.

Ці директиви зовнішньо-політичної діяльності були введені в життя Головними Управами ЛВУ і ОЖ ЛВУ та більшістю їхніх відділів на різних рівнях успішності. Але, взявши разом усю пророблену працю на цьому відтинку за останніх 40 років, вислід є вражаючий своїм об'ємом і досягненнями.

У звідомленні референтури зовнішньої діяльності на XVI Крайовому З'їзді (13-15 квітня 1984 р.) стверджено, що, наприклад, у підзвітній каденції ГУ ЛВУ (1981-1983) „ЛВУ зорганізувала чи активно підтримала 46 політичних акцій“ в Канаді. Вдержуючи постійно високий рівень політичного активізму від самого початку, ЛВУ і ОЖ ЛВУ заініціювали чи активно включилися у понад 500 важливих політичних акцій на всеканадському рівні. Ці акції мали за мету усвідомлювання канадської публічної opinio щодо проблематики України, окупованої советською Росією, і загрози з боку СРСР для Канади і вільного світу взагалі.

Учасники XVIII Крайового З'їзду Ліги Визволення України (Торонто, 1990 р.)

Назване число акцій не враховує різnorіdних громадсько-політичних акцій проведених на регіональному і місцевому рівнях по цілій Канаді. Це можна продемонструвати діяльністю одного із менших відділів ЛВУ. У детальнoму звітoмленні з діяльності відділу Кіченер-Вотерлю („Нарис історії ЛВУ”) відмічено, що, хоч число його членства становило максимум 37 осіб, цей відділ започаткував приблизно 70 громадських і політичних акцій на місцевому рівні від 1952-1988 рр. Якщо взяти до уваги, що в середньому сьогодні нараховуємо 44 постійно діючі відділи ЛВУ і ОЖ ЛВУ в Канаді, і якщо їхня діяльність рівняється з наведеним прикладом, то ці організації були ініціаторами або співучасниками у яких 3,000 - 3,500 зовнішньо-політичних чи громадських починах.

Такою першою масштабною зовнішньо-політичною акцією наших організацій було переконати федеральний уряд, щоб радіо „Голос Канади” започаткував передачі українською мовою. Десятки тисяч громадян підписали петиції, підтримуючи це домагання, що остаточно допомогло уряду позитивно розв’язати це питання в користь нашої спільноти.

Почавши з 1964 р., ЛВУ стала безпосереднім учасником у всеканадському обговоренні характеру канадського суспільства із представленням „Королівській Комісії Двомовности і Двокультурности” свого становища, яке піддержало політику багатокультурности в Канаді. Федеральні, провінційні і муніципальні вибори стали теж важливою ділянкою політичної праці ЛВУ і ОЖ ЛВУ. Їхня участь у демократичному процесі країни і безпосередня підтримка у багатьох випадках спричинилася до обрання добрих кандидатів на урядові пости. При чому, деякі провідні члени ОУВФ теж успішно висували свої кандидатури у виборах, як наприклад, колишній онтарійський і федеральний посол мгр Юрій Шимко.

Серед зовнішньо-політичних акцій більшого масштабу, в яких ЛВУ і ОЖ ЛВУ відіграли провідну роль, можна назвати наступні: створення Інформаційного Бюра в Оттаві (1967) і англomовного видання обіжника „Аур Вюпойнт” („Наша точка зору”); „Український тиждень” на „Експо '67” (серпень 1967) з приводу 100-ліття Канади; цілий ряд демонстрацій і маніфестацій почавши від 1950 р., на яких постійно стояла справа державної самостійности України і людських прав для українського народу. До речі, середовище ОУВФ було цим першим середовищем, яке, у протипагу до існуючої в ці часи

настанови загальної громади, започаткувало масові публічні акції на допомогу Україні і її визвольній боротьбі. Ця успішна форма політичної дії була з часом прийнята і введена у життя цілою українською спільнотою в Канаді.

Одна із перших таких масових маніфестацій відбулася в Торонті (липень 1953 р.) у 20-річчя голодової облоги України 1932-33 рр., у якій взяло участь понад 10,000 осіб. Подібні маніфестації відбулися у 1983 р. у 50-річчя голодомору з участю біля 20,000 людей в українських осередках Онтаріо, з того біля 10,000 в Торонті. Ці маніфестації були організовані під патронатом КУК з всецілою підтримкою ОУВФ. ОУВФ, за посередництвом СКВУ, теж дала всю можливу підтримку праці Міжнародного Трибуналу для прослідження голодомору в Україні. З нагоди 50-річчя большевицької революції (листопад 1917 р.) відбулася масова демонстрація біля советського посольства в Оттаві. З нагоди 100-річчя від дня народження Леніна, ЛВУ відіграла ініціативну роль у виготовленні документальної виставки „Ленін без маски” (листопад 1970 р.). Ця широко відома виставка, яка показувала жахливу дійсність тоталітарної большевицької системи, створеної Леніном, навіть „заслужала” на напад проти її організаторів зі сторони органу КПСС „Правди”. Відвідини советського „прем’єра” Алексея Косигіна (1971 р.) до Канади спричинили масові протести в Торонті, Оттаві, Монтреалі та по інших містах Канади. Велика кількість громадян різного національного походження вийшли на демонстрації, а серед них тисячі членства ОУВФ і їх прихильників. В Торонті у бурхливих демонстраціях взяло участь більше як 15,000 осіб, а в тому багато молоді.

У 70-их і 80-их роках зовнішньо-політична діяльність ЛВУ і ОЖ ЛВУ була скерована на оборону і звільнення українських політв’язнів в СССР — носіїв ідеї самостійності України. В 70-их роках ЛВУ спонсорувала поїздки по Канаді Авраама Шіфріна і Ар’є Вудки (жидівських активістів і колишніх советських політв’язнів, які тепер проживають в Ізраїлю). Вони виступали перед канадською громадськістю, пресою і урядовими чинниками в обороні національних і людських прав українського народу і в обороні українських політв’язнів з якими вони сиділи в концтаборах ГУЛАГУ.

Особливо вдалою акцією був голодовий страйк групи української молоді перед советським посольством в Оттаві (липень-серпень 1974 р.) і який набрав міжнародного розголосу.

Голодівку влаштовано в обороні ув'язненого українського історика Валентина Мороза і інших українських політв'язнів ГУ-ЛАГУ. Акція була безпосередньо організована Комітетом Оборони Мороза (КОМ), якому ОУВФ дав всесторонню підтримку в роботі. КОМ був очолений мгр Миколою Липовецьким (голова канаського представництва Державного Центру УНР в Екзилі). Голодову акцію почали Андрій Бандера (член ГУ ЛВУ) і мгр Микола Липовецький. Слід відмітити, що в цей час голодові страйки української молоді в обороні України і політичних в'язнів поширилися на цілу діаспору. У підтримку вимог голодуючих відбувалися численні демонстрації і маніфестації з масовою участю громадянства. До цих акцій прилучувалися теж і неукраїнці. У ретроспекті, можна сміливо ствердити, що це була одна із найбільш успішних зовнішньо-політичних акцій, яка заставила світову публічну опінію впродовж довшого часу заговорити про Україну. Коли звільнили Валентина Мороза у 1979 р., 20,000 українців вийшло його привітати в Торонті. Це була одна із найбільших маніфестацій української діаспори, на якій теж вимагали звільнення інших українських політв'язнів як Юрія Шухевича, Вячеслава Чорновола, Левка Лук'яненка, Катерини Зарицької та ін. На маніфестації були теж присутні представники канадського уряду, серед них колишній прем'єр-міністр Канади дост. Джон Діфенбейкер. Ця маніфестація була організована КОМ під патронатом КУК — з великим вкладом праці і ресурсів зі сторони ОУВФ.

Доля Юрія Шухевича (арештованого у 1948 р. на 14-му році життя за те, що є сином командира УПА ген. Романа Шухевича) завжди була на першому плані зовнішньо-політичної дії ЛВУ-ОУВФ. Прикладом може послужити безперервне трижневе пікетування в його обороні советського посольства в Оттаві у березні 1980 р. Комісія за звільнення українських політичних в'язнів в СРСР (КЗУПВ — створена в 1980 р. зовнішніми референтурами ОУВФ), під керівництвом тогочасної голови ГУ ОЖ ЛВУ Ольги Заверухи, запланувала і здійснила ефективну кампанію в обороні Юрія Шухевича і інших українських політв'язнів. Серед найбільш успішних акцій було розміщення у канадській національній газеті „Глоуб енд Мейл” (29 червня 1981 р.) публічного звернення в обороні Юрія Шухевича, яке підписали понад 200 канадських політичних діячів. Інформативний аспект цієї акції відбувся рівночасно із кампанією затяжного пікетування советського посольства в

Оттаві від червня до жовтня 1981 р. Пікетування, яке відбувалося під гаслом „Раз у тиждень, кожний тиждень” звернуло увагу канадської публічної opinio на долю Юрія Шухевича і на українську проблематику взагалі.

Члени дирекції і редакції „Гомону України” (1989 р.)

В 1982 р. КЗУПВ очолила успішну кампанію спонсорства для спроведження до Канади наступних українських політв'язнів: Юрія Шухевича, Левка Лук'яненка, Оксану Попович, о. Василя Романюка, Івана Геля, Миколу Руденка та Івана Кандибу. Того самого року Комісія почала різні місячні акції в обороні політв'язнів під гаслом „політичний в'язень місяця”. Ці політичні акції в обороні наших політв'язнів були пов'язані з ефективною кампанією поширення інформації і регулярним контактуванням з урядовими чинниками у цих справах. У висліді цього настирливого зовнішньо-політичного активізму діаспори, у якому передову роль відіграли ОУВФ, на волю вийшли Валентин Мороз з родиною, Леонід Плющ з родиною, ген. Петро Григоренко, Святослав Караванський і його дружина Ніна Строката-Караванська, Надя Світлична, Данило Шумук, Йосип Тереля з родиною, Микола і Раїса Руденки, Оксана Мешко.

У травні 1985 р. голова КЗУПВ Ольга Заверуха представила Конференції Безпеки і Кооперації в Європі (КБКЕ), яка відбувалася в Оттаві, удокументований меморандум у якому вказано на порушення національних і людських прав української нації. Черговий меморандум з усучасненими даними був представлений цій же Конференції у серпні 1986 р.

У 40-річчя „Гомону України”

ЛВУ і ОЖ ЛВУ активно підтримали Комісію Захисту Громадянських Прав при КУК (КЗГП-КУК) у її праці по лінії сприяння справедливої розв'язки Комісією Дешена і канадським урядом справи приведення до судової відповідальності згідно із канадським карним законом нацистських і советських злочинців, які поповнили воєнні злочини і злочини проти людства, і які могли б тепер проживати в Канаді. КЗГП сповнила своє завдання успішно, при тому ефективно захистивши добре ім'я українського народу і української спільноти в Канаді та в діаспорі.

Коли у квітні 1986 р. Україною, СССР і світом потрясла трагедія ядерної аварії в Чорнобилі, усі організації УВФ вповні заангажувалися в громадські акції, вимагаючи повного дослідження цього безприкладного у світі у мирний час атомного злочину, повного виявлення людських та екологічних наслідків, мобілізації світової допомоги жертвам і реабілітації довкілля від радіаційного ураження.

Вже у листопаді 1957 р. делегації ЛВУ зустрілися з міністром зовнішніх справ Канади, щоб з'ясувати становище ОУВФ відносно канадської зовнішньої політики відносно СССР. З цього приводу, делегація ЛВУ представила міністерству відпо-

відний Меморандум „Політика визволення, як аспект канадської зовнішньої політики”. В Меморандумі був заклик до канадського уряду по лінії активної політичної підтримки стремлінню народів поневолених советською Росією до суверенности і державної самостійности. Спонсори Меморандуму наголошували потребу не лиш політики т. зв. „стримування” („контейнмент”), але і політику т. зв. „відсунення назад” („ролл-бек”) советської експансії — що в принципі означало б розчленування ССРСР на самостійні національні держави. Логікою такого становища є, що всяка спілка між вільним світом і тоталітарною загарбницькою надпотоугою, якою є советська російська імперія під назвою ССРСР, являється неморальною, не до вдержання на довшу мету і реальною загрозою для людства. Принципово-стратегічним заложенням запропонованого політичного курсу є життєвий факт, що тривалий мир і безпека у світовому масштабі можуть бути запевнені, коли Захід рішиться на ділове політичне партнерство і допомогу народам, які намагаються визволитися з-під контролю Москви. Така політична перестановка вільного світу приспичила б послаблення і остаточний провал з середини імперії під зростаючим тиском припливної хвилі націоналізму і визвольних процесів поневолених народів. Сучасний розвиток подій у Східній Європі, в імперії і серед поневолених націй вповні виправдали стратегію і тактику викладену у названому Меморандумі.

Як антисоветська і антикомуністична організація, ЛВУ (разом з іншими організаціями УВФ) є членом двох міжнародних формацій, а саме: Антибольшевицького Блоку Народів (АБН) і Світової Антикомуністичної Ліги (ВАКЛІ — перейменованої у 1990 р. на „Світову Лігу за Свободу і Демократію”.

Як члени української секції АБН, ЛВУ і ОЖ ЛВУ дали основний вклад в успішне зорганізування й переведення трьох міжнародних конференцій АБН на терені Канади в Торонті (у березні 1953 р., листопаді 1981 р. і листопаді 1986 р.), були ключовими співорганізаторами міжнародної конференції АБН у Вашингтоні (травень 1988 р.), та численних інших імпрез та акцій названих централь за весь час їхнього існування.

Зовнішньо-політична діяльність згідно із актуальними і незмінними стратегічними засадами „Звернення Воюючої України” належить до нашої основної прямої допомоги визвольним процесам в Україні і їх носіям. Якщо взяти до уваги унікальний (у відношенні до цілоти української діаспори) вклад ОУВФ у цю ключову ділянку політичної роботи по лінії високої

концентрації організаційних зусиль, людських і фінансово-матеріальних ресурсів, то ця допомога, за весь час діяльності, у кінцевій сумі нараховувала б поважні мільйони доларів — що варто б встановити задля самої історії.

Олег Романишин

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ЛІГИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Об'єднання Жінок Ліги Визволення України (ОЖ ЛВУ) починає свою історію разом із ЛВУ і поділяє спільні політичні заложення і мету. Але в додатку охоплює ще і громадські обов'язки по лінії соціальної, харитативно-догомогівій, добродійній, виховній і культурній. Обидві організації розвивалися рівночасно і окремо, але на основі близької співпраці і координації діяльності на рівні головних управ, відділів і членства.

На перших засіданнях Тимчасового Центрального Організаційного Бюра (ТЦОБ — 1 травня 1949 р., 4 травня 1949 р. і т. д.), Ольга Іванчук представляла жінок, які мали бажання організуватися. На установчій конференції ЛВУ 25 грудня 1949 р. Ірина Демидчук була обрана до Головної Управи на організатора жіноцтва. На другій Крайовій Конференції ЛВУ 24 грудня 1950 р. Марія Цмоць була обрана до ГУ ЛВУ, як голова Жіночої Секції ЛВУ. Ця друга Конференція ЛВУ стала фактично теж і установчим кроком для Об'єднання Жінок, відомою в цей початковий час під назвою Жіноча Секція Ліги Визволення України. Зразу після конференції почали організовуватися відділи ЖС ЛВУ по цілій Канаді. Перший з черги відділ був зорганізований у Вінніпегу (лютий 1951 р.), а другий у Торонті (жовтень 1951 р.). На третій Крайовій Конференції ЛВУ (22-23 грудня 1952 р.) Марія Солонинка і Олександра Палієнко були обрані до Головної Управи, щоб будувати основи для автономної жіночої організації в рамках ЛВУ. На шостій Крайовій Конференції ЛВУ (24-25 грудня 1955 р.) Жіноча Секція перетворилася в Об'єднання Жінок ЛВУ зі своїм правильником і Централією. З цього приводу було обране керівництво Централі:

Марія Солонинка (голова), Олена Күтова (секретар), Марта Кравців-Барабаш (культурно-освітній референт), Марія Спольська (референт фінансів), Ірина Кривинюк (референт зовнішніх зв'язків).

ГУ ОЖ-ЛВУ (1960 р.). Сидять (зліва): Марта Кравців-Барабаш, Марія Солонинка (Голова), Ірина Кривонюк; стоять: Олена Күтова, Марія Спольська.

На сьомому ювілейному Крайовому З'їзді ОЖ ЛВУ (21-23 березня 1975 р.) з нагоди 25-річчя свого існування, ОЖ ЛВУ прийняла власний статут і остаточно перетворилася в самостійну організацію в рамках Світового Українського Визвольного Фронту (СУВФ). ОЖ ЛВУ, уже із своїм, вповні самостійним статусом, обрала Головну Управу у такому складі: Ольга Заверуха (голова), Марія Солонинка (почесна голова), Ліна Антонович, Ярослава Іванчук, Тетяна Федорів, Стефанія Хомишин, Ірина Ковальчук і Ярослава Бринявська (заступники голови на провінції), Ірина Кривинюк (секретар), Анна Федак (фінансовий референт), Ірина Безхлібник, Стефанія Білик, Леоніда Вертипорох, Софія Горлач, Мирослава Одноріг, Іванна Остафійчук, Оксана Романишин, Марія Колодій, Теофіля Стахів і Марія Шкамбара (члени). Контрольна Комісія: Марія Негрич (голова), Ольга Кущнір, Катерина Шуліга (члени); Товариський Суд: Анна Пітик (голова), Катерина Кобилецька, Стефанія Савицька (члени).

За 40 років свого існування, працею ОЖ ЛВУ ефективно керували такі голови Головної Управи: Марія Солонинка

(1952-75 рр.), Ольга Заверуха (1975-81 рр.), Марія Шкамбара (1981-87 рр.), Леся Шуст (1987 р. — по сьогодні).

Від часу свого заснування, ОЖ ЛВУ зорганізувала 22 відділи, а саме: Брандфорд, Велланд, Віндзор, Гамільтон, Кінгстон, Кіркленд Лейк, Лондон, Ошава, Сейн Кетеринс, Сейнт Томас, Судбури, Тандер Бей, Торонто, Етобіко, Міссісага (Онтаріо); Монреаль (Квебек); Вінніпег (Манітоба); Ріджайна, Саскатун (Саскачеван); Едмонтон, Калгарі (Альберта); Ванкувер (Бритиш Колумбія). До ОЖ ЛВУ належить понад 1,000 членів з тисячами прихильників і симпатиків.

Перший провінційний З'їзд ОЖ ЛВУ, як автономної організації, відбувся в Торонті 18-19 травня 1957 р. З'їзд був важливою подією у розвитку ОЖ ЛВУ, бо об'єктивно переглянув і оцінив діяльність за перших шість років існування і усталив тон і напрямні праці на майбутнє. З'їзд поставив наголос на три ключові ділянки праці, які віддзеркалюють у темах основних з'їздових доповідей, а саме: „До завдань ОЖ ЛВУ”, „Роля жінки в родинному і суспільному житті”, „Чи ми себе оправдуємо як політична іміграція?” Ці теми вказують на головні ділянки активізму ОЖ ЛВУ у наступних десятиліттях — політичній, громадській, соціальній, харитативно-допомоговій. Ці ділянки праці, у свою чергу, є визначені у Статуті ОЖ ЛВУ порядком завдань і мети організації:

Об'єднати українок, що живуть в Канаді, довкруги боротьби за визволення України з російсько-комуністичного поневолення;

Пропагувати ідею політичної незалежності і суверенності України як ключ до замирення Європи і світу;

Поборювати комуністичну ідеологію, пропаганду і діяльність;

Піддержувати дух лояльності до Канади, боронити її незалежність та демократичний устрій...

Активізувати жінок до праці для загалу, спираючись на християнській етиці, виховною працею підносити моральний рівень своїх членів та українського загалу;

Освітньою працею підносити культурний і інтелектуальний рівень своїх членів та української громади, зокрема плекати українську національну культуру і традицію;

Шляхом співпраці членів змагати до піднесення їх економічного добробуту та загального економічного життя;

Окружити моральною опікою жінок, що лишилися

без родин, а зокрема жіночу молодь, даючи їм поміч і пораду для влаштування їхнього життя;

Окружити окремою опікою українську молодь і дітвору, зокрема дітвору тих батьків, які не мають належної змоги присвятити своїм дітям необхідної уваги;

Вести харитативну працю серед членів ЛВУ і української громади взагалі та співдіяти з іншими організаціями, які ставлять собі за мету харитативні завдання;

Співпрацювати з ідейно спорідненими організаціями, що мають подібні завдання.

ОЖ ЛВУ являється монолітною і унапрявленою організацією, яка досягла високого рівня ефективності завдяки інтенсивній внутрішньо-організаційній праці. Дванадцять Крайових З'їздів, численні конференції на окружному, провінційному і місцевому рівнях, спеціалізовані семінари і добре розплановані поїздки в терен організаторами, головами і членами Головної Управи перетворили ОЖ ЛВУ в одну із найбільш динамічних жіночих організацій в українській канадській спільноті, в канадській суспільній мозаїці і в діаспорі взагалі.

Історія ЛВУ і ОЖ ЛВУ показує, що ОЖ ЛВУ завжди служила спільноті як повноцінний партнер ЛВУ у політичному активізмі і загально-громадській праці в організаційній і дійовій площинах. Але, як жіноча організація, ОЖ ЛВУ взяла на себе теж і додаткові спеціалізовані завдання і проекти з безпосереднім відношенням до жіноцтва і життєвою konieczністю для загальної спільноти.

ГРОМАДСЬКИЙ АКТИВІЗМ

На громадському рівні, ОЖ ЛВУ започаткувала, розгорнула і вдержала цілий ряд окремих проектів і акцій в культурній, виховній, соціальної і харитативно-добродійній площинах. Щоб пропагувати знання про українську культурну спадщину в канадській багатокультурній мозаїці, ОЖ ЛВУ часто для цієї мети організувала радіо- і телепередачі, влаштовувала численні культурні виставки у бібліотеках, музеях, в рамках етнокультурних імпрез як торонтонська „Каравана” і так званими „фольклорами” по інших канадських місцевостях, Канадській Національній Виставці (Торонто) і т. д. Особливо важливим досягненням для цілої української спільноти було зорганізування і вдержання постійної „Виставки української спадщини” у престижевій „Каса

В обороні українських жінок політ'язнів (Оттава)

Лома" в Торонті, і поставлення пам'ятника найбільшій українській поетесі Лесі Українці в торонтському Гай Парку у 1975 р. До успішного завершення обидвох проєктів ОЖ ЛВУ зробила вирішальний вклад організаційної відданості і зусилля. Рухійною силою у проєкті поставлення пам'ятника була інж. Леоніда Вертипорох, провідний член ОЖ ЛВУ. ОЖ ЛВУ регулярно влаштовує публічні імпрези для вшанування визначних українських жінок, які залишили свій тривалий знак і вплив на історію, культуру, літературу, політику, науку і на суспільство України в загальному.

Серед інших цінних культурних проєктів ОЖ ЛВУ варто згадати програму пожертвування книжок до бібліотек, організування жіночих хорів і „варстатів" для навчання українського народного мистецтва молоді і зацікавлених громадян. Низка відділів ОЖ ЛВУ стали членами місцевих канадських „Рад народного мистецтва". Щоб зберегти зв'язок з відділами і членством, Головна Управа регулярно видає свій „Обіжник", а від 1954 р. публікує в газеті „Гомін України" періодичну „Сторінку ОЖ ЛВУ".

В ділянці виховання дітей, ОЖ ЛВУ відіграла важливу ролю

тим, що організувала і провадить дитячими садочками і опіку над дітьми, рідними школами, організує імпрези для дітей по містах і фермерських околицях, дає поради молодим матерям і допомагає СУМ у вихавній праці молоді по осередках і літніх таборах.

Через свої відділи ОЖ ЛВУ подає низку соціальних і харитативних услуг, а саме: відвідування домів для сеньйорів, хворих у лікарнях, догляд над немічними і хворими, допомога бідним (особливо дітям) в Латинській Америці, країнах Східної Європи, а особливо в Україні. За 40 років свого існування, ОЖ ЛВУ, як організація, пожертвувала на допомогіві і харитативні цілі потребуючим українцям понад \$300,000.

Як член Конгресу Українок Канади (від 8 травня 1959 р.), ОЖ ЛВУ дала поважний вклад у діяльність українського канадського жіночого руху. Вклад був по лінії ініціатив та людських і провідницьких ресурсів і вмінь у дію жіночої Централі. Дві провідні особи ОЖ ЛВУ стали головами Централі Конгресу Українок Канади — інж. Леоніда Вертипорох і Мирослава Стельмах (член ГУ ОЖ ЛВУ).

ЗОВНІШНЬО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Як частина жіночого руху, головна мета ОЖ ЛВУ в ділянці зовнішньополітичної діяльності є поширювання ідеї права

Делегація ОЖ ЛВУ з Мілею Малруні. Зліва: Марія Шкамбара, Міля Малруні, Ольга Заверуха, Марта Назар, Леся Шуст.

Учасники XII Крайового З'їзду Об'єднання Жінок ЛВУ (Торонто, 1990 р.)

України на самостійну державу і вільне життя для народу, і оборона українських жінок на батьківщині, яких переслідуює Москва за те, що вони відмовляються зрікатися своїх чоловіків і дітей, які беруть участь у визвольних процесах, за те, що самі борються за державність, проти русифікації, колоніалізму, атеїзму, контролю сімейного життя КГБ, і через те самі часто ставали політичними в'язнями.

Щоб усвідомлювати жінок Канади про незавидну долю українського жіноцтва в Україні, ОЖ ЛВУ співпрацює на крайовому і місцевому рівнях з різними церковними жіночими організаціями, активними у канадських політичних партіях, провідними жінками у всеканадському житті, канадських жіночих радах тощо. ОЖ ЛВУ (разом з іншими українськими жіночими організаціями) з поважним успіхом провадила оборонні акції українських жінок політв'язнів і підносили питання стану поневолення української жінки (і жінок взагалі) в СРСР на таких важливих міжнародних форумах як „Експо '67”, Міжнародній Конференції Жіноцтва (Мехіко, червень-липень 1975 р.), де була влаштована успішна демонстрація і голодівка, Конференція ООН „Габітат” (Ванкувер, червень 1976 р.), Конференція Міжнародної Жіночої Ради (Ванкувер, червень-липень 1976 р.), Конференція ООН „Декада жінки” (Найробі, Кенія, липень 1985 р.) і т. д.

ОЖ ЛВУ постійно апелювала до канадського уряду, Міжнародного Червоного Хреста, Міжнародної Асоціації Юристів і Міжнародної Амнесії ставати в обороні українських жінок політв'язнів. Наприклад, щоб здраматизувати невольничий стан українського жіноцтва, ОЖ ЛВУ регулярно влаштовувала ефективні демонстрації жіноцтва і дітей біля советської амбасад у День Матері. Після Чорнобильської атомної катастрофи у квітні 1986 р., ОЖ ЛВУ тісно співпрацювала з Українською Суспільною Службою, і по своїй організаційній лінії, щоб допомогти жертвам катастрофи і домогтися повного прослідження цієї трагедії міжнародними чинниками. ОЖ ЛВУ теж співпрацює з Українською Іміграційною Службою у справі переселення до Канади українських біженців із Східної Європи, України та Латинської Америки.

ОЖ ЛВУ є активним членом Національної Ради Жінок Канади, Конгресу Українок Канади, Світового Українського

Визвольного Фронту, Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, Світового Конгресу Вільних Українців, української секції Антибольшевицького Бльоку Народів.

З англійської мови переклав Євген Качмарський

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

„Метою Спілки Української Молоді є організувати і виховувати українську молодь на характерних, моральних, ідейних, національно свідомих та активних патріотів великої української спільноти”.

Працюючи на базі цієї засади, Спілка Української Молоді проіснувала 42 роки на канадському терені, де даліше розвивається та виховує українську молодь на свідомих членів української громади та канадського суспільства.

ПОЧАТКИ СУМ В КАНАДІ

4 липня 1948 року було скликано основуючі збори української молоді міста Торонта, коли створено перший осередок СУМ. Місяць пізніше, 15 серпня, оформлено тимчасове Організаційне Бюро, ролю якого намітив Центральний Комітет СУМ: зорганізувати як найбільше осередків та підготувати ирунт для скликання I Крайового З'їзду СУМ у Канаді. Організаційне Бюро, на чолі з Володимиром Стельмахом, проіснувало лише до 10 жовтня 1949 року. Однак, за короткий час своєї діяльності зорганізовано 11 осередків, започатковано видавати місячний сумівський журнал „На Варті”, і підготовлено I Крайовий З'їзд.

До часу I Крайового З'їзду вже було згуртовано 700 членів в таких осередках: Торонто, Ошава, Едмонтон, Вінніпег, Гаміль-

Використана література: „Нарис історії ЛВУ” (1984 р.), „Шлях до мети” (1978 р., до історії ОЖ ЛВУ), „Україна атомного віку” (Роман Рахманний, 1988 р., т. 2), Матеріяли З'їздів і конференцій ЛВУ і ОЖ ЛВУ; Архівні матеріяли ЛВУ і ОЖ ЛВУ; репортажі з діяльності ЛВУ і ОЖ ЛВУ у „Гомоні України”.

Члени КУ СУМ у 1950 р. Сидять зліва: О. Шмігельський, Л. Гусин (Голова), Д. Бідяк; стоять зліва: П. Івахів, Я. Вільк, П. Микұляк, П. Колісник, В. Кушмелин.

тон, Форт Вільям, Віндзор, Судбури, Брентфорд, Норанда, Ст. Кетеринс і Ванкувер. Крайовий З'їзд відбувся в Торонті 9-10 жовтня в приміщенні товариства „Український Народний Дім”.

Перший Крайовий З'їзд схвалив резолюцію, в якій було сказано: „Вся українська молодь є органічною частиною українського народу і разом з цілим українським народом повинна змагатися за сповнення найвищого ідеалу української нації — побудови української самостійної соборної держави”. З'їзд закликав членство „зберігати традиції рідного краю, непохитно дотримуватися засад християнської моралі і етики, та бути вірним гаслові „Бог і Батьківщина”, здійснюючи цю вірність „словом і чином”. У результаті З'їзду обрано Крайовий Комітет СУМ в Канаді на чолі з Василем Кушмелином.

Осередки розвивали свою діяльність в площині суспільно-громадській та в самодіяльних гуртках. Але, праця спочатку була утруднена тим, що не було власних домівок. В додатку, членство, яке започаткувало СУМ в Канаді, було старше, і всі зусилля в тому часі були звернені на створення юнацьких відділів.

СУМ у Канаді відногував початок перших юнацьких відділів у січні 1952 року, коли зорганізовано відділ при торонтському осередку з 36 членами, а під кінець року у Вінніпегу з 16 членами.

В тому ж році СУМ також почав організовувати рідне шкільництво, яке творило добре джерело для здобуття юнацтва для СУМ. За ініціативою Головного Виховника д-р Богдана Стебельського, створено у 1970 році Шкільну Раду, яка мала за завдання популяризувати і координувати народні школи і курси українознавства.

У 1950-51 рр. були створені осередки: Монреаль, Калгарі, Кембридж, Лашін, Велланд, Престон, Биссет і Джералдтон.

З метою скріпити дисципліну і почуття відповідальності серед самих членів СУМ введено спочатку 50-их років однострій.

За постановою Центрального Комітету СУМ про відбуття першого Світового Здвигу СУМ, I Здвиг СУМ у Канаді відбувся 30 червня — 1 липня 1951 р. З огляду на величезні простори, для полегшення переведення в життя сумівського Здвигу, Крайовий Комітет розподілив осередки на організаційні округи, в яких мали відбуватися такі Здвиги одночасно.

17 квітня 1954 р. скликано представників осередків Південного Онтарію на наради в справі набуття сумівської оселі.

На цих нарадах рішено купити ферму біля Актона, Онтаріо на сумівську оселю, яку названо „Веселка”.

Перший виховно-відпочинковий табір на „Веселці” відбувся 2-22 серпня того самого року з участю 36 дітей. Тому, що оселя не мала відповідних приміщень для таборування, Крайовий Комітет закупив два вживані трамваї в міській управі Торонта, перемалював їх, та вставив ліжка. В цих трамваях юнацтво таборувало кілька років.

Марш молоді СУМ в Канаді 1987 р. у першу річницю нуклеарної трагедії в Чорнобилі.

У 1955 р. осередок СУМ у Монтреалі закупив ферму в Ст. Теодор, Квебек, на якій розбудовано оселю „Верховина”. Також були закуплені оселі осередками СУМ в Судбурах (Білогорща) та Тандер Бей (Карпати і Діброва). Вже у 1958 р. відбувалися також табори у провінціях Манітоба і Альберта. Разом у згаданому році таборувало 807 членів юнацтва.

ІНКОРПОРАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ще у 1951 році Крайовий Комітет поробив легальні старання у федеральному уряді в Оттаві для одержання чартеру. Брак чартеру утруднював осередкам реєстрацію набутого майна. На вимогу урядових чинників, статут СУМ мусів перейти поважну ревізію. Хоча ця справа затягнулася на довші роки, з допомо-

гою українських послів до федерального уряду одержано 23 вересня 1957 р. державний чартер.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Спочатку 60-их років, силами КУ в Канаді, був опрацьований та виданий „Правильник Юнацтва СУМ”, який став основою всієї виховної і організованої програми СУМ в цілому світі. Авторство належить д-ру Матею Гуті і Оресту Павлеві, з допомогою мгр. Євгена Гановського. Д-р М. Гута також опрацював у 19662 р. новий правильник для Батьківських Комітетів, який був затверджений XII Крайовим З’їздом.

Перше сумівське видання появилось коротко після створення СУМ у Канаді. Вже у 1949 р. Організаційне Бюро почало видавати журнал для молоді „На Варті”. Всього „На Варті” появилось 24 чисел, бо у 1952 р., згідно з договоренням КК СУМ і Головної Управи СУМ в Америці та посередництва представників ЦУ СУМ, рішено спільно видавати журнал „Крила”.

Ліквідація власного пресового органу в Канаді відбилася від’ємно на відтинку інформації, бо Крайова Управа вже не мала живого контакту з широким загалом. З часом, журнал „Крила” редагований в Нью Йорку, також перестав регулярно появлятися. Для того, за домовленням з Дирекцією „Гомону України”, почала появлятися в газеті сторінка СУМ — „Трибуна Сумівця”. Перше число появилось 7 січня 1954 р. „Трибуна Сумівця” появляється по сьогоднішній день. Лише у 60-их роках сторінка була коротко перемінена на „Юнацький Світ” із змістом, який був пристосований до вимог і рівня юнацтва замість членства.

Для внутрішнього вжитку членства Крайова Управа почала у 1989 р. видавати кварталний бюлетень про загальну діяльність Спілки.

В додатку членство передплачує видання Центральної Управи СУМ, „Крилаті” для юнацтва і „Авангард” для членства.

У 1990 році Крайова Управа видала Історію Спілки Української Молоді в Канаді з нагоди 40-річного існування Спілки. Видання віддзеркалює многогранну працю всіх осередків та їхній вклад в розвиток українського громадського життя та Канадського суспільства взагалі.

ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Протягом 42-річного існування Спілки в Канаді, вона поборювала різні труднощі та пристосовувала працю до постійного коливання в стані членства. У 50-их роках пріоритетом було організування юнацьких відділів. З переходом молодшого юнацтва до старшого юнацтва, виринули цілком інакші виховні потреби. У 1970-80-их рр. наголос є поставлений на програмі для дружинників, бо виринула потреба присвячувати більше уваги справі молодих керівних кадрів та їхнього вишколу. Однак, пріоритетом є виховна праця з юнацтвом, яка в СУМ є многогранною та включає різні аспекти виховання.

Члени СУМ вітають учасників Зимової Міжнародної Олімпіади у Калгарах, Альберта, Канада (1988 р.).

Юнацькі сходи́ни по відділах відбуваються тижнево з програмою, яка включає, між іншим, гутірки, спорт, спів, самодіяльні гутрки та прогульки. Гутірки підготовляють юнацтво до іспитів, які перевіряють знання молоді в ділянках історії, географії, традицій, літератури і тим подібно.

Виховна праця з юнацтвом є базована на гаслі та річницях, які наголошують важливі теми для передання юнацтву. Гасло на 1990-ий рік, намічене Центральною Управою СУМ, „Борись за Україну, ми волі сини!” Між річницями які відмічує СУМ цього року: 40-річчя геройської смерті ген. хор. Тараса Чупринки-Шухевича; 65-ліття від створення СУМ в Україні; 60-річчя від Харківського Процесу; 20-річчя від злочинного вбивства Алли Горської; 5-річчя від смерті поета Василя Стуса.

За ініціативою члена СУМ в Канаді, Богдана Барана, введе-

но на XII Світовому Конгресі СУМ нову групу в структуру організації, а саме „Суменята”. Програма „Суменят” являється дуже успішною, підготовляє надійних кандидатів, які ще не закінчили 6-го року життя, до членства в молодшому юнацтві СУМ. Завдяки праці члена Виховної Ради з Едмонтону, Дарки Луців, видано у 1990 році „Підручник для Суменят”.

Загально, Крайова Управа обрана делегатами XXII Крайового З'їзду СУМ 3-5 березня в Монтреалі, на чолі з Євгеном Чолієм, дала собі за мандат як найбільше уваги присвятити підсиленню виховної програми з усучасненням виховних матеріалів. Крайова Виховна Рада, очолена Лесею Швалюк, у 1990 році видала ряд матеріалів про, між іншим, річниці та сучасні події в Україні. Всіма виданими матеріалами користуються також члени СУМ цілого світу.

Крім тижневих сходин, юнацтво має нагоду брати участь в спортивних дружинах відбиванки, копаного м'яча, бейсбол, гокей та інші. Спілка Української Молоді є членом УСЦАК, беручи активну участь в річних легкоатлетичних змаганнях. Поодинокі осередки також змагаються в різних родах спорту у канадських лігах під спонсорством наших українських установ. Для осередків східної Канади КУ річно організовує відбиванковий турнір за переходовий трофей.

Річно праця з юнацтвом є відмічена Місяцем Юного Сумівця у місяці травні, коли по осередках відбуваються імпрези, підготовлені та присвячені молодим юнакам і юначкам. Традиційно Місяць Юного Сумівця закінчується урочистим Святом Весни, коли юнацтво отримує відзначення за досягнення протягом шкільного року. Головною частиною Свята Весни є виступи молоді перед загальним громадянством з танцями, співом та іншими видами їхньої мистецької діяльності.

Дуже розвинута в Спілці Української Молоді була і далі є мистецька діяльність. Від початків постання СУМ у 48-му році організувалися хори, танцювальні ансамблі, оркестри та театральні гуртки.

Мистецька сила СУМ була виявлена під час величавого концерту, який був влаштований 20 листопада, 1988 р. з нагоди 40-ліття СУМ в Канаді.

Мистецькі ансамблі, які репрезентували осередки з кожної частини Канади, влаштували 4-годинний концерт в Торонті під час XII Світового Конгресу СУМ. В концерті брали участь: танцювальний ансамбль „Дунай” з Едмонтону, жіночий хор „Світанок” з Гамільтону, ансамбль бандуристів ім. О. Вересая

з Етобіко, хори „Прометей” і „Діброва” та оркестра „Батурин” з Торонта, танцювальний ансамбль „Соколи” з Ошави і оркестра „Трембіта” з Монтреалю.

Один з найважливіших аспектів виховання — це літні та зимові табори. Крайова Управа та осередки стараються організувати табори різного характеру для ширшого зацікавлення юнацтва і членства.

У 70-их роках відбулося кілька мандрівних таборів: до Європи (1972) і в Західню Канаду (1971, 1973). З нагоди 30-ліття СУМ в Канаді та відбуття ігрищ “Commonwealth” в Едмонтоні, зорганізовано мандрівний табір в західню Канаду під назвою „Схід зустрічає Захід”

Інші роди таборів включають провідницькі (Судбури 1981, Монтреаль 1987), стрілецькі та спортивні (легкоатлетика, лещетарство). Літом 1983 р. відбувся Крайовий табір — Універсіада '83 — в Едмонтоні під час університетських ігрищ.

Річно осередки Едмонтон, Вінніпег, Монтреаль та південного Онтаріо організують виховно-відпочинкові табори для молодшого і старшого юнацтва. Крайова Управа підготовляє вишкільні табори для майбутніх впорядників і виховників організації.

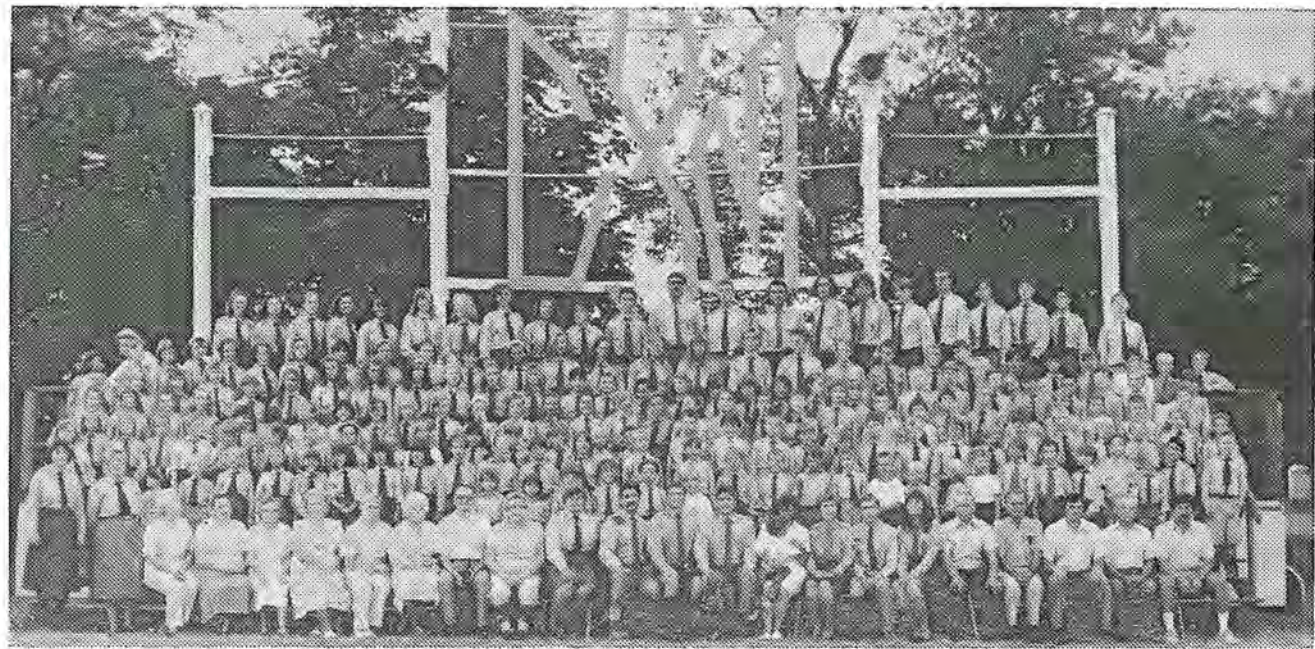
Для ознайомлення сумівців з іншими осередками, обставинами праці та створення дружніх відносин часто відбувається обмін виховників під час таборового сезону.

У 1991 році Крайова Управа СУМ організує мандрівний табір, програма якого включатиме відвідини найбільших українських поселень в Канаді як історичних місць перших українських поселень в цій країні. Учасники почнуть свою подорож з Торонта та візьмуть участь в урочистих святкуваннях 100-ліття поселення українців в Канаді, які відбудуться у Вінніпезі, Едмонтоні та інших містах.

ЗЛЕТИ

Між найбільш популярними таборами — це злети на крайовому або на світовому рівні. Злети переважно організуються у зв'язку із спеціальною імпрезою, найчастіше олімпійськими іграми.

З нагоди святкувань 100-річчя Канади у 1967 р., була зорганізована у Монтреалі світова виставка „ЕХРО '67”. Використовуючи форму виставки, українська молодь Канади підготови-

Учасники літніх таборів на оселі „Веселка” у 1989 р.

ла „День Української Молоді”, участь в якому брали молодіжні організації СУМ, ПЛАСТ, ОДУМ та інші. Крайова Управа організувала „Збір СУМ” Канади і ЗСА на оселі „Верховина”. У програму входили: а) однотижневий табір старшого юнацтва, дружинників і сеньйорів; б) День Української Молоді на світовій виставці; в) Здвиг СУМ на оселі „Верховина”; г) День Української Молоді в столиці Канади, Оттаві. У таборванні на „Верховині” взяло участь 650 членів, а у „Зборі СУМ”, виступі в „Дні Української Молоді” під час ЕХРО '67 та в Оттаві — 1050 членів.

Величавий Світовий Злет сумівської молоді — другий з черги — відбувся також у Монреалі в 1976 році під час літніх Олімпійських Ігрищ. У програмі Злету була участь в „Дні Української Молоді”, який був спільно організований Крайовими організаціями СУМ, ПЛАСТ і ОДУМ, як і також відбуття Світового Здвигу СУМ на оселі „Верховина”. Під час Злету таборувало понад 500 учасників.

Чергові Світові Злети відбулися у 1984 році в Лос Анджелес, ЗСА у зв'язку із Міжнародною Олімпіадою та у 1988 році в Римі, Італії під час святкувань 1000-ліття Хрищення України з численною участю сумівців з Канади. Особливо треба відмітити організовану участь канадців не лише в Злеті, але в святкуваннях в Римі УКЦеркви 1000-ліття Хрищення України. У святкуваннях взяли участь 120 сумівців з Канади та спричинилися до видного виступу сумівської молоді на цьому святі.

Також у 1988 році відбулися в Канаді Світові Зимові Олімпійські Ігри. Користаючи з цієї нагоди, осередок СУМ Калгари організував однотижневий табір з участю 75 сумівців з Канади, ЗСА, Австралії та Великобританії. Своїми виступами перед спортсменами, як і також глядачами ігор, таборовики інформували зацікавлених з різних сторін світу про долю українського народу. Завжди перед телевізійними апаратами майоріли українські прапори, про що свідчили і глядачі телевізійних передач в Україні.

Річно, на закінчення таборового сезону, КУ організує величавий Здвиг з участю сумівців цілої Канади. У програмі здвигів відзначається членство, вручається здобуті ступені, відбувається мистецька програма, приготовлена найкращими сумівськими одиницями, та спортивні змагання осередків.

ЗОВНІШНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Спілка Української Молоді в Канаді стисло співпрацює з Організаціями Українського Визвольного Фронту та іншими Крайовими Управами СУМ.

СУМ також є членом Конгресу Українців Канади, де представник СУМ має місце в Президії, як і в Світовому Конгресі Вільних Українців.

Мабуть, один з найвидатніших результатів співпраці з іншими молодіжними організаціями була Світова Конференція Української Молоді, яка відбулася в жовтні 1982 року в Торонті. Біля 200 учасників з Канади, ЗСА, Європи, Аргентини та Австралії прибули на цю першу конференцію, яка привела до створення Світового Конгресу Українських Молодіжних Організацій.

За ініціативою КУ СУМ в Канаді, у 1987 р. відмічено першу річницю трагічного нуклеарного вибуху в Чорнобилі, „Маршом Молоді”. Марш з’єднав молодіжні організації Пласт, ОДУМ, МУНО, ТУСМ і СУМ в одну організаційно-маршову колону. Марш відбувся одночасно у всіх місцевостях, де знаходяться осередки СУМ. Наслідком, понад \$20,000 було передано пожертвою до Canadian Cancer Society на досліді хвороби пістряків.

У 1984 році — році Міжнародної Олімпіади в Лос Анджелес, — Спілка Української Молоді співпрацювала з представниками інших поневолених Москвою народів у підготовці Олімпіади Поневолених Народів, яка відбулася літом у Торонті. Ціль цієї олімпіади була доказати канадському суспільству несправедливість браку самостійних олімпійських дружин таких країн як Україна.

9-10 березня, 1991 р. відбудеться в Торонті, Канада, Наукова Конференція з нагоди 65-річчя заснування СВУ-СУМ на рідних землях з метою опрокинути всяку дезінформацію, яка була поширена в останніх роках про існування Спілки в Україні, та загально, щоби поширити серед громадян правду про діяльність цієї організації. Науковці з різних країн світу, між ними з Франції, Бельгії, Німеччини, ЗСА і Канади, будуть представляти теми під час дводенної програми.

ДОПОМОГА УКРАЇНІ

Реагуючи на створення молодіжних організацій в Україні, а головню осередку СУМ в Харкові, Крайова Управа СУМ за-

початкувала Фонд Допомоги Молодіжним Організаціям в Україні з метою спричинитися до розвитку самостійницьких процесів.

Канадські осередки СУМ мали приємність вітати голову осередку СУМ в Харкові, д-р Андрія Черемського, який відвідав Канаду в першій половині 1990 року. З рамени КУ СУМ, А. Черемський загостив до більшості канадських осередків та відбув зустрічі не лише з сумівцями, але теж загальною українською громадою.

Осередки переводять також збірки різної літератури з метою передавати її молодечим організаціям в Україні.

У серпні 1990 р. члени Крайової Управи брали участь в I Світовій Конференції Української Молоді, яка відбулася в Білому Борі, Польща, а у вересні канадська делегація брала участь в Світовій Конференції Дружинників в Мюнхені, Німеччина. В обидвох конференціях брали участь також делегації молодих активістів з України, з якими можна було запізнатися, обмінятися думками та нав'язати контакти, які уможливляють Спілці Української Молоді Канади більш ефективно продовжувати допомогу молоді в Україні.

Дивлячись на працю Крайової Управи та загально Спілку Української Молоді в Канаді протягом 40-літнього існування, і беручи до уваги ціль і мету СУМ, можна ствердити, що ця організація виконала надзвичайно важливу роль в розбудові українського суспільно-громадського життя. Попередні сторінки віддзеркалюють лише частину многогранної праці Спілки, яка зуміла вдержатися поза межами Батьківщини України, поборюючи асиміляційні та інші негативні впливи. Склад та енергійність сьогоденної Крайової Управи на чолі з Євгеном Чолієм, та управ всіх осередків, доказує, що Спілка Української Молоді закріпила себе на канадському терені, перемагаючи перепони та реагуючи на постійно змінюючі вимоги нашої української молоді в діаспорі.

На потязі 40 років Крайову Управу очолювали: В. Рибак і В. Стельмах (голови Організаційного Бюра), В. Кушмелин, Л. Гусин, Т. Буйняк, д-р М. Кушпета, д-р М. Гута, Я. Заяць, Я. Млинарський, М. Шепетик, Б. Баран, д-р М. Рожелюк і адв. Є. Чолій — голови КУ СУМ.

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА

В дружній сім'ї Організацій Українського Визвольного Фронту в Канаді, чи, точніше, в Торонті, які недавно завершили або є в стадії завершення 30-річчя свого існування і праці, не бракує колишніх вояків Української Повстанської Армії (УПА) як важливого компонента організованої національної спільноти.

Всім нам глибоко закарбувалося у пам'яті наше розмірно недавнє минуле: жорстокі дні боротьби зі зброєю в руках, дні і ночі повні невигод і небезпек, які вимагали постійної самопосвяти у безперервному нерівному змагу з відвічним ворогом України — московським окупантом, наші рейди через низку країн у західний світ... Все те здавалось тоді нам самим чимось неймовірним і неможливим до виконання і пережиття. Та однак все те ми маємо за собою, хоч і небагатьом із нас довелось опинитися у вільному західньому світі.

За прикладом наших друзів у західній Європі, що зорганізувалися були у „Братство бувших вояків УПА ім. св. Юрія Переможця”, та в ЗСА („Товариство кол. вояків УПА ім. ген. Романа Шухевича-Чупринки в ЗСА”), ми в Канаді, в дні 11 листопада 1951 року, об'єдналися у „Товариство колишніх вояків УПА в Канаді” з осідком у Торонті.

Метою нашого Товариства, як це охоплено в нашому статуті, було і є:

- а) плекати традиції визвольної боротьби українського народу і його збройних сил, зокрема Української Повстанської Армії;
- б) продовжувати в нових обставинах акцію на користь української визвольної справи шляхом
 - інформування жителів Канади і ЗСА про суть визвольних змагань українського народу і їх значення для свободолюбного світу,
 - з'ясування їм загрози збоку комуністичного й московського імперіалізму,
 - поборювання комуністичності і русофільства зокрема в рядах української іміграції на терені Канади і ЗСА,
 - збирання фондів на підтримку української визвольної боротьби та її учасників,

— подавати моральну й матеріальну допомогу друзям в інших країнах та оточувати своєю опікою незабезпечених членів родин колишніх вояків УПА й учасників українського збройного підпілля.

Засновуючи наше Товариство для розгорнення нашої організованої праці по накреслених лініях, ми поступили не тільки згідно з нашим власним сумлінням, переконаннями й бажаннями, але теж згідно з дорученням і наказом нашого найвищого законного Проводу і Командування, як це було сказано у „Зверненні Воюючої України до всієї української іміграції” з м. жовтня 1949 року. В цьому Зверненні, в окремому розділі, спрямованому до нас, читаємо:

„Вояки і командири Рейдуючих Відділів УПА!

Ви мужньо виконали своє завдання, покладене на Вас Українською Головною Визвольною Радою. Край із запертим віддихом слідкував за Вашим рейдом, а його успішне закінчення викликало в краю величезну радість. Весь народ радіє, що Ви добилися аж за другу стіну большевицької тюрми народів, щоб там перед усім світом скласти протест проти гноблення українського народу російсько-большевицькими загарбниками і сказати правду про визвольну боротьбу на Землях.

Ваш прихід в Західню Європу, як безпосередніх учасників і живих свідків визвольної боротьби на Землях, докорінно вплинув на зміну поглядів чужинців на нашу визвольну боротьбу і поклав кінець фальшуванню правди про цю боротьбу. І в цьому Ваша велика заслуга для всієї визвольної справи. Історія гідно оцінить Вас.

Хоч Ви опинились сьогодні далеко від Рідних Земель, боротьба для Вас не закінчена. Ворог, який гнобить Вашу батьківщину, діє і там і Ви мусите боротися проти нього так, як ще недавно Ви боролися зі зброєю в руках в Україні. Продовжуйте на чужині зберігати й плекати героїчні традиції Української Повстанської Армії і високо несіть прапор її слави!”

Наша праця вкладається стисло в рамки діяльності Організацій У. В. Фронту, які постали на іміграції після виходу у вільний світ, діючи по лінії вимог „Звернення Воюючої України”. Ця праця, серед нас самих і серед української громади, в парі з широко розгорнутою політичною інформативно-освітньою діяльністю назовні, проломила леди байдужости, а

VIII-й Заг. Збір Т-ва к. в. УПА, Торонто, 27 квітня 1963 р. Сидять, від ліва: В. Новак, Мих. Кулик, В. Дідюк, М. Грицковян, М. Кошик, св. п. інж. М. Кравців, В. Макар. Стоять, від ліва: М. Служала, С. Новицький, св. п. І. Козак, С. Котелець, Мих. Кулик, В. Ніновський, І. Юрко, М. Козарук, В. Бамбурак.

то й ворожого наставлення деяких кругів західного світу до ідеї визвольної боротьби українського народу.

Наше Товариство в датах і цифрах

Перше наше основуюче зібрання відбулося в „Домі Просвіти” на вулиці Батгurst ч. 140 у Торонті, в дні 11 листопада 1951 року. Нас було тоді мало, але з нами було двох старшин УПА — Тарас Бурій-Буркун і д-р Богдан Крук-Мельодія. Тарас Бурій проводив зборами, Петро Мицак-Прапор секретарював, а д-р Богдан Крук, як офіційний представник Головної Управи Товариства кол. вояків УПА ім. ген. Тараса Чупринки в ЗСА, був головним доповідачем. Зібрання однодушно прийняло рішення оснувати Товариство б. вояків УПА в Канаді і ухвалило статут та відповідні резолюції. Першим головою Товариства був обраний Степан Котелець-Лісовий.

Наша малочисельність не була перешкодою у розгорненні нашої пляномірної праці. Швидко постали відділи Т-ва у Монтреалі і Вінніпегу, поодинокі друзі-упівці в інших місцевостях були в тісному контакті з Головною Управою в Торонті. До 1957 року ми відбували свої річні загальні збори майже точно кожного року. На 5-му Загальному Зборі, 9 березня 1957 року, був прийнятий наш новий статут, на підставі якого членами Товариства к. в. УПА можуть бути не тільки колишні вояки УПА, але теж члени збройного підпілля на рідних землях в роках війни, що перебувають у Канаді. Того ж року ми перейшли на двохрічну ділову каденцію, а від 1965-го року на трьохрічну. Найвищий числовий стан Товариства був — 64, з трьома відділами (Торонто — 20 членів, Едмонтон — 14, Монреаль — 8) і трьома станицями (Вінніпег, Ошава, Гамільтон) та в розсіянні одинцем по інших містах.

Першим головою Товариства (1951-1953) був Степан Котелець-Лісовий, в рр. 1953-1955 — Микола Кошик-Горко, в 1955-1957 — Іван Козак-Борис, в 1957-1963 — Микола Кулик-Дорошенко, в рр. 1963-1971 — Микола Кошик-Горко, а від 1971 року до 1982 (три каденції підряд) ще раз Микола Кулик-Дорошенко, а від 1986 р. — Віктор Новак.

Не зважаючи на свою малочисельність, наше Товариство завжди мало і має свою питому вагу в загально-громадському житті української спільноти в Канаді. Силу і повагу нашому Товариству дає його тісна пов'язаність з Воюючою Україною, непохитна вірність ідеалам ОУН-УПА-УГВР та послідовне діян-

ня в дусі націоналістичної ідеології і світогляду, згідно з наказами й дорученнями Головного Командування УПА і „Звернення Воюючої України”.

Наша діяльність

Праця нашого Товариства проявлялася і проявляється головню на таких чотирьох відтинках: 1) організаційному, 2) суспільно-громадському, 3) політично-інформативному і видавничому, 4) допомоговому.

Коли говорити про нашу працю на суспільно-громадському і політичному відтинку, то маємо на увазі насамперед реалізування наших головних статутових завдань, до засягу яких належить — плекання і маніфестування традицій збройної боротьби українського народу і його революційних та військових формацій, зокрема Української Повстанської Армії, шляхом влаштування різних прилюдних виступів, у тісній співпраці з іншими українськими суспільно-громадськими і комбатантськими організаціями, головню з ОУВФ у Торонті й Канаді взагалі, а поза Канадою — з Товариством колишніх вояків УПА в ЗСА, Братством к. в. УПА в Європі та Станицею вояків УПА в Австралії. Особливо тісна і дружня була наша співпраця з друзями-упівцями в Америці, виявом чого були спільні річні упівські конференції у всіх актуальних справах, як рівню ж спільні книжкові видання. Завжди дуже добрі були і є наші взаємини з друзями-упівцями в далекій Австралії. В цьому Ювілейному Році УПА — 1982, у її 40-річчя, заплановано створити „Федерацію товариств колишніх вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки — Романа Шухевича”.

Наші завдання ми виконували загально прийнятими у громадському житті способами, як — влаштування щорічного Свята Зброї — УПА, звичайно у місяці жовтні кожного року, з одночасним відданням шани сл. п. Провідникові ОУН Степанові Бандері у річницю його смерті, далі панахидами 5-го березня й Академіями на пошану Головного Командира УПА, участю з нашим організаційним прапором у традиційних Зеленосвяткових поминках на цвинтарі, у поминальних Богослужбах в річницю Листопадового Чину і ін. у церквах тощо. На окрему увагу заслуговують такі найзамітніші річниці, як 50-річчя ОУН у 1979 році, 30-річчя з дня геройської смерті Головного Командира УПА в 1980-му році, 40-річчя проголошення Акту відновлення української державности, яке відзначено так дуже

Члени Т-ва кол. вояків УПА з Головою УДП Ярославом Стецьком з нагоди 40-річчя Акту 30 червня 1941 р.
(Торонто, 1981 р.)

масово і достойно в 1981 році, подібно, як переведено в 1982-му році, вшанування 40-річчя Української Повстанської Армії.

Всі ці святкові імпрези й вшанування завжди були влаштовувані спільно всіма Організаціями У. В. Фронту у Торонті. З великим признанням і вдячністю відмічуємо постійну і незаступиму участь у всіх святкуваннях трьох мистецьких ансамблів Торонтонського Осередку СУМ хору „Прометей”, хору „Діброва” і оркестри „Батурин”.

У взаєминах з ОУВФ, ми тісно співпрацювали, беручи активну участь у всіх спільних імпрезах як спів організатори або запрошені співучасники. З важливіших виявів тої співпраці варто згадати: участь нашого Товариства у всіх Світових З'їздах ОУВФ, участь в імпрезах і святкуваннях Крайової Управи і Торонтського Осередку СУМ та його ансамблів, як у Торонті, так і на оселі „Веселка”; участь організаційна і фінансова у корпораціях — зразу „Дім Просвіти” при 140 Батлurst Стріт, а тепер „Український Дім” (Укр. Культурний Центр) на вул. Кристі ч. 83-85, де наше Товариство має уділи; участь у всіх активностях ЛВУ, ОЖ ЛВУ, Видавничої Спільки „Гомін України”, а давніше ще й Т-ва „Просвіта” і Спортивного Т-ва „Україна”; участь у щорічних Здвигах-Зустрічах українців Канади й Америки на терені Канади чи ЗСА, і т. п. На Фонд Оборони України (ФОУ) вплачено з каси нашого Товариства поважну суму грошей.

З усіма українськими комбатантськими організаціями ми були і є в добрих взаєминах і співпраці: з Братством к. вояків І-ої УД УНА, Стрілецькою Громадою, Братством У. С. Стрільців, Братством Карпатських Січовиків, Союзом б. Українських Вояків, Українським Відділом Канадського Королівського Легіону та Українським Вільним Козацтвом, беручи участь у влаштовуваних ними святкових і товариських імпрезах.

Коли мова про інші українські організації й установи, згадаємо про нашу участь у Світових Конгресах Вільних Українців, контакт і співпрацю з Радою українських громадських організацій за Патріярхат і з Централєю Українців Католиків Торонтонської Єпархії, беручи участь у їхніх нарадах і маніфестаціях, з Комітетом оборони українських політичних в'язнів (участь у всіх акціях і демонстраціях та фінансова підтримка); ми завжди відгукувалися прихильно на всі запрошення У. Н. Помочі, Пласту, українських студентів, Організації Оборони Лемківщини і ін.; підтримували українські делегації на річних конференціях ВАКЛ, АБН, ЕРС.

ПАМ'ЯТНИК СЛАВИ УПА, який відслонено у травні 1988 р. на оселі „Київ” в Оквіл, Онтарію, Канада. Пам'ятник, за проєктом мистця Володимира Беднарського-Волода здвигнено заходами Т-ва кол. вояків УПА.

Не бракувало наших представників на таких всеукраїнських маніфестаціях, як відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні (1964 р.), у Буенос Айресі (1971 р.), чи на відкритті пам'ятника ген. Р. Шухевичеві в Аргентині (1975 р.) та при інших подібних okazіях. До того всього треба додати, що працю й активність по накреслених вище лініях вели і ведуть рівно ж три інші відділи-станції нашого Товариства — в Монреалі, Едмонтоні і Вінніпезі.

На видавничому відтинку

На видавничому відтинку немаловажну роль у зберіганні свідчень і документів про збройну боротьбу УПА та для плекання її традицій, як рівно ж у поборюванні і спростуванні всіх наклепів на добре ім'я УПА і її провідників, відіграє упівська сторінка „Вояцька Ватра” в тижневику „Гомін України”. Її завданням було і є:

- зафіксувати світлі події і постаті збройної боротьби в рядах і під прапорами УПА;

- плекати серед свого членства й української громади традиції збройної боротьби;

- порушувати фахово-військову тематику;

- бути на сторожі доброго імені і слави УПА, поборювати і спростовувати всі ворожі фальшування і наклепи на її воїнів і взагалі на українську збройну визвольну боротьбу.

„Вояцька Ватра” почала появлятися восени 1957 року як неперіодичний орган Товариств кол. вояків УПА в Канаді, Америці і ін. країнах. Кожного року в середньому публіковано пересічно 5 чисел „Вояцької Ватри”. Редактором „В. Ватри” був і є Володимир Макар.

Наше Товариство видало було на початку свого існування кольорові картки-поштівки з привітальними текстами на Різдв'яні і Великодні Свята, п. н. „Свята Покрова — Опікунка УПА”, роботи мистця Михайла Дмитренка; до речі, він теж є автором образу на організаційному прапорі нашого Товариства, як рівно ж образу „Св. Юрій Переможець”. Книжкові видання під фірмою Т-ва:

„Іф вор комс туморров” О. Дякова-Гончарука, „Українська воєнна доктрина” полк. М. Колодзінського, „З волинських і поліських рейдів” Миколи Гордієнка.

Інші видання з упівською тематикою були видані спільно з Товариством к. в. УПА в ЗСА:

„В рядах УПА” том 1-ий; антологія української визвольної поезії „Слово і зброя” (упорядник Л. Полтава); „Ген. Роман Шухевич — Командир Армії Безсмертних” д-ра Петра Мірчука; „УПА Ворфейр ін Юкрейн” Юрія Тиса-Крохмалюка; „Українське Полісся” Івана Хміля; а в останній каденції (1979-1981) Петра Терещука „Роздуми над однією книжкою”, що дає глибоку критичну аналізу пашквільного видання двох польських авторів — Щесьняка і Шоти — п. н. „Дрога до ніконд” з піднаголовком „Дзялальность ОУН і ей ліквідація в Польщі”; і врешті — перевидання клясичного оповідання підпільної авторки Марії Дмитренко для юнацтва — п. н. „Михайлик” про пригоди юного розвідника УПА. (Одночасно появилася англійський переклад цього оповідання, зроблений п. Володимиром Скороходом і ним же виданий та широко розповсюджуваний).

Впарі з тим, наше Товариство активно допомагало кольпортувати й інші видання, що мають відношення до української збройної боротьби, як:

„Ідея і Чин” Осипа Горнового (Дякова) і її переклад на англійську мову п. н. „ЮССР анмаскд”, — обидві видані за редакцією д-ра П. Мірчука; далі — „Лемківщина в огні” Марії Остромири, „У вирі боротьби” Юрія Борця з Австралії і книга спогадів упівця Дмитра Грицька-Цяпки, рівнож з Австралії, п. н. „Ліс горить”.

Від 1976 року наше Товариство, разом з Т-вом к. в. УПА в ЗСА, є співпартнером у Видавничій Спільці „Літопис УПА”, співпрацюючи з Об’єднанням к. вояків УПА, у важливій ділянці — збиранні й опрацюванні матеріалів до історії УПА та видаванні друком серійних томів під тою ж назвою. Досі появилася 19 томів „Літопису УПА”.

Обидва наші Товариства к. в. УПА (ЗСА і Канада) видали теж низку філіателістичних видань з тематикою УПА й ОУН, в тім бльок 20 багатоколірних марок для вшанування 50-річчя ОУН.

Допомогова акція

Важливою сторінкою у праці нашого Товариства є постійна допомогою акція для інвалідів УПА і їх родин за залізною заслоною. Цією акцією охоплено понад сто родин. На ту ціль наше Товариство видавало щорічно пересічно по \$1,000, а в сімдесятих і вісімдесятих роках, головню у зв’язку з посиленням акцій в обороні українських політичних в’язнів і допомоги

втікачам з-поза залізної заслони, з каси нашого Товариства видавано річно на ті цілі вже по 3 і 4 тисячі доларів. До кінця 1981 року видано з каси нашого Товариства на допомоги потребуючим друзям за залізною заслоною і на акції в їх обороні — кругло \$57.000. Гроші на ту ціль дає жертвна патріотична українська громада.

Василь Ткаченко

АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

(ціль і завдання)

В минулому році, точніше кажучи, 6-го червня 1990 р. минуло 25 років існування від часу створення Асоціації Діячів Української Культури (АДУК). Потреба такої асоціації здійснилася після маніфестаційної Наукової Конференції НТШ у Канаді п. з. „На захист української культури і народу”. Коло 200 видатних українських діячів Церкви, науки, літератури і мистецтва з різних країн Північної Америки і Європи заявили у пресі свою солідарність з ініціаторами та організаторами Конференції, а багато з них взяли участь особисто. Доповіді Конференції були опубліковані у Збірнику матеріалів Канадського НТШ — „В обороні української культури і народу”.

В програму створеної Асоціації Діячів Української Культури лягла одна із постанов Конференції НТШ про завдання української діаспори, метою якої „зберігати природну і органічну лінію розвитку української культури, щоб на її базі плекати і розвивати духовий клімат для національного світогляду, що ідейно наснажує український нарід у боротьбі за самостійність і державність”.

Територією діяльності АДУК є всі країни вільного світу, в яких живуть українці. Осідком Централі АДУК є кожночасна місцевість, в якій перебуває голова Центральної Управи. АДУК є триступневою організацією, яка складається із Світової Централі, Крайових Управ і Відділів АДУК.

Асоціація Діячів Української Культури є надпрофесійним об'єднанням творчих сил культури, які вважають УССР мос-

ковською колонією, а український нарід окупованим москалями; обстоюють принципи української незалежної державницької політики та самобутньої української культури; плекання її традицій і розвитку нових її форм, як вислову ідей і духа українського народу.

Монумент пам'ятника Лесі Українці у робітні автора, Михайла Черешньовського, голови ОМУА і члена АДУК. Поруч голова Відділу АДУК у Торонті та голова Комітету побудови пам'ятника у Торонті інж. Леоніда Вертипорох і д-р Богдан Стебельський, мистецький дорадник Комітету та голова Центральної Управи АДУК. Нью-Йорк, 24 лютого 1974 р.

Завданням АДУК протидіяти процесам ворожої окупації в серцях і мізках українців науковими засобами і аргументами, літературними та мистецькими творами, пресою та конференціями.

Мігр Аріядна Стебельська-Шум, голова Відділу у Торонті, промовляє під час відкриття пам'ятника Лесі Українці 19 жовтня 1975 р.

Асоціація Діячів Української Культури включилася в співпрацю з іншими Організаціями Українського Визвольного Фронту і брала участь як одна із основоположників Світового Конгресу Вільних Українців. Провідні члени АДУК беруть участь в Раді для Справ Культури СКВУ, або її очолюють. Ідеологічні напрямні АДУК, вложені у статуті та в інших виданнях Асоціації, належать переважно першому голові АДУК — Михайлові Кушніреві та другому голові — Богданові Стебельському, постійному редакторові частини тижневика „Гомін України” — „Література і Мистецтво”, який кожномісячно приносить літературні твори, критику і мистецьку хроніку, а в тому про діяльність відділів та Централі АДУК.

За редакцією Богдана Стебельського вийшли два числа збірників літератури та мистецтва п. з. „Естафета”, перше число

в 1970-му році, друге — в 1975-му. Крім того, автори власними силами друкували свої твори і, хоча були членами Асоціації, не все відмічували її на своїх виданнях. Під фірмою централі АДУК вийшла збірка поезій Степана Сапеляка п. з. „Без шаблі і вітчизни” (в 1989 р.), видана Товариством „Україніка”, яке плянує надаліше випускати подібні видання.

Один із найактивніших відділів АДУК, відділ у Детройті (ЗСА), видає неперіодичний журнал „Терем”, десяте число якого появилось в 1990 р. Властиво перші числа вийшли під маркою Інституту української культури, але тому що редактором тих чисел був чільний член АДУК, Юрій Тис-Крохмалюк, він продовжував редакцію і видання під назвою видавництва АДУК. Останнє число „Терему”, десяте, присвячене творчості Святослава Гординського, редагував Петро Рогатинський. Видавництво „Терем” має свою заслугу в тому, що обирає для своїх публікацій діячів культури різних ділянок, не обмежуючись лише до вчених, літераторів чи самих мистців, але до тих усіх, що формують культурне обличчя української діаспори. Перше число було присвячене „Україні досвітку історії” (археології) Ярослава Пастернака, друге дало образ Ньюйоркської групи письменників-модерністів, а третє ознайомило читачів із заслуженим мистцем і організатором культурної праці Михайлом Дмитренком.

Наступні числа, редаговані Юрієм Тисом, принесли силуетки творчих виявів: Богдана Нижанківського-Бабая, поета; мистця Якова Гніздовського; поета Василя Барки; знову мистця — Любослава Гуцуляка та письменників — Зенона Тарнавського і Григора Лужницького.

Ідейні основи, на яких була організована Асоціація, стимулювали та зобов'язували її членство до чуйного вивчення політичних, а головню культурних процесів в окупованій Москвою Україні, ставати на захист нескорених діячів культури, що за правду України каралися у московських тюрмах і концентраційних таборах.

Вони боролися проти обмосковлення українського народу, нищення самобутніх пам'яток його культури, підпорядковування цілого духового життя України московським зразкам. Справжнє духове обличчя народу фальсифікували „новими традиціями” з московських джерел, викорінюючи тисячоліттями творені наші рідні. Окупантська пропаганда доручила запрограмованим ученим і мистцям та письменникам сфальшувати історію і навіть творчість Кобзаря обложити коментарями фальшу

та брехні. Відібравши пам'ять народу про його минуле, намагалися влити його тіло у власний організм і натхнути своїм духом.

Московська пропаганда українською мовою, засобами т. зв. „культобміну“, співала про небувале цвітіння мови української і культури, закривши двері у свій бік.

Голова Крайової Управи АДУК у ЗСА, письменник
Леонід Полтава, в часі подорожі на шляхах Аляски,
ЗСА.

Правда, останні два роки дещо інші, двері відчинені в обі сторони. Тут і там можна говорити, можна критикувати, але партапарат влади з рук не випускає.

Віяли і тут віють ще інші вітри, яким треба було протиставитись. Вітри, що віяли не лише зі Сходу, але дули теж із Заходу, щоб як не стерти Русь-Україну з історії, то бодай віддати її, коли вже не варягам, то хозарам. Прикладом цього лишиться згадка про урочисті відзначення 2.000-річчя існування Києва, 1.600-річчя української державности (анти-цар Бож) і 40-річчя УПА, прийняті ухвалою СКВУ, ОУВФ та АДУК і засуджені „авторитетом“ із Гарварду, тепер вже „заслуженим“ академіком УССР.

В 1982 році з цієї нагоди Централія АДУК видала брошуру зі статтями авторитетних українських учених, Михайла Брайчевського і Миколи Чубатого, які стверджують факти існування Києва 2.000 років тому і 1.600-річчя української державности від історичної появи і смерти царя антів Божа. Про існування

УПА заперечень уже не було навіть від москалів, бо живуть люди, що брали участь і пам'ятають.

Асоціація була ініціатором і реалізатором Другої світової виставки українського мистецтва, що відбулася у Детройті 1982 року. Вона ілюструвала стилеву різноманітність сучасності, а в тім теж і традицій українського образотворчого мистецтва в Діаспорі. Виставку організував Михайло Дмитренко.

Організаційна сітка АДУК охоплювала терен Північної Америки, частинно Південної (Буенос Айрес і Куритиба) та Європи (Мюнхен). У ЗСА існували відділи: в Нью-Йорку, Детройті, Філадельфії, Боффало та в Нью Джерзі, а в Канаді: в Торонті, в Монтреалі, у Вінніпезі та в Едмонтоні. Приблизне число членства, осіб, які існують у відділах продовж 25-ти років праці, чи відійшли у вічність, подати можна лише загальним числом біля 200 осіб. Покійний, активний член АДУК, Леонід Полтава організував біографічний збірник членства Асоціації, але передчасна смерть перервала його пляни і працю.

До основоположників АДУК треба зарахувати крім уже загдуваних перших голів Централі, Михайла Кушніра і Богдана Стебельського, Вячеслава Давиденка, Зенона Тарнавського, Євгена Вертипороха, Юрія Тиса-Крохмалюка, Богдана Романенчука, Леоніда Полтаву, Михайла Сосновського, Михайла Черешньовського, Володимира Ласовського, Нестора Процика, Степана Галамая та Михайла Дмитренка.

Д-р Богдан Стебельський, голова Центральної Управи Асаціяції Діячів Української Культури та Ради для Справ Культури СКВУ.

Відбулися три Міжкрайові З'їзди АДУК з участю делегатів усіх складових відділів та Центральної Управи. Перший відбувся в Нью-Йорку 30 і 31 травня 1970 року, другий в Торонті в 1979 році і третій теж у Торонті, в листопаді 1988 року. На кожному Міжкрайовому з'їзді Богдан Стебельський був переобраний головою АДУК, виконуючи свої обов'язки голови Асоціації повних 20 років.

**Мирослава Ласовська-Крук, голова
Відділу АДУК у Детройті, ЗСА, член
Центральної Управи АДУК та Ради
Справ Культури СКВУ.**

З розвитком праці АДУК з'являються нові прізвища чи в ділянці культурної діяльності, чи суспільно-організаційної. В хроніці АДУК знаходимо прізвища Володимира Янова, Ростислава Єндика і Григорія Васьковича, Миколи Чировського, Оксани Керч, Володимира Гаврилюка, Нестора Ріпецького, Володимира Гайдарівського, Фотія Мелешка, Алли Коссовської, Івана Дурбака, Міри Гармаш, Олександра Соколишина, Івана Коваліва, Мирослави Ласовської-Крук, Володимира Стойки, Ореста Павлова, Адольфа Гладилевича, Ярослава Пришляка, Ірини Пеленської, Теодора Терен-Юськова, Михайла Мороза, Григора Крука, Романа Василичина, Ярослава Тарнавського, Леоніди Вертипорох, Аріядни Шум-Стебельської, Наталки Башук, Андрія Ількова, Володимира Довганюка, Тетяни Федорів, Михайла Голинського, Сергія Ярименка, Романа В. Кухара, Миколи Щербака, Олексі Стефановича, Володимира Куліша, Ждана Ласовського, Дмитра Козія, Асі Гумецької, Василя Бородача, Ігора Шанковського, Мар'яна Борачка, Михайла Лози, Зенона

Сагана, Миколи Аркаса, Євгена Курила, Стефанії Шимко, Ярослава Сербина, Олександра Романчукевича, Романа Журби, Віри Микитин, Анни Романишин, Василя Дідюка, Омеляна Теліжина, Галини Новаківської, Василя Миговича, Миколи Бідняка, Ірини Вжесневської, Богдани Велигорської, Софії Ковальської, Івана Боднарчука, Богдана Федчука, Якова Креховецького, Михайла Ляльки, Ярослава Еліїва, о. Івана Барщика, Олександри Копач, Марії Бандери, Дарії Ярославської, Олеся Бабія, Іллі Чайковського, Олега Лисяка, Олега Зенона Лисяка, Степана Горака, Софії Наумович, Семена Вожаківського, Романа Пачовського, Данила Чайковського, Мар'яна Дзьоби, Олени Глібович, Петра Шкурата, Івана Кузіва, Ярослава Чумака, Степана Горлача, Юрія Луцева, Петра Сидоренка, Ірини Шумської-Мороз, Василя Волицького, Василя Солонинки, Ольги Мак, Івана Остафійчука, Віталія Литвина, Андрія Дякуна, Юрія Куриса, Данила Муринки, Михайла Когута, Михайла Дужого, Антона Кобилянського, Іванни Цісик, Василя Щербія, Дем'яна Горняткевича, Миколи Щербака, Юрія Кононова, Володимира Мазепи, Богдана Головацького, Володимира Беднарського, Павла Лопати, Ірини Носик, Миколи Кавки, Миколи Климишина, Мирослава Кальби, Марії Цирик, Любомира Калинича, Михайла Дябоги, Ігоря Дябоги, Анни Дидид, Ольги Бунецької, Анатолія Курдидика, о. Мирона Стасіва, о. Семена Іжика, о. Юрія Ковальського, Михайла Хом'яка, Василя Савчука, Бориса Рудика, о. Богдана Куриласа, Романа Кобилецького, Миколи Шафовала, Юліяна Середяка, Анатолія Демуса, Осипа Рожки, Марти Кравців-Барабаш, Лесі Шуст, Володимира Макара і ряду інших.

Почесними членами Асоціації були обрані видатні діячі незалежної української науки Євген Вертипорох і Степан Смаль-Стоцький.

Працю АДУК, а зокрема її голови, як теж ідеологічні позиції „оцінили” запрограмовані критики на службі московської пропаганди. Цитуємо декілька опіній з рецензії Костя Гуслистого і Лариси Демиденко, що появилася в журналі „Народна творчість та етнографія”, Н. 6. 1970. Київ. Стор. 14-21. п. з. „Розквіт української радянської культури і націоналістичні вигадки”. Автори, між іншим, пишуть:

„...З метою утвердження ідеологічних позицій сучасного націоналізму його, верховоди висувають завдання виховувати відданих націоналізмові „вчених теоретиків”, які б відстоювали „ідеалістично-християнські і державницькі традиції” колишньої „самостійної” української культури і почали б рішучий „теоре-

тичний” наступ проти марксизму-ленінізму... Серед них — запеклий націоналіст, редактор „Літератури і Мистецтва”, місячного додатку до бандерівського тижневика „Гомін України” у Торонті, Богдан Стебельський...

**Інж. Леоніда Вертипорох, голова
Відділу АДУК у Торонті, Канада.**

**Д-р Ірина Шумська-Мороз, куратор
Мистецької Галерії КУМФ у Торонті,
член Управи Відділу АДУК і голова
Української Спільки Образотворчих
Мистців Канади.**

Всупереч марксизму, який визначає культуру як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством в про-

цесі суспільно-історичної практики, Стебельський твердить, що культура лише „віддзеркалює духовну самотність народу, формує національний світогляд”. Це суб’єктивно-ідеалістичне визначення культури Стебельський притягає для того, щоб обґрунтувати фальшиву націоналістичну тезу про „відрубність” української культури, підкреслюючи, що „український народ повинен плекати самостійність форм культури”. В цьому напрямку висувається старе гасло: „Геть від Москви!”...

Говорячи про різні сфери культури в радянському суспільстві, зокрема про літературу та мистецтво, Стебельський піддає злісній критиці метод соціалістичного реалізму за те, що він стверджує матеріалістичний світогляд та ніби знищує національну своєрідність української літератури і мистецтва в цілому.

Інший критик, В. Микитась, в статті п. з. „Проти новітньої фальсифікації спадщини Шевченка” (Збірник праць Дев’ятої Наукової Шевченківської Конференції. АН УРСР. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Вид. „Наукова думка”. Київ — 1973. Стор. 37-39) писав: „У згаданій газеті „Література і Мистецтво”, що є місячним додатком до бандерівського „Гомону України”, на прикінці 60-их років опубліковано цілу низку статей „екзильних” авторів. Так, наприклад, у статтях „Звук і барва кількох Шевченкових рядків” А. Шум (1969, Н. 3.) та „Художні недосказання в поезії Т. Шевченка” А. Стебельської (1970, Н. 10) є деякі, принаймі, формалістичні спостереження... Редактор бандерівської газети, націоналістичний фальсифікатор і „борець” проти методу соціалістичного реалізму, Б. Стебельський надрукував три статті „Освіта Тараса Шевченка” (1968, Н. 5), „Шевченкова поетика” (1969, Н. 5) та „Естетика Шевченка” (1969, Н. 7-8)..., в якій він взявся переглядати естетичні погляди поета і художника та витлумачувати їх у бажаному для нього „антимосковському” і „антиматеріалістичному” напрямку”.

І зовсім вже-таки недавно, бо на порозі т. зв. „перебудови”, удостоївся голова Асоціації Діячів Української Культури уваги одного з найбільше „заслужених” критиків поневоленої України, Василя Щубравського в статті „Фальсифікатори його наrodnosti” („Вітчизна”, Н. 3, 1987. Стор. 154).

Шановний автор пише: „...В. Барці підспівує Б. Стебельський, зазначаючи, що Шевченко поруч заповідей Божих ставить нам заповіді національні, яких ми маємо берегти... Нація — це кровний зв’язок мертвих, живих і ненароджених і не тільки

тих, що в Україні, але й тих, що не в Україні суцї... Він відкидає класовий поділ нації або механічний поділ чи класову солідарність з іншими націями". (Стебельський Богдан. „Слово Шевченка на сторожі нації". „Література і Мистецтво", 1983, Н. 3,

**Мгр. Аріядна Стебельська-Шум, голова
Відділу АДУК у Торонті, Канада.**

ст.І). Тут уже відверто все сформульовано: берегти національну єдність пана і „хлопа", а не дбати про солідарність класову. Шевченко за те, щоб і сліду панського не залишилось в Україні, а Б. Стебельський приписує йому заповідь класового миру. Що

**Марта Кравців-Барабаш, голова Музичного Ін-
ституту ім. Лисенка, член Управи Відділу АДУК
у Торонті, Канада, та Ради для Справ Культурн
СКВУ.**

тут спростовувати чи доводити, коли очевидячки кажуть на біле — чорне? „Коли ж цей закон Шевченка, оцінку нації відкинемо, — повчає далі Б. Стебельський, — коли ж підемо за

наукою з чужого поля і розслоїмо націю, її родову солідарність, тоді ми станемо на службу матеріалістичного світогляду, особистої наживи, вислужництва ворогові. Тоді мати Україна буде ридати, буде плакати, бо тоді: „Гірше ляха свої діти її розпинають”.

А на закінчення наведемо оцінку О. В. Картунова з книжки „Пастка для молоді”. (Видавництво політичної літератури України, Київ. 1982. Стор. 93):

„...Богдан Стебельський — редактор багатьох націоналістичних видань у Канаді, „виховник” профашистської молодіжної організації СУМ. Останній, зокрема, наголошує, що „український нарід незалежно від території, де він проживає, і країни, в якій частина його поселяється і живе постійно, є однорідною субстанцією”.

За твердженням прихильників згаданої концепції, всіх українців незалежно від країни проживання і класової та соціальної незалежності „відрізняє” від інших народів і вдержує як націю „спільна мова, релігія, культура і традиції. Крім того, українців, начебто, єднає спільність долі, духу, мети і крові”.

Ми навели доволі багато місця підсовєтській критиці, яка намагається в кривому дзеркалі зобразити ідеали Асоціації Діячів Української Культури в публіцистичних статтях її голови — Богдана Стебельського. Але український читач думає власною головою і тому „критику” містимо без коментарів.

ПОЛКОВНИК ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ

Відзначаючи сторіччя від дня народження 14 червня 1891 р. полковника Євгена Коновальця, основним питанням є: яку тривалу науку повинні винести й практикувати українці на основі його політичної концепції та діяльності? Відповідь на це питання зводимо до чотирьох його знаменних заłożeń: 1) примату змагання за Українську Самостійну Соборну Державу і безкомпромісного відстоювання концепції УССД у найвідрадініших обставинах; 2) необхідності незалежницької зовнішньої політики, основаної на концепції УССД і власних сил українського народу; 3) необхідності революційної організації донцовського типу; 4) необхідності революційно-повстанської військової сили для відвоювання УССД.

1. Першенство безкомпромісової боротьби за УССД

Концепція української суверенної соборної держави половила Євгена Коновальця ще в його студентських роках перед Першою світовою війною. Це було заслугою студента з південної Причорноморської України Дмитра Донцова, який в свою чергу був пройнятий державницько-самостійницькою ідеєю, голошеною східньо-українським діячем (із Полтавщини) Миколою Міхновським. Донцов признав цей домінуючий на нього вплив писань Міхновського у своїм творі „Рік 1918”, Київ: „Самостійна Україна на мене, ще молодого студента, зробила незатертий вплив... я розумів, і від Міхновського навчився розуміти, цей (український революційний) рух як протиросійський взагалі, не тільки протирежимний”. З огляду на свою самостійницьку діяльність, Донцов був змушений виїхати в 1908 р. поза межі російської імперії та опинився на українських землях, окупованих Австрією. В 1913 році, 30-річний д-р Дмитро Донцов був запрошений виголосити доповідь на Другому Всеукраїнському Студентському З'їзді у Львові на тему „Сучасне політичне положення нації і наші завдання”. Чільним учасником з'їзду і слухачем доповіді був 22-річний Євген Коновалець, про якого довідуємося: „З'їзд залишився у Полковниковій тривкій пам'яті, особливо завдяки відомому рефератові Дмитра Донцова про „Сучасне політичне положення нації і наші завдання... Знайомство з людьми цього кола дало мені щойно змогу зрозуміти гаразд

принцип Соборности України і кермуватись ним як основною засадою в моїй праці далі” — заявив згодом Коновалець”¹.

Полк. Євген Коновалець (*14. 6. 1891 — † 23. 5. 1938)

Під кінець 1917 р., москалі звільнили Коновальця з полону, до якого попав ще в 1915 р., будучи старшиною австрійської армії. Він приїхав до Києва і очолив формовану там сотню Січових Стрільців, що скоро збільшилася до куреня, який боровив Київ перед інвазією російських військ Леніна й Троцького після проголошення Українською Центральною Радою Четвертого Універсалу про повну суверенність української держави. Весною 1918 року курінь поширився до полку Січових Стрільців. Коли владу в Українській Державі перебрав режим гетьмана Павла Скоропадського, Січові Стрільці поставилися до цього перевороту пасивно, вважаючи, що не форма режиму, а суверенність України є найважливішим принципом, якого вони боронили. Літом 1918 року за згодою Гетьмана був зформований „Окремий Загін Січових Стрільців”, який, одначе, виступив проти гетьманського режиму, коли цей проголосив у жовтні федерацію з Росією. Владу перебрала Директорія УНР, а загін розрісся до дивізії, а далі до Корпусу Січових Стрільців, будучи

головною військовою формацією УНР у визволенні Києва від москалів вдруге. Населення тоді говорило про Коновальцеве військо: „Святі якісь люди йдуть на Київ. Вони нічого для себе не бажають. Усе дають за волю народу. То були часи незрівнянного героїчного підйому Січового Стрілецтва”.² Формація була розв’язана в грудні 1919 р. У роках 1918-1919 постать полковника Є. Коновальця виросла до національних розмірів побіч гол. от. Симона Петлюри.

В 1928 році Полковник написав працю „Причинки до історії Української Революції” (передрукована в книзі Кучабського, як вгорі), в якій він виразно відмічує, що найважливішим принципом Січового Стрілецтва було боронити суверенність України, без взгляду на режим та устрій, чи потім боротися за її відвоювання від чужих загарбників. Державна політика була головною темою частих зустрічей в Києві полк. Коновальця з Миколою Міхновським і Дмитром Донцовим. Коновалець писав: „Проголошення гетьманом федеративного маніфесту було тим остаточним чинником, що пхнув Січових Стрільців до виступу в обороні ідеї української державности... Національно-державний момент був провідним чинником усієї військової організації Січових Стрільців”.

У квітні 1920 р. Уряд УНР уклав із Польщею т. зв. Варшавський договір, яким УНР погодилася на відлучення від України її західних і північно-західних земель та включення їх до Польщі. Цей катастрофальний договір спричинив великі конфлікти в українським народі. Тож полк. Коновалець був рішечий продовжувати боротьбу за Українську Державу, але лише соборну, що апріорно об’єднуватиме всі українські етнографічні землі. Цей принцип наголошений на з’їзді представників українських військових організацій, заініційованого Коновальцем у серпні 1920 р., в рішеннях якого читаємо: „З’їзд стоїть на становищі повної соборности й самостійности України без огляду на те, в які соціальні та політичні форми виллється ця самостійність...”³

Є. Коновалець оснував літом 1920 р. таємну Українську Військову Організацію (УВО), якої кредо подане в заяві „Український бойовик іде!": „І ціль у нього одна: воля у власній державі. Суверенна, Соборна Українська Держава — то його найближча Мета, а шляхом до Неї — Боротьба”.⁴ У відозві УВО 1-го листопада 1928 р., полк. Коновалець писав: „У кожного з нас повинна зродитися, як фізична потреба, тільки одна правда: Самостійна, Соборна Національна Держава!”⁵

Коли ж полк. Коновалець набрав переконання, що самої військової організації замало і потрібно створити ідеологічну організацію борців за УССД, то у статті „Військовий вишкіл” (Розбудова Нації, Прага, липень-серпень 1928), він твердив: „Які підходи, міркування й методи до визвольної акції в поодиноких українських угрупованнях не були б, одно для всіх українців, оскільки вони не фантасти чи злочинці, мусить бути ясним: відновлення й закріплення Української Держави є, буде й мусить бути найбільше важливим моментом нашої боротьби”.

Могила полк. Євгена Коновальця у Роттердамі

Створивши Організацію Українських Націоналістів, Полковник у своїй кінцевій промові на основуючому Конгресі 3-го лютого 1929 р. сказав: „Мусимо собі ще раз коротко узмисловити величину нашого зобов'язання: мобілізуючи і спираючись на широкі народні маси, мусимо, ведучи їх, боротися і добитися віднови Самостійної Соборної Української Національної Держави на всіх просторах життя українського народу”.⁶

Примат боротьби за суверенну соборну державу сильно підкреслений у передовій статті „Наші основні позиції на Західній Україні”, поміщеній в офіційозі „Розбудова Нації” за травень-червень 1932. Там читаємо: „Визвольна справа — здобуття Самостійної й Соборної Української Держави — стає на цілий ріст перед сучасним поколінням. Щораз більше й ширше усвідомлюють собі українські маси ту істину, що від політичного визволення залежить не тільки всебічний розвиток українського народу, але саме його життя-буття. А коли так, то постуляту політичного визволення не можуть усувати в тінь такі ‘вимоги життя’ чи ‘реальні здобутки’, що сконкретизовані в кличах: ‘зберігати стан посідання’, ‘в кооперації наше майбутнє’. Що-

більше, вони стають шкідливими тоді, коли відтягають маси від політично-визвольних змагань, бо тим самим засуджують український нарід на вічне нужденне животіння паріїв-рабів... А тому — наша визвольна справа передрішує вибір революційного шляху боротьби... Отже українську національну революцію приймаємо ми як основне правило всіх наших чинів”.

Євген Коновалець, мати і батько (1912 р.)

Така настанова була типово Коновальцевою й стала знаменною для націоналістів-революціонерів на чергові десятиліття. Її визнає вважали, що при ніяких умовах з ніяких так званих тактичних міркувань не вільно відкладати боротьби за УССД на другий плян, а чи її заступати якими-будь іншими „актуальними” справами.

Полк. Коновалець найбільше підсилював такий розвиток ОУН на Західньо-Українських Землях у провіднім активі, що дістав назву „тридцятників”. Наслідки виявилися після загибелі Полковника: одна група скоро відійшла від його політичної лінії. Проте основний актив Організації під польською окупацією та молодші члени ПУН пішли шляхом викарбованим полк. Коновальцем: їх починальною метою була незмінно боротьба за УССД. Так оформилася ОУН під проводом Степана Бандери, що при першій нагоді під час розгару німецько-російської війни проголосила відновлення української держави Ак-

том 30-го червня 1941 р. Це вихованці славного Полковника, які стали на прою з могутньою гітлерівсько-нацистською Німеччиною, доказуючи ділами і своїм життям, що УССД для них благословення і свята ідея щодо якої немає компромісів, немає ніяких „тактичних відступів”, як це знаменито висловився сл. пам. полк. Михайло Колодзінський перед нацистським консулом в Хусті 15-го березня 1939 року: „В словнику українського націоналіста немає слова ‘капітулювати’. Сильніший ворог може нас у бою перемогти, але поставити нас перед собою на коліна ніколи!”.

2. За власнопідметний міжнародний фронт проти окупантів

Полк. Євген Коновалець є основником зовнішньої політики ОУН, опертої на концепції УССД. Українська національна політика перейшла в 1920 роках тяжку кризу так званих орієнтацій на сторонні потуги в боротьбі за українську державу. Тоді були актуальними дві такі антисоборницькі орієнтації: визволення Придніпрянщини від москалів при допомозі Польщі (УНРівська концепція) і визволення Західньої України від Польщі в оперті на Росію (концепція Петрушевича). Полк. Коновалець, як Начальний Командант УВО протиставився обидвом. У публікації під наголовком „УВО” (1929) читаємо: „Рішуче відкидаючи орієнтацію як на Польщу, так і на большевиків, УВО уважає зрадником визвольних змагань українського народу теж ті одиниці з-поміж українців, які пропагують орієнтацію на того чи іншого окупанта України і намагаються витворити серед української спільноти прихильні до Москви або Польщі настрої”. З огляду на вплив цих „орієнтацій” на деяких членів УВО, частина старшин старшого покоління відійшли від УВО, коли в ній перемогла концепція Коновальця. Зате безкомпромісова постава полк. Коновальця в цьому питанні зискала собі молоде тодішнє покоління.

У своїй промові на Конгресі Українських Націоналістів Полковник наголосив саме переважливість незалежної від сторонніх сил зовнішньої політики ОУН: „Віднова Соборної Української Держави сама собою однозначна з ліквідацією московської імперії, як і польського історичного імперіялізму, спричинить таку докорінну перебудову цілого Сходу Європи і великої частини Азії, що це з konieczности вплине не менш глибоко й на політичний вигляд всієї решти світу”. Коновальцева візія майбутнього міжнародного ладу віддзеркалена у відозві Кон-

гресу: „Відкидаючи орієнтації на історичних ворогів Української Нації, ОУН буде в союзі з народами, які вороже відносяться до окупантів України...”. Цей принцип повторений у Постановках Конгресу на Другім Великім Зборі (квітень 1941 р.) у кличі „Воля народам — Воля Людині!”

Євген Коновалець, дружина і син

Щоб визвольну політику ОУН втримати незалежною від впливів чужих сил, полк. Коновалець зразу запланував свій переїзд до неутральної країни. Він переїхав у 1930 р. з родиною до Швейцарії. У листі до одного члена УВО в Канаді, І. Рурика, він писав: „Можливо, що в зв'язку з моїм переїздом начнуть різні сплетні, чому я виїхав з Німеччини... мій переїзд був плано-ваний уже давно, і то з Німеччини до якоїсь неутральної країни... думаю, що з неутрального ґрунту краще нам організувати нашу визвольну акцію”.⁷

У 1930 р. польські окупанти провели на Українських Землях т. зв. пацифікацію українського національного життя. Тоді, за директивами Полковника, ОУН провела велику пропагандивно-інформаційну акцію в Європі, зокрема на форумі Ліги Націй в Женеві, проти польського імперіялізму. Засновано пропагандивно-політичні осередки в Данцігу, Римі, Берліні, Женеві, Брюсселі, Празі, Відні, Парижі, в Канаді та США, а далі в Литві, Болгарії та навіть у Японії. Один чільний член ОУН — Андрій Федина — влучно оцінив цю міжнародню діяльність: „Полковник Коновалець, як колись Хмельницький чи Мазепа, дивився

далеко вперед і шукав можливих союзників для українського визвольного руху. У Данцігу була створена окрема референтура для справ Сполучених Стейтів, Канади і Південної Америки”.⁸

Щодо Німеччини, то знайомий Коновальця Євген Бачина-Бачинський записав у своїм щоденнику під датою 27-го грудня 1931, наступне: „Полковник признався, що вже давно мріє про припинення всяких взаємин з німцями, яким не вірить ‘на по-нюх табаки’, як колись казали, бо вони напевно зрадять українців і загарбають нашу батьківщину. Каже, що німці — наші вороги більше за поляків”.⁹

Ці прогнози вкороті сповнилися, бо в січні 1934 р. гітлерівська Німеччина заключила договір з Польщею. Реагуючи на цей договір, Коновалець скріпив заходи ОУН щодо зискання приятелів у Великій Британії. Він вислав до Лондону інж. Євгена Ляховича, який стверджує, що ще „перед 1933 р. мав декілька розмов з полк. Є. Коновальцем, який був виразно стурбований загально поширюваним поглядом, що політика ОУН, мовляв, є пронімецька. ‘Це наносить шкоди нашій справі, — говорив він, — і було б дуже корисним, якщо б ця справа була вияснена в Лондоні, а саме: маючи на увазі нашу далеку майбутність, ми воліли б кооперувати з Британією у вирішуванні справ на Сході Європи, ніж з ким-небудь іншим”.¹⁰

У червні 1933 р. відбулася важлива конференція Проводу ОУН спільно з Крайовою Екзекутивою із ЗУЗ. За свідченням Євгена Врецьони, „полк. Коновалець висловився проти ‘нав’язування зв’язків з гітлерівцями’, мотивуючи своє становище негативним ставленням націонал-соціалістичної партії до всіх народів Східної Європи — до слов’ян у цілому, а до українців зокрема. Гітлер шукає у Східній Європі не союзників, а життєвого простору для своєї нації. Для ілюстрації своїх тверджень, він прочитав деякі місця з ‘Майн Кампф’... треба прийняти, що й вимоги щодо України, накреслені Гітлером у ‘Майн Кампф’ будуть виконані, як тільки партія матиме для цього фізичну можливість... У політиці кожна однобічна орієнтація згубна. Однобічна орієнтація поневоленої нації веде до ‘заген-турення’ і до цілковитої катастрофи”.¹¹

У листі до Є. Ляховича з 2-го травня 1935 р. Полковник так висловив своє розуміння зовнішньої політики ОУН: „Я завжди обстоював і, мабуть, на тому всі ми погоджувалися, що наша увага мусить бути сконцентрована на чотирьох великодержавках: Англія, Італія, Німеччина і Ніппон... На кожний випадок, ці події в міжнародній політиці, що ми зараз заобсервуємо,

Євген Коновалець серед старшин Корпусу УСС.

є для української проблеми катастрофальні. Справа в тому, що через французько-большевицьке залицяння й нарешті через пакт — найважливіший наш ворог, себто большевицька Росія, — значно себе посилив і, діставши вплив у концерті Європейських держав, безперечно, зможе далеко успішніше паралізувати всі наші стремління до визволення українських земель з-під большевицького ярма. Знову ж наслідком залицянь та порозуміння німецько-польського наш, з черги другий ворог, себто Польща, теж значно себе посилив, і те посилення відчули вже як слід ЗУЗ... ми втратили дві бази... маю тут на увазі Німеччину й Чехо-Словаччину. Німеччину ми втратили через порозуміння з Польщею, ЧСР — через її порозуміння з большевиками". І далі Полковник заключив: „На мій погляд, наша політика в даний момент повинна: 1) За всяку ціну старатися включити українську проблему у сферу, так сказати б, заінтересування великобританської політики. 2) Під теперішній момент тільки в Англії можемо мати базу для дальшого ведення нашої соборницької політики... 3) Ми в нашій міжнародній діяльності не повинні допустити до того, щоб нас використовувано як знаряддя одної великодержави проти другої”.

Коновалець далі висловив принцип безкомпромісової ОУНівської політики такими словами: „Хоч ми вважаємо Росію найгрізнішим з усіх окупантів, однак ми будемо в майбутньому поборювати всіма силами всілякі самовільні спроби всіх інших інтервентів вирішувати справи Східної Європи проти волі українського народу або без порозуміння з ним...”¹²

Полк. Коновалець вислав також в 1934 р. представника ОУН на Далекий Схід, двох в 1935 р. і трьох у 1937, для наві'язання з японськими протиросійськими колами.

Розвиток міжнародних подій у 1936-38 рр. напевно не тішив полк. Коновальця, бо тоді проходив процес формування двох блоків — Японії, Німеччини й Італії — з одного боку, і Великобританії і Франції — з другого. Перші об'єдналися в Пакті Анти-Комінтерну, що хоч був проти комунізму, то не був за розчленування російської імперії на суверенні держави уярмлених націй. Знов же англійський прем'єр Невіл Чемберлен виявляв капітулянтські позиції супроти Німеччини, а Французька політика була пасивна, чи дещо проросійська. В Іспанії розгорілася громадянська війна. Гітлер прилучив Австрію до Німеччини. У такій ситуації загинув полк. Коновалець.

Коли оформився Революційний Провід ОУН, очолений Сте-

паном Бандерою, зовнішня політика Організації повернула до принципів із років 1928-38.

3. Необхідність авангардної революційної організації

Під впливом писань Дмитра Донцова та власного політичного досвіду полк. Є. Коновалець набрав у другій половині 1920 років переконання, що замало мати військово-боеву визвольну організацію, якою була УВО, але ще потрібна політично-ідеологічна організація. Цю думку виразно помічаємо в різних місцях його праці „Причинки до історії Української Революції”. У цьому напрямі зміряла під його керівництвом Перша Конференція Українських Націоналістів (листопад 1927).¹³ Важливим кроком в цьому ж напрямі була Друга Конференція Українських Націоналістів (квітень 1928), на якій Полковник провів рішення, що нова організація має протиставитися до всіх легалістично-опортуністичних партій.¹⁴

На Першому Конгресі Українських Націоналістів (січень 1929) Полковник визначився по боці ідеології Міхновського й Донцова, яку форсували С. Ленкавський, С. Охримович і Ю. Вассиян (в ділянці ідеалізму). Цей початковий період у формуванні ОУН Коновалець завершив у своїй заключній промові на Конгресі словами: „доба, в якій живемо, безмірно велика. Це одна з тих революційних епох, які простягаються на цілі десятиліття, і в якій кується новий світ і нова людина... віднову Самостійної Соборної Української Національної Держави... можемо досягнути тільки революційними, ніколи не еволюційними шляхами”.¹⁵ У Постановах Конгресу підкреслено, що одним із найперших завдань ОУН є „викликати в українському народі державно-творчі зусилля, розгорнути українську національну силу...”.¹⁶ Як твердить Степан Ленкавський, на молодь, яка включилася до новопосталої ОУН на ЗУЗ і ПЗУЗ, велику переконливу силу мало Коновальцеве заложення: „Як не буде в нас сили, не досягнемо нічого, хоч би все найкраще для нас склалося. Як будемо мати силу, тоді вийдемо побідно з найгіршого лихоліття і здобудемо все, що нам треба” (С. Ленкавський, „Націоналістичний рух на ЗУЗ та I Конгрес Українських Націоналістів”).¹⁷

Провідники ОУН на Рідних Землях розпрацьовували стратегію „перманентної революції”, як зростаючої всесторонньої організованої боротьби проти окупантів, в той час, коли кадри ОУН на еміграції процесу революціонізації не переживали. Для

Євген Коновалець з учасниками I Конгресу ОУН (Відень, 1929 р.)

ЗУЗ, полк. Коновалець призначив у червні 1930 р. Крайовим Провідником сот. Юліана Головінського (нар. 1894), під якого керівництвом проведено масову саботажну акцію проти польських окупантів, що викликала жорстоку польську „пацифікацію”. Полк. Коновалець видав тоді „Відозву Проводу”, в якій читаємо: „ОУН свою визвольну місію вбачає в організації народних мас на окупованих землях, у виробленні в них активізму та підготовлення їх до збройного зриву — національної революції”.¹⁸ Поляки зловили сот. Головінського і 30-го жовтня 1930 року в жорстокий спосіб його замордували. Це був перший визначний герой революційної ОУН. Продовж чергових тижнів боевики ОУН зліквідували кількох польських окупаційних урядовців. ОУН ставала з кожним днем все більше боевою підпільною організацією. Очолював її на ЗУЗ Степан Охримович (нар. 1905), якого теж вкортці зловили окупанти, та який після катувань помер у квітні 1931 р. У липні 1931 р. полк. Коновалець призначив на цей пост Івана Гарбусевича (нар. 1902), якого поляки зловили в березні 1932. За його керівництва ОУН зліквідувала м. і. польського шовіністичного політика Тадеуша Голуфка і комісара окупаційної поліції Чеховського.

Розвиток революційної визвольної боротьби мав апробату полк. Коновальця, який висловив таке становище на погляди політичного референта в ПУН, Дмитра Андрієвського, мовляв його поради „означали б від націоналістів на окупованих землях щораз більше віддаляватися і засуджувати ПУН стати з часом Проводом ОУН на еміграції без зв'язку і впливу на розвій революційних сил, що діють на окупованих теренах”.¹⁹

У листі з 15-го квітня 1932 р. до Дмитра Андрієвського Полковник писав: „ОУН — революційна організація, і як така, має вона до вибору різні методи підготовки революції. Вона теж не може себе згори позбавляти, коли зайде така потреба, такого методу, яким являється терор... більшість учасників Збору не були в принципі противні тому, щоб, коли вимагати того будуть обставини, не вживала ОУН теж того методу поборювання окупантів українських земель... На західних землях той рух виявляє більше радикальні тенденції, ніж це декому з нас бажане. Не виключено, що ми вже в недалекому часі опинимось супроти того руху в ролі батьків без відповідного впливу на його дальший розвій... Молодий націоналістичний рух на західних землях нас ще толерує. Я певний, одначе, що з його скріпленням і внутрішнім оформленням, він, коли ми не намагатимемось знайти спільну мову, витворить свій власний провід... Доходимо до

таких мудрощів, що пропонуємо західньо-українським націоналістам іти лінією найменшого спротиву”.²⁰

У листі з 17-го квітня 1932 р., Полковник писав: „Я тверджу, що ми повинні захоплюватися, що кинені нами ідеї й гасла знайшли такий податний ґрунт серед нашого молодого покоління”.²¹ У цім самім листі, Коновалець вказує на такий розвиток в ОУН: „Закордонної діяльності ПУН, яка своїм характером, коли не діяльністю, зовсім легальна, а на кожний випадок напівлегальна, із діяльністю ОУН на Західніх Землях, яка в силу обставин, що там склалися, як і самим характером тої діяльності, як революційної, не є і не може бути легальною, бо тоді вийде, що ПУН — чисто емігрантська установа... І взагалі, що та ОУН має робити, коли їй не можна виконувати революційних чинів?”.²²

У листі з 17-го червня 1932 р. Полковник м. і. писав: „У проводі мусять бути тільки такі особи, які по своїй психічній структурі були б революціонерами, які ніяк не можуть погодитися з сучасним положенням українського народу... Провід мусить мати зв'язок із українськими теренами і мусить вчуватися в положення”.²³

У листі з 1-го липня 1932 р., він твердив: „...Сидження на двох стільцях недопустиме і деморалізує... Зматеріялізовання й опортунізм громадянства, а зокрема нашої інтелігенції на ЗУЗ, дійшли до того степеня, що властиво не можна вже відділити, що в нас ще доцільне, а що — хрунівство. Реакція проти того мусіла зродитися, і я особисто благословляю, що та реакція виходить саме від націоналістичної молоді... З того може вийти тільки відродження нації, і можуть бути створені ті необхідні передумови для ставлення чи підготовки революції... Боротьба за душу нації — то процес затяжний і його в рукавичках вести не можна... Не вузька партійність, а глибокий ідеалізм ціхує нашу молодь... Ми ж тої молоді на ділі не вели досі, ми дали певні імпульси, а вона сама почала думати глибше, ніж ми самі”.²⁴

У липні 1932 року відбулася в Празі (ЧСР) важлива конференція ОУН, на якій полк. Коновалець остаточно передав провід ОУН на ЗУЗ в руки молодого покоління. Цього ж року ОУН дістала двох нових героїв: Василя Біласа і Дмитра Данилишина, повішених поляками. Пропагандивний референт КЕ Степан Бандера провів тоді величезну акцію звеличення їхнього чину. За це на пропозицію д-р Володимира Горбового, полк. Коновалець передав провід на ЗУЗ в руки Степана Бандери (нар.

1909). Замітними визвольними чинами за керівництва Бандери були: атентат на большевицький консулят у Львові для замаху на проведення протесту проти народобивного голоду, організованого під їхньою окупацією (жовтень 1933), та вбивство польського міністра внутрішніх справ Б. Перацького (червень 1934). Ці чини були беззастережно апробовані Коновальцем, який покликавав все більше молодих революціонерів до головного проводу: Івана Габрусевича — на ідеологічно-вишкільного референта ПУН, Олексу Гасина (нар. 1910) до військової референтури, Ярослава Стецька (нар. 1912) на голову Підготовчої комісії Другого Великого Збору. Дмитра Грицяя (нар. 1907) він призначив Крайовим провідником у 1938 р. 1935 року Полковник сформував Крайову Екзекутиву ОУН на Північно-Західних Українських землях із самих молодих членів: Микола Кос, Ярослав Старух (нар. 1910), Яків Бусел, Ростислав Волошин (нар. 1911), Василь Сидор (нар. 1911) і ін.

Убивство полк. Євгена Коновальця не привело до упадку ОУН, а тим більше, її революційного розмаху. Півтора року пізніше викристалізувалося нове керівництво, що завершило своє формування покликанням Революційного Проводу 10-го лютого 1940 року і відбуттям Другого Великого Збору (квітень 1941), на якому вибрано на Голову Проводу ОУН Степана Бандеру — гідного спадкоємця Організації Українських Націоналістів, яку виплекав і якою керував сл. пам. полк. Євген Коновалець.

4. Необхідність військової сили для відвоювання УССД

Необхідність військової сили — це четвертий найважливіший принцип, характеристичний для постаті полк. Коновальця. Здається, ніхто краще не розумів цього кардинального принципу в двадцятих роках, як саме він, за винятком гол. от. Симона Петлюри. Цей принцип сильно наголошений в його „Причинках до історії Української Революції”. Саме задля вирошування свіжої української військової сили з молодих річників, Полковник сформував підпільну Українську Військову Організацію 1920 року, яка виховала в десятках тисяч західних українців розуміння важливості війська для здобуття УССД і вишколила сотні готових до революційно-повстанської боротьби боеків.

Коновалець був військовим стратегом революційно-повстанського типу й наголошував відповідну до цієї стратегії так-

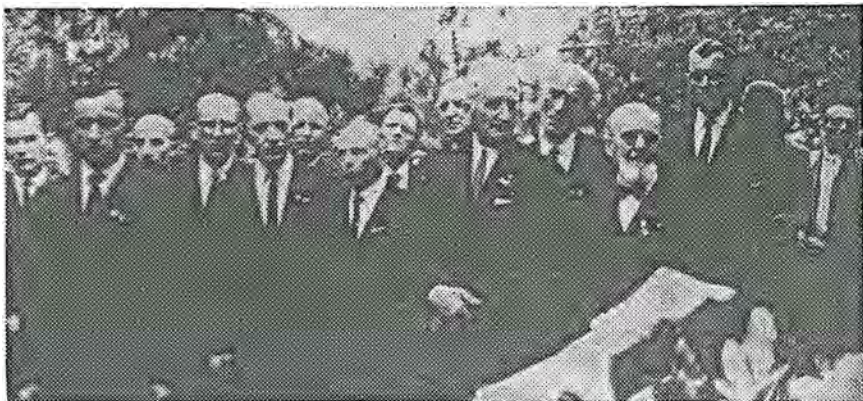
тику. Доказом того є семилітня поява „Сурми” — органу УВО, де друкувалися вишкільні матеріяли. Історичну аргументацію про необхідність націоналістичного війська він подав у статті „Причинки до історії Української Революції”, а актуальні завдання військової підготовки до визвольної боротьби він вложив у статті „Військовий вишкіл”, написаній весною 1928 р. (передрук у „Розбудові нації”, липень 1928) Коновалець хвалить у статті сот. Ріко Ярого як такого, що думає категоріями революційно-повстанської стратегії.

Євген Коновалець з членами Головної Управи Української Стрілецької Громади в Канаді (1929 р.)

Полковник наполягав на включення УВО до ОУН саме з мотивів якнайбільшого наголошення в ОУН військового чинника. На Конгресі Українських Націоналістів він безпосередньо очолював військову комісію і виголосив доповідь на тему „Військова справа”. До вибраного Проводу ОУН він включив військовиків ген. М. Капустянського, полк. М. Сціборського та сот. Р. Ярого. Коновалець опрацював Постанови Конгресу в ділянці „Військової політики”, з котрих три перші стисло передають концепцію революційного війська: „1. Організація української військової сили буде поступово розвиватися, а її форма мінятися відповідно до трьох етапів політичного стану України: ворожої займанщини, національної революції, дер-

жавного закріплення. 2. В обставинах ворожих займанщин підготовку українських народніх мас до збройної боротьби, а зокрема підготовку організаторів і вишколених провідників, перебере окремий військовий осередок. 3. Лише військова сила, що спиратиметься на озброєний народ, готовий уперто та завзято боротися за свої права, зможе звільнити Україну від займанців та вможливити упорядкування Української Держави”.

У 20-річчя смерті Євгена Коновальця у Роттердамі. Поруч стоять Степан Ленкавський, Степан Бандера, Андрій Мельник

У Проводі почала відразу діяти військова референтура під керівництвом ген. М. Капустянського, але він хоч був націоналістом і військовиком, то не ставив революційно-повстанської стратегії й тактики, а підходив до справи згідно з правилами регулярної армії. Щойно в другій половині тридцятих років Коновалець почав міняти настанову референтури в правильному напрямі, завдяки включенню до неї молодших військовиків-революціонерів, як Олексу Гасина і Михайла Колодзінського.

Полк. Коновалець доручив, щоб від самого початку формування Крайових Екзекутив обов'язково входили туди референти військового вишколу. І так першим військовим референтом на ЗУЗ Коновалець назначив М. Колодзінського (нар. 1902). Військові референтури мусіли теж діяти в Окружних і Повітових екзекутивах.

Гідною відмічення є стаття „Перманентна революція”, поміщена в „Сурмі” за жовтень 1930 р. Тоді ж появилася „Відозва Проводу ОУН у зв'язку з „саботажною акцією” проти польських окупантів, в котрій полк. Коновалець зазначає: „ОУН свою

визвольну місію вбачає в організації народніх мас на окупованих землях, у виробленні в них активізму та підготовки їх до збройного зриву — національної революції”.

Після схоплення поляками Колодзінського в січні 1932 р., Коновалець назначив на його місце Дмитра Грицяя. Полковник радів кожним скріпленням військової референтури, як, наприклад, спеціальним курсом для інструкторів військового вишколу, відбутим у Данцігу (Гданськ) у вересні 1933 р. У звіті керівника станиці ОУН у Данцігу, Андрія Федина, за першу половину 1930 років, читаємо: „Полковник Коновалець, як колись Хмельницький чи Мазепа... завжди клав велику вагу на військову ділянку і тому її особисто форсував. Він старався про приміщення молодих членів Організації в старшинських школах в армії голляндській, італійській, німецькій, литовській”.²⁵

Коли ж поляки арештували Дмитра Грицяя, то на його місце як військового референта на ЗУЗ Полковник поставив 1935 року Олексу Гасина. Рівночасно Коновалець вирішив сформувати Крайову Екзекутиву для ПЗУЗ, у якій військовим референтом він призначив осінню 1936 р. Василя Сидора (нар. 1911). Сидор, за апробатою Полковника, почав формувати на Волині й Поліссі літом 1937 року перші військові чоти ОУН під назвою „Вовки”. Весною 1938 р. Олекса Гасин поїхав до полк. Коновальця разом із Зеноном Коссаком у справі потреби змінити Крайового Провідника на ЗУЗ, на що Коновалець погодився і призначив на цей пост Дмитра Грицяя. Але Гасина Полковник залишив при собі, включивши його до військової референтури ПУН. До спілки з Гасином, Коновалець опрацював „Військовий підручник”. Військова референтура видала тоді збірники „За збройну Україну” та „Війна й Техніка”. В цьому останньому збірнику, що появився вже після загибелі Полковника, є багатозначна стаття „Военне значення й стратегічне положення Закарпаття”. Коновалець ще успів покликати окремий штаб для опрацювання проблеми Закарпаття з військового боку в складі: ген. М. Капустянський, підполк. М. Колодзінський, ген. Курманович і підполк. Колосовський.

Смерть полк. Євгена Коновальця стримала на деякий час розвиток революційно-військової боротьби ОУН за УССД. Але військовики-революціонери йшли незмінно шляхом, визначеним Коновальцем. Зокрема група старшин включилася до творення війська Карпатської України, на чолі з Михайлом Колодзінським, Романом Шухевичем, Зеноном Коссаком, Олексою Гасином. Для них незрозумілою була заборона ПУН включа-

тися до Карпатської Січі членам ОУН із ЗУЗ. Мимо того, туди перейшли численні військовики: Осип Карачевський, Гриць Барабаш, Осип Линда, Іван Бутковський, Євген Врецьона, Юрій Лопатинський, десятки підстаршин та сотні членів-вояків.

Восени 1939 року, коли вибухла польсько-німецька війна, військові референти ОУН на ЗУЗ і ПЗУЗ організували більші військові відділи до боротьби з окупантом. Але війна скінчилася по кількох тижнях, а ЗУЗ і ПЗУЗ залляла московська інвазія. Одначе, вже наступного 1940 року був зформований при Революційнім Проводі ОУН Військовий Осередок, що після Другого Великого Збору ОУН (квітень 1941) розширився до розмірів Головного Військового Штабу ОУН. Так почалася героїчна доба Української Повстанської Армії. Всі згадані особи стали генералами, полковниками й командирами цієї армії. Це були „Його воїни”, за висловом Володимира Макара, — воїни славної пам’яті полковника Євгена Коновальця.

-
1. Остап Грицай, „Життя і діяльність Євгена Коновальця до Революції 1917 р.”, „Євген Коновалець і його доба”, Мюнхен, 1974, стор. 31.
 2. Василь Кучабський, „Корпус Січових Стрільців”, Чикаго, 1969, стор. 186.
 3. Гляди „Причинки до історії...”, в Кучабського, стор. 445.
 4. Вид. Пропагандивного відділу УВО, 1929, стор. 5.
 5. Там же, стор. 10.
 6. Гляди П. Мірчук, „Нарис історії ОУН”, Мюнхен, стор. 92.
 7. „Євген Коновалець і його доба”, стор. 373.
 8. Гляди „Нарис історії ОУН”, стор. 486.
 9. Гляди „Є. Коновалець і його доба”, стор. 719.
 10. Там же, стор. 915.
 11. Там же, стор. 476-477.
 12. Лист з 5-го червня 1935, там же, стор. 917.
 13. Гляди „Нарис історії ОУН”, стор. 76-80.
 14. Гляди „Повідомлення”, там же, стор. 87.
 15. Там же, стор. 92.
 16. Там же, стор. 100; гляди також ЗЧ ОУН, ОУН, 1955, БУП ч. 1, стор. 15-16.
 17. „Є. Коновалець і його доба”, стор. 399.
 18. „Розбудова нації”, вересень 1930; також у „Нарис історії ОУН”, стор. 240.
 19. Лист до Є. Онацького з 18-го травня 1932, „Є. Коновалець і його доба”, стор. (667-668).
 20. Там же, стор. 670-674.
 21. Там же, стор. 676.
 22. Там же, стор. 677-678.
 23. Там же, стор. 683-686.
 24. Там же, стор. 687-688.
 25. „Нарис історії ОУН”, стор. 486.

ЛІТОПИС УПА

— серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових праць до історії Української Повстанської Армії, — це — на сьогодні — чи не найбільше і найактивніше того роду підприємство української спільноти у вільному світі. Це видавництво має вже за собою повних 15 років існування, а тим самим інтенсивної дослідно-видавничої праці: плянове збирання, наукове досліджування, опрацювання і публікування документів та перевірених матеріалів, в тім теж спогадів.

За минулих 15 років появилось до сьогодні 18 томів цінних видань, а даліші 3 або й 4 томи появляться впродовж 1990 року.

Ось короткий перелік вже виданих томів:

Томи 1, 2 і 5 стосуються боротьби УПА на Волині і Поліссі; чч. 3 і 4 — під назвою „Чорний Ліс” це ще передрук унікальних видань з перших років завзятої боротьби УПА на підступах до Карпат; чч. 6 і 7 — УПА в світлі німецьких документів 1943-48 рр.; томи 8, 9 і 10 — присвячені діяльності УГВР; тт. 11 і 12 — Тернопільська воєнна округа УПА („Лисоня”), в тім цінні спогади учасників; тт. 13 і 14 — УПА в Перемищині, денники і документи; т. 15 — спогади к-ра відділу особливого призначення „УПА-Схід”; т. 16 — Підпільні журнали (ОУН-УПА) Закарзонської України 1945-47; т. 17 — Англomовні видання українського підпілля 1946-47; т. 18 — Карпатська Воєнна Округа „Говерля”.

Всі ці книги видані на високому академічному рівні. Про велике значення „Літопису УПА” для історії українського народу, особливо про його збройну визвольну боротьбу нашої доби, переконається кожний по прочитанні бодай одного тому.

Ми щиро вдячні всій українській громаді за дотеперішню підтримку нашої праці. Просимо й про дальшу поміч у різних формах. Зокрема розраховуємо на зголошування нових передплатників та ФУНДАТОРІВ дальших томів „Літопису УПА”, з яких першим був св. п. ОЛЕКСА ГОЛОВАЧ, другим СТЕПАН ГАВРИЛЮК з Йонкерсу, Н. Й. Особливо очікуємо фундаторів на видання запланованих двох томів п. н. „РОЛЯ ОУН В ІСТОРІЇ УПА”. Віримо, що разом виконаємо поставлене собі завдання — видання імпозантного комплекту 50 томів „ЛІТОПИСУ УПА”.

АДРЕСА ВИДАВНИЦТВА:

ЛІТОПИС УПА

Р. О. BOX 97, STA. "C"

TORONTO, ONTARIO, CANADA

M6J 3M7

ДЕРЖАВНІ СВЯТКОВІ ДНІ КАНАДИ – 1991

● Новий рік — 1 січня. ● Велика п'ятниця — 29 березня.
● Великодній понеділок — 1 квітня. ● День Вікторії — 20 травня. ● День Канади — 1 липня. ● День праці — 2 вересня. ● День подяки — 14 жовтня. ● День прослави поляглих — 11 листопада. ● Різдво Христове — 25 грудня.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВНІ СВЯТА – 1991

● 1 січня — Новий Рік. ● 21 січня — День народин Мартина Лютера Кінга. ● 18 лютого — День народин Джорджа Вашингтона. ● 27 травня — День прослави поляглих („Меморіал Дей”). ● 4 липня — Свято самостійности. ● 2 вересня — День праці. ● 14 жовтня — День Колумба. ● 11 листопада — День воєнних ветеранів. ● 28 листопада — День подяки. ● 25 грудня — Різдво Христове.

ОГОЛОШЕННЯ

УКРАЇНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ЦЕНТРИ – ДОМИ МОЛОДІ

за поазбучним порядком місцевостей

Під сучасну пору майже кожна більша місцевість численніше заселена українцями в Канаді, ЗСА і інших країнах у світі, мають свої власні приміщення для втримання і розвитку культурно-освітньої праці, а також для розваги.

Щоб забезпечити існування і дальший ріст українських громад, а через те і ЦЕНТРІВ, завжди пам'ятаймо про них і винаймаймо їхні залі на всі okazji.

ПОДОРОЖУЮЧИ В КАНАДІ ВІДВІДУЙМО НАШІ ЦЕНТРИ І ЗАОХОЧУЙМО СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ І ЗНАЙОМИХ ВІДВІДУВАТИ ЇХ.

ПАМ'ЯТАЙМО, ЩО ВІНАЙМАЮЧИ ЦІ ЗАЛІ, МИ ПОМАГАЄМО СОБІ, А ПІДТРИМУЮЧИ ЦЕНТРИ І ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В АЛЬМАНАХУ „ГОМОНУ УКРАЇНИ” І ПРЕСІ, МИ ПІДТРИМУЄМО СЕБЕ І ЇХ.

СЛОВОМ І ДІЛОМ ДОКАЖІМ НАШУ ЗРІЛІСТЬ!!!

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

У ВЕЛЛАНДІ, ОНТАРІО (1966)

ПЕТРО ПАВЛИШИН — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛЮ НА:

- КОНЦЕРТИ
- БЕНКЕТИ
- ВЕСІЛЛЯ
- ЮВІЛЕЇ
- ЗАБАВИ

Пишіть на адресу:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

40 McCabe Ave.

Welland, Ont.

L3B 5H8

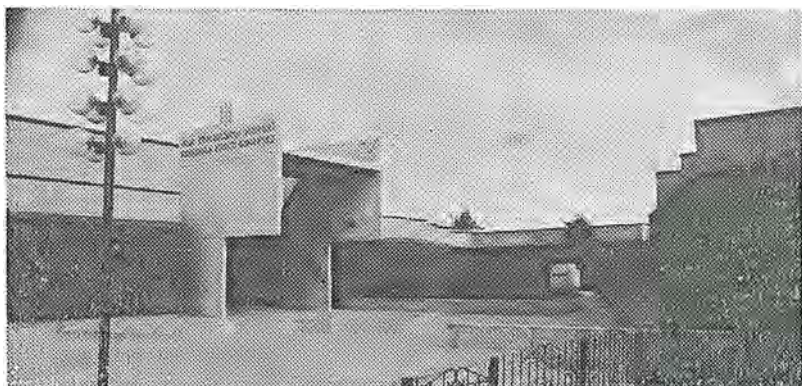
або телефонуйте:

(416) 735-0741

ДІМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ІМ. ГЕН. РОМАНА ШУХЕВИЧА-ТАРАСА ЧУПРИНКИ
В ЕДМОНТОНІ, АЛБЕРТА (1973)

ПЕТРО БОЙКІВ — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛІ НА:

КОНЦЕРТИ

ВИСТАВИ

БЕНКЕТИ

ЮВІЛЕЇ

ВЕСІЛЛЯ

ЗАБАВИ і товариські зустрічі.

ВВІЧЛИВА І СОЛІДНА КУХОННА ОБСЛУГА!

ЕДМОНТОН — місто світової слави Українських Танцювальних Ансамблів „ШУМКА“, „ЧЕРЕМОШ“, суміського „ДУНАЙ“ і хору „ВЕРХОВИНА“ а у Вегревіл недалеко Едмонтону можете оглянути найбільшу у світі ПИСАНКУ!

ПРИ ТОМУ, НЕ ЗАБУВАЙТЕ ВІДВІДАТИ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ МОЛОДІ!!!

Пишіть:

UKRAINIAN YOUTH UNITY COMPLEX

9615 — 153 Ave.

Edmonton, Alta

T5E 6B1

ТЕЛ.: (403) 478-4881

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ

ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В ЕТОБІКО, ОНТАРІО (1963)

МИХАЙЛО ДУДАР — голова

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛЮ НА:

● КОНЦЕРТИ	● БЕНКЕТИ
● ВЕСІЛЛЯ	● ВИСТАВИ
● ЮВІЛЕЇ	● ЗАБАВИ

і товариські зустрічі.

На Ваше бажання і за Вашим смаком приготуємо харчі і напитки на гостину з повною обслугою.

ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ!

Пишіть на адресу:

UKRAINIAN SHEVCHENKO HOME

482 Horner Ave.

Etobicoke, Ont. M8W 2B7

або телефонуйте:

(416) 255-6249

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР

У ЛОНДОНІ, ОНТАРІО

побудований власними силами та працею членів

- Об'єднує більшу частину української громади Лондону
- Дає приміщення: відділові Конгресу Українців Канади, Курсам українознавства, Молодіжній танцювальній групі, Українській Кредитовій Спілці, відділам Ліги Визволення України, Об'єднання Жінок ЛВУ, СУМ та іншим організаціям
- Вдержує Комітет Харитативної Служби
- Влаштовує культурні та товариські імпрези
- Піддержує морально й матеріально всі акції спрямовані на добро української справи.

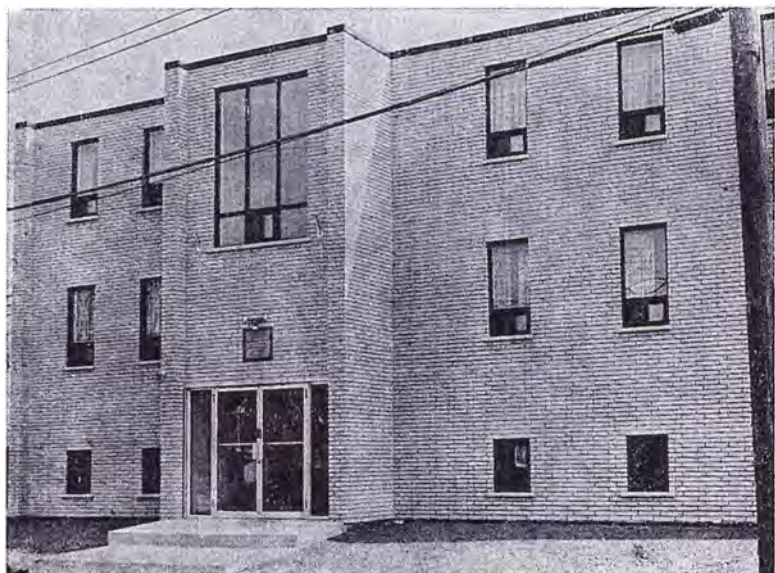
L O N D O N U K R A I N I A N C E N T R E

247 Adelaide St. S. London, Ont. N5Z 3K7 Tel.: 686-9811

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ „ДНІПРО”

В ОШАВІ, ОНТАРІО (1955)

ДМИТРО КОЦАН — ГОЛОВА

ВИНАЙМАЄМО ЗАЛІ НА:

концерти, бенкети, вистави, весілля, ювілеї і товариські зустрічі.

ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ.

За дальшими інформаціями пишіть на адресу:

**UKRAINIAN CULTURAL CENTRE
“DNIPRO”**

**681 DNIPRO BLVD.
OSHAWA, ONT. L1H 5N6**

або телефонуйте на ч.:

(416) 728-1551

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ СТОЛИЦЯ КАНАДИ ОТТАВА

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ В СТОЛИЦІ КАНАДИ,
який служить як:

- ✱ ОСЕРЕДОК ЛВУ, СУМ
- ✱ ОСЕРЕДОК Української Кредитівки
- В ДОМІ знаходяться репрезентативні залі і кімнати на:
- ✱ Сходи, імпрези чи концерти українських інших організації як НТШ, ПЛАСТ, КУК
- ✱ Вистави, ювілеї, прийняття і т.п.

Наша Адреса:

UKRAINIAN COMMUNITY CENTRE

911 CARLING AVE.
OTTAWA, ONTARIO
K7Y 4E3
TEL. (613) 772-7075

УКРАЇНСЬКИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДІМ

ІМ. СТЕПАНА БАНДЕРИ
У СТ. КЕТЕРІНС, ОНТАРІО (1962)

ВАСИЛЬ МИХАСЬКІВ — ГОЛОВА

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІ ЗАЛІ ДО ВИНАЙМУ НА:

* КОНЦЕРТИ	* ВЕСІЛЛЯ
* БЕНКЕТИ	* ЮВІЛЕЇ
* ВИСТАВИ	* ЗАБАВИ і т. п.

На Ваше бажання і за Вашим смаком приготуємо харчі на гостину.

ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ!
ЦЕНТРАЛЬНА ОХОЛОДЖУВАЛЬНА СИСТЕМА!

Коли відвідуватимете „півострів Ніягара”: водоспад Ніягара — „Сьоме диво світу”, „Фестиваль цвітіння садів” або приїдете за овочами, вступіть до нас, радо вітатимемо!

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN BLACK SEA HALL INC.

455 WELLAND AVE.
ST. CATHARINES, ONT.

L2M 5V2

TEL.: (416) 682-6531

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

У ТОРОНТІ, ОНТАРІО (1956)

ІНЖ. МИРОН БАРАБАШ — ГОЛОВА

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІ ЗАЛІ НА:

- КОНЦЕРТИ
- БЕНКЕТИ
- СВЯТКУВАННЯ
- ВЕСІЛЛЯ
- ⊗ ВИСТАВИ
- ⊗ ЗАБАВИ і т. п.

- НА ВАШЕ БАЖАННЯ І ЗА ВАШИМ СМАКОМ ПРИГОТОВЛЯЄМО ХАРЧІ НА ГОСТИНУ.
- ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ
- ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ

Дуже вигідний доїзд підземкою і автобусами.

КОЛИ ВИ У ТОРОНТІ, НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДВІДАТИ!

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

83-85 CHRISTIE STR. TORONTO, ONT.

M6G 3B1

TEL.: (416) 531-3610

ВДЕРЖУЙМО ТРАДИЦІЮ ЩОРІЧНИХ КОНЦЕРТІВ
НА ПОШАНУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА!

УКРАЇНСЬКІ КРЕДИТОВІ СПІЛКИ І ІНШІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ У КАНАДІ І ЗСА

Під сучасну пору в Канаді і ЗСА існує певне число українських фінансових установ, які від часу поселення українців на північно-американському континенті зросли у багатомільйонові підприємства, а декілька із них переступили СТОМІЛЬЙОНОВУ границю.

Безперечно, у цьому заслуги всіх нас: тих, які у минулому мали візію, відвагу і віру у свої сили основувати такі інституції і тих, які ставали членами, вкладали свої ощадності і позичали гроші, забезпечуючи нас усіх фінансовою силою.

Українські кредитівки є найбільш жертвенними фінансовими установами на різні цілі: стипендії студентам, українську пресу і культурно-освітні цілі.

Отож, ставайте членами, вкладайте свої ощадності у кредитівках, які оголошуються в Альманаху „ГУ” і нашій пресі, заохочуйте Ваших дітей і знайомих ставати членами, щоб ми могли далі фінансово рости, бо

НАША СИЛА У НАС САМИХ!

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

1-й УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ ЩАДНИЙ БАНК «ПЕВНІСТЬ»

ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА ОБСЛУГА

**ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ ТА ПОЛАГОДЖУЙТЕ ВСІ
СВОЇ БАНКОВІ ПОТРЕБИ У НАЙБІЛЬШ ЖЕРТВЕННІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ.**

Користайте із наших послуг:

ПРИЙМАЄМО особисто і поштово ощадності та термінові і звичайні депозити, як також високопроцентовані пенсійні конта.

УДІЛЯЄМО на догідних умовах різного роду позички.

ПРОПОНУЄМО різного роду убезпечення, як також провадимо висилкове бюро т. зв. „ПЕКАО”.

ВКЛАД І ВИБІР готівки 7 днів у тиждні при допоміжі електронічних машин.

РАДО СЛУЖИМО нашим членам порадами у всіх фінансових справах.

Ощадності забезпечені федеральним агентством до висоти 100 тисяч дол.

1ST SECURITY FEDERAL SAVINGS BANK

932 - 936 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 772-4500

2166 Plum Grove Road Rolling Meadows, IL 60008 (708) 991-9393

DRIVE UP

CASH STATION®

WALK UP

820 N. Western Avenue

Chicago, IL 60622

(312) 276-4144

КРЕДИТОВА СПІЛКА БУДУЧНІСТЬ

Від початку заснування у 1952 році Кредитова Спілка Будучність служить людям для їх фінансового забезпечення і стабільності.

Як дотепер, так у майбутньому Будучність наполегливо продовжуватиме брати участь у розвитку української спільноти.

**ОТОЖ, ПРАЦЮЙМО РАЗОМ! МИ МАЄМО ВСІ ДАНІ
ДЛЯ ЦЬОГО!**

**Кредитова Спілка Будучність — це наша родина, наш
український успіх!**

- automatic payroll deposit, safety deposit boxes
- mortgages, line of credit, personal and car loans
- no fee VISA and much more!
- no charge chequing, free personalized cheques
- no charge for payments of utility bills

140 Bathurst Street, Toronto, Ontario M5V 2R3, 363-1326

2253 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1N8, 763-6883

4196 Dixie Road, Mississauga, Ontario L4W 1M6, 238-1273

221 Milner Avenue, Scarborough, Ontario M1S 4P4, 299-7291

911 Carling Ave., Ottawa, Ontario K1Y 4E3, 722-7075

Розраховуйте на Будучність, щоб відкрити новий і кращий шлях, який допоможе Вам досягнути Вашу намічену фінансову майбутність.

**Члени
Кредитової
Спілки
„СОЮЗ”
вірять у
майбутність
нашої
української
громади**

Наша майбутність — це наші діти... і це одна з причин чому ми збудували майданчик ігр в Культурному Центрі св. Володимира на оселі „Київ” в Оквіль.

Але Кредитова Спілка „СОЮЗ” не думає, що їхній або Ваш фінансовий стан є дитячою грою і ось чому наша Кредитова Спілка є в Ошаві, а також у Mississauga. Ми поширюємо наші обслуги, щоб Ви могли здійснити Ваші майбутні мрії. Приходьте і ставайте членами родини Кредитової Спілки „СОЮЗ”.

**2299 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1
Tel. (416) 763-5575**

**2267 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1
Tel. (416) 763-5575**

**26 Eglinton Ave.W., Miss., Ont. L5R 3E7
Tel. (416) 568-9890**

**31 Bloor St. E., Oshawa, Ont. L1H 3L9
Tel. (416) 432-2161**

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ КАСА В МОНТРЕАЛІ

*Це фінансова установа,
що дає своїм членам найкращі умови:*

- ★ в Українській Народній Касі Ви одержите найвищі відсотки від своїх ощадностей
- ★ УНКаса уділяє гіпотечні і звичайні позички на догідних умовах
- ★ вклади з уділами до висоти \$2,000.00 є заасекуровані на кошт УНКаси, тому користайте з услуг своєї установи.

Урядові години Централі:

понеділок до середи . від 10 до 6 ввеч.
четвер і п'ятниця ... від 10 до 7 ввеч.
субота від 9 до 12 в пол.

Централа:

3250 Beaubien Est, Montreal, P.Q. H1X 3C9, tel.: 727-9456

Філія:

3960 St. Laurent Blvd. Montreal, P.Q. H2W 1Y3, tel.: 845-8365

Філія Роземонт:

Будинок церкви Успіння Божої Матері
6185—10E. Ave., Rosemont, P.Q. H1Y 2H5

Філія Ляшін:

Будинок церкви св. Василя Великого
875 Provost Str., Lachine, P.Q. H8S 1M8

КРЕДИТОВА СПІЛКА

St. Mary's (Toronto) Credit Union Limited

832 Bloor St. W. (near Shaw St.), Toronto, Ont. M6G 1M2

Tel.: 537-2163

Урядові години:

пон. - сер. від 9:30 - 5:30 по пол.

чет. - п'ят. від 5:30 - 7:30 ввеч.

суб. від 10:00 - 1:00 по пол.

У цих годинах Кредитова Спілка приймає всі аплікації на позижки.

ФІЛІЯ СВ. МИКОЛАЯ

4 Bellwoods Ave.

Toronto, Ont., M6J 2P3

Tel.: 360-8355

Урядові години:

пон. - сер. від 11:00 - 6:00 ввеч.

чет. і п'ят. від 11:00 - 7:00 ввеч.

- БЕЗКОШТОВНЕ КОРИСТУВАННЯ ЧЕКАМИ
- ВИСОКІ ВІДСОТКИ
- ПРИЄМНА ОБСЛУГА
- ДЕПОЗИТИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО \$60,000
- ЖИТТЄВА АСЕКУРАЦІЯ ОЩАДНОСТЕЙ ДО \$2,000

У ВАШИХ ФІНАНСОВИХ ПОТРЕБАХ, ЗВЕРТАЙТЕСЯ
З ПОВНИМ ДОВІР'ЯМ ДО КРЕДИТОВОЇ СПІЛКИ СВ.
МАРІЇ!

UKRAINIAN (ST. CATHARINES) CREDIT UNION
118 Niagara Street — St. Catharines, Ontario, L2R 4L4
Phone: 684-5062

Приймає вклади, уділяє особисті і гіпотечні позики асекуровані до \$15,000.

На випадок смерті родина не сплачує позички згідно з законом Кред. Спілок.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок, вівторок і середа від 10:00 — 5:00 ввечері

Четвер і п'ятниця від 10:00 — 6:00 ввечері

Субота від 9:00 — 1:00 по пол.

Кредитовий Комітет урядує кожного вівтірка
від год. 7:00 — 8:30 веч.

Увага!

—

КАЛГАРИ

—

Увага!

**УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА
В КАЛГАРАХ**

UKRAINIAN (CALGARY) SAVING & CREDIT UNION LTD.
6948 LIVINGSTONE DR. S. W., CALGARY, ALTA.

Заохочуємо Вас складати свої ощадності у своєму фінансовому підприємстві.

- У своїй спілці одержите високі відсотки і безплатну асекюрацію до \$2,000.
- Можете також одержати догідні позики, які забезпечені до висоти \$10,000.

Години урядування:

кожного вівтірка і п'ятниці від год. 7-ої до 9-ої ввечері

**НАШЕ ЗАВДАННЯ
ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ
ГРОМАДІ
ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ФІНАНСОВИХ УСЛУГ:

- ★ Позички на всі потреби
- ★ Персональний відкритий кредит на ваші видатки
- ★ Перші і другі моргеджі
- ★ Ощадності
- ★ Термінові депозити
- ★ "R.R.S.P." і "R.R.I.F."
- ★ Чотири автоматичні касири
- ★ Корисні умови на вкладах і позичках

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

**Ukrainian
Credit Union Ltd.**

295 College St., Toronto
2397 Bloor St. W., Toronto
3635 Cawthra Rd., Mississauga
225 The East Mall, Etobicoke
247 Adelaide St. S., London
38 Jackson Ave., Oshawa
1093 Ottawa St., Windsor, Ont.

Tel: 922-1402
Tel: 762-6961
Tel: 276-0468
Tel: 233-1254
Tel.: 649-1671
Tel.: 571-4777
Tel.: 256-2955

SERVING THE UKRAINIAN COMMUNITY

КРЕДИТ КАРТКА "VISA" У КАСІ САМОПОМІЧ

УКРАЇНСЬКА
ФЕДЕРАЛЬНА КООПЕРАТИВНА КАСА
„САМОПОМІЧ”
ЧІКАГО

2351 West Chicago Ave. Chicago, Illinois 60622, (312) 489-0520

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

COMMUNITY TRUST

COMPANY LIMITED

2271 BLOOR ST., W. TORONTO, ONT. M6S 1P1
(416) 763-7333

400 DUNDAS ST., E. MISSISSAUGA, ONT. L5A 1X5
(416) 615-8293

Приймає вклади і ощадності, платить найвищі відсотки,
уділяє особисті і гіпотечні позики, приймає і реєструє
пенсійні плани.

Полагоджує всі банкові операції
Завідуює спадками і довіреннями (Траст)

ЩО ДАЄ УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ?

Створена піонерами в 1914 році,
убезпеченево-громадська
УКРАЇНЬСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ
у Америці й Канаді
пропонує:

- Вигідне життєве убезпечення, у тому ощадно-пенсійне; є дуже вигідна „поліса”-грамота із одноразовою виплатою — на все життя; надзвичайно вигідне убезпечення для дітей і молоді, як засіб відкладання грошей на коледж
- Пресовий орган „Українське Народне Слово” — безкоштовно
- Стипендії для студентів, членів УНП — безповоротно
- Вигідні позички на будову народних домів, молодіжних осель, храмів Божих, українських клубів та ін.
- Для почуття, що Ви є членом десятитисячної родини і народної установи, яка всебічно допомагає українській людині — родині — спільноті — науці — і культурі та нескореній Україні.

Про докладні інформації запитуйте секретарів Відділу УНПомочі або пишіть на адресу в Америці і Канаді:

Ukrainian National Aid Ass'n
925 N. Western Avenue
Chicago, Ill. 60622
USA

Ukrainian National Aid Ass'n
140 Bathurst Street
Toronto, Ont., M5V 2R3
Canada

СВІЙ ДО СВОГО! — В ЄДНОСТІ СИЛА!

КРЕДИТОВА СПІЛКА

„ПОСТУП-ВІРА”

**ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ТА КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ПОСЛУГ
ВИМІНА ЧЕКІВ — ОПЛАТА МІНІМАЛЬНА**

Урядові години:

Від понеділка до четверга: 10 ранці — 5:30 по пол.

В п'ятницю: 10 ранці — 6:00 ввечері

В суботу: 9:30 ранці — 12:00 в полудне

“PROGRESS-VERA” CREDIT UNION LTD.

627 Selkirk Avenue, Winnipeg, Manitoba R2W 2N2

Tel.: 586-9604

**Єдине кооперативне підприємство на американському
терені під назвою**

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ КООПЕРАТИВНЕ ТОВАРИСТВО

„САМОДОПОМОГА” В ЧІКАГО

**що провадить харчову крамницю в Чікаго та літню відпочинкову
оселю в Равнд Лейку, Ілл. Адреса Кооп. „Сомодопомога”:**

“SAMODOPOMONA”

2204—06 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622

Tel. 252-2793

CAPITAL CITY SAVINGS

Capital City Savings and Credit Union Limited

Ukrainian Branch

10850 - 97 Street

Edmonton, Alberta

T5H 2M5

Phone (403) 429-1431

Український відділ

Полагодимо всі Ваші фінансові справи

УКРАЇНСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ПІДПРИЄМСТВА І МИ

Від давніх часів торгівля між містами, племенами, народами і державами — відігравала важливу роль в їх формуванні і забезпеченні добробутом, політичними впливами і потрібною економічною силою для дальшого існування і розвитку.

Від того часу такий спосіб думання не змінився.

У сучасному світі менші торговельні підприємства з'єднуються, або утворюються торговельні ринки вільних народів такі як: Європейський Вільний Ринок чи недавно підписаний договір Вільної Торгівлі між Канадою і ЗСА.

Розуміючи вагу торгівлі у всіх її аспектах — українці у вільному світі не відставали і заснували цілий ряд різномірних підприємств, яких частина оголошується в Альманаху „Гомону України” і пресі.

Між оголошеними знайдете:

- КНИГАРНІ з великим вибором української тематики, українською і іншими мовами — книжок, журналів, газет, картин, касеток і грамофонних платівок — ХАРЧ ДЛЯ УМА І ДУХУ;
- ГУРТІВНІ, ХАРЧОВІ КРАМНИЦІ РОЗДРІБНОГО ПРОДАЖУ І РЕСТОРАНИ, які доставляють готові харчові продукти або спеціалізуються у виробництві і приготуванні українських традиційних м'ясних і мучних виробів та страв — ХАРЧ ДЛЯ ТІЛА;
- ОДЯГОВІ, ВИСИЛКОВІ КРАМНИЦІ, які забезпечать Вас і Вашу родину в Україні відповідним одягом — ЩОБ ЗАХИСТИТИ ВІД ХОЛОДУ ВЗИМКУ;
- КОРОТКО — користуючись цими оголошеннями, Ви можете: купити землю, побудувати дім або підприємство, аскурувати, ogrіти, устаткувати, заповнити полиці книжками, прикрасити стіни картинами українських мистців, а харчі — „ТАК ДАЛЕКО, ЯК ВАШ ТЕЛЕФОН!”

ОДНАЧЕ, КОЛИ Б ВИ БУЛИ БУДЬ-ЧИМ НЕВДОВОЛЕНІ
З ЯКОСТИ ТОВАРІВ І ОБСЛУГ ТИХ ПІДПРИЄМСТВ

— СКАЖІТЬ ЦЕ ЇМ!

АЛЕ, ЯКЩО ВИ ВДОВОЛЕНІ — СКАЖІТЬ ІНШИМ !!!

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA BOOK & GIFT STORE

власники

ОЛЬГА і АНДРІЙ ЧОРНІЙ

і син АНДРІЙ

- Книжки, журнали, газети, тластинки і друкарські машинки.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzorami по гуртовому і роздрібному продажу.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

GIFTS — BOOKS — THREAD — PANAMA — RECORDS —
NEWSPAPERS — TYPEWRITERS — UKRAINIAN
HANDICRAFTS

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario
M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

НАЙБІЛЬША У СВІТІ УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ МЕБЛІВ І ДОМАШНЬОГО УСТАТКУВАННЯ,

ЯКА СЛУЖИТЬ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ ВІД 1953 РОКУ.

ВЛАСНИКИ **МИРОН ҐЕРУС З РОДИНОЮ**

запрошують Вас

ВІДВІДАТИ КРАМНИЦЮ, ЩОБ ПЕРЕКОНАТИСЯ, ЩО
ТУТ НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР МЕБЛІВ І НАЙКРАЩА
ЯКІСТЬ. ЗАЙДІТЬ І ОГЛЯНЬТЕ ШІСТЬ НОВИХ ҐАЛЕРІЙ
— НОВИЙ СПОСІБ ВИСТАВИ МЕБЛІВ
У ТОРОНТІ І ОКОЛИЦІ.

Rochester

FURNITURE GALLERIES

**1995 DUNDAS ST. E., MISSISSAUGA, ONT. L4X 1M1
(1 KM WEST OF HIGHWAY 427)**

624-4411

& CAFÉ

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ І РЕСТОРАН

THE FUTURE BAKERY AND CAFÉ

1. 735 QUEEN ST., W., TORONTO,	368-4235
2. 483 BLOOR ST., W., TORONTO,	922-5875
3. ST. LAWRENCE MARKET, TORONTO,	366-7259
4. 2199 BLOOR ST., W., TORONTO	

ПЕКАРНЯ ВИПІКАЄ:

НАЙКРАЩІ І ЗДОРОВІ ХЛІБИ, СОЛОДКЕ ПЕЧИВО,
МАКІВНИКИ, МЕДІВНИКИ І ІНШЕ ДОМАШНЄ ПЕЧИВО.
ДОСТАВА ДО КРАМНИЦЬ!

РЕСТОРАН ПРИГОТОВЛЯЄ:

ЩОДЕННО СВІЖІ І СМАЧНІ СТРАВИ: СУПИ, М'ЯСИВА,
КАРТОПЛЯНІ ОЛАДКИ („пляцки”), ГОЛУБЦІ,
„ФЛЯЧКИ”.

Ресторан відкритий кожного дня

від год. 7:00 вр. — 11:00 ввеч.

і обслуговує

СНІДАНКИ, ОБІДИ І ВЕЧЕРІ

ВЛАСНИКИ: **РОДИНА ВЖЕСНЕВСЬКИХ**

УКРАЇНСЬКА ФІРМА М'ЯСНИХ ВИРОБІВ
В ЕДМОНТОНІ

CENTRAL ALBERTA MEAT CO. LTD.

12165 FORT ROAD
EDMONTON, ALBERTA

479-1714 — Телефон — 477-1714

ПОРУЧАЄМО ШАНОВНИМ ПОКУПЦЯМ СМАЧНІ
ЕВРОПЕЙСЬКІ І КАНАДСЬКІ М'ЯСНІ ВИРОБИ,

такі як:

ЧАСНИКОВА КОВБАСА, КІЛЬКА РОДІВ ШИНКОВИХ
КОВБАС, САЛЯМІ, САЛЬЦЕСОНИ, ПАШТЕТИ,
ДОМАШНЬОГО ВИРОБУ ШИНКИ, ВУДЖЕНИНУ І Т. П.

ЗАВЖДИ МАЄМО НА СКЛАДІ
ВЕЛИКИЙ ВИБІР СВІЖОГО М'ЯСА.
ДОСТАВЛЯЄМО ЗАМОВЛЕННЯ ДО ХОЛОДИЛЬНИКІВ!

Питайте за нашими товарами в крамницях по цілій Аль-
берті, або зайдіть до нашої власної крамниці під повище
поданою адресою і переконайтеся самі про великий ви-
бір товарів, помірковані ціни та ввічливу обслу́гу.

ДОСТАВЛЯЄМО ДО КРАМНИЦЬ

ПО ГУРТОВИХ ЦІНАХ

ОБ'ЄДНАНІ УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

UBA TRADING CO. LTD

ГОЛОВНЕ БЮРО ТА ГУРТІВНЯ:

300 DWIGHT AVE., TORONTO, ONTARIO M8V 2W7

Tel. 252-2246 - 47 - 48

**ТОВАРИ ПРОДАЄМО ТІЛЬКИ ГУРТОМ
ДО КРАМНИЦЬ.**

МАЄМО НА СКЛАДІ:

**Споживчі товари, тютюнові вироби, солодощі, косметику,
патентовані ліки.**

ВІДДІЛИ ГУРТІВНІ:

UBA – Cash & Carry

138 Euclid Ave. — Tel. 366-324

41 Drummond St. — Tel. 252-2120

21 Prescott Ave. — Tel. 656-1921

3543 Danforth Ave. — Tel. 698-1868

*** * ***

ВІДДІЛИ UBA ПІД НАЗВОЮ:

HAYDEN MACDONALD (OSHAWA) LTD.

750 FAREWELL AVE., OSHAWA, ONT.

Tel.: 686-2644 & 733-4647

CASH & CARRY — OSHAWA, Tel. 433-1188

WELLINGTON WHOLESALE LTD.

335 PINEBUSH RD.

CAMBRIDGE, ONT. N1T 1B2

Tel.: 1-519-653-2680

**УКРАЇНСЬКА
БУДІВЕЛЬНА ФІРМА**

**KOSTRUBA
& SONS INC.**

**846 LEXICON DR.
Mississauga, Ontario
L4Y 2P8**

- БУДОВИ ФАБРИК
- ВІНАЙМИ ФАБРИК

Tel.: (416) 890-0196

OVER 30 YEARS OF SERVICE

**SIPCO FUTURE
FUELS**

SIPCO
ENERGIES LTD.

Автоматична доставка оливи до домів

24-годинна необхідна обслуга

Пляни обслуги і частин

Безплатний CO₂ тест ефективности

Оливні і газові горні (форнеси)

Повітряне охолодження

Форсоване повітря і гарячоводні котли (бойлерс)

Навологувачі і відвологувачі

Електричні очищувачі повітря

Свої рахунки можете платити безкоштовно у

Community Trust Co., 2299 Bloor St. West

C.O.D. DELIVERY SAME DAY

RESIDENTIAL • COMMERCIAL

Phone (416) **232-2262**
83 Six Point Road, Toronto, Ontario, Canada M8Z 2X3

Phone (416) **233-4820**

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР
ДЛЯ СЕНЬОРИВ ІМ. СВВ. ПЕТРА І ПАВЛА
СКАРБОРО, ОНТАРІО

👉 Розкішні приміщення 👈

👉 Дружня атмосфера 👈

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР для СЕНЬОРИВ — це люксові приміщення для сеньорів з численними вигодами і обслуhamи. Тут можете вибрати вповні самостійне життя

— АПАРТАМЕНТ,
або

забезпечитися помешканням, опікою і харчуванням
— РЕЗИДЕНЦІЯ.

В одному чи другому приміщенні будете

ВИ — ПАНОМ У СВОЇЙ ХАТІ!

Заїдьте, телефонуйте або пишiть на адресу:

STS. PETER AND PAUL RESIDENCE
221 MILNER AVENUE, SCARBOROUGH, ONT. M1S 4P4

(416) 291-3900

FIRCHUK'S TEXTILES LTD

610 Queen St. W., Toronto, Ont., tel. 364-5036
293 Ottawa St. N., Hamilton, Ont., tel. 549-2005
992 Main St., Winnipeg, Manitoba, tel. 586-7094

Висилаємо в Україну товари продукції відомих світових фірм: Sharp, Panasonic, Sanyo, Toshiba, Sony, JVC, AIWA, National.

Ми маємо великий вибір радієвих апаратів, магнітофонів, телевізорів, відеоапаратів, відеокамер, синтезаторів, калькуляторів і інші.

Всі апарати пристосовані до європейської напруги.

МИ РОЗУМІЄМО ВАШІ ПОТРЕБИ І ПОТРЕБИ ВАШИХ РІДНИХ В УКРАЇНІ! ЗАХОДЬТЕ ДО НАС! ПОМІРКОВАНІ ЦІНИ І ФАХОВА ОБСЛУГА ЗАДОВОЛЯТЬ ВАШІ БАЖАННЯ!

Ми висилаємо в Україну пачки і бандеролі. Маємо великий вибір хусток, трикутників, колготок, джінсів (Levis, Wrangler, Adidas), одягу і взуття та інших речей, які є модні в Україні.

Допомагаємо у виміні грошей.

Крамниці відкриті: пон.-суб., 9:00 — 5:30.

M&D MEATS

A FAMILY SUCCESS STORY WHERE YOU GET THE FRESHEST PRODUCT AT THE BEST PRICE

- PARTY TRAYS
- OVER 75 VARIETIES OF EUROPEAN STYLE MEAT
- GUARANTEED TENDER — CHOICE CUT BEEF
- FRESH POULTRY — FRESH PORK — EUROPEAN BREAD

451 Simcoe St. S. Oshawa 723-1602

250 Taunton Rd. E. Oshawa 571-1446

1794 Liverpool Rd. Pickering 831-7961

1818 Dundas St. E. Whitby 434-8454

1413 King St. E. Oshawa 432-3554

Губиться мова... Тратиться Народ...

ДРУКУЙТЕ ПО=УКРАЇНСЬКИ!

ВИКОНУЄМО ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ:

*Наша спеціальність - гравіровані весільні запрошення
з українськими взорами.*

Trident Associates Printing

P. O. Box 614

Buffalo, New York 14240

Українська Друкарня

„ТРИЗУБ“ ®

у Бюфало, Нью Йорк

Phone: 716-691-8404

UKRAINIAN PRINTERS

Personal and Commercial Printing:

Our Specialty:

Engraved wedding invitations with Ukrainian designs.

We Ship - U. S. and Canada

Canadian Office

TRIDENT ASSOCIATES PRINTING

85 Lakeshore Road St. Catharines, Ontario L2N 2T6

—*— BY APPOINTMENT ONLY *—

Phone: 716-691-8404

КЕРАМІКА СТУДІО

355 JANE St., Toronto, Ont. M6S 3Z3 Tel. 763-2814

ВЛАСНИКИ: РОДИНА МИКИТИН

В крамниці можна набути кераміку власного виробу, фарби, щітки, мистецькі приладдя, картини, тканини та крайки. Крайки і тканини на спеціальне замовлення. Постійно маємо в продажі найвищі якості краски до писанок і всі необхідні прилади.

MAYKUT HARDWARE STORE

Gifts • China • Paints • Plumbing & Electrical Supplies

682 QUEEN ST. W. - TORONTO, ONTARIO - PHONE 363-1520

Коли хочете купити домашнє знаряддя, то заходьте до нас.

Продаємо по поміркованих цінах

Ніна і Тарас Парченко

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ОПАЛЮВАЛЬНОЇ ОЛИВИ

TRIDENT-ALBERTA FUEL OIL

260 JANE STREET, TORONTO M6S 3Z2

- Доставляємо оливу для домашнього і індустріального вжитку
- Встановлюємо нові форнеси, центральні охолоджувальні системи, нові економічні бирнерс і гумидифайрс для зволоження повітря
- Даємо високоякісну персональну обслу́гу
- Власник — М. Паньків є кваліфікованим механіком з 35-річним досвідом

24-ГОДИННА ОБСЛУГА!

ТЕЛЕФОН: 763-5312

BABY POINT REAL ESTATE LTD.

RESIDENTAL — COMMERCIAL — MORTGAGES

421 Armadale Ave., Toronto, Ontario M6S 3X7 Tel.: 763-2548

Власник фірми:

МИХАЙЛО ГЕНЯГА

Відомий українській громаді продавець реальностей на протязі довгих років. У потребі купівлі чи продажу реальности, запрошуємо зайти до бюро або зателефонувати: 763-2548.

КРАМНИЦЯ ДОБІРНИХ М'ЯСНИХ ВИРОБІВ

M. & S.

915 MAIN STREET

WINNIPEG, MANITOBA

Tel. 942-4924

Управитель

ВОЛОДИМИР КОСТЮК

**ІВАН ТЕЛЬВАК І ПЕТРО СТАХІВ — ВЛАСНИКИ
М'ЯСАРНІ І ХАРЧОВОЇ КРАМНИЦІ**

MIDWEST FOOD MARKET

941 N. WESTERN AVENUE

CHICAGO, ILL. 60622

TEL. HU 6-7174

JENNIE'S FLOWER SHOP

ВЛАСНИКИ — БОГДАННА І ІВАН ІГНАТОВИЧІ

Tel. 766-0813 — 3316 Dundas St. West (at Runnymede)

Toronto, Ontario M6P 2A4

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Arka Ltd.

575 Queen St. W. Toronto, Ont. Tel. 366-7061
M5V 2B6

М о ж н а н а б у т и :

книжки, журнали, часописи,
шкільне і бюрове приладдя,
різьби, вишивки, нитки, панаму,
пластинки, друкарські машинки,
обручки, заручиневі перстені.

ORBIT Co.

10219—97 STREET
EDMONTON, ALBERTA
T5J 0L5

Висилаємо оплачені посилки і бандеролі до 20 кілограмів ваги, як також автомобілі. Маємо великий вибір відео камер, відео магнетофонів і магнетофонів.

Гарантуємо товари по найнижчих цінах.
Розсилаємо по цілій Канаді, пересилка безкоштовна

Дзвоніть на тел.: 422-5693

Durie Meat Products & Delicatessen

2302 Bloor St. West, Toronto, Ont.,

Tel. 762-4956

ВЛАСНИК: ВОЛОДИМИР МОЦЯК

- ПРОДУКТИ ВЛАСНОГО ВИРОБУ
- ІМПОРТОВАНІ ПРОДУКТИ
- ЩОДЕННО СВІЖІ, НАЙКРАЩОЇ ЯКОСТІ, М'ЯСНІ ВИРОБИ
ЯК ТАКОЖ:
- ВАРЕНИКИ, ГОЛУБЦІ, ШАШЛИКИ (м'ясо на шпешках) і т. п.

CENTRAL PRODUCTS & FOODS LTD.

"Famous Products"

МАРКА ЗНАНОЇ КОВБАСИ

630 NAIRN AVENUE, WINNIPEG, MAN. PH. 667-3855

Управитель Я. ДЕРЖКО

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
SKIRA & ASSOCIATES LTD.

CONSULTING ENGINEERS

ВЛАСНИКИ:

ЗЕНОН СКИРА і РОМАН КЕРКУШ

262 BURNHAMTHORPE RD. WEST

MISSISSAUGA, ONTARIO L5B 2C2

Tel. (416) 276-5100

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

Р. ГРИЦИНИ

ASTRO TRAVEL SERVICE

2206 BLOOR ST. WEST

TORONTO, ONTARIO M6S 1N4

Tel.: 766-1117

IONA SQUARE

1585 MISSISSAUGA VALLEY BLVD

MISSISSAUGA, ONTARIO

Tel.: 270-4111

ДЕЛЬТА **DELTA IMPORT CO.**

МАРІЯ ЛЕЩУК і ІРЕНА БОДНАР

— власники —

Зайдіть до нашої крамниці, де зможете набути дарунки на різні okazji, і також вибрати товари на посилки в Україну. На складі у нас є трипільська і гуцульська кераміка, кришталь, образи, пластинки, ікони, найновіші книжки, дереворізьба, матеріяли і нитки до вишиття, вовняні і шовкові хустки, светри і т. п.

DELTA IMPORT COMPANY

2242 W. Chicago Ave.

Chicago, IL 60622

(312) 235-7788

**ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ
МАРКІЯНА КОГУТА І ІГОРЯ КУРИЛОВА**

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 BLOOR ST. WEST, TORONTO,

TEL.: 535-2135 & 535-2136

ОРГАНІЗУЄ:

- * Спроваджування рідних на постійне перебування або на візити
- * Продажі квитків на всі літунські та корабельні лінії
- * Репрезентуємо наступні добре знані компанії:

**Air Canada, Lufthansa, Swissair, Air France,
KLM, Canadian Airlines.**

**НЕ ЙДИ, НЕ ШУКАЙ ЧУЖИХ СОБІ БЮР,
БО НАЙКРАЩЕ ОБСЛУЖИТЬ „АГЕНТСТВО БЛЮР”!**

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED
INSURANCE PROFESSIONALS SINCE 1948

2477 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P7

ПОЛАГОДЖУЄМО АСЕКУРАЦІЮ УСІХ РОДІВ

- для домовласників, рентівників, підприємств
- життєву, хворобову, групову
- дожиттєву платню різних родів, RRSP, RRIG.

TEL.: 767-5408

**НАЙБІЛЬША В КАНАДІ УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ЗАПАСОВИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ЧАСТИН
ТА ВЖИВАНИХ АВТ**

NORTH QUEEN AUTO PARTS LTD.

70 North Queen St., Toronto, Ont.

Тел.: 233-5801

Факс.: 233-8159

Власники:

РОДИНА СЕМБАЙ

MARKET DRUGS MEDICAL

SUPPLIES AND PHARMACY

ESTABLISHED 1965

10203 - 97 Street, Edmonton, Alberta T5J 0L5

Telephone (403) 422-1397

HOME HEALTH CARE CENTRE

**Canes, support hose, safety bathroom equipment, spencer
support garments, electrotherapy.**

Великий вибір речей для старших віком людей.

Власники: Мирослава і Борис Фербеї

СТЕПАН СЛОБОДЯН

STEVE SLOBODIAN CONSTRUCTION

carpentry, bricklaying, tuckpoint aluminum siding, glass
block-windows, roofs, plumbing, patios, sidewalks

247 N. ORCHARD, BENSENVILLE, ILL.

Tel.: 860-5488

FREE ESTIMATES

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

в Едмонтоні

Наталка Мельничук

Єлена Шарабун

Іванна Усик

Від 1914 року полагоджуємо Ваші книжкові потреби.
Також маємо великий вибір приборів для українських
строїв, писання писанок, платівок і касеток.

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 1640 10215 - 97 Street Phone: (403) 422-4255

Edmonton, Alberta, Canada T5J 2N9

АСЕКУРАЦІЯ

**ЖИТТЄВА — АВТА — ХАТИ — ПІДПРИЄМСТВ
ТА ІНШЕ**

**DEPENDABLE INSURANCE
BROKERS LTD.**

4195 Dundas St. W. Suite 333, Etobicoke, Ont. M8X 1Y4

ІВАН ЦЕРКОВНИК — ПРЕЗИДЕНТ

Telephone: 234-5260

Leyden's & BOW VALLEY Crematorium
FUNERAL HOME LTD.
("Chapel of Remembrance")
(Owned and Operated by LEYDEN'S Funeral Home Ltd.)

**Services at Prices to Accommodate
Families in all Financial Circumstances**

**Offering Various Cremation Services
to Meet Your Personal Needs**

304 - 18th Avenue S.W., Calgary — 228-4422
Clareholm — 625-3212

WHOLLY CANADIAN FAMILY OWNED & OPERATED
Serving Calgary Area Since 1930

АДВОКАТ ПЕТРО В. КРИВОРУК

LERNER

A — N — D
A S S O C I A T E S
B A R R I S T E R S & S O L I C I T O R S

**80 Dufferin Avenue
P.O. Box 2335
London, Ontario
N6A 4G4
(519) 672-4510**

**Scotia Plaza, P.O. Box 210
40 King St. W. 19th Floor
Toronto, Ontario
M5H 3Y2
(416) 867-3076**

„Мага Віра” — перша українська книга, в якій описи подій в історії України-Руси, від Олега Віщого починаючи і 1775 роком кінчаючи, подані в хронологічній послідовності (рік за роком, дати: місяць, день).

1. Духовне, культурне, соціальне і воєнне життя України-Руси. Подана діяльність всіх українських князів, гетьманів, полководців. Монументальна етнографія України-Руси.

2. Твердження істориків, археологів, лінгвістів Євразії, що на території України постала і 8,7 тисяч літ тому оформилася першомова, самобутня культура і цивілізація індо-європейських народів. І їхнє поширення в Південній Азії і Західній Європі. Скорочено подані порівняльні українсько-сумерійський, українсько-санскритський словники.

3. Подана також наукова етимологія (походження і значення) назв рік України, значення імен богів і царів Скитії, Гіттії, Сумерії, імен богів Руси-України на основі санскриту.

Мізинсько-трипільська культура. Віра, обряди і спосіб життя трипільців. Віднайдена мова трипільців, скитів: подані їхні словники. Твердження „Мага Віри” обґрунтовані численними джерельними матеріалами, які в книзі подані з науковою детальністю.

1427 сторінок. Тверда оправа. Показчик: імена, назви, події, поняття (їх є біля 1,000).

Автор 14 років збирав джерельні матеріали для написання книги. Бував в Індії (Панджабе-Чандігар, Бенарес; Нью-Делі, Бомбей, Мадрас, в Іраку (Сумерія, Вавилон), Ірані (справа скитів), Криті, Англії та інших країнах Євразії.

Біля 20 літ працюючи над книгою, користувався університетськими бібліотеками (Канада, Європа, ЗСА).

Автор (Лев Силенко), доктор гоноріс кауза, був нагороджений 1-ою нагородою на конкурсі укр. письменників Канади і ЗСА, журнал „Київ”, 56 р., Філадельфія. Його діяльність була відзначена Департаментом Санскриту (Делі університет, Індія), часописами „Тайм оф Індія”, „Трибюн”, „Нью-Йорк Геральд Трибюн”, журналами і книгами.

Разом з „Мага Вірою”, кожний отримує англomовний довідник про праісторичну Україну і перший в історії лінгвістики „Порівняльний санскритсько-англійсько-український словник”. У справі отримання „Мага Віри”, писати на адресу:

Oriana, P.O. Box 147,
Spring Glen, N.Y. „12483, USA

М І Р И :

МІРИ ДОВЖИНИ

В Канаді впроваджено метричну систему. Для ознайомлення читачів подаємо канадські і європейські міри, ваги і т. п.

Канадські:

1 миля — 1,760 ярдів — 5,280 стіп
1 ярд — 3 стопи — 36 цалів
1 стопа — 12 цалів

Європейські:

1 кілометр — 1,000 метрів
1 метр — 100 сантиметрів
1 сантиметр — 10 міліметрів

При переміні канадських мір на європейські і навпаки:

1 миля — 1.60935 кілометра — 1,609.35 метрів.
1 ярд — 0.9144 метра — 91.44 сантиметрів — 914.4 міліметрів.
1 стопа — 30.48 сантиметрів — 304.8 міліметрів.
1 кілометр — 0.62137 милі — 1,093.61 ярдів — 3,280.84 цалів.
1 метр — 1.09361 ярда — 3.28084 стопи — 39.3701 цалів.
1 сантиметр — 0.3937 цаля.

МІРИ ПОВЕРХНІ

Канадські:

1 фарма — 160 акрів
1 акр — 4,840 квадратних ярдів
1 кв. ярд — 9 квадратних стіп
1 кв. стопа — 144 квадратні цалі

Європейські:

1 гектар — 10,000 кв. метрів
1 морг — 5,754.6 кв. метрів
1 кв. метр — 10,000 кв. сантиметрів
1 кв. сантиметр — 100 кв. міліметрів

Або при заміні європейських на канадські:

1 гектар — 2.471 акра — 11,960 ярдів
1 морг — 1.397 акра — 6,752.5 кв. ярдів — 60,772.5 кв. стіп.
1 кв. метр — 1.196 кв. ярда — 10,764 кв. стіп — 1,550.016 кв. цалів
1 кв. сантиметр — 0.155 кв. цаля.

Заміна канадських на європейські міри поверхні:

1 фарма — 64.75 гектарів — 112.5 моргів.
1 акр — 0.404 гектара — 0.703 морга — 4,047 кв. метрів.
1 кв. ярд — 0.83613 кв. метра.
1 кв. стопа — 929.03 кв. сантиметрів.
1 кв. цаль — 6.41516 кв. сантиметрів.

МІРИ ВАГИ

В Канаді:

- 1 унція — 16 драм
- 1 центнер — 100 фунтів
- 1 фунт — 16 унцій

В Європі:

- 1 тонна — 10 центнерів
- 1 центнер — 100 кілограмів
- 1 кілограм — 100 декаграмів
- 1 декаграм — 10 грамів

Або при заміні канадських на європейські:

- 1 тонна (канад.) — 0.907 тонни (європ.) — 9,07185 центнерів — 907.185 кілограмів.
- 1 центнер (канадський) — 0.453 центнера (європ.) — 45.359 кілограмів.
- 1 фунт — 0.45359 кілограма — 45.359 декаграмів.
- 1 унція — 2.835 декаграмів — 28.35 грамів.
- 1 драм — 1.77 грамів.

МІРИ ОБ'ЄМУ

Міри пливких тіл

Канада:

- 1 гальон — 4 кварта
- 1 кварта — 2 півкварти або пайнти

Європа:

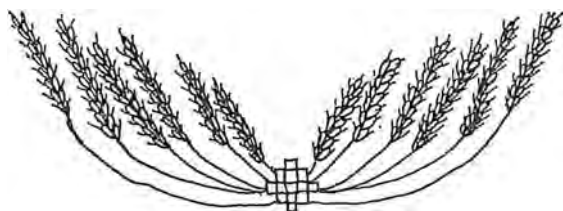
- рівняється 4.456 літри
- рівняється 1.1365 літри

Міри сипких тіл

- 1 бушель — 4 пеки
- 1 пек — 2 гальони
- 1 кварта — 1 півкварти або пайнти

- рівняється 35.648 літри
- рівняється 8.912 літри
- рівняється 1.1365 літри

- 1 канадська миля рівняється 1.6609 кілометра
- 1 кілометр рівняється 0.621 милі
- 1 кілограм рівняється 2.2046 канадським фунтам

ТЕМПЕРАТУРА ЗА ТРЬОМА СИСТЕМАМИ

Реомір	Цельсій	Фаренгайт	
80°	100°	212°	пункт кипіння води
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63.1	79.9	174	
60	75	167	
56	70	158	пункт кипіння алкоголю
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
42.2	52.8	127	
40	50	122	
36	45	113	
33.8	42.2	108	
32	40	104	
29.3	36.7	98	температура людської крові
28	35	95	
25.3	32.2	90	
24	30	86	
21.3	26.7	80	
20	25	77	
16	20	68	
12.4	15.3	60	
10.2	12.8	55	
8	10	50	
5.8	7.2	45	
4	5	41	
1.3	1.7	35	
0	0	32	пункт замерзання води
— 0.9	— 1.1	30	
— 4	— 5	23	
— 5.5	— 6.7	20	
— 8	—10	14	
— 9.8	—12.2	10	
—12	—15	5	
—14.2	—17.8	0	
—16	—20	— 4	
—20	—25	—13	
—24	—30	—22	
—28	—35	—31	
—32	—40	—40	

ПРЕДСТАВНИКИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”:

за поазбучним порядком місцевостей:

W. Wiwcharuk
58 Collingdon Dr.
Brantford, Ont. N3S 3E2

Mr. I. Guzylak
448 Wilson Rd. N.
Oshawa, Ont. L1G 6E7

A. Kolomijczuk
5324 — 40 Ave. N. W.
Calgary, Alta. T3A 0X4

M. Boychuk
342 Vancouver Ave. N.
Saskatoon, Sask. S7L 3P6

Mr. H. Dron
2325 W. Rice Street
Chicago, Ill. 60622

I. Kardasz
47 Densgrove Dr.
St. Catharines, Ont. L2M 3M1

W. Walkiw
9222 — 116 St.
Edmonton, Alta
T6G 1R1

M. Kocijowskyj
583 McNeil Blvd.
Sudbury, Ont. P3C 2H7

M. Hlawka
87 Gainsborough Rd.
Hamilton, Ont. L8E 1E4

W. Kachnycz
836 Simpson St.
Thunder Bay, Ont. P7C 3K4

A. Malko
885 Queens Blvd.
Kitchener, Ont. N2M 1A8

“West Arka”
2282 Bloor St. West
Toronto, Ont. M6S 1N9

Ukrainian Publishers
200 Liverpool Rd.
London, NI-ILF, ENGLAND

“Arka”
575 Queen St. W.
Toronto, Ont. M5V 2B6

S. Medynskyj
121 Tavistock Rd.
London, Ont. N6J 1Z5

I. Fedoni
141 Wilson Rd.
Welland, Ont. L3C 2T5

M. Andruchiw
3960 St. Lawrence Blvd.
Montreal, Que. H2W 1Y3

M. Mostowyj
1150 Parent Ave.
Windsor, Ont. N9A 2E5

M. Char
395 Flora Ave.
Winnipeg, Man. R2W 2R6

У всіх справах передплат, оголошень і купівлі уділів (шерів)
просимо звертатися до наших представників

або прямо до Видавництва:

“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publ. Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

З М І С Т

	Стор.
Календаріом та історичний календар	8
Акт проголошення відновлення Української Держави	36
Склад Українського Державного Правління	37
Пастирський лист митрополита Андрея Шептицького	44
Архипастирське послання преосвященного Полікарпа єпископа Луцького	45
Благословення єпископа Григорія Хомишина	47
Ярослав Стецько: Про державне будівництво	49
„Він... зберіг вірність сміливій боротьбі”	55
З приводу смерти Ярослава Стецька	56
Б. Федорак: На шляху української національної революції ..	59
Василь Олесків: Акт 30 червня — незмінний дороговказ	60
Степан Бандера: Із „Слова до українських націоналістів-революціонерів”	72
М. Чировський: Міжнародноправне значення Акту 30 червня	75
Оксана Романишин: У 50-річчя Акту 30 червня	82
Ірина Сенік: Я бачу вас, далекі Львова вежі	89
Адольф Гладилевич: Кличе Україна, наша Батьківщина	90
Відмічення Акту 30 червня у 1989 році	101
Петро Дужий: Державницьке трактування справи	103
Іван Кандиба: Ми самі хочемо будувати своє життя	106
Заява Львівської міської ради	111
Резолюції віча громадян Львова	112
Василь Симоненко: Я до тебе прийшов	113
Сторіччя поселення українців в Канаді	114
Євген Сверстюк: Перші українці в Канаді	115
Василь Дідюк: Свято п'яťох поколінь	116
О. Романишин: Ліга Визволення України	121
О. Романишин: Об'єднання Жінок Ліги Визволення України	145
Ірина Мицак: Спілка Української Молоді	153
Володимир Макар: Товариство Колишніх Вояків УПА	165
Василь Ткаченко: Асоціація Діячів Української Культури ..	175
Анатоль Бедрій: Полк. Євген Коновалець	186
Літопис УПА	206
Державні свята Канади і ЗСА	207
Оголошення	207
Міри довжини і поверхні	252
Міри ваги і об'єму	253
Температура за трьома системами	254
Представники „Гомону України”	255